

**KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

PEYZAJ MİMARLIĞI ANABİLİM DALI

**KAMPÜS AÇIK MEKAN OLANAKLARININ GENÇLERİN PSİKOSOSYAL
YAPISINA BAĞLI OLARAK İNCELENMESİ: K.T.Ü. KANUNİ KAMPÜSÜ
ÖRNEĞİ**

DOKTORA TEZİ

Tuğba DÜZENLİ

MAYIS 2010

TRABZON

**KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

PEYZAJ MİMARLIĞI ANABİLİM DALI

**KAMPÜS AÇIK MEKAN OLANAKLARININ GENÇLERİN PSİKOSOSYAL
YAPISINA BAĞLI OLARAK İNCELENMESİ: K.T.Ü. KANUNİ KAMPÜSÜ
ÖRNEĞİ**

Peyzaj Yüksek Mimarı Tuğba DÜZENLİ

**Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsünde
“Doktor (Peyzaj Mimarlığı)”
Unvanı Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.**

**Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 13.04.2010
Tezin Savunma Tarihi : 10.05.2010**

**Tez Danışmanı : Prof. Dr. Ali ÖZBİLEN
Jüri Üyesi : Prof. Dr. Sonay ÇEVİK
Jüri Üyesi : Prof. Dr. Cengiz ACAR
Jüri Üyesi : Prof. Dr. Hakan ALTINÇELİK
Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Arzu KALIN**

Enstitü Müdürü : Prof. Dr. Salih TERZİOĞLU

Trabzon 2010

ÖNSÖZ

Kampüs açık mekanlarında gençlerin psikososyal yapısına uygun mekansal örgütlenmeleri bir modele oturtarak incelemeyi amaçladığım bu tez çalışması KTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı doktora programında hazırlanmıştır.

Doktora danışmanlığımı üstlenerek, eleştirileri, fikirleri ile beni yönlendiren, asistanlığımı yaptığım proje derslerinde ihtiyaç-etkinlik-mekan ilişkisine dair anlattıklarıyla tez konumun gelişmesini sağlayan değerli hocam Sayın Prof. Dr. Ali ÖZBİLEN' e teşekkürü bir borç bilirim.

Her zaman kendisinden destek gördüğüm, tezimin konusunu belirlemede bana çok yardımcı olan ve uzakta olduğu zamanlarda bile desteğini esirgemeyen Prof. Dr. Sonay ÇEVİK 'e, detaylı eleştirileri ve istatistiki bilgileriyle tezime katkıda bulunan, sıkça sorularıyla zamanını aldığım sayın hocam Prof. Dr. Cengiz ACAR'A, görüşlerini benden hiçbir zaman esirgemeyen sayın hocam Yrd. Doç. Dr. Arzu KALIN' a teşekkürlerimi sunarım.

Tez çalışmam süresince her ümitsizliğe kapılıp neredeyse vazgeçmeye yöneldiğim zamanlarda beni kendime getiren, her zaman desteğini gördüğüm, tavsiyelerinden, yaratıcı fikirlerinden yararlandığım, sevgili oda arkadaşım Sema MUMCU' ya hep yanımda olduğu için çok teşekkür ediyorum. Ayrıca tüm bu süre boyunca tüm sıkıntılarımı, huysuzluklarımı sabırla paylaşan, bunaldığım zamanlarda beni neşelendiren sevgili arkadaşlarım Elif BAYRAMOĞLU, Buket ÖZDEMİR ve Zeynep PİRSELİMOĞLU' na, bilgisayar çizimleriyle ilgili tüm aşamalarda yardımını benden esirgemeyen değerli arkadaşım Engin AKTAŞ'a desteklerinden dolayı teşekkür ederim.

Daima yanımda olan, her koşulda sonsuz desteklerini gördüğüm sevgili eşim Orçun Murat DÜZENLİ'ye ve ailesine, annem Meral, babam Yusuf ve biricik kardeşim Buğra GEDİK' e, en önemlisi varlığıyla hayatıma neşe getiren canım kızım TUĞÇENAZ' a ve yakında ailemize katılacak olan kardeşine teşekkür ederim. Alan çalışması sırasında yardımlarını esirgemeyen öğrencilerime de ayrıca teşekkür ediyorum.

Tuğba DÜZENLİ
Trabzon 2010

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa No</u>
ÖNSÖZ.....	II
İÇİNDEKİLER.....	III
ÖZET.....	VI
SUMMARY.....	VII
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	VIII
TABLolar DİZİNİ.....	XI
1. GENEL BİLGİLER.....	1
1.1. Araştırma Probleminin ve Yaklaşımının Ortaya Koyulması.....	1
1.2. Mekan Örgütlenmesi.....	8
1.3. İnsan İhtiyaçları.....	10
1.3.1. Gençlik Dönemi ve Gençlerin İhtiyaçları.....	14
1.3.1.1. Üniversite Gençliğinin Psikososyal Gelişim Süreci ve Psikososyal Gelişim ile İlgili İhtiyaçları.....	15
1.3.1.1.1. Kimlik Kazanmaya Karşı Rol Karmaşası.....	21
1.3.1.1.2. Yakınlığa Karşı Yalıtılmışlık.....	22
1.3.1.1. Üniversite Gençliğinin Kişisel Gelişim ile İlgili İhtiyaçları.....	27
1.3.1.2. Üniversite Gençliğinin Sosyal Gelişim ile İlgili İhtiyaçları.....	30
1.4. Açık Mekan Etkinlikleri.....	36
1.4.1. Gençlerin Boş Zaman Etkinlikleri.....	37
1.4.1.1. Sosyalleşmeye Yönelik Gerçekleştirdikleri Etkinlikler.....	41
1.4.1.2. Kişisel Gelişime Yönelik Gerçekleştirdikleri Etkinlikler.....	43
1.5. Genç Mekanları.....	47
1.5.1. Genç Mekanlarının Sahip Olması Gereken Olanaklar.....	52
1.5.2. Kampüs Açık Mekanları.....	60
1.6. Çalışmanın Amaç ve Varsayımlarının Ortaya Koyulması.....	62
1.7. Araştırma Yöntemi İçinde Yer Alacak Teknikler.....	64
1.7.1. Ziyaretçi Temelli Fotoğraflama-V.E.P.(Visitor Employed Photography).....	64
1.7.2. Görsel Anket.....	66
1.7.3. Davranış Gözlemi.....	67

2.	ARAŞTIRMA YÖNTEMİ.....	69
2.1.	Araştırma Tasarımının Geliştirilmesi.....	69
2.2.	Çalışma Alanının Seçilmesi ve Tanımlanması	71
2.3.	Birinci Aşama: Çalışmada Ele Alınacak Kampüs Açık Mekanlarının Belirlenmesi ve Mekansal Olanaklar Açısından İncelenmesi.....	73
2.3.1.	Ziyaretçi Temelli Fotoğraflama (VEP) Süreci.....	74
2.3.2.	VEP Sonuçlarının Çözümlemlenip İstatistikî Verilere Dönüştürülmesi.....	75
2.4.	İkinci Aşama: Kampüs Açık Mekanlarının Belirlenen Olanaklara Göre Sınıflandırılması	77
2.4.1.	Anket Süreci.....	78
2.4.2.	Anket Yanıtlarının Çözümlemlenip İstatistikî Verilere Dönüştürülerek Mekanların Sınıflandırılması	80
2.5.	Üçüncü Aşama: Davranış Gözlemi	80
2.5.1.	Gözlem Sürecinin Yapılandırılması	81
2.5.2.	Gözlem Süreci	82
2.5.3.	Gözlem Verilerinin İstatistikî Verilere Dönüştürülmesi	82
2.6.	Dördüncü Aşama: Tüm Aşamalardan Elde Edilen Verilerin Değerlendirilmesi	85
3.	BULGULAR.....	86
3.1.	Birinci Aşama: Çalışmada Ele Alınacak Kampüs Açık Mekanlarının Belirlenmesi ve Mekansal Olanaklar Açısından İncelenmesine İlişkin Bulgular.....	86
3.1.2.	Kampus Açık Mekanlarının Tercih Edilme ve Edilmemesine Neden Olan Mekansal Olanaklar	92
3.2.	İkinci Aşamaya İlişkin Bulgular: Çalışmada Ele Alınan Kampus Açık Mekanlarının Belirlenen Olanaklara Göre Sınıflandırılması	95
3.3.	Üçüncü Aşamaya İlişkin Bulgular: Davranış Gözlemi	98
3.3.1.	Kampus Açık Mekanlarının Kullanımlar ve Kullanıcılar Bakımından Kendi İçlerinde Değerlendirilmesi.....	100
3.4.	Dördüncü Aşama: Tüm Aşamalardan Elde Edilen Verilerin Değerlendirilmesi; Mekanların Kullanımlar ve Kullanıcılar Bakımından Karşılaştırılması	144
3.4.1.	Mekanların, Kullanıcıların Grupları Bakımından Karşılaştırılması	146
3.4.2.	Mekanların, İçinde Gerçekleşen Etkinlikler Bakımından Karşılaştırılması ...	150
3.4.3.	Mekanların, İhtiyaca Bağlı Etkinlik Grupları Bakımından Karşılaştırılması .	153
4.	TARTIŞMA	155

4.1.	Birinci Aşamaya İlişkin Bulguların Tartışılması: Çalışmada Ele Alınacak Kampüs Açık Mekanlarının Belirlenmesi ve Mekansal Olanaklar Açısından İncelenmesine İlişkin Bulgular	156
4.2.	İkinci Aşamaya İlişkin Bulguların Tartışılması: : Çalışmada Ele Alınan Kampüs Açık Mekanlarının Belirlenen Olanaklara Göre Sınıflandırılması ...	157
4.3.	Üçüncü ve Dördüncü Aşamaya İlişkin Bulguların Tartışılması: Davranış Gözlemi, Mekanların Kullanımlar ve Kullanıcılar Bakımından Karşılaştırılması	158
4.3.1.	Mekanların, İçinde Gerçekleşen Etkinliklere İlişkin Bulgularının Tartışılması.....	159
4.3.2.	Mekanların, Kullanıcıların Gruplarına İlişkin Bulgularının Tartışılması	161
5.	SONUÇLAR VE ÖNERİLER	163
6.	KAYNAKLAR	167
7.	EKLER	178
ÖZGEÇMİŞ		

ÖZET

Kampus açık mekanları gençlerin sosyalleşme ve kişisel gelişime yönelik ihtiyaçlarının karşılanmasında önemli rol oynar. Gençlerin mekan kullanımlarının toplum genelinden farklı olduğu çeşitli araştırmalarla saptanmıştır. Özellikle psikososyal yapıları ve bu yapıya yönelik olarak gerçekleştirdikleri etkinlikler çocuk ve yetişkinlerden farklıdır. Ancak gençlerin psikososyal yapısının gelişmesi için gerekli olan kazanımları elde edebilmeye yönelik ihtiyaçları ve bunları karşılayan etkinliklerin gerçekleşmesine imkan sağlayan mekansal olanaklara ilişkin bulgular ortaya koyan çalışmalar eksiktir. Bu tez çalışması kampus açık mekanlarında gençlerin kullanımlarını incelemeyi amaçlamaktadır.

İnsanın amacına ve dürtülerine bağlı olarak bir “yerde” bir etkinliğin gerçekleşmesi ve yerin etkinliğe uyumlu olması için gerekli koşulları barındırma durumu olarak tanımlanan mekan örgütlenmesi kavramı benimsenmiş ve bu yaklaşım içinde bir araştırma modeli ortaya koyulmuştur. Bu modelle gençlerin psikososyal yapılarına yönelik olarak kampus açık mekanlarında hangi etkinlikleri gerçekleştirdikleri ve bu etkinliklerin gerçekleşebilmesi için mekanın sunması gereken olanaklar tanımlanmıştır. Hareketlilik, doğallık, açıklık olarak tanımlanan bu olanakların gerçekten kampus açık mekanlarındaki kullanım düzeyini etkileyip etkilemediği uygulama çalışması ile araştırılmıştır.

Araştırmanın uygulama kısmı çeşitli aşamalardan meydana gelmiştir. Birinci aşamada çalışmada kullanılacak kampus açık mekanlarını gençlerin tercihleri doğrultusunda seçilmesi ve mekansal olanaklar açısından incelenmesi yer alır. İkinci aşamada bu mekanlar belirlenen olanaklar bakımından sınıflandırılmıştır. Üçüncü adımda daha önceki aşamalarda seçilen ve olanaklara göre sınıflandırılan kampus açık mekanlarının davranış gözlemi yer alır. Araştırmanın son aşaması önceki aşamalardan elde edilen tüm verilerin bir arada değerlendirilerek sundukları olanakların düzeyine göre mekanların karşılaştırılmasını içerir.

Çalışmanın sonucunda oluşturulan araştırma modeli ile kampus açık mekanlarının sağlanması gerektiği belirlenen hareketlilik, doğallık, açıklık olanaklarının gençlerin mekan kullanımlarını yani mekanda karşılanan ihtiyaçlarını ve gerçekleştirdikleri etkinlikleri etkilediği ortaya koyulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Gençler, Psikososyal Gelişim, Mekan Örgütlenmesi, Kampus Açık Mekanları

SUMMARY

Analyzing the Affordances of Campus Open Space Depending on Psycho-Social Nature of Youths: An Example of K.T.U. Kanuni Campus

Campus open spaces play an important role in meeting socialization and personal development needs of adolescents. Various studies have shown that space use of adolescents is different from that of general society: particularly their psycho-social nature and the activities they carry out towards this nature differ from those of the children and adults. However, only a limited number of studies have produced findings on the needs of adolescents towards obtaining gains related to development of psycho-social nature and on the spatial affordances required to carry out the activities aimed at meeting such needs. This thesis study aims to analyze use of campus open spaces by the adolescents.

“Spatial organization” concept is defined as “Meeting conditions required for realization of a specific activity in a specific “space” and ensuring compliance between the “space and the activity”. Taking as basis the above-given concept, this study has developed a research model by using the concepts of need, activity and space. This study has also examined whether these affordances -which are defined as mobility, naturality and openness- are influential on use level of campus open spaces.

Implementation phase of the study is composed of several stages. In the first stage, campus open spaces to be used in the study have been selected in line with the preferences of the adolescents and have been examined in terms of spatial affordances. In the second stage, these spaces have been classified according to pre-defined affordances to form the typology. In the third stage, behavioural observations have been made in the campus open spaces, selected and classified in the former stages. In the last stage of the study implementation, all the data obtained in the previous stages have been compiled so as to compare the study spaces according to the level of affordances they provide.

At the end of the study, the study model has shown that affordances of mobility, naturality and openness are effective on use of such spaces by the adolescents, i.e. on their needs met by the space and the activities carried out in that space.

Key Words: Adolescents, Psycho-Social Development, Spatial Organization, Campus Open Spaces

ŞEKİLLER DİZİNİ

	<u>Sayfa No</u>
Şekil 1. Araştırma problemi	6
Şekil 2. Araştırma modelinin temel kavramları	7
Şekil 3. Mekan örgütlenmesinin dinamik dengesi	9
Şekil 4. Maslow' un insan ihtiyaçlarının hiyerarşisi	12
Şekil 5. Lang'in (1987) İnsan İhtiyaçları Hiyerarşisi ve Tasarım İlişkisi	13
Şekil 6. Ekolojik Model	17
Şekil 7. Gençlerin kimlik gelişimi ile ihtiyaçları arasındaki ilişki	18
Şekil 8. Gençlerin kimlik kazanımlarıyla çevrenin ilişkisi	22
Şekil 9. Gençlerin psikososyal yapılarının modele eklenmesi	26
Şekil 10. Modele eklenecek kişisel gelişime yönelik ihtiyaçlar	30
Şekil 11. Modele eklenecek sosyal gelişime yönelik ihtiyaçlar	34
Şekil 12. Gençlerin ihtiyaçlarının modele eklenmesi	35
Şekil 13. Gençlerin ihtiyaçları ile mekanlar arasındaki ilişki	36
Şekil 14. Modele eklenecek sosyalleşmeye yönelik etkinlikler	44
Şekil 15. Gençlerin gerçekleştirdikleri etkinliklerin modele eklenmesi	46
Şekil 16. Modele eklenecek mekansal olanaklar	57
Şekil 17. Genç mekanlarının sahip olması gereken olanakların modele eklenmesi- Araştırma modeli	58
Şekil 18. Genç mekanlarının tasarımına kriter oluşturacak özellikler	62
Şekil 19. Araştırma modeli kapsamında kurgulanan aşamalar	70
Şekil 20. K.T.Ü. Kanuni Kampüsü Planı ve Sirkülasyonu	71
Şekil 21. K.T.Ü. Kanuni Kampüsü Planı ve Binaların Fonksiyonları	72
Şekil 22. I. Aşamanın amacı, teknik özellikleri ve elde edilecek bulgular	74
Şekil 23. VEP sonuçlarının çözümlenip istatistiki verilere dönüştürülmesi süreci	76
Şekil 24. II. aşamanın amacı, teknik özellikleri ve elde edilecek bulgular	78
Şekil 25. III. aşamanın amacı, teknik özellikleri ve elde edilecek bulgular	81
Şekil 26. Kamera kayıtlarının davranış haritasına ve istatistiki verilere dönüştürülme süreci	84
Şekil 27. IV. Aşamanın amacı, teknik özellikler ve elde edilecek bulgular	85

Şekil 28. I. aşamadan elde edilen bulguların kavramsal çatkıyla ilişkisi	86
Şekil 29. Gençler tarafından tercih edilen kampus açık mekanlarının % dağılımları	88
Şekil 30. En çok tercih edilen kampus açık mekanı-Aşıklar Parkı	88
Şekil 31. Tercihde ikinci en yüksek kampus açık mekanı-Koru Park	89
Şekil 32. Tercihde üçüncü en yüksek kampüs açık mekanı- Havaalanı Teraslar	89
Şekil 33. Gençler tarafından tercih edilmeyen kampus açık mekanlarının % dağılımları	90
Şekil 34. En az tercih edilen kampus açık mekanı – mediko önü basamaklar	91
Şekil 35. En az tercih edilen ikinci kampus açık mekanı-biyoloji bölümü ile sahalar arası açık yeşil alan	91
Şekil 36. En az tercih edilen üçüncü kampus açık mekanı-jeodezi bölümü önü	92
Şekil 37. Kampüs açık mekanlarının tercih edilme nedenleri için frekans dağılımları ..	93
Şekil 38. Kampus açık mekanlarında gençlerin tercih durumları (maviler tercih edilme, kırmızılar ise tercih edilmemeyi ifade eder)	94
Şekil 39. Kampus açık mekanlarında gençlerin tercih durumlarına ilişkin fotoğraflar ..	94
Şekil 40. II. aşamadan elde edilen bulguların kavramsal çatkıyla ilişkisi.....	95
Şekil 41. Kampus açık mekanları için belirlenen aritmetik dağılımlar	96
Şekil 42. III. aşamadan elde edilen bulguların kavramsal çatkıyla ilişkisi	99
Şekil 43. Davranış gözlemleri yapılan kampus açık mekanlarının değerlendirme yaklaşımı	100
Şekil 44. Aşıklar parkının çeşitli noktalarından görünüşler	101
Şekil 45. Aşıklar parkında gruplar bakımından gençlerin dağılımı	103
Şekil 46. Aşıklar parkında etkinlikler bakımından gençlerin dağılımı	105
Şekil 47. Gençlerin kullandığı donatılar; çimler, banklar, basamaklar	108
Şekil 48. Çimde uzanma etkinliğine örnekler	109
Şekil 49. Koru parkından görünüşler	110
Şekil 50. Koru parkında gruplar bakımından gençlerin dağılımı.....	111
Şekil 51. Koru parkta etkinlikler bakımından gençlerin dağılımı	113
Şekil 52. Koru parkında oluşan etkinliklere çeşitli örnekler (seyir, yeme-içme, romantizm, sohbet, çekirdek yeme)	115
Şekil 53. Mekandaki donatı kullanımlarına örnekler (yerde, donatıda, çimde, ayakta) .	116
Şekil 54. Havaalanı teraslarından görünüşler	117
Şekil 55. Havaalanı teraslarında gençlerin grupları bakımından dağılımı	118
Şekil 56. Havaalanı teraslarında gençlerin etkinlikleri bakımından dağılımı	120

Şekil 57. Havaalanı teraslarda oluşan etkinliklere çeşitli örnekler (telefonda konuşma, sohbet, çekirdek yeme, yeme-içme, romantizm, seyir).....	122
Şekil 58. Havaalanı teraslarında donatı kullanımlarına örnekler (trabzan, duvar, donatı, basamak)	124
Şekil 59. Trabzanların kullanımına örnekler	125
Şekil 60. Mekandan görünüşler	126
Şekil 61. Jeodezi önündeki açık mekanda gençlerin grupları bakımından dağılımı	128
Şekil 62. Jeodezi önündeki açık mekanda gençlerin etkinlikleri bakımından dağılımı ..	130
Şekil 63. Jeodezi önündeki açık mekanda oluşan etkinliklere örnekler (ders çalışma, seyir, sohbet, yeme-içme, telefonda konuşma)	132
Şekil 64. Biyoloji bölümü ile sahalar arasındaki açık mekandan görünüşler	134
Şekil 65. Biyoloji bölümü ile sahalar arasındaki açık mekanda gençlerin grupları bakımından dağılımı	135
Şekil 66. Biyoloji bölümü ile sahalar arasındaki açık mekanda gençlerin etkinlikleri bakımından dağılımı İhtiyaca bağlı etkinliklerin gruplanması tablodaki Gibidir	137
Şekil 67. Mediko önündeki açık mekandan görünüş	139
Şekil 68. Mediko önündeki açık mekanda gençlerin grupları bakımından dağılımı	140
Şekil 69. Mediko önündeki açık mekanda açık mekanda gençlerin etkinlikleri bakımından dağılımı	142
Şekil 70. IV. aşamadan elde edilen bulguların kavramsal çatkiyla ilişkisi	145
Şekil 71. Grupların Mekanlara Göre Dağılım Grafiği	150
Şekil 72. Etkinliklerin Mekanlara Göre Dağılım Grafiği.....	152

TABLolar DİZİNİ

	<u>Sayfa No</u>
Tablo 1. Kimlik gelişimini farklı şekillerde tamamlayan gençlerin psikososyal özellikleri	23
Tablo 2. Gençlerde kişisel gelişim süreci	28
Tablo 3. Gençlerin kişisel gelişim sürecine bağlı ihtiyaçları	29
Tablo 4. Gençlerde sosyal gelişim süreci	32
Tablo 5. Gençlerin sosyal gelişim sürecine bağlı ihtiyaçları	33
Tablo 6. Etkinliklerin gruplanması	40
Tablo 7. Sosyalleşme süreci ve Sosyalleşmeye yönelik etkinlikler.....	42
Tablo 8. Kişiselleşme süreci ve kişiselleşmeye yönelik etkinlikler.....	44
Tablo 9. Gençlerin zaman geçirdikleri mekanlardan beklentileri ve mekanın	49
Tablo 10. Ankette yar alan ifadeler	79
Tablo 11. Gençler tarafından tercih edilen kampus açık mekanlarının yüzdeleri	87
Tablo 12. Gençler tarafından tercih edilmeyen kampus açık mekanlarının verileri	90
Tablo 13. Kampus açık mekanlarının belirlenen olanaklara göre aritmetik Ortalamaları	96
Tablo 14. (a), (b), (c); Kampus açık mekanlarının hareketlilik, açıklık, doğallık değerleri bakımından düzeyleri	97
Tablo 15. Aşıklar parkında oluşan etkinlikler ve oluşma sıklıkları	104
Tablo 16. Aşıklar parkında ihtiyaca yönelik oluşan etkinlikler ve oluşma sıklıkları	106
Tablo 17. Etkinliklerin gruplara göre dağılımını gösteren tablo.....	107
Tablo 18. Kuru parkında gözlemlenen etkinlik türleri.....	112
Tablo 19. Kuru parkında ihtiyaca yönelik oluşan etkinlikler ve oluşma sıklıkları	113
Tablo 20. Etkinliklerin gruplara göre dağılımını gösteren tablo	114
Tablo 21. Havaalanı Teraslarda gözlemlenen etkinlik türleri	119
Tablo 22. Havaalanı teraslarında ihtiyaca yönelik oluşan etkinlikler ve oluşma sıklıkları çekirdek yeme, yeme-içme, romantizm, seyir)	121
Tablo 23. Etkinliklerin gruplara göre dağılımını gösteren tablo.....	123
Tablo 24. Jeodezi önündeki açık mekanda grupların dağılımı	126
Tablo 25. Jeodezi önündeki açık mekanda gözlemlenen etkinlik türleri	129

Tablo 26. Jeodezi önündeki açık mekanda ihtiyaca yönelik oluşan etkinlikler ve oluşma sıklıkları	131
Tablo 27. Jeodezi önündeki açık mekanda etkinliklerin gruplara göre dağılımı	132
Tablo 28. Biyoloji bölümü ile sahalar arasındaki açık mekanda gerçekleşen etkinlikler ve frekansları	136
Tablo 29. Biyoloji bölümü ile sahalar arasındaki açık mekanda ihtiyaca bağlı gerçekleşen etkinlikler ve frekans dağılımları	138
Tablo 30. Mediko önündeki açık mekanda açık mekanda gerçekleşen etkinlikler ve frekansları	141
Tablo 31. Mediko önündeki açık mekanda ihtiyaca bağlı gerçekleşen etkinlikler ve frekansları	143
Tablo 32. Gözlemlenen gençlerin grupları bakımından mekanlardaki dağılımı	148
Tablo 33. Etkinliklerin mekanlara göre dağılımı sayısına göre oranları bakımından değerlerini gösteren grafik	151
Tablo 34. Mekanlardaki ihtiyaca bağlı etkinlik gruplarının gerçekleşme oranını gösteren tablo	154

1. GENEL BİLGİLER

1.1. Araştırma Probleminin ve Yaklaşımının Ortaya Koyulması

*“ Büyümek, benim yıllarımı alan bir süreç oldu; bu süreci 31 yaşında tamamladım-
ne kadar tamamlanabilirse; o yüzden de çok önemsiyorum. Çoğu genç de önemser. Ne de
olsa esas işleri budur: Büyümek ”*

Ursula K. Le Guin

Tasarımcılar mekanları tasarlarken potansiyel kullanıcı ihtiyaçlarını anlamayı amaçlarlar. Tasarımların başarıya ulaşması, yaşanabilir mekanlar yaratılabilmesi için kullanıcı ihtiyaçlarının bilinmesi gerekir. Lang (1989) de çevre tasarımcılarının; insan değerleriyle çevrenin birbirine uyumunu daha iyi anlamaları gerektiğine inanır. Tasarımcının amacı, kişi ve toplumun mutluluğunu sağlamaktır. Çevrenin düzeni insan olmadan bir anlam taşımayacağına göre çevre hakkındaki doğru bilgiler de kullanıcılardan elde edilmelidir (Ertürk, 1979). Kullanıcı olarak insan, mekânın kendi ihtiyaçlarını karşılamak ve amaçlarını tatmin etmek üzere tasarlanması gerektiği beklentisi içindedir (Günel ve Esin, 2007). Bu nedenle tasarımcılar pek çok farklı kullanıcı grubunun ihtiyacını belirlemelidir. Çocuklar, gençler ve yetişkinler ihtiyaçları belirlenmesi gereken farklı kullanıcı gruplarıdır. Gençlerin ihtiyaçları önemlidir çünkü hayatın bu aşamasında kimlik gelişimi ön plandadır ve bu dönemde yaşananlar genci kalıcı olarak etkiler.

Sağlıksız çevreler fiziksel-psikolojik ve sosyal olarak sağlıksız gelişime neden olmaktadır. Savaş sonrası Almanya’da ve İngiltere’de yıkıntılar arasında yaşayan gençlerin suç oranının yüksek oluşu, kentlerin varoşlarında yaşayan gençlerde suç eğiliminin daha fazla olması bu durumun kanıtıdır (Groot, 1948, Rice vd., 2008).

Ancak gençlerin mekanları ile ilgili araştırmalar sınırlıdır. Bu durum gençlik yıllarındaki kişisel deneyimlerin (duygusal, sosyal ve fiziksel) göz ardı edilmesine neden olmaktadır. Eric Utne (1994) “Genç olmanın hiçbir zaman kolay olmadığını, günümüz gençlerinin engebeli bir yolda ilerlediğini” ifade etmiştir. Bu durumda;

Gençlik yıllarında birey hangi süreçlerden nasıl geçer?

Bu süreçlere bağlı olarak gencin ihtiyaçları nelerdir?

Bunlar çevresel tasarıma nasıl yansıtılmalıdır?

Sağlıklı ve iyi gelişmiş yetişkinler olunabilmesi için gençlikte sağlıklı bir gelişim süreci geçirilmesi gerekmektedir (Bredow, 2006). Gençlerin sağlıklı gelişim süreci geçirmek için;

- Zamanlarını üretici bir biçimde kullanabilmeleri,
- Kişisel kimlik ve kendine güveni geliştirebilmeleri,
- Diğerleriyle ilişki kurabilmeleri ve toplumun bir parçası olabilmeyi başarmaları

gerekir (Larson ve Richards, 1994).

Son 20 yılda gençlerin çevreyle ilgileri konusundaki araştırmalar artmıştır. Farklı akademik alanlardan araştırmacılar Kevin Lynch (1977), Colin Ward (1978) ve Roger Hart (1979) gençlerin kentsel deneyimlerini gözlemlemeye öncülük etmiştir. İlk olarak Lynch (1977) “Growing up in cities” adlı çalışmasında çeşitli kentlerden küçük genç gruplarını araştırmıştır.

1. Çevrelerini nasıl kullandıklarını,
2. Çevrelerini nasıl değerlendirdiklerini,
3. Gençlerin gelişiminde kentsel mekanın nasıl etiketlendiğini incelemiştir.

Bu çalışma gençlik çalışmalarının öncüsü olmuştur. Ayrıca bu çalışma gençlerin güvenlik, kabul ve pozitif kimlik gibi temel ihtiyaçların yanında en çok sosyalleşebilecekleri, kimlik arayışlarını ve gelişimlerini tamamlayabilmeleri, pozitif kimlik geliştirebilmeleri için arkadaşlarıyla değişik etkinliklere katılabilecekleri mekanları tercih ettiklerini ortaya koymuştur (Lynch, 1977).

Ayrıca araştırmalar (Owens, 1994, Bredow, 2006) göstermiştir ki gençlerin çevrelerindeki mekan kullanımları toplumun genelinden farklıdır. Bunun nedeni gençlerin çevresel tercihlerinin farklılığıdır. Bu tercihler ve farklılıklar tasarımlara yansımalıdır. Farklı mekanlar yaratırken gençlere olan faydalarına dikkat edilmelidir. Çevreyle ilişkinin artırılması, emsal ve diğer gruplarla sosyalleşme fırsatı, beceri geliştirme, problem çözmek için etkinliklere katılma gençler için önemlidir (Bredow, 2006). Çevreyle ilişkinin artırılması; çevrenin gençlerin sosyalleşmeye ve kişisel gelişime yönelik ihtiyaçlarını karşılamasına ve bu ihtiyaçlara yönelik etkinliklerin gerçekleşmesi için sağladığı olanaklara bağlıdır.

Gençlerin gelişimi açısından çevreyi değerlendirmek gereklidir; gençlerin gelişim sürecini hızlandırmak, gençlik sürecinin kişilik gelişimine etkisini arttırmak için uygun mekanlarda zaman geçirmeleri gerekir (Versteeg, 2003). Çevre tasarımı açısından değerlendirildiğinde, meslekleriyle ilgili donanımlarını kazanmalarını yanında gençlerin

arkadaşlık ilişkilerinin yoğunlaştığı ve sosyal roller geliştirmeye başladığı önemli mekanlardan biri de üniversite kampüsleridir. Öğrencilerin eğitim ortamları hem fiziksel, hem de sosyal ve psikolojik açıdan önemlidir çünkü insanın çevreyi etkilediği gibi çevrenin de insanı etkilediği gerçeği çevresel psikolojinin temel etkileşim kurgusunu belirler.

Ülkemizde üniversitelere giriş öğrencilerin ilgi, yetenek ve istekleri doğrultusunda olmamakta, ÖSS'den aldıkları puanlar doğrultusunda yaptıkları tercihlere göre yerleştirilmektedirler. Kimi zaman öğrenciler kendilerini bilmedikleri, isteyerek gelmedikleri bir bölümde ve çevre içinde bulmaktadır. Zaten geçmiş yaşamları ve alışkanlıklarına göre oldukça farklı bir ortama uyum sağlamaya çalıştıklarından, üniversite yaşamı pek çok genç için ağır ve yorucu olabilmektedir. Ayrıca üniversite müfredat programlarının ağırlıklı olarak mesleki eğitime yönlendirilmesi, mesleki becerilerin kazandırılmasına odaklanması, bunun yanında gelişimsel açıdan en zorlu dönemlerini geçiren öğrencilerin psikolojik ve sosyal ihtiyaçlarının bu programlarda göz ardı edilmesi gençlerin üniversite hayatını hiç de kolaylaştırmamaktadır (Ercan, 2001). Öğrencilerin psikolojik ve sosyal ihtiyaçlarını da dikkate alan bir kampüs tasarımı, onlar için zor olan yaşam koşullarını daha kolaylaştırıp çevrelerine uyum sağlamalarında oldukça yardımcı olabilir. Psikososyal açıdan rahat ve mutlu olan öğrenciler ise çevrelerine, hayatlarına, derslerine daha olumlu bakabilir, motivasyon kazanabilirler.

Gençler, hayatlarını şekillendiren önemli bir dönemi üniversite kampüsünde geçirdiklerinden kampus açık mekanları gençlerin gelişim sürecinde etkilidir. Bu nedenle çalışmada kapüs açık mekanları ele alınacaktır.

Psikolojik ve davranışsal perspektivler öğrencilerin üniversiteye uyumlarında etkilidir. Moos (1979) öğrenci olmanın kampüs havasından etkilendiğini ortaya koymuştur. Moos' un (1979) gözlemlerine göre “ çevre düzenlemesi, davranışı etkileyen güçlü bir tekniktir.” Bu nedenle gençlerin ihtiyaçlarını karşılayan çevre düzenlemeleri psikososyal yapılarının gelişmesi açısından oldukça önemlidir. Bunlara bağlı olarak; gençlerin ihtiyaçlarının, bu ihtiyaçlara yönelik etkinliklerin ve bu etkinliklerin gerçekleşmesine olanak sağlayan mekansal özelliklerin belirlenmesi gerekmektedir. İhtiyaç-etkinlik-mekan ilişkisini bir sistem olarak ele alan, mekan bileşen ve öğelerinin biraya gelişini bu sisteme dayandıran kavram mekan örgütlenmesidir. Bu bağlamda mekan örgütlenmesi araştırma modelinin çatkısını oluşturmuştur. Mekan örgütlenmesi; insan “ihtiyaçlarını” karşılamak

için “etkinliklerin” içinde gerçekleşeceği “mekanların” öge ve bileşenlerinin bir sistem olarak tanımlanmasıdır.

Özetle; üniversite gençliğinin fizyolojik ihtiyaçları dışında hayatları boyunca kişiliklerini etkileyecek olan olumlu sosyal ilişkiler kurma, bağımsızlık elde etme, güven kazanma gibi kişisel gelişime ve sosyalleşmeye yönelik kazanımlarının ve bu kazanımlara yönelik ihtiyaçlarının neler olduğunun, bunların kampüs açık mekanlarına nasıl yansıtılması gerektiğinin belirlenmesi önemlidir. Bu amaç doğrultusunda

1. Öncelikle gençlerin psikososyal yapılarının gelişmesi için gerekli olan kişisel gelişime ve sosyalleşmeye yönelik kazanımlar,
2. Bu kazanımların gençlerin hangi ihtiyaçlarının karşılanmasıyla elde edildiği,
3. Bu ihtiyaçlara yönelik gerçekleştirdikleri etkinliklerin neler olduğu ve
4. Gençlerin psikososyal yapılarına uygun mekanların sahip olması gereken olanaklılıklar belirlenmelidir.

Çalışmalar göstermiştir ki;

- Gençlerin en önemli ihtiyacı sosyalleşme’ dir (Bredow, 2006, Driskell, 2002, Fitzgerald vd., 1995, Harris, 1995, Kulaksızoğlu, 1998, Owens, 1994, Versteeg, 2003).

- Bu ihtiyaçlarını karşılayabilmek için onların psikososyal yapıları ve psikososyal yapılarının gelişmesi için gerekli olan kazanımlar tasarım sürecinde dikkate alınmalıdır (Erickson, 1959, Erickson,1968, Lozano ve Eduardo, 1990, Owens, 1994, Steinberg, 2007).

- Gençler aktif-enerjik yapıdadırlar (Caputo, 1995, Checkoway, 1992, Owens, 1994, Yahaya, 2003).

Bu özellik genç mekanlarının tasarımında yönlendirici bir kriter olabilir mi?

Aktif ve enerjik yapılarına uyum sağlayan açık mekanların fiziksel özellikleri de tasarım sürecinde etkin bir şekilde kullanılabilir mi?

Bu doğrultuda kampüs açık mekanlarını gençlerin aktif-enerjik yapısına (Caputo, 1995, Checkoway, 1992, Owens, 1994, Yahaya, 2003) uygun, sosyalleşme ihtiyaçlarının karşılanmasına olanak sağlayacak şekilde tasarlayabilmek için hangi kriterlerin kullanılabilceğinin belirlenmesi gerekmektedir.

Bu durumda akla şu sorular gelir

- Kişilik gelişimi gençlerin hayatında kalıcı bir donanım olduğundan çok önemlidir çünkü yaşamlarının bundan sonraki kısmını doğrudan etkileyen bir durumdur. Dolayısıyla gençlerin kişisel gelişime ve sosyalleşmeye yönelik ihtiyaçları fizyolojik

ihtiyaçlarından ön plandadır. Buna bağlı olarak; gençlerin psikososyal yapılarının gelişmesi için kişisel gelişime ve sosyal gelişime yönelik kazanımlar nelerdir?

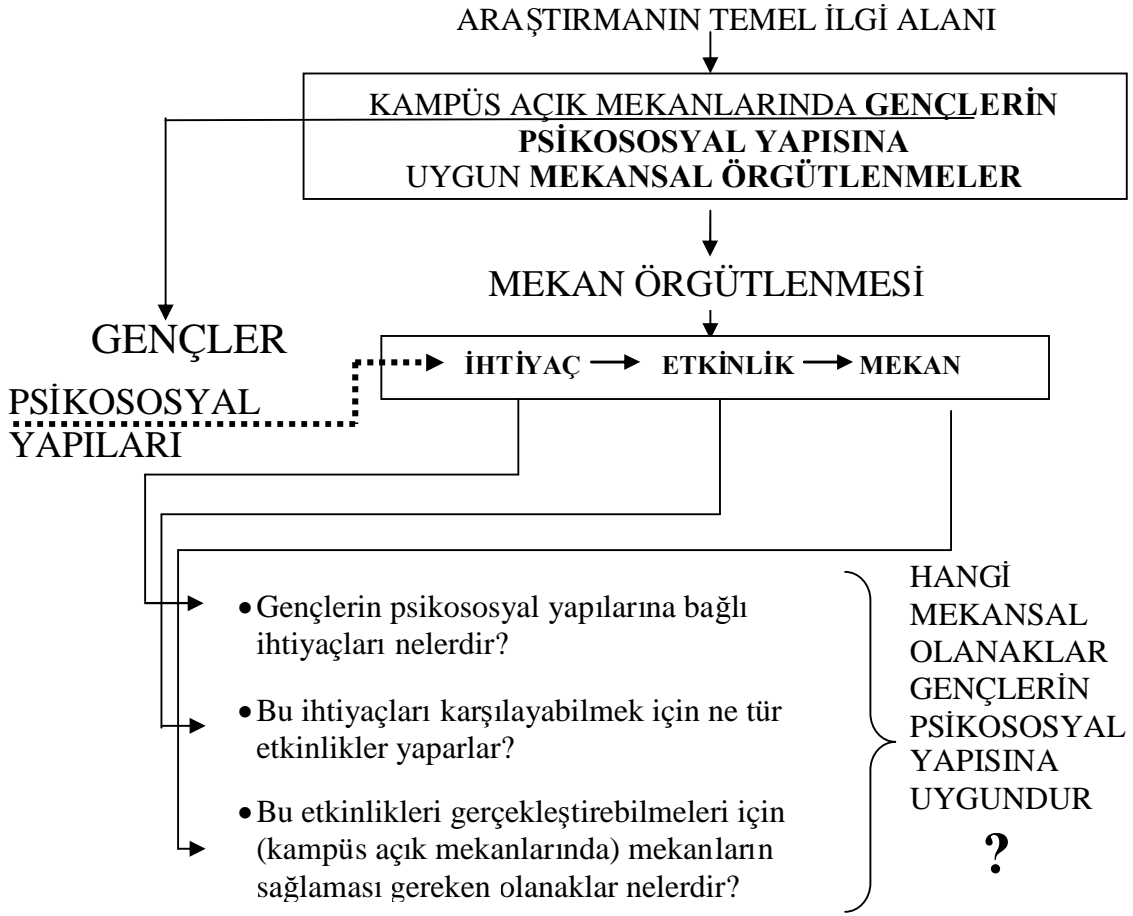
- Gençlerin kişisel gelişime ve sosyalleşmeye yönelik ihtiyaçlarının karşılanabilmesi için dikkate alınması gereken psikososyal özellikler nelerdir?

- Sosyalleşmeye ve kişisel gelişime yönelik gerçekleştirdikleri etkinlikler nelerdir?

- Bu etkinlikleri gerçekleştirebilmeleri için kampüs açık mekanlarının sahip olması gereken olanaklıklar nelerdir?

- Gençlerin aktif-enerjik yapılarına uyum sağlayan mekanların olanakları nelerdir?

Bu çalışmanın amacı kampüs açık mekanlarının gençlerin psikososyal yapısını destekleyen ve güçlendiren mekanlar olması için gençlerin kişisel gelişime ve sosyalleşmeye yönelik ihtiyaçlarını tanımlamak ve nasıl karşılanacaklarını belirlemektir. Böylece bu mekanların tasarımında göz önünde bulundurulması gereken özelliklere ışık tutabilmek ve gerekli kriterleri saptayabilmek hedeflenmiştir. Bu bağlamda “farklı etkinliklerin gerçekleştiği farklı fiziksel özellikteki kampüs açık mekanlarının hangilerinin gençlerin kişisel gelişime ve sosyalleşmeye yönelik ihtiyaçlarını karşıladığını ve bu mekanın hangi olanakları sağladığını belirlemek” bu çalışmanın öncelikli hedefi olmuştur.

Şekil 1. Araştırma problemi

Bu doğrultuda araştırma, kampüs açık mekanlarının gençlerin psikososyal yapısını güçlendirmedeki başarısı değerlendirilirken ne tür kriterlerin esas alınabileceğini saptamayı amaçlamaktadır. Kampüs açık mekanlarında hangi mekansal özelliklerin hangi etkinliğin yapılmasına olanak sağladığını, bu etkinliklerin gençlerin kişisel gelişime ve sosyalleşmeye yönelik hangi ihtiyacı karşıladığını ortaya koymak hedeflenmektedir.

Bu bağlamda Karadeniz Teknik Üniversitesi Kanuni Kampüsü örneğinde bu soruna çözüm getirmek amaçlanmış ve K.T.Ü. Kanuni Kampüsü açık mekanlarına ilişkin iki varsayım ileri sürülmüştür.

1.Varsayım:

K.T.Ü. Kanuni Kampüsündeki mevcut açık mekanlar;

(1) Gençlerin psikososyal yapısına (aktif-enerjik yapısına),

(2) Psikososyal yapısına bağlı olarak (sosyalleşmeye ve kişisel gelişime yönelik kazanımların elde edilmesi için) ortaya çıkan ihtiyaçlarına yeterince uygun değildir.

2. Varsayım:

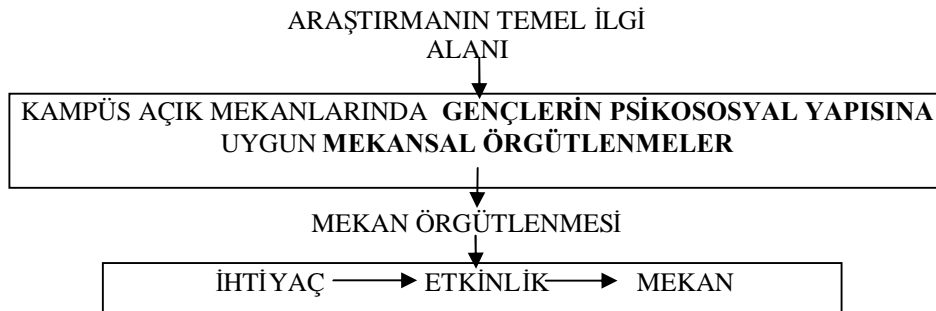
Gençlerin tercih ettikleri mekansal olanakları sağlayan kampüs açık mekanları; diğerlerine göre daha başarılıdır. Dolayısıyla gençlerin psikososyal yapısını güçlendirir, yapılan etkinliklerdeki çeşitlilik ve gerçekleşme sıklığı artar, mekanın sosyalleştirici etkileri de daha güçlü olur. Başka bir deyişle; mekanın olanakları ve bu olanaklara bağlı olarak içinde gerçekleşen etkinliklerde görülen artış (tercih etme) sosyalleşmeyi artırır. Bu da gençlerin psikososyal gelişimini hızlandırarak güçlendirir.

Bu doğrultuda araştırmanın teorik çatkısı ortaya koyulmuştur. Bu teorik çatkı doğrultusunda araştırmada öncelikle mekan örgütlenmesi ele alınmış, ihtiyaç-etkinlik-mekan ilişkisi incelenmiştir.

Gençlerin psikososyal yapıları üzerinde durularak, bu konudaki araştırmalar incelenmiş;

Gençlik evresindeki çeşitli süreçler ve öne çıkan özellikleri, psikososyal yapıları bunlar doğrultusunda da ihtiyaçlarının neler olduğu, bu ihtiyaçlara yönelik hangi etkinlikleri gerçekleştirdikleri ve etkinliklere uygun mekansal olanakların neler olduğu üzerinde durulmuştur.

Bu başlıklar, çalışmanın birinci bölümünde genel bilgiler başlığı altında ele alınmıştır. Ele alınan başlıklar içindeki kavramların birbirleriyle ilişkisi bir model içinde anlatılmaya çalışılmıştır. Genel bilgilerdeki her başlıkla ele alınan kavram modele eklenerek model geliştirilmiş, literatür kısmının sonunda model tamamlanmıştır. Bu doğrultuda bu kısımda ele alınan ana kavramlar Şekil 2'de gösterilmiştir. Araştırmanın uygulama kısmında ise bu kriterlerin gerçekten gençlerin tercihlerinde etkili olup olmadığı, farklı özellikteki kampüs açık mekanlarının etkinlik bakımından da farklı olup olmadığı sorgulanacaktır.

Şekil 2. Araştırma modelinin temel kavramları

1.2. Mekan Örgütlenmesi

Mekana gerçek değerini kazandıran, kullanıcıların yaşantılarının en doğru biçimde değerlendirilmesidir (Akkul, 1998).

Mekanlar içinde insanların yaşadığı sosyal ve psikolojik birer çevre oluşturmaktadır (Erkan,1996). Mekan sadece matematiksel bir boşluk değildir. Uzunluk, alan ve hacim ölçüleriyle gerçek değeri ortaya konamaz. Mimari eylemin amacı olan mekan, insanın fiziksel ve duyuşsal yaşantılarını gerçekleştirdiği, matematiksel boyutların aşıldığı sınırlandırılmış boşluklardır. Mekan boyutlarının ve dış kabuğunun etkileyciliği ile değer kazanmaz. Mekana gerçek değerini kazandıran, kullanıcının yaşantılarının en doğru biçimde değerlendirilmesidir (Akkul, 1998). Bu nedenle kampüs açık mekanları değerlendirilirken, kullanıcıları olan gençlerin psikososyal yapıları ve buna bağlı olarak ihtiyaçları incelenmelidir.

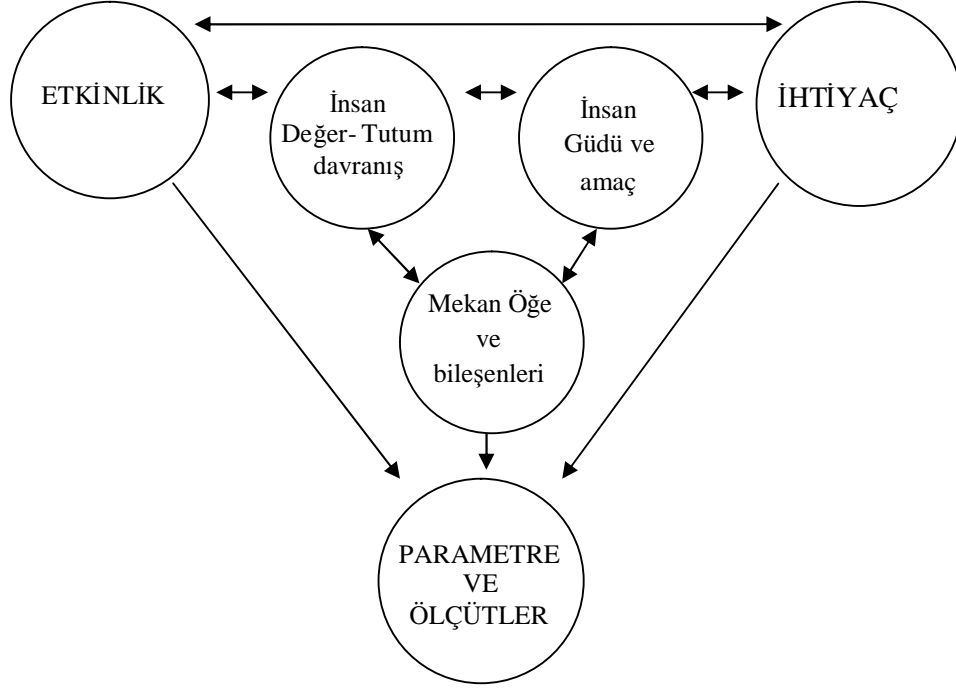
Mekanlar sadece fiziksel örgü değil, insanın bütün fiziksel ve psikolojik ihtiyaçlarını bireysel ve sosyal düzeyde karşılayacak, gerekli etkinlikleri gerçekleştirmesine olanak sağlayacak fiziksel ortamlardır. Bir mekânın planlanması demek, hangi ölçekte olursa olsun, oluşumun içindeki topluluk veya bireyin etkinlik, değer ve amaçlarını yansıtan bir mekân oluşturmaktır. Mekansal biçimlenme, mekansal ihtiyaçların yanıtıdır (Ünlü, 1998).

Kullanıcı etkinlik ve ihtiyaçlarına göre sınırlanmış hacimler olarak da tanımlanabilen mekân; yapısı, donatısı ve kullanıcılarıyla bir bütündür ve sürdürülebilir olması için de en doğru biçimde örgütlenmelidir (Özdemir,1994, Akkul,1998). Gür (2000), “mekan, kullanıcıya göre insan etkinlikleri ve davranışlar için hazırlanmış göstergelerden oluşur. ” demektedir. Özbilen’e (1983) göre de insan tüm etkinliklerini, çevresi ile etkileşiminin bir ürünü olarak belirler.

Örgütlenme belirli ihtiyaçların karşılanması amacıyla yönelik, birbiriyle bağlantılı eylemlerin gerçekleştirilmesi için önceden belirlenmiş davranış kalıpları, görevler ve sorumlulukları tanımlayan, tamamlayıcı ve süreklilik gösteren yapılandırma (Gür,1996).

Mekânın örgütlenmesi ise insan “ihtiyaçlarını” karşılama amacıyla yönelik eylemlerin ya da “etkinliklerin” içinde gerçekleşeceği “mekanların” öge ve bileşenlerinin bir sistem olarak tanımlanması, yapılandırılmasıdır. Başka bir deyişle, mekân örgütlenmesi insanın amacıyla ve dürtülerine bağlı olarak bir “yerde” bir etkinliğin gerçekleşmesi ve yerin etkinliğe uyumlu olması için gerekli koşulları barındırma durumudur (Gür,1996).

Mekan örgütlenmesi sistem içinde sistemlerden oluşur ve bu sistemler kendi içlerinde kompleks ve dinamik denge yapısına sahiptirler. İnsanın amaç ve dürtüleri bir alt sistem, etkinlik ve davranışları bir diğer sistem, mekan belirleyicileri ise yine ayrı bir sistemdir. Örgütlenmeden sorumlu bu sistemler değişerek iç uyumu sağlarlar. Yani sistemin dengesi dinamik bir süreçle sağlanır (Gür,1996).

Şekil 3. Mekan örgütlenmesinin dinamik dengesi

Başka bir deyişle mekan örgütlenmesi; bir yerde bir etkinliğin gerçekleşmesi ve yerin etkinliğe uyumlu olması için gerekli olanakların sağlanmasıdır. Özetle, insan ihtiyaçları, etkinlikleri ve mekansal özellikler karşılıklı etkileşimle bir denge içinde olmalıdır.

Bu nedenle kullanım düzeyi yüksek başarılı açık mekanlar oluşturabilmek için kullanıcıların ihtiyaçlarının, bu ihtiyaçlara yönelik etkinliklerin ve bu etkinliklerin gerçekleşmesine olanak sağlayan mekansal örgütlenmelerin belirlenmesi çok önemlidir. Sonuç olarak açık mekanların yaşanılabilirliği ve kullanımını en üst düzeye çıkarmak için hem bu alanlarda insanların gereksinimleri ve ihtiyaçları karşılanmalı, hem de çeşitli etkinlikler planlanmalıdır. Bu çalışmada kullanıcı gençlerdir ve gençlerin farklılaşan ihtiyaçlarına bağlı olarak kendi içinde denge sağlayan dinamik bir sistem olan mekan örgütlenmesinin diğer bileşenleri de (etkinlik ve mekan) değişmelidir. Bu nedenle genç

mekanları tasarlanırken gençlerin psikososyal yapıları ve buna bağlı olarak ihtiyaçlarından yola çıktığımızda mekan örgütlenmesi kavramıyla bu tez çalışmasını bilimsel bir altyapıya oturtup desteklemiş oluruz. Tezin literatür kısmını ve araştırma modelini ortaya koyan temel kavramlar (ihtiyaç-etkinlik-mekan) mekan örgütlenmesinden ortaya çıkmıştır, bundan sonraki temel başlıklar bu kavramların gençler açısından irdelenmesiyle oluşacaktır. Mekan örgütlenmesinde ilk aşamayı oluşturan (gençlerin) ihtiyaçlarını belirleyebilmek için bu ihtiyaçların ortaya çıkmasına neden olan psikososyal yapıları belirlenmelidir. Gençlerin psikososyal yapılarının gelişmesi için gerekli olan kazanımlar nelerdir? Psikososyal yapılarının sağlıklı bir biçimde gelişebilmesi için nasıl bir evre geçirmeleri gerekir? Bu evrede yaşadıkları nelerdir, düşünce yapıları, aile-arkadaş-sosyal çevrelerine yaklaşımları nasıldır? Buna bağlı olarak hangi ihtiyaçları ön plana çıkar? Bu ihtiyaçları karşılayan etkinlikler nelerdir ve ne tür mekanlarda gerçekleşirler? Literatür araştırmasının bundan sonraki kısmı bu soruları yanıtlamaya yönelik olarak kurgulanmıştır. Bu aşamada insan ihtiyaçlarının neler olduğu buna bağlı olarak gençlerin farklılaşan ihtiyaçlarının neler olduğu ortaya koyulacak, araştırma tasarımına yardımcı olabilecek bazı ipuçları elde edilmeye çalışılacaktır.

1.3. İnsan İhtiyaçları

Başarılı kentsel açık mekanlar yaratılması insan ihtiyaçlarının karşılanmasına bağlıdır. Psikologların çoğu insan ihtiyaçları araştırmalarından kaçınmaktadır, bunun pek çok sebebi vardır. Bunların bir kısmı Kurt Lewin (1951) tarafından ortaya konmuştur. Lewin'e (1951) göre pek çok ihtiyaç, özel ve farklılaşan istekler doğrultusunda ortaya çıktığından araştırılmaları oldukça zordur. Ancak kentsel tasarımların fonksiyonel ve tanımlanabilir olabilmesi için bu ihtiyaçları gruplama ya da kategorileme yapılabilir (Lang,1994).

Tasarımcılar (Alexander, 1969, Peterson, 1969, Mikellides, 1980) tarafından pek çok model ortaya konulmuştur (Lang,1994). Bu modeller birbirleriyle örtüşür ancak hepsi insan yaşamının farklı bir yönünü vurgular. Abraham Maslow' un "insan ihtiyaçları hiyerarşisi"(Maslow, 1987), modeller içinde en baskın olanıdır. Alexander Leighton (1959) ihtiyaçları; insanın temel fikirlerinin bir parçası olarak değerlendirmiştir(Lang,1994).

Leighton (1959) ihtiyaç sıralarını şöyle tanımlar:

1. Fiziksel güvenlik

2. Karşı cinse ilgi
3. Düşmanlık ifadesi
4. Sevgi ifadesi
5. Sevginin elde edilmesi
6. Tanımamın alınması
7. Kendiliğin ifadesi
8. Sosyal bir toplulukta bir kişinin yeri ve diğerlerinin yeri terimiyle yönelme- çevre şartlarına uyum
9. Belirli bir grupta yer edinme ve sürdürme
10. Sosyal bir sınıfa ait olma

Erick Erickson (1950) kişisel kimlikleri insan yaşamının her basamağında analiz etmiştir. Hadley Cantril (1965) de yaşam evrelerine insan ihtiyaçlarının temel belirleyicisi olarak odaklanmıştır.

Tüm bu araştırmacılar insan davranış ve ihtiyaçlarını önemli bir biçimde analiz etmiştir ancak Maslow' unki en kapsamlı görüştür. Tasarımlarında kullanıcı ihtiyaçlarını önemseyen kent plancıları ve mimarlar Maslow' un (1987) hiyerarşisini çalışmalarına adapte etmiştir. Maslow, insan gereksinimlerini altı başlıkta toplamış, bunların kendi aralarında bir hiyerarşik düzen izlediğini savunmuştur. Buna göre bireyin davranışlarında iki ana çıkış noktası vardır: Birincisi, her davranış belli bir ihtiyacı karşılamaya yöneliktir. İkincisi ise bu ihtiyaçların bir hiyerarşisi vardır. Bu hiyerarşideki kademeler ise şöyledir.

1- Fizyolojik İhtiyaçlar; beslenme, giyinme, barınma, dinlenme, hareket ve üreme gibi insan yaşantısındaki temel gereksinimlerdir.

2- Emniyet-Güvenlik İhtiyaçları; korku, baskı, tehlikeden uzak olma ve güven duyma gibi gereksinimlerdir.

3- Ait Olma ve Bağlanma İhtiyacı; bir gruba katılma, sevilme ihtiyacı

4- Saygınlık, Prestij İhtiyaçları; bir birey ve diğerleri tarafından değer verilmesini isteme, farkına varılma, onaylanma arzusu

5- Kendini Gerçekleştirme İhtiyacı; önemli bir işi başarmanın sonucunda gelen kişisel doyum ve tatmin gibi Gereksinimler

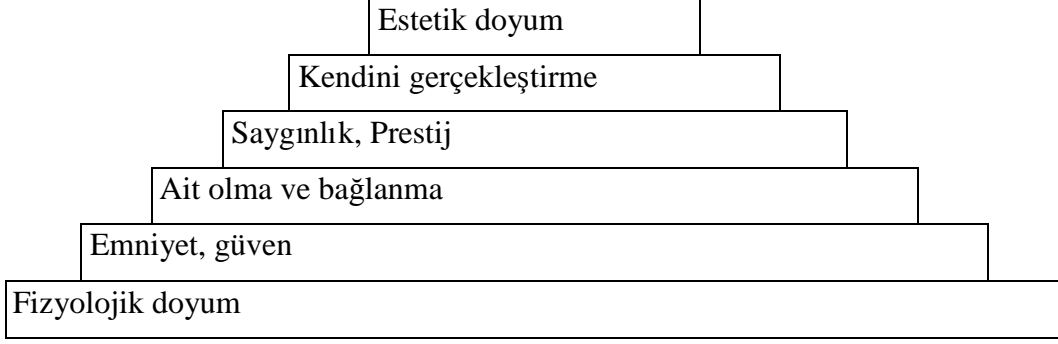
6- Estetik Doyum İhtiyacı: bilgiye açlık ve kendisi için güzelliğe ihtiyaç, görsel tatmin (Maslow, 1987).

Bu teoriye göre bireylerin bu aşamaları gerçekleştirme oranları kişiden kişiye farklılık gösterir ve üst basamağa çıktıkça bunun gerçekleştirilme oranları azalma gösterir.

Proshansky (1974) ise ihtiyaçları ikiye ayırmıştır, yine bir hiyerarşi söz konusudur.

- 1- Birincil Gereksinimler; insanların fizyolojik ve biyolojik gereksinimleridir.
- 2- İkincil Gereksinimler; insan psikolojisini ve psikolojik ihtiyaçları içerir.

Şekil 4. Maslow' un insan ihtiyaçlarının hiyerarşisi (Lang,1987)

Köhler (1981) de ihtiyaçların Maslow'un temel ihtiyaçları bağlamında ele alınabildikleri gibi, psikososyal ihtiyaçlar ve mekana bağlı ihtiyaçlar olarak da ele alınabileceklerini ortaya koymuştur (Çevik,1991).

Kaplan ise insanların çevresel tercihlerini etkileyen iki önemli bilişsel ihtiyaçı olduğunu ileri sürmüştür. Bunlar katılım ve anlaşılabilirlik. Katılım, mekanın kullanıcıyı çekmesi olarak tanımlanır. Anlaşılabilirlik ise, mekanın ne kadar kolay kavranabildiğidir. Kolay anlaşılabilir açık mekanlarda kullanıcı daha çok vakit geçirir. Bu tür alanlar, kullanıcının ilerledikçe kaybolmayacağını garanti eder ve uzaktaki bilgileri almalarını kolaylaştırır. Ancak çok kolay anlaşılabilir mekanlar, insanları katılıma yeterince teşvik edemez. Kaplan ve Kaplan'a göre katılım ve anlaşılabilirlik eş zamanlı ihtiyaçlardır, insanlar çevreleriyle meşgul olmak istedikleri gibi etraflarında neler olup bittiğini de anlamak isterler (Campell, 1994).

John Lang (1987) de Maslow'un hiyerarşi modelini geliştirmiş ve modelle tasarımın ilişkisini ortaya koymuştur. Lang'in (1987) modeli aşağıdaki gibidir.

1. Temel İnsan İhtiyaçları

Fizyolojik İhtiyaçlar;

Güvenlik İhtiyaçları;

Ait Olma ve Bağlanma İhtiyaçı;

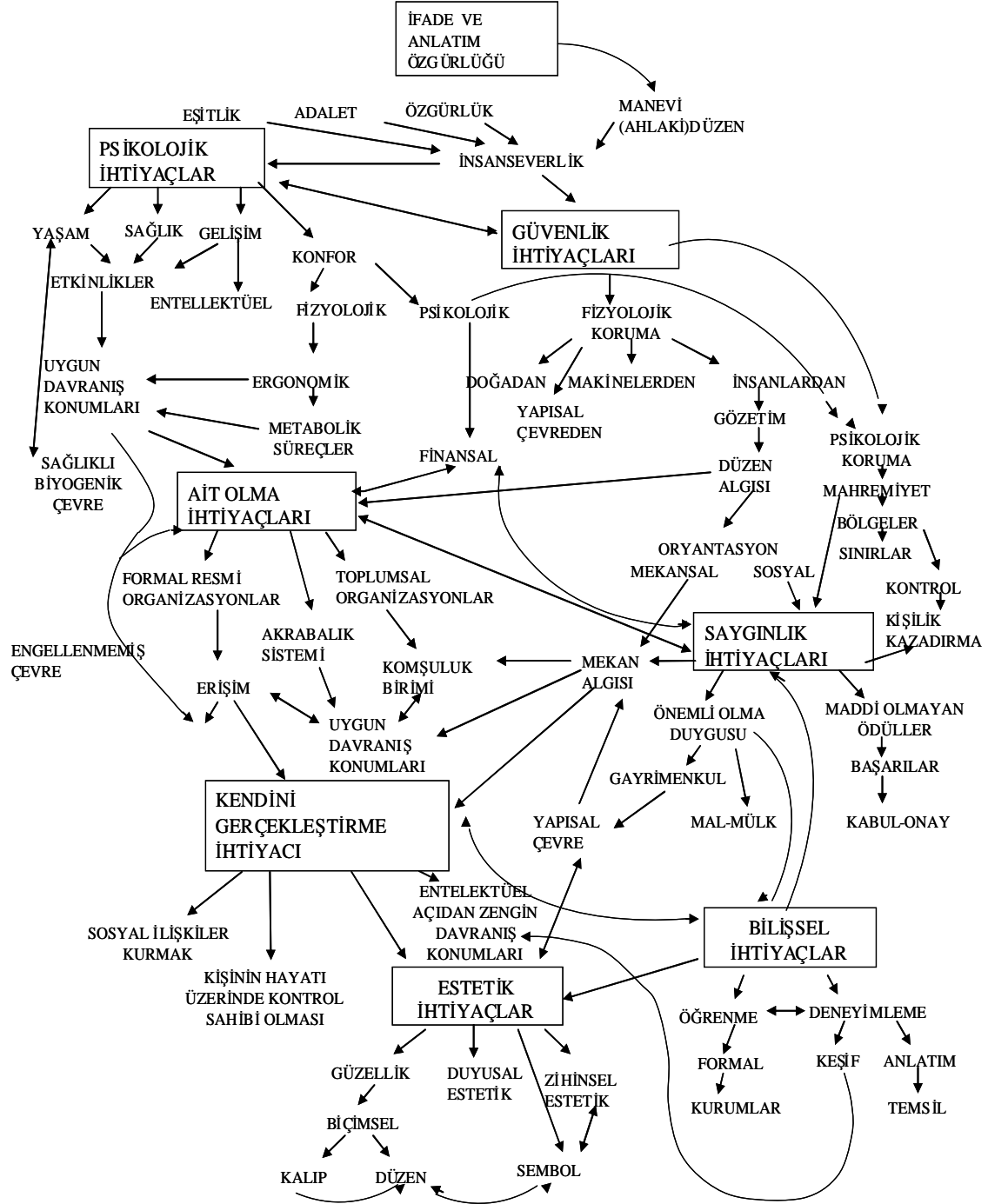
Saygınlık, Prestij İhtiyaçları;

Gerçekleştirme İhtiyacı;

2. Bilişsel ve Estetik İhtiyaçlar

Bilişsel İhtiyaçlar

Estetik İhtiyaçlar

Şekil 5. Lang'in (1987) İnsan İhtiyaçları Hiyerarşisi ve Tasarım İlişkisi

1.3.1. Gençlik Dönemi ve Gençlerin İhtiyaçları

Gençlik çocuklukla erişkinlik arasında yer alan gelişme, ruhsal olgunlaşma ve yaşama hazırlık dönemidir.

Gençlik psikolojisi konusunda bugünkü anlamıyla, bilimsel diyecebileceğimiz ilk çalışmayı yapan ve Adolescence adlı kitabı yazan G. Stanley Hall'a (1904) göre gençlik yeniden doğuş dönemidir. Hall (1904), gençlik dönemini insan yavrusunun, toplumun bir bireyi olacak şekilde uygarlaşma dönemi olarak görür. Fransız psikanalist Françoise Dolto da gençliği ikinci doğum olarak tanımlar ve dönemde bireyin kırılğan olduğunu belirtir (Liaudet, 1999)

Anna Freud (1958) gençliği "fırtına ve stres dönemi" olarak tanımlarken gençliği çelişkiler dönemi olarak görür. Peter Blos'a (1954) göre de gençlik "ikinci ayrılma-bireyselleşme" dönemidir. Jacobson'a (1964) göre ise bu evre "yas dönemi"dir. Kişiler-arası ilişkiler kuramının öncüsü olan Sullivan ise gençliği cehenneme benzetir (Şemin,1992).

Gençlik dönemi bilişsel-gelişimsel kuramda (Jean Piaget) "Soyut İşlem Evresi" içinde yer alır. David Elkind (1999) bilişsel gelişim içinde, gençlerin soyut düşünme yeteneğiyle çocuklardan ve yetişkinlerden farklı biçimlendikleri benmerkezciliğe dikkat çekmektedir.

Gençlik çağı; kaygılar, öfkeler, çatışmalar dönemidir. Gençler bencildir, kararsızdır, çelişkilidir. Baş kaldırmalar görülür. Bu çağda heyecanlar, tutkular, uyanan cinsel istekler, onların davranışlarına egemen olur (Şemin,1992).

Hall (1994, Akt. Rice, 1997) da gençlik dönemini biyolojik kökenleri olan bir çalkantı ve stres dönemi olarak adlandırmaktadır. Hall'a göre bir gencin mizacı; devingenlik/durgunluk, neşe/keder, benmerkezci/diğerleri merkezli arasında gidip gelmektedir.

Ancak bu dönem sadece olumsuzlukların toplandığı bir çağ da değildir. Son dönemlerde yazarlar gençlik döneminin yaşamın diğer dönemlerinden daha stresli ve sorunlu olmadığı görüşünü savunmaktadırlar (Offer vd.,1990).

Gençlikte kuvvetli arkadaşlık bağları kurulur, yeniliğe, ileriye doğru atılımlar yapılır. İdealisttirler. Bu çağda gençler; kimliğini arayıp bulma, kendini kanıtlama çabaları yoğunudur. Onların hemen eyleme dönüştürmek istedikleri tutkuları pek çoktur. Onurlarına ve başarılarına çok değer verirler. Eli açık ve iyilikseverdirler. Çabuk güvenir ve çabuk

bağlanırlar. Özel yaşam duygusu gelişir. Bu nedenle çocuk ya da yetişkinlerden farklı istek ve ihtiyaçları vardır (Karman vd., 2006).

Genç gelişiminin çok boyutlu olması (biyolojik, psikolojik, kişisel ve toplumsal) gençliğin sınırlarının net bir şekilde belirlenmesini engellemektedir. Yaş olarak bu süre genelde 12-21 yaş arası kabul edilmektedir (Marcia, 1980). Bu tez çalışması kapsamında üniversite gençliği ele alınacaktır. Üniversite gençliği genel olarak 17-25 yaş grubunu oluşturan ve kendine özgü kültürü olan bir toplumsal kesim olarak tanımlanır. Üniversite gençliği toplumun en duyarlı ve en dinamik kesimi olduğundan içinde bulunduğu toplumun sosyal, kültürel ve ekonomik şartlarından, sorunlarından fazlasıyla etkilenir. (Karman vd., 2006). Üniversite gençliği üzerinde çalışma yapmak ve onların sorunlarını, düşünce ve ihtiyaçlarını belirlemek, içinde bulunulan toplumun hem mevcut durumunun hem de geleceğinin daha iyi anlaşılması açısından da büyük önem taşımaktadır.

1.3.1.1. Üniversite Gençliğinin Psikososyal Gelişim Süreci ve Psikososyal Gelişim ile İlgili İhtiyaçları

Psikososyal gelişim; kişiliğin, benlik yapısının, doğru veya yanlış ilişkin sağduyu gelişiminin sosyal etkileşimde kullanıma dönük olarak belli bir olgunluk düzeyinde ortaya çıkması olarak tanımlanır (Kulaksızoğlu, 1998). Psikososyal gelişim ile ilgili en geniş teori Eric Erikson (Kulaksızoğlu, 1998, Özbay, 2003) tarafından ortaya koyulmuştur. Erikson'un Psiko – Sosyal Gelişim Teorisi insan gelişiminde toplumun ve kültürün rolünü ön plana çıkarır. Erikson insan gelişiminde kişinin aktifliğinden ve sürecin dinamikliğinden söz eder. Erikson bütün insanlar tarafından takip edilen sağlıklı ve herşeyiyle bütün olan kişinin ardışık belirlenmelerden oluşan bir gelişim süreci yaşayacağı düşüncesini ortaya atmıştır. Bu evrelerde kişi, temel ve yeterli kişilik gelişimini kazanır veya belli krizlerle gelişimi engellenir (Kulaksızoğlu, 1998, Özbay, 2003). Bu dönem bireyin, farklı yaşam alanlarında “ben kimim?” sorusuna yanıt aradığı, yaşam içinde yürüyeceği yolu çizmeye başladığı bir evredir. Bu “kimlik şekillenme” (*identity formation*) sürecidir ve genç bu temel görevini yerine getirirken birçok sorun ve karmaşayla yüzyüze kalacaktır (Kulaksızoğlu, 1998). Marcia kimliği, duyu (*sense*), tutum (*attitude*) ve kararlılık (*resolution*) kavramlarıyla açıklar ama yazar bu kavramla ilgili olarak en iyi terimin “içsel bir kendilik yapılanması” (*internal self-constructed*) olduğunu belirtir. Kimlik bireyin dürtülerinin, yeteneklerinin, inançlarının ve bireysel tarihinin dinamik bir

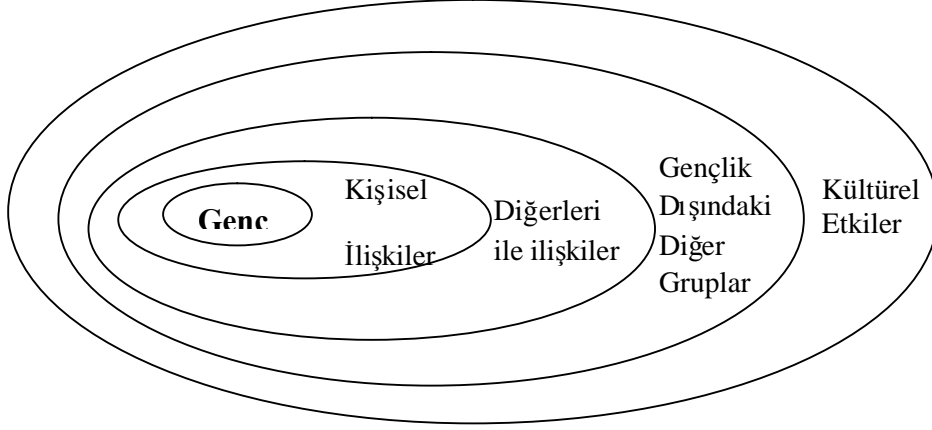
organizasyonudur (Marcia 1980). Erikson ise (1968) kimlik oluşum sürecini bilinç ve bilinç-dışı mekanizmaların bileőimi olarak açıklamaktadır. Erikson'un Psiko – Sosyal Gelişim Kuramına göre kişiliğin oluőumunda, biyolojik etkenler ile birlikte sosyal evre de (toplumsal etmenler) ok önemlidir (Steinberg, 2007). Harris (1995) de kimliği; doğuştan gelen ve gelişim süreci boyunca çevresel etkilerle inőa edilen ya da deđiőtirilen temel olarak tanımlar. Burada kimliği etkileyen iki faktör söz konusudur, biri genetik bileşen diğerisi de çevresel bileőendir.

Gençlerin gelişimini etkileyen sosyal faktörleri Nicole Schaefer - Mc Daniel (2004)  sınıfta toplamıőtır.

- Sosyal Algı/ İlişkiler ve sosyallik
- Güvende hissetme
- Ait olma/ Mekansal bağlılık

Sosyalleşme, sosyal ilişkiler kurma gençlerin gelişiminde çok önemlidir ve psikososyal yapılarının sağlıklı bir biçimde gelişebilmesi için olumlu sosyal ilişkiler kurma, yaşadığı ortama uyum sağlama gibi sosyalleşmeye yönelik kazanımlar elde etmeleri gerekir.

Gençlerin gelişim sürecini açıklayan bir yaklaşım da Ekolojik yaklaőımdır. Ekolojik yaklaşım kişinin evre ile ilişkisine odaklanarak gelişim sürecini açıklamayı amaçlamaktadır. Kişisel etkiler ile çevresinin ilişkisi kişiyi anlamak için önemlidir. Kişiyi anlamak ekolojik modelin içeriğini anlamayla orantılıdır. Bu teorinin genişliği yalnızca gençliği etkileyen kişisel faktörler değil, gelişim süreci boyunca etkisi olan kültürel ve toplumsal faktörleri de içine almasıdır. Ekolojik model kiőiyeye uyması için çevrenin deđiőtirilmesi gerektiğini öne sürer ve bunun için tavsiyeler geliştirir. (Versteeg, 2003). Yani ekolojik yaklaşım genç çevrelerinin, onların psikolojik yapısına uyum sağlaması gerektiğini ve bu doğrultuda da bu çevrelerin gerektiğinde deđiőtirilmesinin uygun olacağını ifade eder.

Şekil 6. Ekolojik Model

Erikson, kişilik gelişiminde “ego”ya önem verir. Benlik gelişimi (ego), belirli zaman dilimleri içerisinde biyolojik temelli, aşamalıdır. Erikson, kişilik gelişiminin yaşam boyu devam ettiğini ileri sürmüştür. Gelişim, dönemler halinde olur. Her dönemde atlatılması gereken bir kriz, bir çatışma bulunur. Erikson’a göre gelişimin sekiz evresi vardır (Erickson, 1959, Erickson, 1968).

1. Güvene karşı güvensizlik (bebeklik 0-1)
2. Özerkliğe karşı utanç ve kuşku (erken çocukluk 2-3)
3. Girişimciliğe karşı suçluluk (oyun çağı 3-6)
4. Başarılı Olmaya Karşı Yetersizlik (6-12 İkinci çocukluk/İlk öğretim):
5. Kimlik Kazanmaya Karşı Rol Karmaşası (12-20 Ergenlik):
6. Yakınlığa Karşı Yalıtılmışlık (20-40 Genç yetişkinlik):
7. Üretkenliğe karşı durgunluk (yetişkinlik 40-65)
8. Bütünlüğe karşı umutsuzluk (olgun yaş 65+)

Üniversite gençliğinin yaş olarak 17’lerde başlayıp 21’li yaşlarda üniversiteyi tamamladığı düşünülürse bu periyod Erikson’un teorisine göre ağırlıklı olarak 12-20 yaş arasına karşılık gelen kimlik-rol karmaşası ve kısmen de 20-40 yaş arasına karşılık gelen yakınlık-çekingenlik evreleriyle örtüşmektedir.

Bir dönemdeki kriz atlatılmazsa sonraki dönemlerde de devam eder ve çözünceye kadar problem yaratır, kimlik oluşamaz, başarısız, güvensiz bir kişilik yapısı ortaya çıkar. Psikososyal Gelişim Kuramı’nda gençlik döneminde yaşanan psikososyal kriz kimlik krizi adını almıştır. Erikson’a göre ego kimliğinin dış uyaranlarla bağlantısı önemlidir ve gençlik döneminde birey yaşadığı fiziksel ve psikolojik gelişim nedeniyle yoğun bilgi

uyaranına maruz kalmaktadır. Bu durumda, bu bilgilerin organizasyonu güçleşir ve kimlik duygusunda sorunlar ortaya çıkar. “Kimlik Krizi” yaşantısı Erikson’a göre 5 şekilde sonuçlanabilir:

1. Kimlik duygusunun kazanılması (*identity achievement*): bireyin yaşam alanlarındaki bağlantılarını (*commitment*) yapmış, yolunu belirlemiş olması.
2. Askıya alma (*moratorium*): Birey bağlantı yapmayı erteler, kesin bağlantılar yapmadan önce bazı kimlik örüntülerini deneyerek araştırma yapar. Genç, yetişkinlik sorumluluklarını almaya geçişte bir tür hazırlanma ve zaman kazanma dönemi seçer.
3. Kimlik karmaşası (*identity confusion*): genç güçlü travmalarla karşılaşmış, toplumsal hoşgörüyü bulamazsa karmaşa yaşar. Bu klinik belirtiler gösteren psikolojik bir durumdur.
4. Kimlik Dağınıklığı (*identity diffusion*): kimlik karmaşasının daha da ağırlaşmış ciddi psikiyatrik hastalık olarak görülen halidir.
5. Ters kimlik (*negative identity*): kimlik karmaşası yoğun olan genç bu rahatsızlık duygusundan kurtulmak için, toplumsal beklentilerin tam karşıtı olan rolleri ve idealleri benimser (Erikson 1984).

Kimlik duygusu gelişmiş bir genç kendi benliğinin sürekliliğini algılayan, kendine yabancı görünmeyen kişidir. Kendine özgü duyguları, düşünceleri, amaçları, inançları, bir yaşam ve dünya görüşü vardır. Kimlik duygusu iyice oluştuğu zaman birey kendisini hem özerk bir kişi olarak görür, hem de çevresinde onaylandığını ve benimsendiğini duyar. Bu nedenle gençlerin kişisel gelişime yönelik elde etmesi gereken kazanımlar ve buna bağlı ihtiyaçları belirlenmelidir.

Şekil 7. Gençlerin kimlik gelişimi ile ihtiyaçları arasındaki ilişki

Gelişim kuramcılarında Havighurst (1972) da, gençlik dönemini toplumun ve bireyin ihtiyaçları göz önüne alarak değerlendiren bir psikososyal kuram geliştirmiştir. Kurama göre toplumsal ve bireysel ihtiyaçlar gelişim görevlerini oluşturmaktadır. Bu görevler; toplumsal beklentiler, kişisel çaba gösterebilme becerisi ve yaşamın bir döneminde fiziksel olgunlaşma yoluyla kazanılması beklenen bilgi, tutum, işlev ve becerilerdir. Her bir gelişim döneminde kazanılması beklenen bu görevler, daha sonra üstlenilecek görevler için hazırlanma ve uyum dönemini oluşturmakta böylelikle de olgunlaşma gerçekleşmektedir. Bu görevlerin yerine getirilmesindeki başarısızlık; toplumsal onay görmeme, kaygı ve olgun bir insan olmanın gerektirdiği işlevlerin gerçekleştirilememesi durumlarının ortaya çıkmasına yol açmaktadır.

Havighurst'a göre (1972) gençlik döneminde tamamlanması gereken 8 ana psikososyal görev vardır. Bu görevler şöyle sıralanabilir;

1. Fiziksel yapıyı kabul etmek
2. Anne-baba ve diğer yetişkinlerden duygusal olarak bağımsızlaşma
3. Kadın veya erkek cinsiyet rolünü kazanma
4. Her iki cinsten emsallerle uygun ilişkiler geliştirme
5. Toplumsal sorumluluklar kazanma
6. Davranışları yönlendirecek değerler grubuna sahip olma
7. Bir mesleğe hazırlanma
8. Evlilik ve aile kurmaya hazırlanma

Psikolojik temelli belirli ihtiyaç ve istekler gençlerin çoğunda yaygındır, ama bu ihtiyaç ve isteklerin dışa vurulması bireyden bireye değişebilir. Ruhsal gelişme, biyolojik gelişime göre daha karmaşıktır ve daha geç tamamlanır. Bu çağda gencin ilgisi kendisine yönelmiş, benlik kavramı öne geçmiştir. Genç sürekli olarak kendini, düşünce ve duygularını, bedenini inceler. Kendini yüceltmekle beğenmemek arasında gelir gider. Adını, yürüyüşünü, duruşunu, yüzünü, saçını, boyunu, vb. beğenmez. Özel yaşam duygusu gelişir. Başkalarının kendi odasını, kitaplarını, mektuplarını karıştırmamasını istemezler (Kulaksızoğlu, 1998).

Bu dönemin bir özelliği de, karşı cinse ilginin artmasıdır. Hızlı bedensel gelişim ile birlikte, cinsel uyanış da genci baskı altında tutmakta, bunaltmaktadır. Tepkilerindeki değişkenlik ve davranışlarındaki tutarsızlıklar, hep yeni bir denge kurmaya yöneliktir.

Gençlerin kişiliğini şekillendiren belli başlı istekleri aşağıdaki şekilde sıralanabilir (Crow ve Crow,1956):

1. Büyüme, gelişme ve kuvvetlenme isteği,
2. İlerleme, olgunlaşma ve değişme isteği,
3. Bireysel bağımsızlık elde etme isteği,
4. Başarma ve güven kazanma isteği,
5. Beğenilme ve takdir edilme isteği,
6. Olumlu sosyal ilişkiler kurma isteği,
7. Mutlu olma isteği

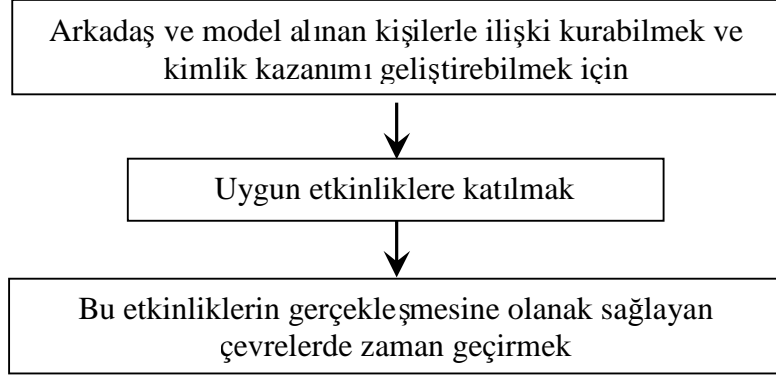
Her genç hayatını sıralanan bu istek ve arzular doğrultusunda yönlendirmek ister. Bazı arzu ve istekler gençlerin geliştirmekte olduğu benlik kavramı ile ilgilidir. Benlik kavramı, bireyin kendini algılamasına ve değerlendirmesine ilişkin geliştirdiği görüşler olarak tanımlanabilir. Cüceloğlu'na göre gençlerin benlik kavramları öğrenmeler ve "çevreyle ilişki kurma" yoluyla oluşur, olgunlaşma ve yeni öğrenmeler sonucu değişip, gelişebilir (Kulaksızoğlu, 1998). Fiziksel çevrelerin özellikleri, içinde gerçekleştirmeye olanak sağladığı etkinlik nedeni ile gençlerin kişisel gelişimini dolaylı olarak etkiler Çünkü o çevrede gerçekleştirilebilen bazı etkinliklerle ya da imkansızlıklara bağlı olarak gerçekleştirilemeyen bazı etkinliklerle gencin kendini ifade edebilmesi ya da edememesi gibi sonuçlar ortaya çıkar. Bu nedenle genç mekanları tasarlanırken gençlerin aktif-enerjik yapısı ve sosyalleşme ihtiyaçları göz önünde bulundurulmalı hareketli ve sosyalleşmeye uygun mekanlar tasarlanmalıdır. Gençler için boş zamanlarını değerlendirecek uygun açık mekanların olmaması, onların ruhsal ve bedensel gelişimlerini olumsuz yönde etkileyebilecek ortamlara kaymalarına yol açabilir. Gençlerin içinde bulunmayı sevdiği, ilgilerini çeken ve kendilerinin seçtiği mekanlarda zaman geçirmeleri sağlanmalıdır.

Bundan sonraki bölümlerde erickson'un modelinde üniversiteli gençlerin içinde bulunduğu yaşlara karşılık gelen Kimlik Kazanmaya Karşı Rol Karmaşası ve Yakınlığa Karşı Yalıtılmışlık evreleri detaylı olarak ele alınacaktır. Böylece özellikle üniversite kampüs açık mekanlarının temel kullanıcıları olan gençlerin psikososyal yapıları, bu evrelere yönelik karakteristik özellikler analiz edilerek kazanımları tanımlanmaya çalışılacaktır. Araştırmanın ilerleyen kısımlarında bu kazanımlar mekan örgütlenmesi bileşenlerinden "ihtiyaçların" belirlenmesini sağlayacaktır.

1.3.1.1.1. Kimlik Kazanmaya Karşı Rol Karmaşası

Bu dönem Erickson'un modelinde 12-20 yaşları kapsar. Genç bu dönemde kimlik arayışı içindedir. Hızlı fiziksel ve fizyolojik değişimiyle baş etmeye çalışırken bir yandan da gelecekteki eğitimi, kariyeri hakkında yeni kararlar verme durumundadır. Gençin üstünde akran gruplarının büyük bir etkisi vardır. Gençin bu dönemde cevaplaması gereken birçok soru vardır. Bunlardan bazıları, "Çocuk mu yoksa yetişkin miyim?", "Başarılı mı yoksa başarısız mı olacağım?". Gençin sağlıklı bir kimlik kazanmasında çevresinde model alabileceği yetişkinlerin bulunması önem taşımaktadır. Erikson'a göre genç bu dönemde başarılı bir şekilde kimlik kazanma sorununu çözerse kendine güvenen, kendinden emin bir kişi olarak yaşamını sürdürür.

Erikson kimliği, cinsel, mesleki ve kişisel-sosyal alanlarında incelemiştir. Gençlik döneminde olumlu kimlik kazanmada önemli olan etkenler; düşünce sistemi (soyut, eleştirel düşünme), cinsel rolleri benimseme, karşı cinse duyulan ilgi, meslek seçimine yönelme, sosyal, ekonomik, politik konulara ilginin artması, akran grubu içinde daha mutlu olma ve onlarla hareket etme, genç benmerkezci düşünme (egosantrizm) dir. Bunlar içinde akran ve arkadaşlarla hareket etme sosyalleşme açısından oldukça önemlidir, bu çalışmada da sosyalleşme boyutu önde olduğundan bu kazanım dikkate alınacaktır. Bireyin kimlik duygusunun, cinsel, mesleki, toplumsal, etnik, ideolojik açıdan tanımlanmaya ve kabul görmeye gereksinimi vardır. Bu sosyal kimlik duygusunu oluşturur. Bireyin içinde bulunduğu toplumda bir yer edinmesi, rollerini ve değerini tanıması sosyal kimliğin özünü oluşturur. Birey yaşamındaki önemli alanlarda anlamlı bağlar (commitment) kurmalıdır ve sosyal kimliği bu bağlar oluşturur. Sosyal kimlik, bireyin günlük yaşamda değişen rollerinde (evlat, eş, baba) aynılığı kavramasıdır (Marcia 1993). Bu evrede genç çevresinde güvendiği kişiyi model olarak alır. Arkadaşlık ilişkilerinin en yoğun yaşandığı dönemdir. Bu arkadaşlarıyla ya da model aldığı kişilerle; bazı etkinliklere olanak (imkan) sağlayan çevrelerde ilişki kurabilirler dolayısıyla çevrenin etkinlikler için olanaklı oluşu sosyal ilişkilerini ve kimlik kazanımlarını etkiler.

Şekil 8. Gençlerin kimlik kazanımlarıyla çevrenin ilişkisi

Peki bu çevrelerin,

- (1) Olanak tanıdığı etkinlikler nelerdir ve
- (2) Hangi fiziksel özelliğe sahiptirler?

Kimlik kazanımında gençlerin aileden bağımsızlık kazanması ve cinsiyete uygun sosyal roller geliştirmesi önemlidir. Bu dönemde kendisinden önceki evrelerin sorunları tekrar karşısına çıkabilir (Erickson, 1959). Erikson gençliği yeniden yapılanma (reconstruction) olarak görür, bu nedenle de kimlik duygusunun kazanılmasında en kritik evreyi gençlik kabul eder. Gençlerin gelişimi açısından çevreyi değerlendirmek önemlidir; gençlerin gelişim sürecini hızlandırmak, gençlik sürecinin kişilik gelişimine etkisini arttırmak için kişisel gelişime ve sosyalleşmeye uygun mekanlarda zaman geçirmeleri gerekir.

Öğrencilerin sorunlarının azaltılmasında, arkadaşlarıyla ilişkilerinin güçlenmesinde ve sosyalleşmelerinde zaman geçirdikleri mekanlar oldukça etkilidir. Gençliğin gelişimine yardımcı olan mekanların fiziksel özelliklerini belirlemek bu nedenle önemlidir. Üniversite öğrencilerinin zamanlarının çoğunu kampüs mekanlarında geçirdikleri düşünüldüğünde kampüsün önemi ortaya çıkmaktadır.

1.3.1.1.2. Yakınlığa Karşı Yalıtılmışlık

Erickson'un modelinde yaklaşık olarak 20-40 yaşlarını kapsar. Bu dönemde genç, fiziksel üretkenlik açısından ve bilişsel olarak en üst düzeye ulaşır. Sevme ve cinsel ilişki kurma yetisi gelişir. Gençlik döneminden çıkarılan kimlik duygusu yoğun bir sevgi ilişkisi içinde eritilerek gerçek bir yakınlığın yaşanmasına olanak verecektir. Karşı cinsle

arkadaşlıkta, sevgi ağırlık taşır. Gencin yaşamında evlilik ve iş kariyeri önemli hale gelir. Bu dönemde dostluklar sağlam temeller üzerine kurulur. Erikson'a (Erickson, 1959) göre yakınlık, bireyin kendi bütünlüğünü koruyarak bir başkasının kişiliği içinde kendini bulmak anlamına gelmektedir. Gençlik döneminde kimliğini bulan kişi bu dönemde artık başkalarıyla yakınlıklar, dostluklar kurabilir. Bu dönem, kaynağını kimlikten alır. Derin arkadaşlıklar bu dönemde olur. Önceki dönemdeki rol karmaşıklığını başarıyla çözmüş olan bireyler kişiler arası ilişkilerde ve karşı cinsle olan iletişimde yakınlık kurabilecek ve mutlu olabilecektir (Erickson, 1959). Bu dönemdeki krizi sağlıklı olarak atlatan kişi güvenli bir şekilde sevgiyi verme ve alma gücüne sahip olur. Aksi durumda, başkalarıyla dostluk ilişkisi kurmada güçlük çeken genç, birey için istenmeyen ve sağlıksız olan psikolojik bir yalnızlığa itilebilir, toplumdan uzaklaşma ve bunlara bağlı olarak yetersizlik duyguları yaşanır. Bu sorunun aşılması bireyde dengesizlik yaratır. Özetle; bu evreyi tamamlayamayanlar çekingen olup, diğer insanlarla yakınlık kuramazlar.

Kimlik gelişimini farklı şekillerde tamamlayan gençlerin psikososyal özellikleri Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Kimlik gelişimini farklı şekillerde tamamlayan gençlerin psikososyal özellikleri

Kimlik Gelişimi Dönemi Sorunsuz	Kimlik Gelişimi Dönemi Sorunlu
Kendini bulma	Yalnızlık
Yakınlık-dostluk kurma	Toplumdan Uzaklaşma
Mutlu olma	Yetersizlik
Sevgi alma ve verme	Dengesizlik
	Çekingenlik
	Diğer Bireylerle Yakınlık Kuramama

Erikson da insan gelişiminde kültürel, sosyal ve çevresel etkenlerin önemini de vurgulamıştır. Erikson'a göre uygun çevresel şartlar ortaya çıktığında daha önceki yaşantılara bağlı olmaksızın sağlıklı dönemler geçirilebilir. Kimliğin oluşması çok sayıda değişkenin etkisine bağlı olarak gerçekleşir. Doğuştan getirdiğimiz genetik - biyolojik özelliklerimiz ve bunun dışındaki çevresel etkenleri de dört başlık altında inceleyebiliriz. Böylelikle kişiliğimizi oluşturan özellikler şunlardır (Kulaksızoğlu, 1998):

1. Genetik ve biyolojik etkenler,
2. Bireyin içinde yaşadığı kültürel etkenler,
3. Bireyin içinde bulunduğu sosyal sınıfa bağlı etkenler,
4. “İçinde yaşanılan psikolojik ve fiziksel ortama bağlı etkenler.”

Bu özelliklerden dördüncüsü çok önemlidir. Üniversite gençleri için yaşanılan psikolojik ortam ağırlıklı olarak kampüs ortamıdır. Kampüs açık mekanları gençlerin sosyalleşmesine, ilgilerini paylaşmalarına, birbirleriyle ilişki kurmalarına, grup içi kişiliklerini geliştirmelerine ve ait olmalarına imkan sağlayabilir. Ayrıca bu mekanlar eğitim için de fırsattır. Gençlerin bu ortamdaki ihtiyaçlarını belirlemek ve bu ihtiyaçlar doğrultusunda bir kampüs çevresi oluşturmak gençlerin kimlik gelişimleri - kişilik oluşumları açısından oldukça faydalı olacaktır. Böyle çevreler ihtiyaçlarını karşılayarak kimlik gelişimlerini güçlendirdiğinden gençler tarafından tercih edilir. Gençlerin psikososyal yapısıyla mekansal tercihlerinin bu doğru orantılı ilişkisi gözüne alınarak tercihin tez çalışması kapsamında bir araç olarak kullanılabilceği düşünülmüştür. Bu doğrultuda araştırma modeline eklenecek kavramlar gençlerin psikososyal yapılarının gelişmesi için gerekli olan kazanımlar başlığı altında toplanmıştır.

Gençlerin psikososyal yapılarının gelişmesi için sosyal ve kişisel gelişimlerini tamamlamaları gerekmektedir. Bu nedenle kazanımlar sosyalleşmeye yönelik ve kişisel gelişime yönelik olarak iki grupta toplanmıştır.

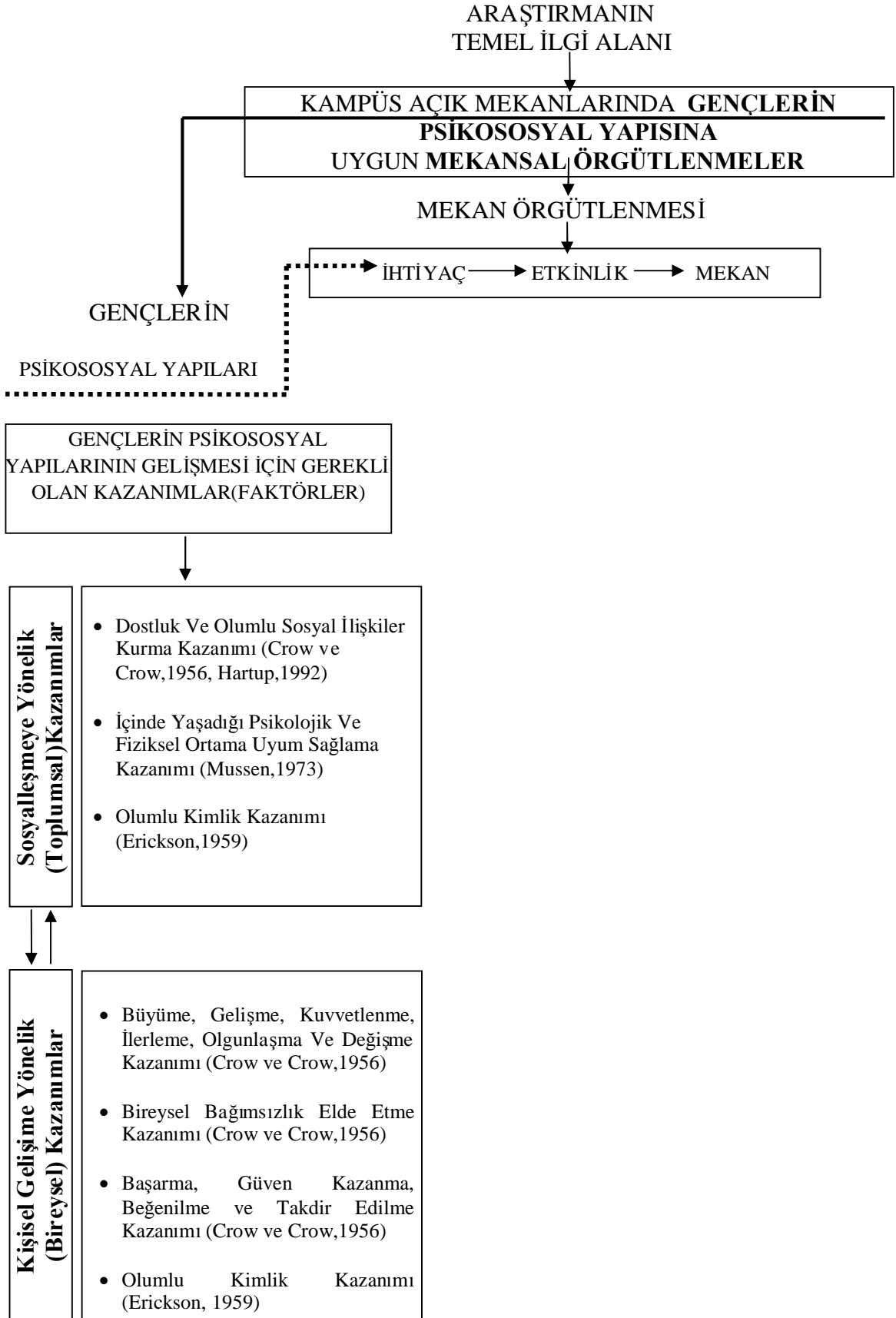
Sosyalleşmeye yönelik kazanımlar;

- Dostluk ve Olumlu Sosyal İlişkiler Kurma Kazanımı (Crow ve Crow, 1956, Hartup, 1992)
- İçinde Yaşadığı Psikolojik ve Fiziksel Ortama Uyum Sağlama Kazanımı (Mussen, 1973)
- Olumlu Kimlik Kazanımı (Erickson, 1959) olarak belirlenmiş ve modele eklenmiştir.
- Kişisel gelişime yönelik kazanımlar ise;
- Büyüme, Gelişme, Kuvvetlenme, İlerleme, Olgunlaşma ve Değişme Kazanımı (Crow ve Crow, 1956)
- Bireysel Bağımsızlık Elde Etme Kazanımı (Crow ve Crow, 1956)
- Başarma, Güven Kazanma, Beğenilme ve Takdir Edilme Kazanımı (Crow ve Crow, 1956)

- Olumlu Kimlik Kazanımı (Erickson, 1959) olarak belirlenmiş ve modele eklenmiştir.

Ancak iki ayrı başlıkta ele alınmaları birbirlerinden tamamen bağımsız/kopuk/ilişkısiz oldukları anlamına gelmemektedir. Zira kişisel gelişime yönelik kazanımları elde edemeyen bireyin sosyal gelişiminin sağlıklı olması beklenemez ya da sosyalleşmeye yönelik kazanımları elde edemeyen bireyin kişisel gelişiminin de olumsuz etkileneceği açıktır. Bu nedenle bu iki kazanım grubunun etkileşim içinde olduğunu belirtmek amacıyla modelde bu iki kazanım grubu karşılıklı oklarla ilişkilendirilmiştir.

Araştırmanın bundan sonraki adımı belirlenen bu kazanımların elde edilebilmesi için gençlerin nelere ihtiyaç hissettiklerinin belirlenmesidir. Böylece bu ihtiyaçları karşılamak amacıyla hangi etkinliklerin gerçekleştirilmesi gerektiğini saptamak mümkün olacaktır.

Şekil 9. Gençlerin psikososyal yapılarının modele eklenmesi

1.3.1.1. Üniversite Gençliğinin Kişisel Gelişim ile İlgili İhtiyaçları

Gençlerin psikososyal yapılarına bağlı olarak sosyalleşmeye ve kişisel gelişime yönelik ihtiyaçları vardır. Bu ihtiyaçların belirlenmesi gençlerin açık mekan etkinliklerini ve bu etkinliklerin gerçekleşeceği mekanlar ile mekansal özellikleri de etkiler. Bu nedenle bu bölümde gençlerin kişisel gelişim ile ilgili ihtiyaçları ele alınacaktır.

Gençlik çağı bağımsızlık çağıdır. Genç evden kopar çevreye yönelir. Arkadaş grubu içinde bağlılığa ve dayanışmaya önem verir. Grubundan ayrı düşme kaygısı yaşar, kendisini benimsetmek için kendine aykırı gelen davranışlara bile katlanabilir. Otoriteye karşı olma, söz dinlememe, eleştirme, hata bulma gencin tutumlarından. Gelişme döneminde anne, baba tarafından bazen çocuk, bazen yetişkin gibi algılanan genç ne zaman ne şekilde davranacağını bilemez, aktif ve enerjiktir. Kimlik karmaşasına düşebilir. Gençlikte psikolojik alanda yaşanan çalkantının yanında pek çok olumlu gelişme de gözlenir. Gencin düşünme yeteneğinde önemli bir sıçrama olur. Soyut kavramları daha iyi anlar ve kullanır; ilgi alanı genişler ve çeşitlilik kazanır. İleride seçeceği meslekle ilgili konulara eğilir. Gençlik çağı bir yandan da kendisiyle aşırı ilgilenme çağıdır (Kulaksızoğlu, 1998). Kendi ve diğerleri arasındaki ilişkilerle ilgili olarak da iki önemli yanılığları vardır. Bunlardan biri, kendi kendileriyle çok ilgili olmalarının yanısıra diğerlerinin de kendisiyle ilgilendiklerini düşünmeleri ve devamlı bir sahnede, herkes kendilerini izliyormuş gibi davranmalarındır (Yörükoğlu, 1996).

Diğeri ise kendi önemlerini aşırılaştırmaları, kendilerini özel ve özgün olarak algılamaları sonucu başkalarının başına gelenin kendi başlarına da gelebileceğini düşünmemeleridir. Bunun sonucu olarak da alkol ve uyuşturucu alma, hızlı ve tehlikeli araba kullanma gibi riskli davranışlara girmekten sakınmamaktadırlar (Yörükoğlu, 1996). Sosyalleşme ve sağlıklı kişisel gelişim bu davranışların azalmasına yardımcı olabileceğinden çok önemlidir.

Bu süreçte gençlerde oluşan gelişmeler Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. Gençlerde kişisel gelişim süreci

KİŞİSEL GELİŞİM SÜRECİ
Bağımsızlık elde etme
Yeteneğin artması
İlgi alanının genişlemesi
Kendisiyle aşırı ilgilenme
Olumlu kimlik kazanımı
Güven kazanma
Bağlılık ve dayanışmayı önemseme

Kendilerini kabul edebilen, olumlu kimlik geliştirebilen gençler kendilerini sevmeyen, olumsuz kimlik geliştiren gençlere göre ruhsal açıdan daha sağlıklı olmaktadır (Dellas ve Jernigan, 1990).

Yetişkinlerin baskılı ve disiplinli davranmaktan çok, gence karşı sevgi gösteren, güven veren, önemseyen ve değer veren bir tutum içine girmesi onun kimlik geliştirmesini kolaylaştıracaktır. Genç, birbirinin karşıtı ikili duygular dile getirebilir. Yetişkinin uzaktan denetimine ihtiyaç duyar. Aynı zamanda anne, babanın ve yetişkinin güvenini kazanmaya, kendisine güvenilen bir insan olmaya ihtiyaç duyar. Kendisine güven duyulmaması onda kaygı yaratır. Bu durumda da gençler akranlarıyla açık mekanlarda ilişki kurar, arkadaşlarıyla aileden uzak vakit geçirir (Kulaksızoğlu, 1998). Bu nedenle gençlerin yaşam tarzları, boş zaman etkinlikleri ve bu etkinlikleri gerçekleştirdikleri mekanlar; onların kimlik gelişiminde ve arkadaş ilişkilerinde çok etkilidir. Gençlerin psikososyal yapılarını güçlendiren mekanlarda, sosyalleştirici etkinliklere katılımı anti-sosyal davranışlarının azalmasında ve kimlik gelişimlerinde etkili olabilir. Gençler kendi mekanlarını çevrelerinde kendileri yaratmaktadır. Yetişkinlerden uzak kendi alan kullanımları olduğundan; kampüs çevreleri de onlar için arkadaşlarıyla buluşabilecekleri, kimliklerini oluşturan mekanlar olabilir.

Halamandaris ve Powe (1999) öğrencilerin üniversite yaşamına sağladıkları uyumla ilgilenmiştir. Öğrencilerin üniversite yaşamına uyum sağlamalarına ilişkin ilk araştırmaların, başka şehirlerden gelenler ve yabancı öğrencilere odaklandığını; geçmiş seyahat deneyimleri, dil alışkanlığı, kültürel mesafe, yaş, cinsiyet, sosyal sınıf, ulus gibi öğrencilerin uyumuyla ilişkilendirilebilecek pek çok değişken incelendiğini; üniversite

yaşamına sağlanan uyumla ilişkili olarak kişilik değişkenlerine ya da açık mekan kullanımlarına çok az dikkat çekildiğini belirtmişlerdir. Oysa üniversite gençliği için; kampus açık mekanlarındaki ihtiyaçlarını, bu ihtiyaçlara yönelik olarak gerçekleştirdikleri etkinliklerini belirlemek üniversite yaşamına uyum sağlamalarına, kişisel ve sosyal gelişimlerine yardımcı olacaktır.

Bu kısımda; gençlerin kişisel gelişim sürecine bağlı olarak karşılanması gereken ihtiyaçları tabloyla ilişkilendirilerek belirlenmiştir.

Tablo 3. Gençlerin kişisel gelişim sürecine bağlı ihtiyaçları

KİŞİSEL GELİŞİM SÜRECİ	BU SÜRECE BAĞLI İHTİYAÇLAR
Bağımsızlık elde etme	Aktif-enerjik olabilme
Yeteneğin artması	
İlgi alanının genişlemesi	Yaratıcı olma ve becerilerini geliştirme
Kendisiyle aşırı ilgilenme	
Olumlu kimlik kazanımı	Diğer bireyler ve arkadaşları içinde kendini kanıtlayabilme,
Başarma, Güven kazanma	
Bağlılık ve dayanışmayı önemseme	

- Gençlerin bağımsızlık elde edebilmek için aktif-enerjik olabilme,
- Yeteneklerinde meydana gelen sıçramayı, ilgi alanlarında oluşan genişlemeyi yansıtabilmek için yaratıcı olabilme ve becerilerini geliştirebilme,
- Olumlu kimlik, başarı ve güven kazanabilmek için diğer bireyler ve arkadaşları içinde kendini kanıtlayabilme ihtiyaçları olduğu belirlenmiştir.

Bu ihtiyaçların ortak yönü “Saygınlık Kazanma ve Kendini Gerçekleştirmeye” yönelik olmasıdır. Bu nedenle Maslow’ un Saygınlık ve Kendini Gerçekleştirme İhtiyacı başlığı altında toplanarak daha sonra modele eklenmiştir.

Saygınlık ve Gerçekleştirme İhtiyacı	<ul style="list-style-type: none"> • Aktif Enerjik Olabilme İhtiyacı, (Owens, Caputo, 1995, Steinberg, 2007, Checkoway, 1992, Yahaya, 2003) (Aktif, Sosyal, Girişken, Enerjik, Hareketli, Dinamik, Coşkulu, Dinamik, Renkli, Sporcu) • Diğer Bireyler İçinde Kendini Kanıtlayabilme İhtiyacı, (Kulaksızoğlu, 1998) (Popüler, Havalı, Çalışkan, Maceracı, Riski Seven, Güçlü, Cesur) • Yaratıcı Olabilme İhtiyacı, (Yaratıcı, Meraklı, Farklı) • Becerilerini Geliştirebilme İhtiyacı (Reiss,1994) (Özgür, Bağımsız)
---	---

Şekil 10. Modele eklenecek kişisel gelişime yönelik ihtiyaçlar

1.3.1.2. Üniversite Gençliğinin Sosyal Gelişim ile İlgili İhtiyaçları

Genç; toplum içinde sivrilmeye, ilgi çekme ve rol sahibi olma çabası içindedir, çabuk kurulan ve bozulan ilişkiler yaşar, olaylardan kolay etkilenir. Toplumda saygınlık kazanmaya, statü sahibi olmaya gereksinim duyar. Toplumsal uyum geniş ölçüde bu gereksinimin karşılanmasına bağlıdır. Bir gruba ait olma duygusu sosyal gelişim için önemli bir duygudur. Genç de bir grubun üyesi olmak ister. Bu bir spor kulübü, siyasi amaçlı bir örgüt veya mahalledeki arkadaşlarından oluşan bir grup olabilir. Girmek istediği çevre tarafından benimsenmemek genç için bir üzüntü kaynağıdır. Arkadaş ilişkileri sosyal ve bilişsel gelişime büyük ölçüde katkıda bulunmaktadır (Kulaksızoğlu, 1998). Smith ve Klein, çalışmalarında gençliğin arkadaş gruplarıyla ilgili problemlerde odaklandığını belirtip, gençlerin arkadaşları ile daha sıkı ilişkiler geliştirmeleri, gencin davranışı üzerinde ebeveynlerinden çok arkadaş gruplarının etkili olduğu üzerinde yoğunlaşmışlardır (Smith ve Klein 1971:1889). Arkadaşlığın gereklilikleri, bireyler arasındaki karşılıklı alışveriş, taviz verme ve bağlılıktır. Arkadaşlarla birlikte zaman geçirmek, ilgilerini paylaşmak istenilmektedir. Hartup'a (Hartup, 1992) göre arkadaşlığın fonksiyonları

- Hem eğlence hem de strese uyum sağlamak için duygusal kaynaklar olma
- Problem çözme ve bilgi edinme için bilişsel kaynaklar olma
- Temel sosyal özelliklerin (örneğin sosyal iletişim, işbirliği ve gruba girme özellikleri gibi) edinildiği ve ayrıntılandırıldığı bağlam olma
- Daha sonraki ilişkilerin habercisi olma (Hartup, 1992).

Sosyalleşme; becerilerin geliştiği, toplumla başarılı ilişki kurmanın öğrenildiği bir süreçtir. Sosyal öğrenme, yüksek kişisel bağımsızlığı geliştirir ve kişinin seçimini etkiler.

Sosyalleşme ihtiyaçlarını karşılayan, uygun ortamlarda zaman geçirme gençlerin psikososyal gelişimlerinde dikkat çekici bir iyileşme sağlamaktadır (Büküşoğlu ve Bayturan, 2005). Aynı zamanda arkadaş çevrelerinin gelişmesi, kendi çevrelerinde beğenilen biri olmaları arkadaşlık kurma ve sürdürmelerine yardımcı olmaktadır. Gençin kendini fark etmesi disiplinli, hedefi olan bir ortamda yetişmesi gelecek ile ilgili plan oluşturmasını kolaylaştırmaktadır. Kendi sınırlı yaşantısının dışına çıkarak başka ortamlar, başka insanlarla etkileşimi, grup normlarına uygun davranma zorunluluğu sorumluluk duygusunun geliştirilmesi ve toplumsal bilincin oluşmasını sağlayabilmektedir. Kendilerini gerçekleştirmeleri, güven duygusunu ve zorluklarla baş etme gücünü arttırmaktadır (Büküşoğlu ve Bayturan, 2005).

Kaplan ve Kaplan (Kaplan, 1995) ayrıca gençlik toplumunun bir çok ihtiyacının olduğunu da ortaya koymuştur: gençlerin emsalleriyle etkileşimi, kişisel karar verme bunlardan bir kısmıdır. Gençlerin emsalleriyle sosyalleşmeleri en öncelikli ihtiyaçlarıdır ve kişisel özgürlükle ilgilidir. Bu faktörler Reiss (Reiss vd., 1994) tarafından açıklanmıştır. Gençler sosyal ve fiziksel becerilerini test edebildikleri “toplumsal mekanlara” ihtiyaç duyarlar. Owens’a göre gençlerin % 40’ ı boş zamanlarını sosyalleşerek, TV izleyerek, spor yaparak ya da sadece düşünerek geçirmektedir. Gençler için konuşma en önemli davranıştır ve sosyal bütünün içindeki yerlerini tanımlar. Konuşmak gençlerin hayatında en önemli zamanı harcar (Owens,1994). Clark ve Uzzell’in (2002), çalışmasında olanaklılıklar iki temel gençlik ihtiyacını değerlendirmek için ölçülmüştür. Gençlerin ihtiyaçlarını;

- İnsanlardan Kurtulmak,
- Aktif Olmak,
- Yalnız kalmak,
- Eğlenmek,
- Ailenin ve Arkadaşların beklentilerinden uzak olma,
- Özgür olma,
- Mutlu olma,
- Ait olduğu bir yerde olma,
- Yakın arkadaşlarla olma,
- Güvenli hissetme,
- Takılma,
- Yeni insanlarla tanışma,

- Sakinleşme,
- Yeni davranışlar deneme olarak belirlemişler; çevrenin gençlere sosyalleşme ve dinlenme olanaklarını sunması gerektiğini ortaya koymuşlardır.

Bu süreçte (sosyal gelişim süreci) gençlerde oluşan gelişmeler tabloda özetlenmiştir.

Tablo 4. Gençlerde sosyal gelişim süreci

GENÇLERDE SOSYAL GELİŞİM SÜRECİ
Yakın arkadaşlarla olma
Arkadaşlık kurma ve sürdürme
Sosyal bir grubun üyesi olma
Kendini fark etme
Özgürlük
Aile ve arkadaş baskılarından uzak olma
Yalnız kalma

Önceki bölümde de belirtildiği gibi Maslow, insan ihtiyaçlarını altı başlıkta toplamış, bunların kendi aralarında bir hiyerarşik düzen izlediğini savunmuştur. Maslow' un ihtiyaçlarından ait olma ve bağlanma gereksinimi gençler için çok önemli ve önceliklidir. Çünkü gençler bir gruba ait olmak, arkadaşları tarafından benimsenmek isterler ve buna ihtiyaç duyarlar. Harris'in (Harris, 1995) *Grup Sosyalleşme Teorisi* kişisel gelişimin sosyal grubun bir üyesi olmakla sağlandığını; çevrenin, gençlerin kişilikleri üzerinde izler bırakan, emsalleriyle paylaştıkları mekanlardan oluştuğunu ortaya koymuştur. Harris' e (1995) göre sosyalleşme; gençlerin ait olduğu topluluğun kabul edilebilir bir üyesi yani uygun davranışlar sergileyen, dili bilen, gerekli becerilere sahip olan, toplulukta hakim olan düşünceleri ve tutumları benimseyen bir birey haline gelmesidir. Bu nedenle genç çevreleri tasarlanırken gençlerin psikososyal ihtiyaçlarının karşılanması ve sosyalleşmelerine olanak sağlayan mekanlar yaratılması gerekmektedir. Harris'e (Harris, 1995) göre sosyalleşme gençlerin ait olduğu topluluğun kabul edilebilir bir üyesi, yani uygun davranışlar sergileyen, gerekli becerilere sahip olan, toplulukta hakim olan düşünceleri ve tutumları benimseyen bir birey haline gelmesidir. Gençler farklı giyinerek ve davranarak kendilerini yetişkinlere kontrast kılarlar. Grup Sosyalleşme Teorisine göre bu grup içi bir davranıştır. Harris'in bu sonucu Moffit' in gençlerin daha olgun bir statü

kazanmaya çalıştıkları şeklindeki teorisi ile uyum sağlar (Ironstrack vd., 2005). Flitzgerald (Fitzgerald vd., 1995) da gençlerin en çok sosyalleştirici etkinliklerle ilgilendiklerini belirlemiştir.

Gençlerin sosyal gelişim sürecine bağlı olarak karşılanması gereken ihtiyaçları tabloyla ilişkilendirilerek belirlenmiştir.

Tablo 5. Gençlerin sosyal gelişim sürecine bağlı ihtiyaçları

SOSYAL GELİŞİM SÜRECİ	BU SÜRECE BAĞLI İHTİYAÇLAR
Yakın arkadaşlarla olma	Diğer insanlarla dostluk ve yakın ilişkiler kurabilme ihtiyacı
Arkadaşlık kurma ve sürdürme	
Sosyal bir grubun üyesi olma	Bir gruba ait olma ihtiyacı
Kendini fark etme	
Özgürlük	İstediğinde yalnız kalıp istediğinde arkadaşlarıyla bir arada olabilme ihtiyacı
Aile ve arkadaş baskılarından uzak olma	
Yalnız kalma	

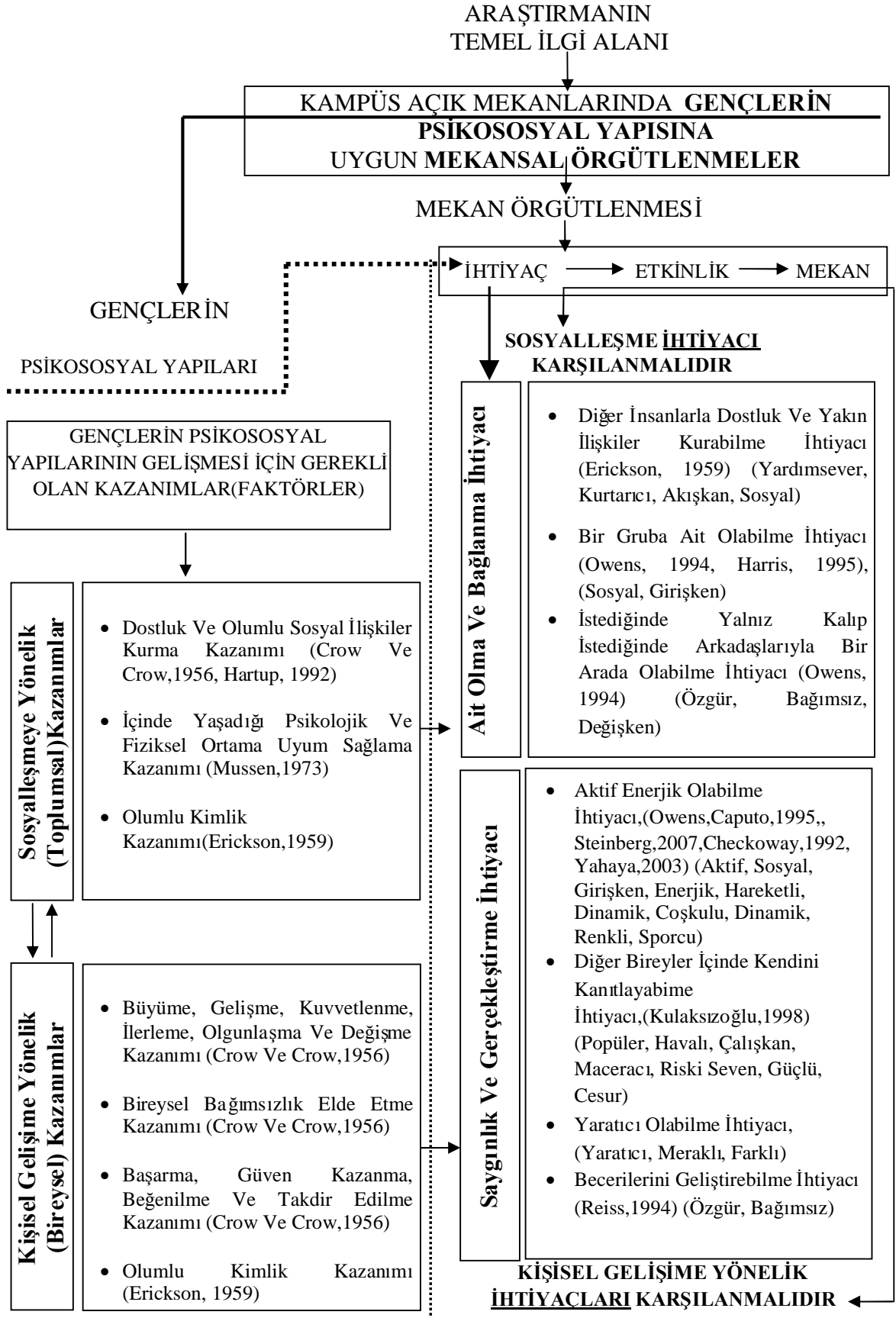
- Gençlerin yakın arkadaşlarla olabilme, arkadaşlık kurma ve sürdürme için, diğer İnsanlarla Dostluk ve Yakın İlişkiler Kurabilme,
- Sosyal bir grubun üyesi olma, kendini fark etme için, Bir Gruba Ait Olabilme
- Aile ve arkadaş baskılarından uzak olma, yalnız kalma için, İstediğinde Yalnız Kalıp İstediğinde Arkadaşlarıyla Bir Arada Olabilme İhtiyacının olduğu belirlenmiştir.

Bu ihtiyaçların ortak yönü “Ait Olma ve Bağlanma” yönelik olmasıdır. Bu nedenle Maslow’ un Ait Olma ve Bağlanma İhtiyacı başlığı altında toplanarak (Şekil 12) daha sonra modele eklenmiştir.

Ait Olma Ve Bağlanma İhtiyacı	<ul style="list-style-type: none"> • Diğer İnsanlarla Dostluk ve Yakın İlişkiler Kurabilme İhtiyacı (Erickson, 1959) (Yardımsever, Kurtarıcı, Akışkan, Sosyal) • Bir Gruba Ait Olabilme İhtiyacı (Owens, 1994, Harris, 1995), (Sosyal, Girişken) • İstediginde Yalnız Kalıp İstediginde Arkadaşlarıyla Bir Arada Olabilme İhtiyacı (Owens, 1994) (Özgür, Bağımsız, Değişken)
--	---

Şekil 11. Modele eklenecek sosyal gelişime yönelik ihtiyaçlar

Gençlerin bu kişisel ve sosyal gelişime yönelik ihtiyaçları da modele ilave edilmiş ve Şekil 12’de psikososyal yapılarıyla ilişkisi gösterilmiştir.

Şekil 12. Gençlerin ihtiyaçlarının modele eklenmesi

Sonuç olarak; gençlerin kimlik gelişimlerini tamamlayıp sağlıklı bireyler olabilmesi için ihtiyaçlarının karşılanması gerekmektedir.

Bu ihtiyaçların en önemlisi “Sosyalleşme” dir.

Peki bu ihtiyaçlara yönelik gerçekleştirdikleri etkinlikler nelerdir?.

Mekan örgütlenmesi kavramı araştırma modelinin temelini oluşturduğundan mekan örgütlenmesini oluşturan ihtiyaç bileşeninden etkinlik bileşenine geçişe bağlı olarak bundan sonraki kısımda bu etkinlikler incelenecektir.

1.4. Açık Mekan Etkinlikleri

Açık mekan etkinlikleri, kullanıcıların ihtiyaçlarına bağlı olarak gerçekleştiğinden hangi ihtiyaçların hangi etkinliklerle örtüştüğünün belirlenmesi tasarımcılar açısından oldukça önemlidir. Bu tez çalışmasında da gençlerin kişisel gelişim ve sosyalleşmeye yönelik ihtiyaçlarının hangi etkinliklerle karşılandığı ve hangi mekanların bu etkinliklerin gerçekleşmesine olanak sağladığı araştırılacaktır. Buna yönelik model aşağıdaki gibidir.

Şekil 13. Gençlerin ihtiyaçları ile mekanlar arasındaki ilişki

Dış mekan etkinlikleri, öğrenmek, keşfetmek ve araştırmak için çeşitli olanaklar sunmaktadır. Ayrıca insanlara fizyolojik, psikolojik ve sosyal açıdan olumlu etkileri bulunmakta, kişinin kendine olan güven ve saygısını arttırmaktadır (Mansuroğlu,2002). Bu nedenle gençlerin psikolojik ve sosyal gelişimlerinde dış mekan etkinlikleri oldukça önemlidir.

Etkinlikler aktif ve pasif olmak üzere iki gruba ayrılır. Aktif etkinlikler, insanların mekanla ve içindeki insanlarla direkt ilişki kurmasına olanak sağlar. Carr (1992), kentiçi açık mekanların, kişinin diğer insanlarla sosyal ilişki kurabilmesinde önemli rol oynadığına

ortaya koymuştur. Whyte (1980), açık mekanlardaki uyarıcıların insanlar arasından ilişki kurmaya ve yabancıları birbirleriyle konuşmaya teşvik ettiğini savunur. Buna bağlı olarak uyarıcı, fiziksel bir nesne, bir mekan ögesi ya da bileşeni olabilir. Mekandaki aktif etkinlikler (oyun, spor, sosyalleşme) eğlence duygusunu geliştirir, zevk ve sevinci artırır (Crowhurst-Lennard ve Lennard, 1987).

Pasif etkinlikler ise dinlenme duygusunu artırır. Bu aktiviteler, ortamlarla aktif katılım olmadan karşılaşmayı sağlar. Whyte ve Linday'a göre, insan -izleme kent merkezlerindeki en popüler pasif etkinliktir. Diğer bir pasif etkinlik de çevrenin fiziksel ve estetik özellikleriyle ilgilenmektir (Huang,1998).

Gehl de (1987), kentsel açık mekanlarda gerçekleşen etkinlikleri 3 e ayırmıştır:

1. Zorunlu etkinlikler: bunlar az ya da çok mecburi olan etkinliklerdir. İşe gitmek, alışveriş yapmak, otobüs ya da bir insanı beklemek gibi. Bu etkinlikler tüm yıl boyunca bütün koşullar altında gerçekleşir.
2. Seçmeli etkinlikler: zaman ve mekan uygun olduğunda isteğe bağlı olarak yapılan etkinliklerdir. Temiz hava almak için yürüyüşe çıkmak, oturmak, güneşlenmek, dinlenmek gibi rekreasyonel etkinlikleri içerir. Bu etkinlikler sadece olumlu dış koşullarda gerçekleşir. Bu etkinlikler özellikle dış mekan koşullarına bağlıdır.
3. Sosyal etkinlikler: sosyal etkinlikler kamusal alanlarda diğer etkinliklerin varlığına bağlı olarak gerçekleşir. Bunlar selamlaşma ve konuşmalar, ortaklaşa etkinlikler ve en yaygın etkinlikler olarak pasif etkileşim yani diğer insanları görmek ve duymaktır. Bu etkinlikler neredeyse tüm durumlarda diğer iki etkinlik kategorisindeki etkinliklere bağlı olarak gerçekleşir.

Bu tez kapsamında gençlerin ihtiyaçlarına yönelik gerçekleştirdikleri etkinlikler ağırlıklı olarak seçmeli etkinlikler grubundaki rekreasyonel etkinlikler ve gençlerin gelişim sürecinin en önemli ihtiyacı olan sosyalleşmeye yönelik arkadaşlarla ilişki kurma, sohbet etme ve ortaklaşa yapılan diğer etkinliklerdir. Bunlar da sosyal etkinlikler grubunda yer alır.

1.4.1. Gençlerin Boş Zaman Etkinlikleri

Boş zaman kişilerin buldukları sosyal yapı içerisinde yaşamlarını sürdürebilmek ve daha yüksek bir düzeye ulaştırabilmek için zorunlu olarak yaptıkları çaba ve eylemler

dışında kendi isteklerine göre değerlendirmede serbest oldukları süre olarak tanımlanabilir. (Tümer, 1975; Uzun ve Altunkasa, 1991).

Boş zamanlar spor yapmak, sağlıklı olmak ve kültürel etkinliklere katılmak gibi “pozitif” ya da çeşitli suçlar, uyuşturucu bağımlılığı ve şiddet gibi “negatif” olarak değerlendirilebilir. (Burkeen ve Alston, 2001). Açık mekan etkinliklerine katılım fiziksel, ruhsal ve sosyal sağlığa olumlu etkileri yanında, kişinin kendine olan güven ve saygısını artırmakta, kişisel beceri, sosyal davranışlar, vücut ve kişilik gelişimi ile genel davranışları üzerinde olumlu değişikliklere yol açmaktadır (Mc Avoy, 2001). Bu nedenle gençlerin kimlik ve sosyal gelişimlerini olumlu bir biçimde tamamlayabilmeleri için ihtiyaçlarına yönelik etkinliklere katılmaları gerekir.

Son yıllarda gençliğin yaşam tarzında önemli değişiklikler olduğundan bu konudaki bilimsel çalışmalarda da değişim gözlenmiştir. Genç insanların sadece çok boş zamanları değil çok çeşitli boş zaman etkinlikleri de vardır (Roberts ve Parsell, 1994). Artık yaşam tarzı kalıpları sınıf farkını yansıtmamakta ancak kültürel kimliği sembolize etmektedir. Bu da demektir ki sosyal geçmişi benzer gençlerin benzer kültürel imajları ve yaşam tarzları vardır. Bu “ boş zaman etkinliklerini eşitleme”; geleneksel strükture alternatif, kimlik gelişimi ve yaşam tarzlarıyla ilişkili bir gençlik kültür teorisi (Featherstone, 1991; Beck, 1992). Gençlerin yaşam tarzının önemli bir parçası olan boş zaman etkinlikleri, onların kimlik gelişiminde ve emsalleriyle ilişkilerinde çok etkilidir. Boş zaman etkinlikleri ve diğer yaşam tarzı modelleri gençlerin psikososyal yapısında ve problem davranışlarında da güçlü bir etkiye sahiptir (Piko ve Vazsonyi, 2004). Bu nedenle, tez çalışmasında da gençlerin sosyal ve kimlik gelişimine bağlı ihtiyaçları ile bu ihtiyaçlara yönelik gerçekleştirdikleri etkinliklerin belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Gençlikte, boş zaman etkinlikleri ve problem davranışları gelişimsel periyottaki adaptasyon sürecini etkiler. Bu nedenle gençlerin ruhsal problem ve sapkın davranışlarında bazı etkinliklerin rolünü belirlemek gerekmektedir.

Önceki çalışmalar boş zaman boyutlarının bir kısmını kimliklendirmişlerdir. Örneğin Hendry vd. (1993) üç tip boş zaman etkinliği belirlemişlerdir. Bunlar;

- Organize boş zaman (spora katılım vb.)
- Rastgele (gelişigüzel) boş zaman (arkadaşlarla takılmak vb.)
- Paraya dayalı boş zaman (sinemaya gitme vb.) etkinlikleridir.

Daha önceki çalışmalarda Witt (1992) dört boyut ortaya koymuştur.

- Spor etkinlikleri

- Sosyal etkinlikler
- Açık mekan/ doğa etkinlikleri
- Estetik/ sofistike etkinlikler

Roberts ve Parsell (1994) ise üç grup belirlemiştir.

- Spor etkinlikleri
- Arkadaş Gruplu etkinlikleri
- Okul ortamı etkinlikleri

West ve Sweeting (1996) etkinlikleri beş gruba ayırmıştır.

- Sokak odaklı etkinlikler
- Spor ve Oyun
  - Paral- kültür etkinlikleri
  - Ev odaklı etkinlikler
  - Sanatsal etkinlikler ve hobi

Bu sınıflandırmalar ele alındıklarında özellikle sosyalleşme- arkadaş odaklı etkinlikler ve açık mekan ya da spor etkinliklerinin genellikle hepsinde yer aldığı görülür. Gençlerin yaşam tarzı ve boş zaman etkinlikleriyle ilgili çalışmalar azdır. 1989'da sosyal yapının değişmesinden sonra, geniş bir sosyo ekonomik bölünme globalizm ve tüketimin kültürel etkisindeki artışla karşılaşmıştır, bu da gençlik için önemlidir. Tüketim toplumu gençlerin baskın kültürü olarak ortaya çıkmış, boş zaman tercihlerini ve etkinliklerini etkilemiştir (Roberts vd.,1999).

Gençlerin boş zamanları iki şekilde organize olmuştur;

- Davranışları içeren sosyal içerik (toplum, aile, emsal ve kişisellik)
- Farklı “boş zaman stilleri”(paralı veya sıradan)

Pekçok çalışma (Mc Avoy, 20001, Piko ve Vazsonyi, 2004, Mahoney, 2000) gençlerin etkinliklere katılımının anti-sosyal davranışları azaltabileceğini ortaya koymuştur. Katılımın nasıl anti-sosyal davranışları azalttığı sorusu şu cevapları içerir; gençlerin boş zamanını yapılandırma, yetenekli gençlere uğraşlar geliştirme, varolan ilgi ve yeteneklerini attırma (ortaya çıkarma) ve kendilerini yetenekli, kabul görmüş hissedebilecekleri sosyal fırsatlar yaratma. Gençlerin etkinliklere katılımı ve uyumu toplum genelinde anti-sosyal davranışların azalmasını sağlayabilir (Mahoney vd., 2000). Bu nedenle açık mekanların; gençlerin ihtiyaçlarını karşılayan etkinliklerin yapılmasına olanak sağlaması gerekmektedir. Diğer bir deyişle, mekan gençlerin etkinliklere katılımını teşvik etmelidir. Mekanın fiziksel özellikleri içinde gerçekleşecek etkinlikleri

etkilediğinden hangi özellikteki mekanların hangi etkinliklerin gerçekleşmesine olanaklı olduğu belirlenmelidir.

Gençlerin boş zaman etkinlikleri; yapısal, yapısal olmayan, karmaşık, yalnızlık veya grup katılımı, toplumdan ayrı ya da toplumsal, kültürel vb. pek çok çeşit de olabilir.

Piko ve Vazsonyi (2004) 15-19 yaşlarındaki 1422 Macar genciyle yaptığı çalışmada gençlerin okul dışındaki boş zamanlarını incelemiştir. Hafta içi ve hafta sonu okuldan sonra harcanan zamanı sınıflandırmıştır.

- Okul ya da toplu spor oyunları veya okul kulüpleri
  - Yalnız TV izleme
  - Ödev yapma veya kitap okuma
  - “Arkadaşlarla kamusal mekanlarda takılma”
  - Arkadaşın evinde toplanma
  - “Egzersiz, koşu, spor, dışarıda çalışma”
  - Yalnız vakit geçirme
  - Toplumsal organizasyonlarla katılma

Etkinliklere katılma göre üç grup oluşturmuştur.

- Emsal etkinlikleri
- Toplumsal etkinlikler
- Kişisel etkinlikler

Emsal etkinlikleri sosyal gelişime yönelikken, toplumsal ve kişisel etkinlikler ise kişisel gelişime yöneliktir. Etkinlik seçimleri genç gelişimini etkilemekte olan psikolojik ve sosyal güçler sisteminin bir parçasıdır. Etkinlikler tabloda gruplanmıştır.

Tablo 6. Etkinliklerin gruplanması

EMSAL ETKİNLİKLERİ (Sosyal Gelişime Yönelik)	TOPLUMSAL ETKİNLİKLER KİŞİSEL ETKİNLİKLER (Kişisel Gelişime Yönelik)
Arkadaşlarla kamusal mekanlarda takılma	Toplumsal organizasyonlarla katılma
Spor oyunları	Yalnız vakit geçirme
Sohbet	Sanatsal etkinliklere katılma
Dinlenme	Sahneye çıkma
Müzik dinleme	Gösterilerde görev alma
Ödev yapma veya kitap okuma	

Bundan sonraki kısımda araştırma modelinin bundan önceki adımlarında belirlenen kazanımlar ve ihtiyaçlarına bağlı olarak gençlerin sosyalleşmelerine ve kişisel gelişimlerine yönelik gerçekleştirdikleri etkinlikler incelenecektir.

1.4.1.1. Sosyalleşmeye Yönelik Gerçekleştirdikleri Etkinlikler

Genellikle, sosyalleşmeye yönelik boş zaman etkinlikleri anti-sosyal davranışları azaltır. Gençlerin, arkadaşlarıyla bulunduğu etkinlikler sosyal gelişimlerine yardımcı olur. Bu nedenle sosyalleşme ihtiyacına yönelik etkinliklerin belirlenmesi psikososyal gelişim sürecinin tamamlanabilmesi açısından önemlidir.

Arkadaşlar gelişimsel statüde birbirlerine benzerlerdir ve sosyalleşme süreçlerinde birbirlerini seçmektedirler. Duygusal kaynaklar olarak arkadaşlık, yeni bir gruba girmede, yeni insanlarla tanışmada ve yeni problemlerin üstesinden gelmede bireylere güven verir. Bu ilişkiler ayrıca eğlenmeyi de kapsayan süreçleri destekler. Araştırmacılar arkadaşlar arasındaki gülme, gülümseme, bakma ve konuşma süresinin ve sıklığının yabancılar arasındakinden çok daha fazla olduğunu bulmuştur (Hartup,1992).

Arkadaşlık bireyleri aile çatışmaları, hastalıklar, ebeveynlerin işsizliği okul başarısızlığı gibi olayların olumsuz etkilerinden koruyan bir tampon görevi de görebilir (Hartup, 1992).

Konuşmak gençler için oldukça önemli bir etkinliktir. 15-20 yaş grubundaki gençler değişik mekanlarda bir araya gelerek saatlerce konuşabilir. Arkadaşlar birlikte eğlenir, beraber bir şeyler yapmaktan hoşlanır ve birbirlerine dikkat ederler. Bazı gençlerin bu tür arkadaş gruplarında kenarda kaldıkları gözlenir. Arkadaşları ile tartışmaya katılamaz veya katıldığında fikri dinlenmez. Bazı gençler muhtemelen bir güvensizlik hissi nedeni ile veya bir iç çatışma yüzünden kendilerini yeterince ifade edememektedirler. Genç, tutum ve davranışlarını örnek alacağı, kendisini onlarla özdeşleştireceği uygun bireylere ihtiyaç duyar. Modelin kişiliği sosyal gelişme açısından önemlidir. Buluş çağını izleyen yıllarda gençlerin arkadaş çevresi genişler. Böylelikle insan ilişkileri ile ilgili deneyimleri oluşur. Sosyal gelişme için gencin akranları ile birlikte olmasına ihtiyacı vardır. Bu sıralarda annenin, babanın ve diğer yetişkinlerin dünya görüşleri reddedilir. İçinde bulunduğu arkadaş çevresinin değerleri ve dünya görüşü genç için önem kazanmaya başlar. Akranlarla beraberlik eşitlikçi bir sosyal teması gerekli kılar. Akranlar eşit bilgiye ve otoriteye sahiptir. Akranlarla kurduğu ilişkide genç, başta eşitlikçi sosyal ilişki kurmayı, güvenli

davranış göstermeyi, kendi düşüncesini ifade etmeyi, başkalarının fikirlerini hoşgörü ile karşılayabilmeyi öğrenir (Kulaksızoğlu, 1998).

İskoç ve Finlandiya gençliğiyle ilgili yapılan araştırmada, gençlerin hobiler veya birlikte vakit geçirmek gibi sosyalleşmeye yönelik boş zaman etkinliklerini tercih ettikleri belirlenmiştir (Young vd., 2001).

Gençlerin sosyalleşme süreci ve bu süreçte gerçekleştirdikleri etkinlikler tabloda belirtilmiştir.

Tablo 7. Sosyalleşme süreci ve Sosyalleşmeye yönelik etkinlikler

SOSYALLEŞME SÜRECİ	SOSYALLEŞMEYE YÖNELİK ETKİNLİKLER
Arkadaşlık kurma	Konuşma, çene çalma, gülme, eğlenme, arkadaşlarla beraber bir şeyler yapma, birlikte vakit geçirme
Akranlarla birlikte olma	
Düşüncesini ifade edebilme	
Başkalarının fikirlerini hoşgörü ile karşılayabilme	
Etkinliklere katılma	

Hart ve Fegley (1995), arkadaşlarıyla etkinliklere katılan ve katılmayan öğrencilerin kendini anlama ve sosyal yargılarını inceleyen bir çalışma yapmışlardır. Arkadaşlarıyla etkinliklere katılan öğrencilerin karakterlerini, amaçlarını ve ruhsal özelliklerini daha kolay anlattıkları görülmüştür. Yine aktif öğrencilerin arkadaşları tarafından daha kabul gören, gruba dahil kişiler olarak tanımladıkları ortaya çıkmıştır (Pratt vd., 2003). Bu da araştırma modelinde de ortaya konulan ait olma ve bağlanma ihtiyaçlarının karşılanmasına yardımcı olur. Bu kısımda tüm etkinlikler arkadaş odaklıdır ve arkadaşlarla birlikte gerçekleşir. Bu nedenle modelin etkinliklere ilişkin adımında ait olma ve bağlanma ihtiyacına karşılık olarak arkadaş gruplu etkinlikler kısmında yer alacaktır.

**SOSYALLEŞMEYE YÖNELİK
GERÇEKLEŞTİRDİKLERİ ETKİNLİKLER**

Arkadaş gruplu etkinlikler (Konuşma, Sohbet Etme, Dinlenme, Müzik Dinleme, Eğlenme, Arkadaşlarla Vakit Geçirme, Oyun Oynama, Ders Çalışma, Buluşma Vb.)

Modele eklenecek sosyalleşmeye yönelik etkinlikler

1.4.1.2. Kişisel Gelişime Yönelik Gerçekleştirdikleri Etkinlikler

Yapısallaşmış etkinliklere katılım kişisel gelişimi arttırır. Yapısallaşmış boş zaman etkinliklerini pek çok özellik karakterize eder. Bunlar; tarihli katılım, kurallı katılım, bir veya daha çok aktivite lideri tarafından yönetilen etkinlikler, dikkat gerektiren etkinlikler, yetenek gerektiren etkinliklerdir. Katılımcı ne kadar yetenekliyse etkinliğin yapısı da o kadar artar. Toplumsal etkinlikler, spor, müzik organizasyonları yapısal etkinliklere örnektir.

Gencin belli bir alanda hüneri ve becerisinin olması onun arkadaşlarınca daha kolay benimsenmesine yol açar ve böylece gençler arkadaşları arasında sivrilebilir. Grup tarafından kabul görme, gencin kendine olan güveninin pekiştirir, arkadaşları arasında duygu ve düşüncelerinin rahatça dile getirebilir, başkalarının etkisinde daha az kalabilir. (Kulaksızoğlu, 1998).

Larson (2000), gençlerin zamanlarının büyük çoğunluğunu okul yaşamı ve yapılandırılmamış “boş zamanlar” ile geçirdiklerini oysa özellikle 21. yüzyılda kişisel gelişimleri için bunun yetersiz olduğu belirtmektedir. Spor, sanat gibi yapılandırılmış etkinlikler ile organizasyonlara katılımın sadece gelişimlerini başlatmada değil aynı zamanda yeni bir dilin kazanımında da etkili olduğunu bildirmektedir

Erikson (1986), ideolojik bağlılıkların kimlik, kişilik gelişiminde önemli rol oynadığını ifade etmiştir. Gösteri, yarışma, sanatsal faaliyetler, spor gibi toplumsal etkinliklere katılanların kendilerini diğerlerinden daha farklı ifade ettikleri, güçlü sosyal değerlerinin olduğu, katılım duygularının güçlü olduğu belirlenmiştir. Sonuç olarak;

- Toplumsal etkinliklere katılan gençlerin kişisel kavramları daha fazla gelişir.
- Toplumsal etkinliklere katılan gençler aileleri ile daha iyi iletişim kurmaktadır (Pratt vd., 2003).

Gençler meydan okumalarla karşılaştıkları becerilerini geliştiren ve ödüllendirici etkinliklere olanak sağlayan mekanlar isterler. Örneğin spor ve hobilerde aktif olan gençler yeteneklerini yeni seviyelerde denemek, taze fırsatlarda yarışmak isterler. Risk ve gizem içeren etkinlikler dikkatlerini çeker. Standart etkinlikler gençler için sınırlıdır, oyunu basitleştirir ve gencin hareketlerini kısıtlar (Bredow,2006) . Bu nedenle, gençlerin kişilik gelişimini ve iletişimini arttıran, psikososyal yapısını güçlendiren mekanlar ile bu mekanlarda gerçekleşen etkinlikleri belirlemek bu çalışmanın amaçlarındandır.

Jones ve Offord (1986,1989) da Kanada’da yoksul gençler için koruyucu bir yöntem geliştirmişlerdir. İlk olarak yetenekli gençlerin çeşitli toplumsal etkinliklere katılımını sağlamışlardır. Sonuçlar agresiflik ve anti-sosyal davranışların azaldığını ortaya koymuştur. Allen (1997) ve arkadaşları tarafından yapılan bir çalışma da toplumsal faaliyetlere katılan gençlerin, katılmayanlardan daha uyumlu olduklarını ortaya çıkarmıştır.

Gençlerin kişiselleşme süreci ve bu süreçte gerçekleştirdikleri etkinlikler tabloda belirtilmiştir.

Tablo 8. Kişiselleşme süreci ve kişiselleşmeye yönelik etkinlikler

KİŞİSELLEŞME SÜRECİ	KİŞİSELLEŞMEYE YÖNELİK ETKİNLİKLER
Hüner-becerili olma	Gösteri, yarış-yarışma, sanat ve spor faaliyetlerine katılma
Sivrilme	
Kabul görme-saygınlık kazanma	
Güven kazanma	
Duygularını dile getirme	

Aktif etkinliklerde yaşanan etkileşimler gençlerin yaşam deneyimlerini zenginleştirmekte, farkındalıklarını arttırmaktadır. Kişisel gelişime yönelik etkinlikleri gerçekleştirmelerine uygun, aktif ve enerjik yapılarını geliştiren mekanlarda arkadaşlarla birlikte yapılan etkinlikler gençlerin yeteneklerini ve güçlü yanlarını ortaya çıkararak kendilerine olan güven duygusu, kabul görme ve başarı duygusunu geliştirmekle birlikte, kendilerini daha iyi tanıyabilmelerine yardımcı olmaktadır. Bu da saygınlık ve gerçekleştirme ihtiyaçlarını karşılamalarına yardımcı olur.

Bu nedenle modelin etkinliklere ilişkin adımında saygınlık ve gerçekleştirme ihtiyacına karşılık olarak tek ya da gruplar halinde yapılan etkinlikler kısmında yer alacaktır.

**KİŞİSEL GELİŞİME YÖNELİK
GERÇEKLEŞTİRDİKLERİ ETKİNLİKLER**

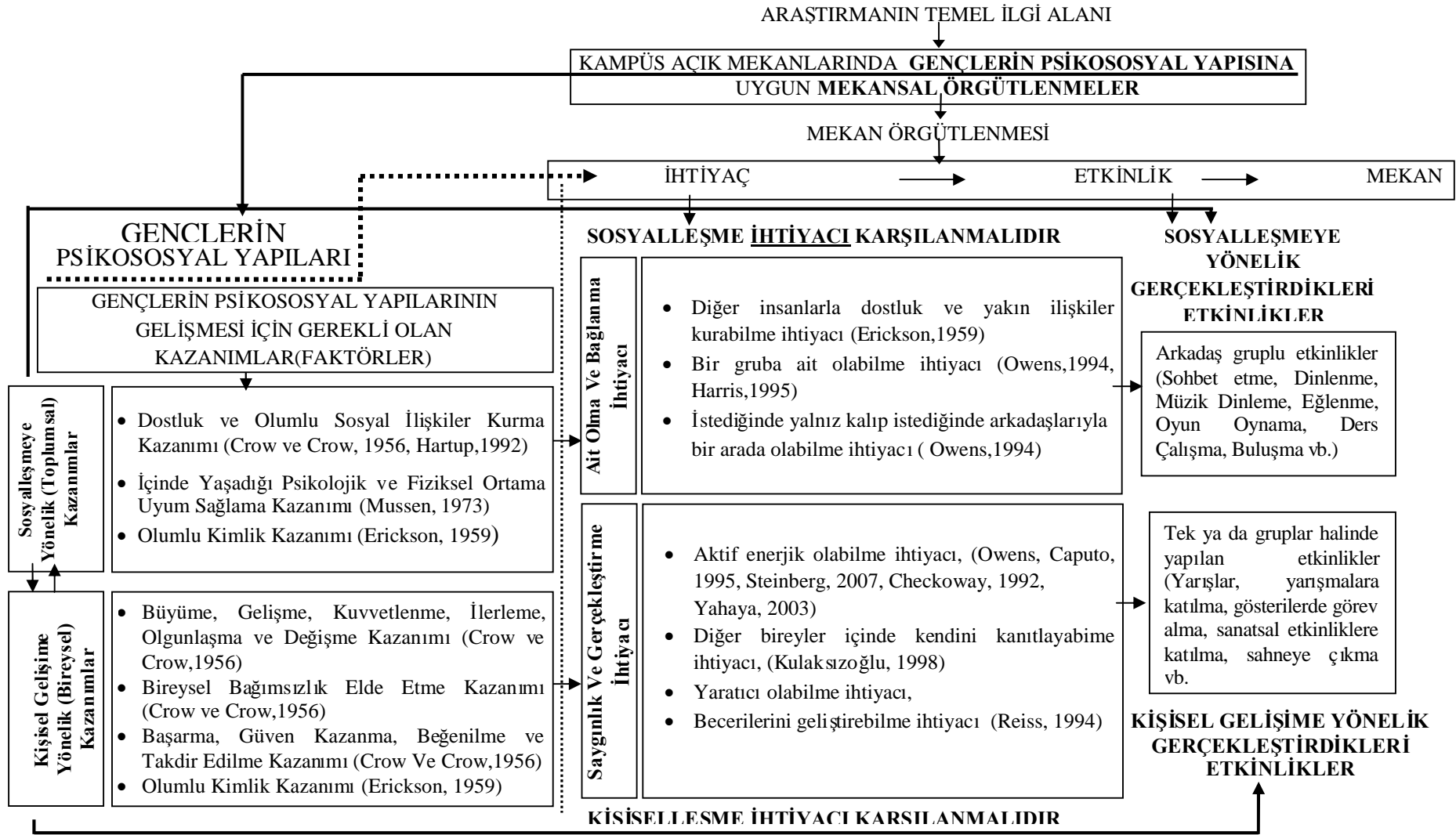

Tek ya da gruplar halinde yapılan etkinlikler (Yarışlar, yarışmalara katılma, gösterilerde görev alma, sanatsal etkinliklere katılma, sahneye çıkma vb.)

Şekil 14. Modele eklenecek sosyalleşmeye yönelik etkinlikler

Sonuç olarak etkinlikler;

- Ait olma ve bağlanma ihtiyaçlarını karşılayabilmek için sosyalleşmeye yönelik olarak Arkadaş gruplu etkinlikler (sohbet, dinlenme, müzik dinleme, eğlenme vb.)
- Saygınlık ve gerçekleştirme ihtiyaçlarını karşılayabilmek için kişisel gelişime yönelik olarak tek ya da gruplar halinde yapılan etkinlikler (yarış ve yarışmalara katılma, gösterilerde görev alma vb.) olmak üzere iki gruba ayrılmış ve modele ilave edilmiştir. Şekil 15’de önceki kavramlarla ilişkisi gösterilmiştir.

Şekil 15. Gençlerin gerçekleştirdikleri etkinliklerin modele eklenmesi

Özetle, gençler gerek kişisel gerekse sosyal olarak akranlarıyla birarada olabilecekleri, çeşitli etkinliklerin yapılabilmesine olanak sağlayan mekanlara ihtiyaç duyarlar. Mekan örgütlenmesi bağlamında ihtiyaçlar ve buna karşılık gelen etkinliklerden sonra artık bu etkinliklerin gerçekleşeceği mekanlar gündeme gelir. Diğer bir deyişle bu kısma kadar psikososyal yapıya bağlı olarak ihtiyaç ve etkinlikler çevresel psikoloji veri tabanında kurgulanmıştır ancak bundan sonra tasarım boyutu gündeme gelir ve bu etkinliklerin hangi mekanlarda gerçekleşebileceğini araştırmaya başlanmıştır. Hangi olanaklara sahip mekanlarda hangi etkinlikler gerçekleşir. Bu bağlamda bundan sonraki kısımda bu mekanlar irdelenecektir.

1.5. Genç Mekanları

Farklı mekanlar tasarlanırken kullanıcılarına olan faydalarına, onlara neler sağladıklarına dikkat edilmelidir. Genç mekanlarında; çevreyle ilişkinin arttırılması, emsal ve diğer gruplarla sosyalleşme fırsatı, beceri geliştirme, problem çözmek için etkinliklere katılma önemlidir (Bredow, 2006).

Driskell (2002) gençler için iyi kentler yaratma konulu çalışmasında gençlerin katılımıyla ilgili yaklaşım ve yöntemlerle ilgilenmiştir. Bu çalışmada kentleri gençler için uygun mekanlar haline getirecek bazı kriterler belirlenmiştir. Bunlar

- Sosyal Katılım, aktivite çeşitliliği,
- Güvenli ve özgür hareket edebilme,
- Emsallerle tanışılan mekanlar,
- Yeşil alanlar' dır.

Bredow (2006) da Gathering Spaces adlı kitabında, çevreye uyum sağlayabilmeleri için gençlere bazı şansların tanınması gerektiğini ortaya konmuştur. Bunlar;

- Açıklık-seyir
- Sosyalleşme
- Meydan okuma- hareketlilik'dir.

Owens (1994) da gençlerin tercih ettiği dış mekanların karakteristiklerini şu şekilde belirlemiştir.

- Doğayla olabildikleri,
- Arkadaşlarıyla ilişki kurabildikleri, istediklerinde yalnız kalabildikleri,

- Görünmeden görebildikleri,
- Ulaşılabilir,
- Ve kendilerine ait olarak tanımlayabildikleri mekanlar tercih edilir.

Owens'a (1994) göre; gençler genellikle açık mekanların perspektif olarak olarak çevreyi görebildikleri, açıklık olanağı olan kısımlarını seçerler. Bu mekanlar onların seyirlerine imkan sağlar ve zihinlerini temizler. Bu yerler onlara istediklerini yapma şansı tanır ve güvende hissetmelerini sağlar.

Gençlerin çevresel algılarıyla ilgili en önemli çalışma Kevin Lynch'in (1977) Growing Up In Cities projesidir. Bu çalışma, gençlik çalışmalarının öncüsü olmuş ve başka pek çok çalışmaya yol göstermiştir. Bu çalışma uzun süreli oluşu, farklı şehirler içermesi açısından önemlidir.

Tercih edilen mekan özellikleri şu şekilde belirlenmiştir.

- Sosyal uyum ve kabul duygusu içeren
- Farklı aktiviteler bulunduran
- Emsal odaklı (emsalleriyle bir arada)
- Güvenli ve özgür hareket edilebilen
- Tutarlı toplum kimliğinin olduğu
- İnfomal oyunlar ve keşif fırsatı sunan yeşil alanların bulunduğu
- Organize sporların olduğu alanlar (Lynch, 1977).

Sonuç olarak gençlerin zaman geçirdikleri mekanlardan çeşitli beklentileri vardır ve bu beklentileri karşılayabilmek için mekanların bazı olanaklara sahip olması gerekir. Bu ilişki Tablo 9'da gösterilmiştir.

Tablo 9. Gençlerin zaman geçirdikleri mekanlardan beklentileri ve mekanın olanakları

GENÇLERİN ZAMAN GEÇİRDİKLERİ MEKANLARDAN BEKLENTİLERİ	MEKANIN OLANAKLARI
Sosyal katılım, sosyal uyum, kabul duygusu	Yeşil alanların bulunduğu, Doğal Hareketli Çevreyi seyretmeye uygun, Açık
Emsallerle tanışma	
Etkinlik çeşitliliği, istediğini yapma şansı	
Sosyalleşme	
Akranlarla ilişki kurma	
Güvende hissetme-özgür hareket edebilme	
Kendine ait olarak tanımlama	

Dış mekanlar gençlerin hem fiziksel hem de algısal gelişimi için önemlidir (Bredow,2006). Kaplan ve Kaplan (1995) da “The Restorative Benefits of Nature: Toward an integrative framework” adlı çalışmalarında gençlerin çevreleriyle ilgili üç önemli özellik tanımlamıştır. Buna göre gençler için dış mekan (Kaplan, 1995);

Uzaklaşma: Kaçma duygusu, diğer şeylerden uzak olma, kurtulma hissi uyandıran

Büyüklik: Çevrenin sınırlarını aşmadan deneyim edinmeye izin verecek kadar geniş ve çeşitli kısımların birbirleriyle ilişki kuracak kadar bütün

Cazibe: Zorlama olmadan istem dışı dikkat çekici olmalıdır.

Bu çalışmaya göre doğayla ilişkinin gençler üzerinde iyileştirici etkileri vardır. “Doğa”, gençlerin bu mekansal isteklerini karşılayabilir.

Korpela ve Hartig (1996) de gençlerin zaman geçirdikleri mekanların konfor, güvenlik, dinlendiricilik ve gündelik hayatın stresinden uzaklaşma ile ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Duygusal rahatlama için uygun mekanlar her zaman iyileştiricidir. Literatürde doğal mekanlar belirgin bir biçimde iyileştirici mekanlar olarak tanımlanmıştır (Hartig vd., 1991, Kaplan ve Kaplan, 1989, Kaplan ve Talbot, 1983, Ulrich vd., 1991). Doğa, gençlerin psikososyal yapılarını iyileştirerek mekansal ihtiyaçlarını karşılayabildiğinden; doğallık genç mekanlarının sağlaması gereken önemli olanaklardandır.

Korpela'nın (1992) gençlerle ilgili çalışmasında negatif duygusal deneyimleri olan gençlerin; uygun bir mekanda bulduklarında dinledikleri, sakinleştikleri ve zihinlerini temizledikleri ortaya çıkmıştır. Korpela'nın araştırması fiziksel çevrelerinin farkındalıkları ve özelliklerinin gençlerin duygusal durumunu etkilediğini ortaya koymuştur. Korpela'nın

sonuçlarına paralel olarak Kerr ve Tacon (1999), Staats, Gatersleben ve Hartig(1997) de insanların ruh hali ve duygusal durumunun buldukları yerle ilişkili olduğunu ortaya koymuştur.

Francis ve Lorenzo (2002) da genç çevrelerinde olması gereken özellikleri sınıflamıştır;

- Ulaşılabilirlik
- Etkinlik Çeşitliliği
- Maceraya olanaklılık, hareketlilik
- Güvenlik
- Sosyalleşmeye olanaklılık

Woolley ve Johns' ın (2001) çalışmalarında kaykaycı gençlerin mekan kullanımları incelenmiştir. Mekanda üç ana olanaklılık kategorisi ortaya çıkmıştır.

- Öncelikle fiziksel özellikler (bordür, basamaklar, trabzanlar, oturaklar gibi.) kaykaycılar için numaralar yapma, hareketlilik olanaklılığı sağlamaktadır.
- İkinci olarak şehrin ortasında oluşu ve Ralllway adlı istasyona alana ulaşılması yani ulaşılabilirliği kaykaycılar için uygundur.
- Üçüncü olarak Tudor Square de çok sayıda kaykaycı yaşamaktadır. Bu da mekanın sosyal deneyim yani sosyalleşme için, kaykay hakkında bilgi ve yardım alma açısından uygun olması anlamına gelmektedir.

Genç mekanlarına ilişkin tüm bu araştırmalar incelendiğinde

- Gençlerin sosyalleşme için arkadaşlarıyla bir arada olabilecekleri,
- Birlikte vakit geçirebilecekleri,
- Farklı etkinliklere katılabilecekleri mekanlara ihtiyaç duydukları belirlenmiştir.

Başka bir deyişle genç çevrelerinin öne çıkan boyutu sosyalleşmedir. Bu durumda genç mekanları nasıl ve neye göre tasarlanmalıdır?- sorusu akla gelir.

Genç mekanları tasarlanırken gençlerin psikososyal yapısı dikkate alınmalıdır. Yahaya'ya (2003) göre gençlerin yaşamı onları karakterize eden sıfatlarla karakterize edilir.

- Gençler “aktif, sosyal, girişken, enerjik, maceracı, riski seven, dinamik, yaratıcı, meraklı, duygusal olarak değişkendir”.
- Başka bir deyişle gençlik; toplumun “en dinamik, en akışkan, hareketli ” kesimidir.

- Gençlik çağı “bağımsızlık” çağıdır. Genç evden kopar çevreye yönelir. Arkadaş grubu içinde “bağlılığa ve dayanışmaya” önem verir.
- Gençler “coşkulu, isyankar, enerji dolu ve ilerleme tutkusu” içindedirler. Aynı zamanda bu dinamik grubun “yardımsever, kurtarıcı”, bunun için kendini tehlikeye atmaktan kaçınmayan “cesur” davranışlarına da sıkça rastlanır.
- Duygulanımlarında çok sık değişkenlik görülür. Gençlerdeki duygusal gelişim ve değişim konusunda dikkati çeken ilk noktanın, duyguların yoğunluğundaki artış ve istikrarsızlık olduğunu söylemek mümkündür. Bu bağlamda söz konusu duygusal dalgalanmalar;
  - Karşı cinse âşık olma,
  - Mahcûbiyet ve çekingenlik,
  - Aşırı hayâl kurma,
  - Tedirginlik ve huzursuzluk,
  - Yalnız kalma isteği,
  - Çalışmaya karşı isteksizlik ve
  - Çabuk heyecanlanma gibi duygulanım durumlarıdır.

Gençlerin fiziksel enerjileri duygu durumları ile birleştiğinde ortaya çok önemli bir potansiyel güç çıkmaktadır. Geçiş dönemi olduğu için, bu gücün nasıl kullanıldığı sadece gençlik çağında değil, erişkinlik çağında da ruhsal ve toplumsal yönden sağlıklı, verimli bir birey olmayı belirleyecektir. Gençlerin bu psikososyal yapısı yanında zaman geçirdikleri açık mekanların sahip olması gereken olanakları da belirlemek gereklidir. Gençlerin psikososyal yapılarınının güçlenmesi, olumlu sosyal ilişkiler kurmaları, ortama uyum sağlamaları, bağımsızlık elde ederek ilerde sosyal ve kişisel gelişimini tamamlamış sağlıklı bireyler olmaları için mekanların bazı olanakları sağlaması gerekmektedir. Araştırmalar incelendiğinde gençlerin psikososyal yapısına bağlı olarak hareketlilik, doğallık, etkinlik çeşitliliği, açıklık olanakları ön plana çıkmıştır (Bredow, 2006, Büküşoğlu ve Bayturan, 2005, Driskell, 2002, Hartup, 1992, Kaplan, 1995, Owens, 1994).

Sonuçta;

Gençlerin sosyalleşme ve kişiselleşme ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri için,

Uygun etkinlikleri (arkadaş gruplu ve tek ya da gruplar halinde yapılan etkinlikler) gerçekleştirmeye,

Bu etkinlikleri gerçekleştirebilmek için de

Doğallık, hareketlilik ve (etrafı seyretmeye uygun) açıklık olanaklarına sahip mekanlara ihtiyaç duydukları tespit edilmiştir.

Bundan sonraki kısımda bu kavramlar detaylı olarak anlatılacak ve bunları ortaya koyan peyzaj özelliklerinin neler olduğu saptanmaya çalışılacaktır.

1.5.1. Genç Mekanlarının Sahip Olması Gereken Olanaklar

Çalışmanın amacı kampüs açık mekanlarında gençlerin psikososyal yapısını ve bu yapıya yönelik genç ihtiyaçlarını karşılayan mekansal olanakları belirlemek olduğundan “olanaklılık (affordance)” kavramı gündeme gelmiştir. Araştırmanın kuramsal temelleri açısından önemli olan bu kavramı Gibson (1979) “ekolojik algılama” çerçevesinde önermiştir. Olanaklılıklar fonksiyonel önemlerinden dolayı, algılanan ve tanımlanan çevrenin davranışa neden olabilecek nitelikleridir. Bu anlamda farklı çevre özellikleri farklı davranışları destekler; diğer bir deyişle kimi davranışları desteklerken, kimilerini de kısıtlar.

Gibson’ın (1979) olanaklılık kavramı ile çevre-davranış uyumu (behavior-milieu synomorphy) birbirine çok yakın, birbirini zenginleştiren iki kavramdır. Dış mekanlar söz konusu olduğunda, iç mekanlardaki gibi her zaman tekrar eden bir etkinlikle ya da hatları çok belirgin bir programla karşılaşmak daha zordur. Ancak burada çevrenin davet edici nitelikleri olarak adlandırılan olanaklar ön plana çıkmaktadır.

Fiziksel çevrenin sunduğu olanaklar, kullanıcıların mekana bağlı ihtiyaçlarının karşılanmasında etkilidir (Çevik, 1992).

Önceki bölümde de bahsedildiği gibi; gençlerin sosyalleşme ve kişiselleşme ihtiyaçlarını karşılayabilmek için uygun etkinlikleri gerçekleştirmeye, bu etkinlikleri

gerçekleştirmek için de hareketlilik, doğallık ve (etrafı seyretmeye uygun) açıklık olanaklarına sahip mekanlara ihtiyaç duymaktadırlar.

Hareketlilik; Hareketlilik, toplumun kendi içindeki dinamizmini ifade eden veya kişilerin hareketliliğini belirten bir kavramdır (Şenay, 2007). Pek çok araştırmacı (Lozano, 1990, Owens, 1994, Reiss vd., 1994) genç çevrelerinin; enerjik-hareketli olması gerektiğini belirtmiştir. Hareketli çevreler; duygusal canlanma yaratan, kişide aktif olma, hareket etme isteği uyandıran çevrelerdir (Owens, 1994). Geboy ve arkadaşları (2001) hareketliliği Çevresel Deneyimlemenin Özniteliklerinden biri olarak değerlendirmişlerdir. Mekânın içerisinde, insan davranışı ile ilgili hareketliliğin algılandığı yoğunluk olarak tanımlamışlardır.

Özetle;

Mekânın “hareketlilik” özelliğinden dolayı gençlerin psikososyal yapısında duygusal canlanma, aktiflik, hareket etme isteği yani olumlu kazanımlar oluşur.

Doğallık; Çevresel deneyimleri inceleyen araştırmacılar; beğeniye, tercihe neden olan, deneyimleri olumlu yönde etkileyen pek çok fiziksel özellik tanımlamıştır (Kaplan vd., 1972; Balling ve Falk, 1982; Williamson ve Chalmers, 1982; Ulrich, 1986; Kaplan ve Herbert, 1987; Smardon, 1988; Bernaldez vd., 1989). Bunlardan biri de doğallıktır. Doğallık tercihi etkileyen güçlü bir faktördür (Kaplan vd., 1972; Purcell ve Lamp, 1984; Lamp ve Purcell, 1990). Doğallık bitki, su vb. doğal elemanlarla ilişkili tercih edilen manzara özelliği olarak tanımlanır. Ağaç, topoğrafya, çim ve benzeri doğal öğelerin ağırlıkta olduğu çevrelerdir. İnsan yapısı elemanların azlığı ya da hiç olmayışı, bitkilerin varlığı; doğallık değerini artırır (Herzog vd., 1982; Kaplan, 1987).

Algılanan doğallık çevresel deneyimler için önemli bir özelliktir. Genellikle insanlar su ve bitki gibi doğal elemanlar içeren çevreleri tercih ederler (Kaplan ve Kaplan, 1989). Pek çok araştırmacı çevresel tercihlerle algılanan doğallık arasında pozitif ilişki olduğunu ortaya koymuştur (Fenton, 1985, Kaplan, 1995, Ulrich, 1991) ve doğal çevreler insanların iyi hissetmesini sağlar (Kaplan, 1995, Ulrich, 1991). Kaplan' ların çalışmaları doğallığın önemli iyileştirici ve yatıştırıcı etkileri olduğunu belirlemiştir. Doğayla ilişki kurmak çocuk ve gençlerin deneyimlerine pozitif etki etmektedir (Chawla, 2002; Hortwitz, 1996; Kellert, 2002). Ayrıca R. Kaplan ve S. Kaplan (1989), R. Kaplan ve Talbot (1988) doğa deneyimlerinin gençlerin bilişsel gelişimine faydalı olduğunu ifade etmişlerdir. Tennessen ve Cimprich (1995) de doğallık içeren mekanların bilişsel faydalarına dikkat çekmiştir. Herzog (1995) da yaptığı çalışmada doğal çevrelerin iyileştirici ve dinlendirici yüzdesinin

yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Ulrich de kentin yapısal görüntüsüne göre doğal görüntülerin kişilerde pozitif etki yarattığını ortaya koyarak, doğallığın kişiler üzerindeki pozitif psikolojik etkilerine dikkat çekmiştir (Kaplan, 1983). Coley, Kuo ve Sullivan (1997) ağaç ve diğer bitkilerin yoğunlukta olduğu, doğallık değeri yüksek açık mekanların gençler tarafından daha çok kullanıldığını ortaya koymuş, bu tür doğal mekanların konuşma, sohbet, piknik yapma, spor gibi etkinliklere yani sosyal iletişime olanak sağladığını da belirlemişlerdir. Ayrıca doğal ya da doğallık değeri yüksek mekanlarda zaman geçirmenin gençler için sosyal ve bilişsel açıdan pozitif sonuçları olmaktadır (Faber ve Taylor, Kuo ve Sullivan, 2002; Wells, 2000).

Özetle;

- (1) Mekanlar sağladığı olanaklar nedeni ile bir etkinliğin yapılmasına ortam oluşturur, gençler de bu etkinliklere katılarak psikososyal yapılarını geliştirirler.
- (2) Mekanın “Doğallık” özelliğinden dolayı gençlerin psikososyal yapısında iyileştirici, dinlendirici, sosyalleştirici yani olumlu kazanımlar oluşur.

En basit şekilde doğallık; bir nesne ya da olayın, doğanın genel düzeni (işleyişi) ile tutarlı olma düzeyini açıklar. (Wohlwill, 1983).

Doğal çevreler yeşil alanlar ve bitkilerle özdeştir. Herzog’ a (1989) göre ön plandaki bitkiler doğallığı etkiler. Zube ve arkadaşlarına göre ise insan yapısı elemanlar azaldıkça doğallık artar (Kalın, 2004). Genellikle doğallık; düzensiz kıvrımlı çizgi ve kenarlarla, biçimlerin ve renklerin sürekliliği, benzer renkleri ve düzensiz kaba pütürlü dokusuyla tanımlanır. Yapay çevreler ise düzenli çizgiler, lineer kenarlar, sert, sürekli olmayan biçimlerle tanımlanır (Barnhart vd., 1998). Purcell (1987) da doğal olarak algılanan çevrelerin “yapay” olarak algılanan çevrelerden daha çok tercih edildiğini ortaya koymuştur.

Açıklık; Doğal olarak mekanlar hareket edemezler; fakat insanlar mekan içerisinde hareket ettikçe, onların mekanla olan konumsal ilişkileri ile mekanı oluşturan parçaların birbirleri ile olan boyutsal ilişkileri değişmektedir. Bakış açısının sürekli değişmesi ile insanlar, zihinlerinde mekana dair farklı ayrıntıları bir araya getirerek toplu bir mekan izlenimi oluştururlar (Cohen vd. 1989). Mekansal kurgunun açıklık ve netliği sağlaması gerekmektedir. Aksi takdirde kullanıcılarda mekan ilişkilerini algılayamama problemi oluşabilir. Mekanların, taşınması gereken en temel özellik, algıya açık ve net olması yani açıklığı sağlamasıdır.

Seyir imkanı sağlayan, çevrenin görülmesine olanak tanıyan, görüş açısı bitkiyle sınırlanmamış mekanlardır. Açıklık görsel geçirgenlik ile ilişkilidir. Eğer kişi mekanın içinden ileriye görebiliyorsa mekan daha açık algılanır. Başka bir deyişle açıklık engellenmemiş görme imkanındır (Stamps,2005). Peyzaj algısı araştırmalarında genellikle insanların süreklilik gösteren açık vistaların olduğu peyzajları kullandıklarını ortaya koymuştur. Genişlik ve açıklık peyzaj tercihinde bulunan faktörlerdir (Stamps, 2005). Galindo ve Hidalgo (2005) da yaptıkları tercih çalışmasında bireylere güvenli bir bakış noktasından geniş bir perspektivle manzarayı izlemeyi sağlayan, açıklık düzeyi yüksek konumların tercih edildiğini belirlemişlerdir. Bredow (2006), Owens (1994), açıklığın gençlerin çevresel kullarımlarını arttıran, etkili bir özellik olduğunu ortaya koymuştur. Açıklık, gençlerin çevresel kullanımını arttırarak gençlerin sosyalleşmesine olanak sağlar bu nedenle genç mekanlarında olması gereken bir özelliktir.

Başka bir deyişle açıklık; mekan ya da ortamdaki algılanan açıklık miktarı olarak tanımlanır. Pek çok araştırmacı açıklık ile mekansal özellikler arasındaki ilişkileri ortaya koymuştur (Booth, 1995, Garling 1970, Hetherington, 1991, Kenneth, 1987, Michelmore, 1990). Garling'in (1970) araştırmaları mimari mekanın açıklık-kapalılık algısının fiziksel boyutunun bir fonksiyonu olduğunu ileri sürmüştür. Garling açıklık-kapalılık oranlarını hem fotoğraf hem de çalışma alanı üzerinden değerlendirmiş ve mekanın fiziksel boyutuyla ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Gözlemciler açıklığı büyüklükle, kapalılığı küçüklükle özdeşleştirerek oranlamıştır. Açıklık ve kapalılık mekanın algılanan boyutuyla ilişkilidir. Spreiregen mekanın açıklık-kapalılık algısının gerçek boyutuyla ilişkili olmadığını ifade etmiştir (Garling, 1970). Stamps (2003) açıklığın, hareket özgürlüğü ve görüş ile ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Hafif dokulu bitkiler arka planın algılanmasını sağlayarak açıklık hissi sağlar ve mekanın geniş algılanmasına sebep olur (Booth, 1995, Michelmore, 1990). Ayrıca homojen, yumuşak dokulu yüzeyler mekana açıklık ve genişlik hissi katar. (Hetherington, 1991). Baskın ve pasif renkler (mavi-yeşil) de mekanı geniş ve açık algılatır (Kenneth, 1987).

Bazı çalışmalarda ise açıklık ile algısal özellikler arasındaki ilişkiler araştırılmıştır (Loewen vd., 1993, Schroeder ve Anderson, 1984, Herzog ve Bosley, 1992, Herzog ve Chernick, 2000, Thiel vd., 1986). Loewen (Loewen vd., 1993), açıklıkla güvenlik arasında pozitif bir ilişki bulmuştur. Çünkü açıklık görünürlüğü destekler bu da güvenlik için önemlidir. Schroeder ve Anderson (1984) da açıklık ile güvenliğin ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Herzog ve Bosley (1992) de orman çevrelerinde yaptıkları araştırmada açıklık

ve sakinlik arasında pozitif ilişki olduğunu belirlemiştir. Herzog ile Chernick (2000) de kentsel ve doğal alanlarda tehlike algısını araştırmış ve açıklığın tehlikeyle negatif ilişkide olduğunu belirlemiştir. Herzog ve Miller (1998) da doğa manzaralarıyla ilgili araştırmalarında; açıklık ile tehlike arasında negatif korelasyon olduğunu ortaya koymuştur. Nasar ve arkadaşları (1983) araştırmalarında açıklığın ağaçlara mesafe bakımından uzak olmayla ilişkili olduğunu ortaya koymuşlardır.

Thiel ve arkadaşlarına (Thiel vd., 1986) göre hareket ve görüş açısının kısıtlanması kapalılığı artırarak açıklığı azaltmaktadır.

Özetle;

Mekanın “Açıklık” özelliğinden dolayı gençlerin psikososyal yapısında sakinlik, güvende hissetme, hareket özgürlüğü yani olumlu kazanımlar oluşur.

Sonuçta; hareketlilik, doğallık, açıklık olanakları gençlerin psikososyal kazanımlarına yönelik olumlu duygular uyandırır.

Hareketlilik → Gençlerin aktif-enerjik yapısına uyumlu olarak harekete geçme isteği uyandırırken, çeşitli etkinlikler yapabilmeye, enerjik hissedebilmeye olanak sağlar,

Doğallık → Gençler için negatif etkilerden uzaklaşma, iyileşme, durulma hisleri yaratırken, doğada hissedebilme ve çevreyle ilişki kurabilmeye olanak sağlar

Açıklık → Hareket özgürlüğü izlenimi artırarak daha algılanabilir çevreler oluşturur ve daha güvende olma anlamına gelir. Çevreyi seyredebilmeye ve görünmeden görebilmeye olanak sağlar.

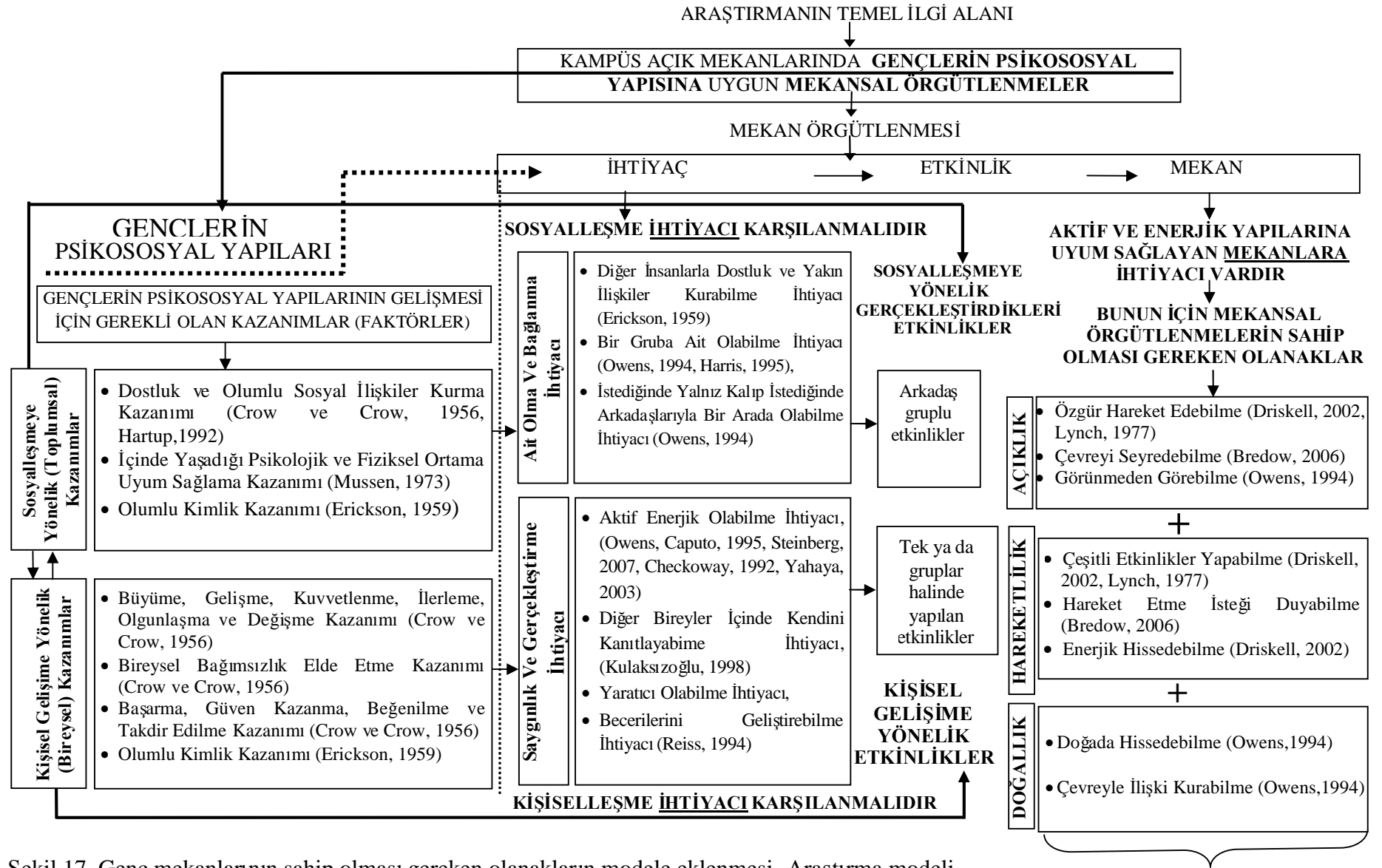
Bu nedenlerle genç çevreleri için bu 3 olanak çok önemlidir ve yapılan tasarımlarda dikkate alınmalıdır. Bu nedenle bu çalışma için seçilen mekanlarda literatür taramasından elde edilen

- Hareketlilik,
- Açıklık,
- Doğallık olanakları araştırılacaktır.

Bu kısmın sonunda gençlerin psikososyal yapısına uyum sağlayan mekanların sahip olması gereken olanaklar araştırma modeline eklenmiştir.

Şekil 16. Modele eklenecek mekansal olanaklar

Şekil 17. Genç mekanlarının sahip olması gereken olanakların modele eklenmesi- Araştırma modeli

Genç mekanlarının sahip olması gereken olanaklılıkların araştırma modeline dahil edilmesiyle araştırma modeli tamamlanmıştır.

Bu model, kampüs açık mekanlarında gençlerin psikososyal yapılarına uygun mekansal örgütlenmeler oluşturabilmek için;

- Gençlerin psikososyal yapılarını,
  - Sosyalleşmeye yönelik (toplumsal) kazanımlar
  - Kişisel gelişime yönelik (bireysel) kazanımlar
- Bu psikososyal yapıya ve kazanımlara yönelik ihtiyaçlarını,
  - Ait olma ve bağlanma ihtiyacı
  - Saygınlık ve gerçekleştirme ihtiyacı
- Bunlara bağlı olarak gerçekleştirdikleri etkinlikleri,
  - Sosyalleşmeye yönelik gerçekleştirdikleri etkinlikler (arkadaş grubu)
  - Kişisel gelişime yönelik gerçekleştirdikleri etkinlikler (tek ya da gruplar halinde)
- Bu etkinliklere imkan tanıyan mekansal olanakları,
  - Açıklık
  - Hareketlilik
  - Doğallık

birbirleri ile ilişkilendirir ve bu ilişkilerin çeşitli sonuçlarını ortaya koyar (Şekil 17). Böylece farklı fiziksel özellikteki kampüs açık mekanlarının da gerçekleşen etkinliklerin değişiminin açıklanmasına ilişkin kullanışlı bir kavramsal araç ortaya koyulması amaçlanmıştır.

Özetle; tasarlanacak mekanlarda tüm bu olanaklar (hareketlilik, açıklık, doğallık) bulunmalı, gençlerin bir arada olmasına imkan sağlayan uygun mekanlar yaratılmalıdır. Gençlerin yaşadığı pek çok çevreye rağmen üniversite kampüsleri genç yaşamında uzun süreli kullanıma imkan sağladığından, yaşamlarının önemli bir kısmını bu çevrede geçirdiklerinden çok önemlidir. Bu doğrultuda bundan sonraki bölümde kampüsler ve kampüs mekanları irdelenecektir.

1.5.2. Kampüs Açık Mekanları

Üniversite kampüslerini birçok fonksiyonu içinde barındıran kompleksler olarak da tanımlayabiliriz. Kampüsteki farklı fonksiyonların kendi içinde ve birbirleriyle olan ilişkilerinde farklı çözümlenmeler bulunmaktadır.

Kampüsler öğrencilerin kısa mesafeler içerisinde tüm ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri karma kullanım özellikleri göstermektedir. Bu nedenle kampüs çevrelerinde bir iç-dış mekan etkinlik bütünlüğü söz konudur. Bunun sonucunda da kampüs dış mekanları çok çeşitli öğrenci etkinlikleri için yerler sunma potansiyeline sahip olmaktadır (Yıldız ve Şener, 2006).

Üniversite kampüsü tasarlanırken aslında gençler için 4-5 yıllık kullanıma açık bir kent tasarlanmaktadır. Kentin barınma, çalışma, dinlenme ve ulaşım gibi fonksiyonları vardır, kampüslerde de aynı fonksiyonlar bir sistem dahilinde bulunur. Diğer bir deyişle çalışma, barınma, dinlenme- rekreasyon, ulaşım işlevlerinin sağlandığı, sosyal iletişimin kurulduğu yerleşmelere üniversite kampüsü denir (Yıldız ve Şener, 2006).

Brase (1987-88) bir kurumun çevre ve bina tasarımının o kurumun akademik değerlerini yansıtmaması (ya da en azından güçlendirmesi) gerektiğini ifade etmiştir. Bir kampüsün fiziksel özelliği- yapıları, boş alanları, stili, görsel mesajları- kurumun nasıl bir yer olduğu ile ilgili en somut ifadeyi sağlar. Kampüsü yaşamak, bireyin kurumun yapısal formunu ve görsel özelliğini algılamasından daha soyut bir kavramdır (Brase, 1987-88).

Kampüs yalnızca binalarla izole edilmiş bir yer değil çok daha fazlasıdır. Eğitimsel süreç için planlanmış çevreyle tamamlanır. Binaları, zeminleri, donatıları ve tüm öğrenme objelerini içerir. Kampüs çevresini kullanma bütün bunlardan daha önemlidir; bir mekandaki öğrencinin öğrenmek istemesine olanak sağlayan toplam atmosfer olarak tanımlanır. Kampüs kelimesi böylece yeni bir içerik kazanır, kişinin öğrenme sürecindeki yol gösterme görevini de üstlenir. Reed'e göre " insan, süreçler ve zaman = kampüs" sistematik sunumu olanaklı etkinliklerin planda yer almasını sağlar (Williams, 1970). Bu nedenle kampüs kullanıcısı olan gençlerin istekleri, bu isteklere yönelik olarak gerçekleştirdikleri etkinlikler ve etkinlikleri gerçekleştirmelerine olanaklı kampüs açık mekanları belirlenmelidir.

Her kampüs toplumun gelişimini yansıtır ve finansal, demografik, fiziksel gerçekleri ortaya koyar. Eğitimsel dünya görüşü anlayışı kampüslerde gelişmiştir. Fiziksel özellikler öğrenci-kampüs ilişkisini etkiler (Schuetz, 2007). Bu nedenle kampüs çevreleri

tasarlanırken çevresel özellikler ile gençlerin tercihleri arasındaki ilişki göz önünde bulundurulmalıdır.

Kampüs açık alanları değişen kullanıcı gereksinimlerine göre tanımlanır. Eğitim yapı ve alanları dışındaki farklı açık alan tipleri farklı rekreasyonel işlevlere olanak sağlar;

1. Spor Aktivitelerinin Yapılacağı Alanlar
2. Eğitim Olanaklı Açık Hava Tartışma Alanları
3. Gezme-Dolaşmaya Olanak Sağlayan Alanlar
4. Oturmaya Olanak Sağlayan Alanlar
5. Çalışmaya Olanaklı Sakin Alanlar (Crowe, 1979)

İstanbul Teknik Üniversitesi Kampüsünde yapılan bir çalışmada (Yıldız ve Şener, 2006); kampus çevrelerinde binalarla tanımlı dış mekanların kullanım değeri üzerinde etkisi olan faktörler araştırılmıştır. Gözlemler sonucunda elde edilen mekanların farklı bölgelerindeki kullanım yoğunluğu ile anketlerden elde edilen farklı etkinlikler için yer tercihlerinin sonuçları genel olarak birbirini doğrulamıştır. Gözlemlere göre seçilen mekanlar içindeki farklı konumlar, fiziksel nitelikleri doğrultusunda farklı kullanım örüntülerini desteklemiştirler. Örneğin, bina girişleri ile mekanın sınırında yer alan duvarların kısa süreli oturma-dinlenme, sigara içme, etrafı seyretme gibi etkinlikleri desteklediği, diğer taraftan ağaçlı, gölgelik açık-çimen alanların yeme-içme, okuma, sohbet etme, çimende uzanma-uyuma, müzik dinleme gibi birçok farklı etkinliği desteklediği fark edilmiştir. Bu bağlamda, ağaçlı çimen alanların bu alan çalışması için en çok “davranış üreten” fiziksel eleman olduğu saptanmıştır (Yıldız ve Şener, 2006). Bu çalışma teknik ve içerik bakımından bu tez çalışmasını desteklemektedir. Farklı mekanların (konumsal ve fiziksel özellikler bakımından) farklı etkinlikler ortaya koyması bu çalışmada kabul edilen varsayımları desteklemektedir ve sonuçta bu çalışmada da sınanacaktır.

- Bu tez kapsamında da farklı özellikteki kampüs açık mekanlarının kullanım açısından farklılıkları incelenecektir.

Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu buldukları yerden gelen-geçen insanları görebilecekleri bölgelerde yer alan alçak duvarları ve bankları tercih etmişlerdir. Bu bağlamda banklar, alçak duvarlar, gölgeli çimen alanlar binalarla tanımlanmış dış mekanların kullanım değeri üzerinde en etkili olan fiziksel elemanlar olmuştur. Bütün mekanlarda çevreleyen binaların ana girişleri ya da ön bahçeleri (karşılama mekanları) çok yoğun kullanılmıştır. Kullanıcıların çoğunluğu bu bölgeleri elverişli (uygun) ve evleri

kabul ettikleri kampüsteki kendi bölümlerine en yakın yerler olarak tanımlamışlardır (Yıldız ve Şener, 2006).

- Bu nedenle duvar, bank, çim alanlar gibi mekan öge ve bileşenleri de bu çalışmada araştırılarak donatıların gençlere sunduğu olanaklar incelenecektir.

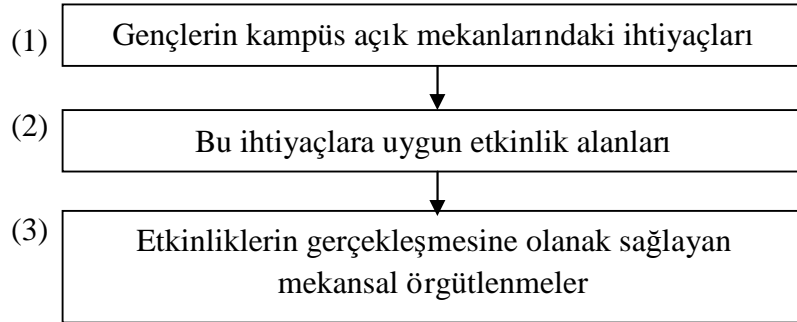
Moos da (1979) öğrenci olmanın kampüs havasından etkilendiğini ortaya koymuştur ve kampüsün sosyal havasının üç faktörden etkilendiğini belirtmiştir.

1. İnsanın kampüs içindeki bir çevreyle ilişkisi
2. Çevrenin kullanıcıya sunduğu olanaklar
3. Davranışsal beklentiler ve çevredeki değişimler için mekanlar.

Moos'a (1979) göre çevrenin şartları, öğrencinin olanaklılık algıları ve öğrenci davranışları kampüs çevreleriyle etkileşim halindedir. Bu nedenle kampüs çevrelerindeki olanaklar gençlerin psikososyal yapısına bağlı olarak belirlenmelidir.

Kampüs açık mekanlarının kullanımıyla ilgili olarak eğitim politikaları, geniş ölçekli planlamalar vb. konulara ışık tutan bir çalışma da yayınlanmıştır (Schemertz, 1972). Ancak kampüslerde açık mekan kullanımıyla ilgili araştırmalar eksiktir.

Oysa kullanıcıların (gençlerin) kampüs açık mekanlarındaki “ihtiyaçlarını ortaya koymak”, “bu ihtiyaçlara uygun etkinlik alanlarını belirlemek” ve “bu etkinliklerin gerçekleşmesine olanak sağlayan mekansal özellikleri” analiz etmek, tasarımlara kriter oluşturma açısından oldukça önemlidir.

Şekil 18. Genç mekanlarının tasarımına kriter oluşturacak özellikler

1.6. Çalışmanın Amaç ve Varsayımlarının Ortaya Koyulması

Tez çalışmasının başından beri benimsenen gençlerin psikososyal yapısını güçlendiren mekansal örgütlenmeler oluşturma çabası, gençlerin psikososyal yapıları,

- (1) Bu yapıya bağlı ihtiyaçları,
- (2) İhtiyaçlarına yönelik gerçekleştirdikleri etkinlikler,
- (3) Etkinliklere uygun mekanlar ve
- (4) Bu mekanların sahip olması gereken olanaklılıkların ilişkilendirilmesini savunan bir araştırma modeli ile sonuçlanmıştır.

Gençlerin psikososyal yapılarının gelişmesi için gerekli olan kazanımlar,

Bu kazanımları elde edebilmeleri için karşılanması gereken ihtiyaçlar,

Bu ihtiyaçları karşılayan etkinlikler ve

Bunların içinde gerçekleşeceği mekanlar ele alınmıştır.

Çalışmanın en önemli yönü, gençlere yönelik mekansal örgütlenmelerin, teorik bir çatkiya göre belirlenmesini savunmasıdır. Böylece çevresel tasarımcılar ve peyzaj mimarları, gençlerin ortak değerlerini sağlam bir çatkiya bağlı olarak saptayıp, güvenilir bulgular elde edebilirler. Bu bulgular doğrultusunda yapılacak olan kampus açık mekan tasarımlarının başarılı olmaları daha mümkün olur.

Bu çatkinin kabulü çalışmanın amacını ve varsayımlarını da doğrudan etkileyip yönlendirmiştir. Çalışmanın amacı; genel olarak gençlerin psikososyal yapısına uygun kampus açık mekanlarının sağlaması gereken olanakların saptanması iken daha spesifik amaçları şunlar olmuştur:

- Literatürden belirlenen (gençlerin psikososyal yapısını güçlendirmek için) genç mekanların sahip olması gereken olanakların (hareketlilik, doğallık, açıklık) kampüs açık mekanları kullanımında (kullanım sıklığı ve çeşitliliğini artırıp arttırmaması) etken olup olmadıklarının saptanması,
- Bu amaç doğrultusunda kampüs açık mekanları arasında etkinlik çeşitlerindeki zenginlik ve kullanıcı bakımından (kullanıcı oranı, gruplaşma şekilleri ve oranları) kıyaslamaların yapılması,
- Bu kıyaslamalar aracılığıyla genç mekanlarına ilişkin olanaklara sahip olmanın kampus açık mekanlarını daha başarılı (kullanım düzeyi, etkinlik çeşitliliği ve grup kullanımı yüksek) kılıp kılmadığının saptanması.

Bu amaçlar temelde şu varsayımların sınanmasına yöneliktir:

- Kampus açık mekanlarının gençler tarafından kullanılma düzeyi oranın başarı düzeyi ile doğru orantılıdır, yani daha çok kullanılan mekanlar gençlerin psikososyal kazanımlarına yönelik ihtiyaçlarını daha iyi karşılar.
- Hareketlilik, doğallık, açıklık genç mekanlarının sahip olması gereken olanaklardır ve bu olanaklar kampus açık mekanlarını daha kullanılabilir kılar.
- Bu olanakların daha belirgin ve güçlü olduğu mekanlar gençlerin sosyalleşmesine ve daha çok etkinliğin gerçekleşmesine imkan sağlar.
- Olanaklar bakımından daha yüksek kampus açık mekanlarında kullanıcıların artması ve kullanımın çeşitlenmesiyle daha sosyal bir ortam oluşacağından sosyalleşme düzeyi daha yüksektir, buralarda gruplar halinde daha çok gencin olması beklenir. Bu da gençlerin en önemli ihtiyacı olan sosyalleşmenin karşılanmasını sağlar.

1.7. Araştırma Yöntemi İçinde Yer Alacak Teknikler

Bu kısımda uygulamada kullanılacak olan araştırma teknikleriyle ilgili literatür bilgilerine yer verilmiştir. Araştırmada farklı teknikler bir arada kullanılarak bütüncül bir araştırma yaklaşımı belirlenmiştir.

1.7.1. Ziyaretçi Temelli Fotoğraflama-V.E.P.(Visitor Employed Photography)

Vep kullanıcıların çevresel algı ve tercihini belirlemeyi amaçlar. Bu teknikte deneklere fotoğraf makineleri verilerek araştırma amacıyla ilişkili fotoğraflar çekmeleri istenir. Çevresel estetik, açık mekan rekreasyon deneyimleri ve toplumsal planlama konusunda veri toplamak için kullanılan başarılı bir tekniktir (Zhang, 2006).

Vep; yüksek geçerlilik ve güvenilirlik sağlayan verilere ulaşmak amacıyla bir uzmandan ziyade kullanıcıdan elde edilen değerlendirmelere dayalı tercih testleri için kullanılan bir tekniktir (Zhang, 2006).

Vep ilk olarak çevrenin toplumsal imajını belirlemek için Cherem ve Driver (1983) tarafından kullanılmıştır. 1970 yılında Cherem ve Driver (1983) Michigan üniversitesinde bir ön çalışma yapmışlardır. Farklı akademik statüden deneklere fotoğraflar çektiler ve bu fotoğraflarla ilgili bilgiler vermelerini istemişlerdir. Ancak fotoğrafların genel oluşu

çalışmanın yayınlanmasını engellemiştir. Buna bağlı olarak 1972 de Michigan'da doğal patikaların algısını değerlendirmek için yeniden VEP tekniğini kullanmışlar ve başarıları bu tekniğin çevresel psikoloji alanında kabul görmesini sağlamıştır (Cherem ve Driver, 1983). 1980 yılında Thompson (1980) VEP tekniğini geliştirmiş ve tekniğe alan haritası ekleyerek fotoğraflanan bölgeleri ve fotoğraf yönünü bu haritaya işlemiştir. Chenoweth ve Miemann (Chenoweth, 1984) nehirlerde kaynak kullanımının manzara güzelliğine bağlı olarak artması ve azalmasını Thompson'ın VEP tekniğini kullanarak araştırmışlardır.

Farklı bir çalışma da, bir grup araştırmacı tarafından Rocky Mountain parkında yapılmıştır (Taylor, 1993). Bu çalışmada, kullanıcılara fotoğraf makineleri verilmiş ve istedikleri alanların fotoğraflarını çekmeleri ve neden çektiklerini yazmaları istenmiştir.

Yamashita (2002) da Japonya'da bir nehirde yaptığı çalışmada çocuklarla yetişkinlerin suyu algılamalarını araştırmıştır. Fotoğraf – planlı medhodu (ppm-vep) kullanmıştır. Cunningham ve Jones (1999) da çocukların oyun alanı aktivitelerini ve tercihlerini VEP tekniğiyle araştırmıştır. Hawkins ve meslektaşları (1999) ise deneklere fotoğraf makineleri vererek şehirlerindeki en iyi ve en kötü planlamaları çekmelerini istemiştir. Estepa (1999) da yaşlıların açık mekan tercihlerini VEP ile araştırmış ve su-vegetasyon içeren açık yeşil alanları tercih ettiklerini belirlemiştir.

Ying Zhang (2006) ise kampüs açık mekanındaki çevresel tercihler adlı çalışmasında Mississippi State Üniversitesinde 83 öğrenciye görsel açıdan positif olarak değerlendirdikleri 2 alana fotoğraf çekmelerini ve fotoğrafa ilişkin değerlendirmelerini yazmalarını istemiştir. 162 fotoğrafı üç çevresel özelliğe (vegetasyon-su insan yapısı) bağlı olarak değerlendirmiştir. En çok fotoğraflanan alanları belirlemiş, harita üzerinde 7 farklı bölge ortaya çıkmıştır. Bu bölgelerden insan yapısı olarak; binalar, patikalar, oturma alanları, heykeller-vegetasyon olarak; ağaçlar, çalılar, yer örtücüler, çim, çiçekler-su özelliği olarak ise fıskiye fotoğraflanmıştır.

Özetleyecek olursak; fotoğrafların araştırmacı değil de denekler tarafından çekilmesi verilerin geçerliliğini arttırmakta, kullanıcıların çevresel algı ve tercihlerini daha gerçekçi olarak yansıtmaktadır. Denekler kendi çektikleri fotoğraflarda kendi görüşlerini, tercihlerini araştırmacının yönlendirmesi olmadan ortaya koyabilmektedirler. Bu nedenle gençlerin kampüslerdeki açık mekan tercihlerini belirlemek için de bu teknik tercih edilmiştir.

1.7.2. Görsel Anket

Görsel Anket Tekniği çevre araştırmalarında çevreye ilişkin bazı anlatımsal ve algısal bilgilerin sözlü olmaktan çok, görsel olarak önceden kodlandırılmamış tekniklerle daha iyi irdelenmesini sağlar (Gür, 1996). Bu teknikle araştırmayı büyük gruplara dayamak daha kolaydır, deneklerin çok sayıda alana götürülmesi zor olduğundan; alanların görsel simgelerinin deneklere sunulması ve anketle değerlendirilmesi daha uygun olmaktadır. Daniel ve Ittelson'a göre (1981) deneklere simgelerle sunulan mekan veya mekansal bileşenler, aslına uygun olmalıdır. Hetherington (1991) simgenin, çevrenin yerine hizmet ettiğine ancak farklı algılandığına; bu nedenle simgelerin amacının, araştırmada önemli olan elemanları ifade etmek olduğuna inanmaktadır. Görsel ifadenin doğruluğu tasvir edilen çevreyi yansıtmaya derecesine bağlıdır. Genellikle fotoğraflar ve slaytlar algısal değerlendirme için çevresel simgeler olarak kullanılır.

Ankette Anlamsal Farklılaşım Ölçeği kullanılmıştır. Bu türden farklılaşım ölçeklerinin kullanımı Osgood ve arkadaşları (1957) tarafından ortaya konmuş olup, bu ölçek zıt sıfat çiftlerinden oluşan skala ile ifade edilmektedir. Sıfat çiftleri bir ya da birkaç faktöre bağlı olarak seğilir (Öztürk,1978). Osgood tarafından insanların belirli kavramlara karşı duygularını, tutumlarını, ya da davranışlarını ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Anket aşamasında deneklerden her bir soru için uygun gördükleri değeri işaretleyerek değerlendirme yapması istenmektedir. Bu ölçeğe göre; +1,+3 değerleri arasında yönelen yanıtlar olumlu, -1,-3 değerleri arasında yönelen yanıtlar ise olumsuz olduğunu işaret eder. Uygulamada hesaplamaların kolaylığı açısından ölçek üzerindeki değerler 1-7 değerlerine dönüştürülmüştür. Bu ölçeğin kullanılmasındaki amaç; araştırma kapsamındaki kampüs açık mekanlarında belirlenen olanaklara yönelik sıfat çiftlerinin var olma derecesini ölçmektir. Böylece mekanların olanak düzeyleri uzmanların duyu ve tutumlarına göre değerlendirildi.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	} Deneklerin belirlediği değer
↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	
<u>+3</u>	<u>+2</u>	<u>+1</u>	<u>0</u>	<u>-1</u>	<u>-2</u>	<u>-3</u>	} Değerlendirme aşamasında dönüştürülen değer
Doğal						Yapay	

Sorular yukarıdaki gibi kurulup, deneklerden verilen her kampüs açık mekanı karşısında doğal-yapay sıfat çiftinde istenilen bir yere işaret koyarak değerlendirme yapması istenmiştir.

Anlamsal farklılaşım ölçeğinde sıfatlar arasında faktör analizi yapmak zorunlu görülmektedir, ancak bazıları Osgood' un belirledikleri boyutları evrensele yakın varsayıp kendi sıfatlarını bu boyutlara uygun seçmektedirler. İlk bakışta olumlu gibi görülen bu çözüm yolu da yanılgılara yol açabilir (Özbilen, 1983). Bu nedenle araştırmamızda, hazır faktörler altına sıfatlarımızı yerleştirmek yerine, tanımlardan elde edilen sıfatlar birer faktörmüş gibi kullanılmıştır.

1.7.3. Davranış Gözlemi

Bu teknik çalışma alanındaki kullanıcı ve etkinliklere ilişkin bilgilerin elde edilmesine yönelik davranış kayıtları ve bunların veriye dönüştürülmesi yer alır. Pek çok araştırmacı (Lang,1987, Studer, 1969, Craik,1970 Michelson,1975, Barker, 1968) gözlem yapmanın, insan davranışlarını incelemeye, insan ihtiyaç ve tercihlerini anlamada etkili bir teknik olduğunu belirtmektedir.

Bu teknik davranışları gerçek konumunda ve gerçekleştiği zamanda kaydettiği için oldukça güçlüdür. Davranış gözleminde zaman, gözlemci ve gözlem kaydı önemlidir.

Gözlem araştırmalarında zaman ölçeğinin değişiklik gösterebildiği belirtilmiştir. Gözlem 5-10 dakika aralıklarla gerçekleştirilebilir ancak bu aralık veri kaybı olup olmadığını belirlemek için önceden test edilmelidir (Bechtel ve Ziesel, 1987).

Gözlemcinin konumu da araştırmanın verilerinin doğru elde edilebilmesi için önemlidir. Gözlemci gizlenmemiş görünür bir biçimde kayıt yapmıştır.

Gözlem kaydında ise kamera kaydı ve davranış haritası tekniği birarada kullanılmıştır.

Kamera kaydı ile yapılan çekimler yavaşlatılarak çok sayıda insan sayılabilir, cinsiyetleri ve yaptıkları etkinlikler ayırt edilebilir. Canlı gözleminde mümkün olmayacak şekilde gözlem kategorileri tanımlanıp kesinlik içinde gözlemlenebilirler. Zaman aralıklı kamera kayıtları bu nedenle oldukça başarılıdır.

Bu yöntemle davranışın çevreye uyum sağlayıp sağlamadığı anında belirlenebilir (Mumcu, 2009). Mekanların kullanımını, yoğun ya da düşük kullanımın olduğu mekanları

saptamak böylece kolaylaşır. Bu nedenle farklı kampüs açık mekanlarında gençlerin kullanım düzeylerindeki farklılığı belirleyebilmek için bu teknik tercih edilmiştir.

Kamera kayıtları daha sonra çözümlenerek davranış haritalarına dönüştürülecektir. Davranış haritası araştırmacının çevrenin ölçekli planı üzerine gerçek konumda davranış oluştuğunda davranışı işaretlemesiyle olur. Haritaya işaretlenen davranış, mekanın kullanılabilirliğini ve kapasitesini ortaya koyar. Ayrıca davranış haritaları incelenen farklı mekanlardaki davranışların dağılımlarını belirleyerek, mekanların kullanımının karşılaştırılmasını sağlar (Ittelson vd.,1976, Mumcu, 2009) Bu teknik sayesinde farklı olanaklara sahip kampüs açık mekanları gençlerin kullanımı bakımından birbirleriyle karşılaştırılacaktır.

2. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

2.1. Araştırma Tasarımının Geliştirilmesi

Gençlerin yetişkinlerden ya da çocuklardan farklı ne gibi ihtiyaçları olduğunu, psikososyal yapılarının ne tür özellikler ortaya koyduğunu, olumlu bir gelişim süreci geçirebilmek için nelere ihtiyaç duyduklarının, genç çevrelerinin özellikle de kampus açık mekanlarının bu ihtiyaçlarla ilişkisinin nasıl incelenebileceğinin saptanması bu çalışmada temel amaçtır. Araştırmanın temel varsayımı ise; hareketlilik, doğallık, açıklığın gençler tarafından kullanılan kampus açık mekanları için olumlu olanaklar olduğu, bu olanakların varlığının buraların kullanımını arttırdığı, çeşitli etkinlikler yapılmasına olanak sağladığı, gençlerin sosyalleşme ihtiyaçlarını karşılayarak gelişim süreçlerine yardımcı olduğudur. Başka bir deyişle gençler tarafından daha çok kullanılan kampus açık mekanlarında, bu olanakların diğerlerinden daha güçlü olması beklenir.

Bir mekanın kullanım düzeyi, kullanıcılarının ihtiyaçlarını karşılama oranıyla ilişkilidir. Gençlerin ihtiyaçlarına yönelik olanaklara sahip kampus açık mekanlarında daha çeşitli etkinliklerin gerçekleşmesi, daha çok genç tarafından kullanılması beklenir.

Bu bağlamda ilk olarak literatürde ortaya koyulan; genç mekanlarının sahip olması gereken mekansal olanakların (hareketlilik, doğallık, açıklık) uygulamayla da doğrulanması amaçlanmıştır.

Daha sonra hareketlilik, doğallık, açıklık olanakları bakımından farklılık gösteren kampus açık mekanlarının ortaya koyulması ve mekanların karşılaştırılması araştırmanın genel çerçevesini belirlemiştir.

Araştırmanın şu temel aşamaları kapsamı planlanmıştır:

- Kampüs açık mekanlarının mekansal olanaklar açısından irdelenmesi
- Araştırma kapsamında ele alınacak kampüs açık mekanlarının sınıflandırılması
- Kampüs açık mekanlarında gençlerin kullanımına ait verilerin toplanması
- Verilerin değerlendirilmesi

Her aşamanın amacı dikkate alınarak çok yönlü bir araştırma modeli kurgulanmıştır.

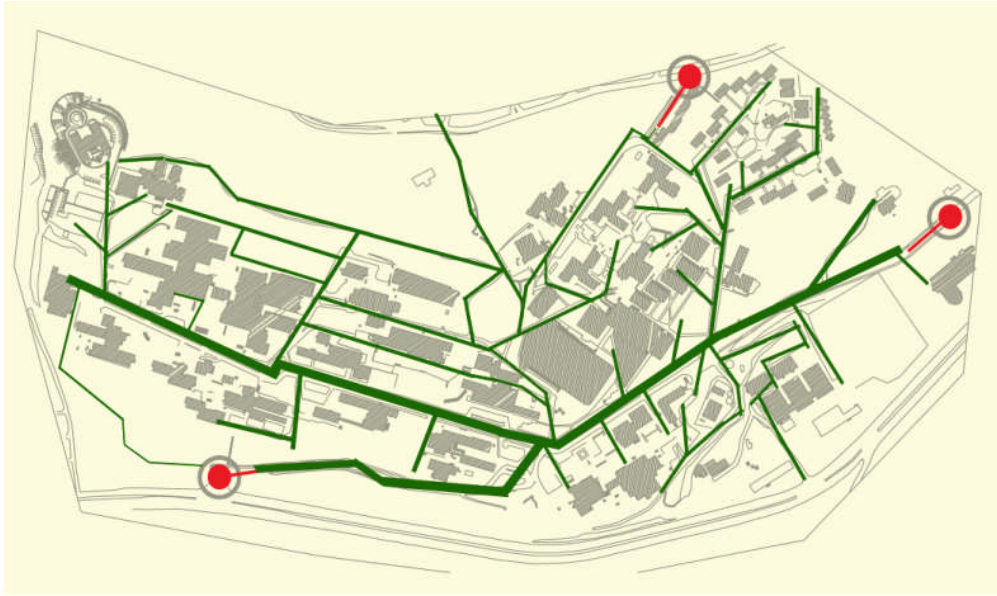

Şekil 19. Araştırma modeli kapsamında kurgulanan aşamalar

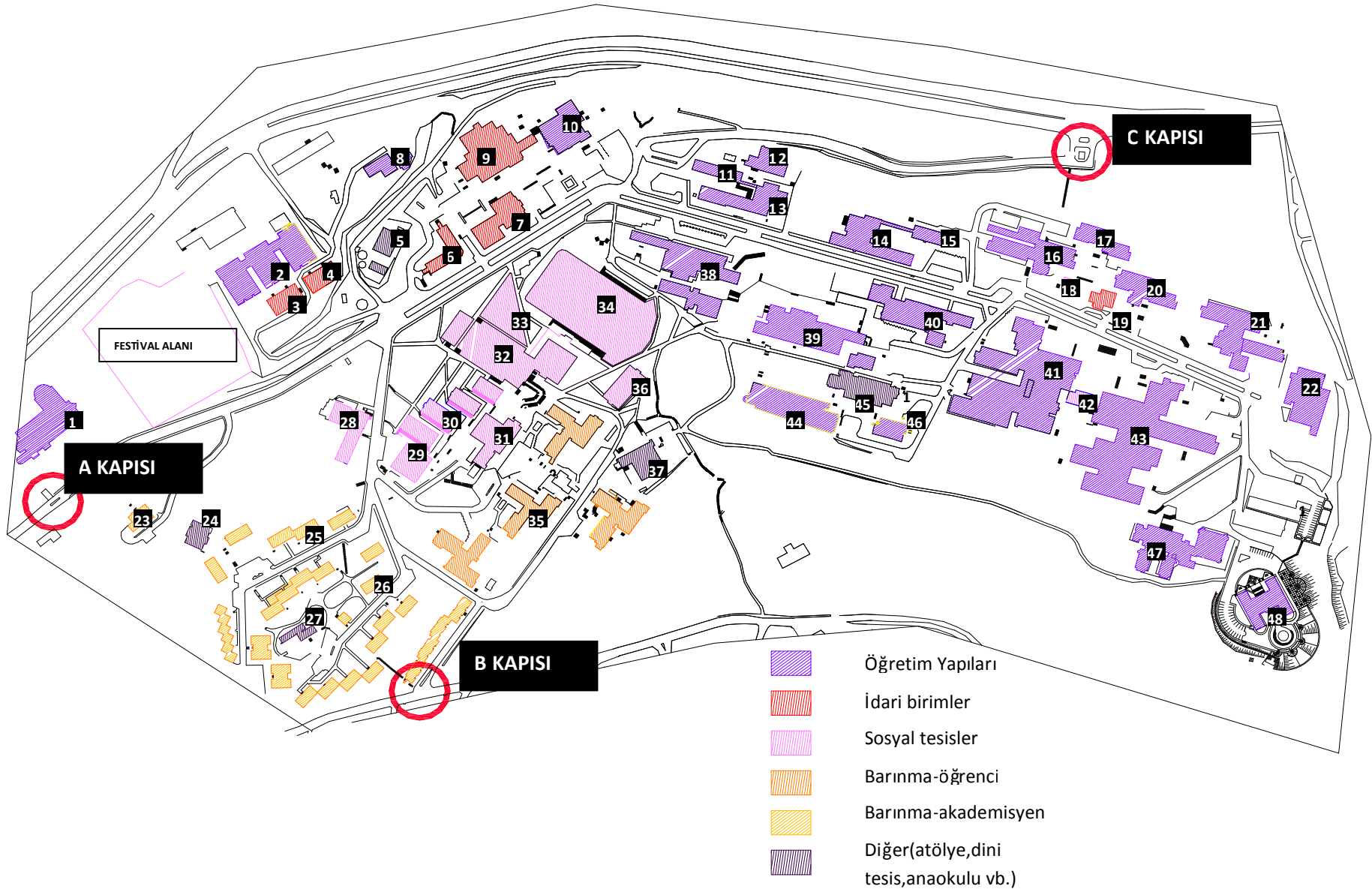
2.2. Çalışma Alanının Seçilmesi ve Tanımlanması

Kampus açık mekanlarında gençlerin psikososyal yapısına uygun mekansal örgütlenmelerin belirlenmesini amaçlayan bu çalışma Karadeniz Teknik Üniversitesi Kanuni kampüsünde yapılmıştır.

20 Mayıs 1955 yılında kurulmuş olan Karadeniz Teknik Üniversitesi, İstanbul ve Ankara illeri dışında kurulan ilk üniversitedir. Kuruluşundan yaklaşık sekiz yıl sonra, 19 Eylül 1963 tarihinde Rektörlük ve Fakülte kadroları verilerek Temel Bilimler, İnşaat-Mimarlık, Makina-Elektrik ve Orman Fakülteleri kurulmuştur. Günümüzde Karadeniz Teknik Üniversitesi 16 fakülte, bir konservatuvar, 4 yüksekokul, 10 meslek yüksekokulu, 3 enstitü ve 16 araştırma merkezi, 1828 kişilik güçlü akademik kadrosu, 81 il ve birçok farklı ülkeden yaklaşık 34 bin öğrencisiyle ülkemizin sayılı eğitim kurumlarından biridir. Türkiye' nin tüm coğrafik bölgelerinden gelen çok sayıda öğrenci doğup yetiştikleri ortamlardan farklı bir yer olan Kanuni kampüsünde hayatlarının en az dört yılını geçirmektedirler. Bu nedenle kampus açık mekanlarının gençlerin ihtiyaçlarını karşılayabilmesi sosyal ve kimlik gelişimlerini olumlu bir biçimde tamamlamaları açısından oldukça önemlidir. Böylece gençler kente ve yeni yaşantılarına adaptasyon sağlayarak uyumlu bireyler olabilirler.

Şekil 20. K.T.Ü. Kanuni Kampüsü Planı ve Sirkülasyonu

Şekil 21. K.T.Ü. Kanuni Kampüsü Planı ve Binaların Fonksiyonları

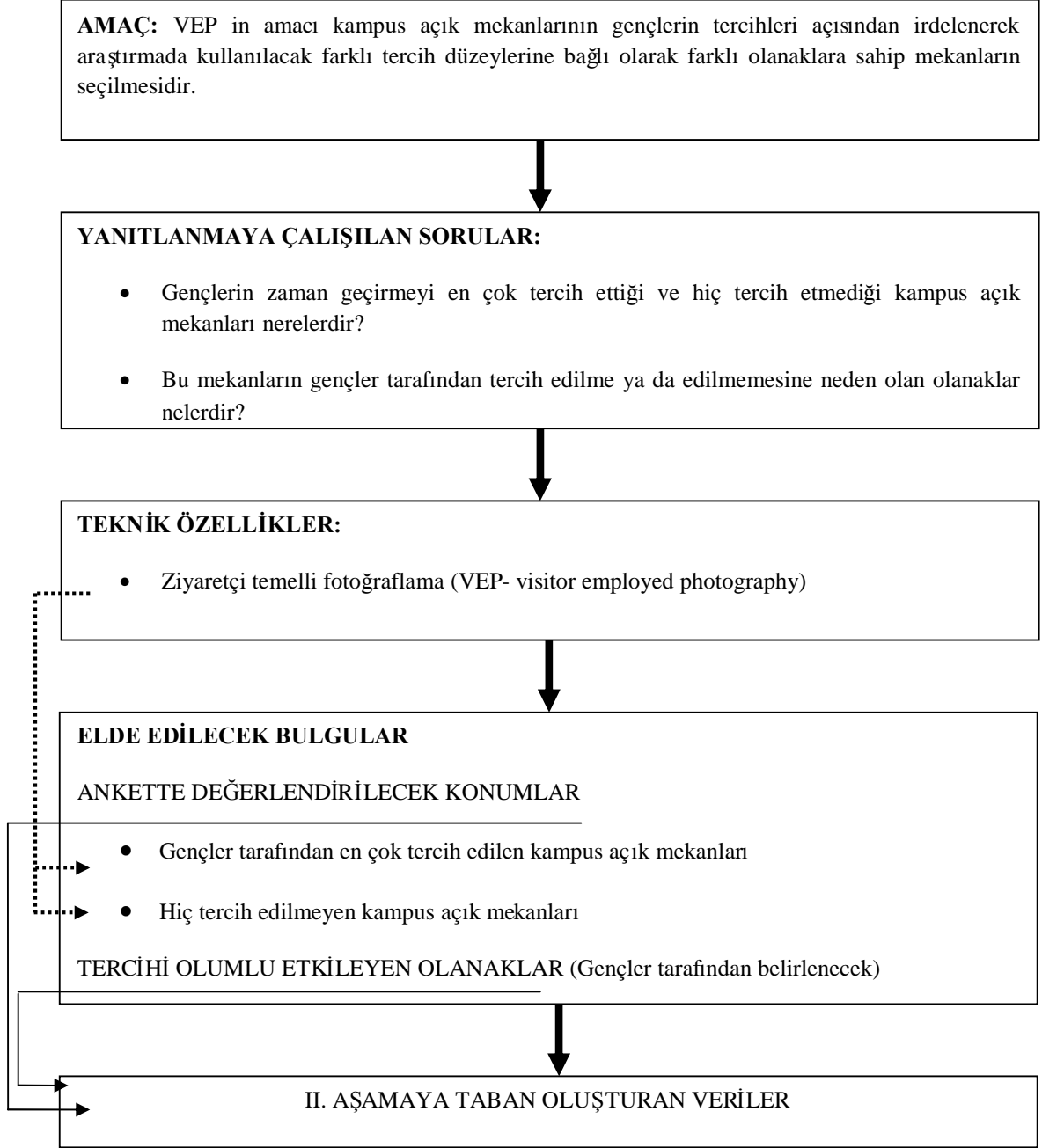
2.3. Birinci Aşama: Çalışmada Ele Alınacak Kampüs Açık Mekanlarının Belirlenmesi ve Mekansal Olanaklar Açısından İncelenmesi

Birinci aşamada çalışma kapsamında K.T.Ü. Kanuni Kampüsünde ele alınacak açık mekanların belirlenmesi öncelikli amaçtır. İleride daha sağlıklı karşılaştırmalar yapılabilmesi için tercih kavramı bir araç olarak kullanılmış, kampus açık mekanlarının seçimi rastlantısal değil gençlerin tercihiyle ilgili olarak yapılmıştır. Farklı olanak düzeylerinin (çok fazla olanaktan aza doğru) farklı tercih düzeyleri ortaya çıkardığı bilindiğinden (Mumcu, 2009) sağlanan olanaklar bakımından birbirinden farklı mekanların araştırma için bu yolla seçilmesi sağlanmıştır.

- Gençler tarafından tercih edilen ve edilmeyen kampus açık mekanlarını saptayarak çalışmada ele alacağımız olanaklar bakımından birbirinden farklı mekanların seçilmesi
- Literatür taramasıyla ortaya konan mekansal olanakların (hareketlilik, doğallık, açıklık) uygulamayla da incelenmesi ve belirlenmesi bu aşamanın hedefleridir.

Gençler tarafından tercih edilme ya da edilmeme düzeyine bağlı olarak ankette ve gözlemde değerlendirilecek farklı olanaklara sahip mekanları seçebilmek için bu aşamada Ziyaretçi Temelli Fotoğraflama-V.E.P. tekniğiyle veriler elde edilmiştir.

I. AŞAMA

Şekil 22. I. Aşamanın amacı, teknik özellikleri ve elde edilecek bulgular

2.3.1. Ziyaretçi Temelli Fotoğraflama (VEP) Süreci

Kampus açık mekanlarının sağladığı olanakların çeşitlilik sergilemesi ve güçlü olması durumunda tercihin de olacağını kabul ettiğimizden farklı tercih düzeyleri farklı olanak düzeylerini yansıtır. Dolayısıyla tercihi bir araç olarak kullanarak olanaklılıklar

bakımından farklılık sergileyen mekanları saptamamız mümkün olacaktır. Ziyaretçi Temelli Fotoğraflama (VEP) bu amaçla kullanılmıştır. Bu çalışmada mekansal olanakları daha iyi tanımlayabileceklerinden dolayı Uzman Grubundan oluşan (Mimarlık, peyzaj mimarlığı, iç mimarlık, şehir bölge planlama)100 öğrenciye bir görsel tercih değerlendirme methodu olan Visitor Employed Photography (VEP) uygulanmıştır.

- Gençlere kendi fotoğraf makineleriyle K.T.Ü. Kanuni Kampüsünde en çok gitmeyi tercih ettikleri ve hiç gitmek istemedikleri birer açık mekanı fotoğraflamaları istenmiştir (Ek 1).
- Tercih için fotoğrafladıkları alanı hangi etkinlikler, hangi ihtiyaçlar için neden kullandıklarını ve mekanı tercih etmelerine neden olan olanakları detaylı olarak yazmaları, kullanmak istemedikleri alanın fotoğrafı için ise kullanmak istememe sebeplerini yazmaları istenmiştir.

2.3.2. VEP Sonuçlarının Çözümlemlenip İstatistiksel Verilere Dönüştürülmesi

Gençlerin çektiği fotoğrafların sonucunda kampüste en çok tercih edilen ve hiç tercih edilmeyen açık mekânların nereler olduğunun istatistiksel analizlerle verilere dönüştürülmesi yer alır.

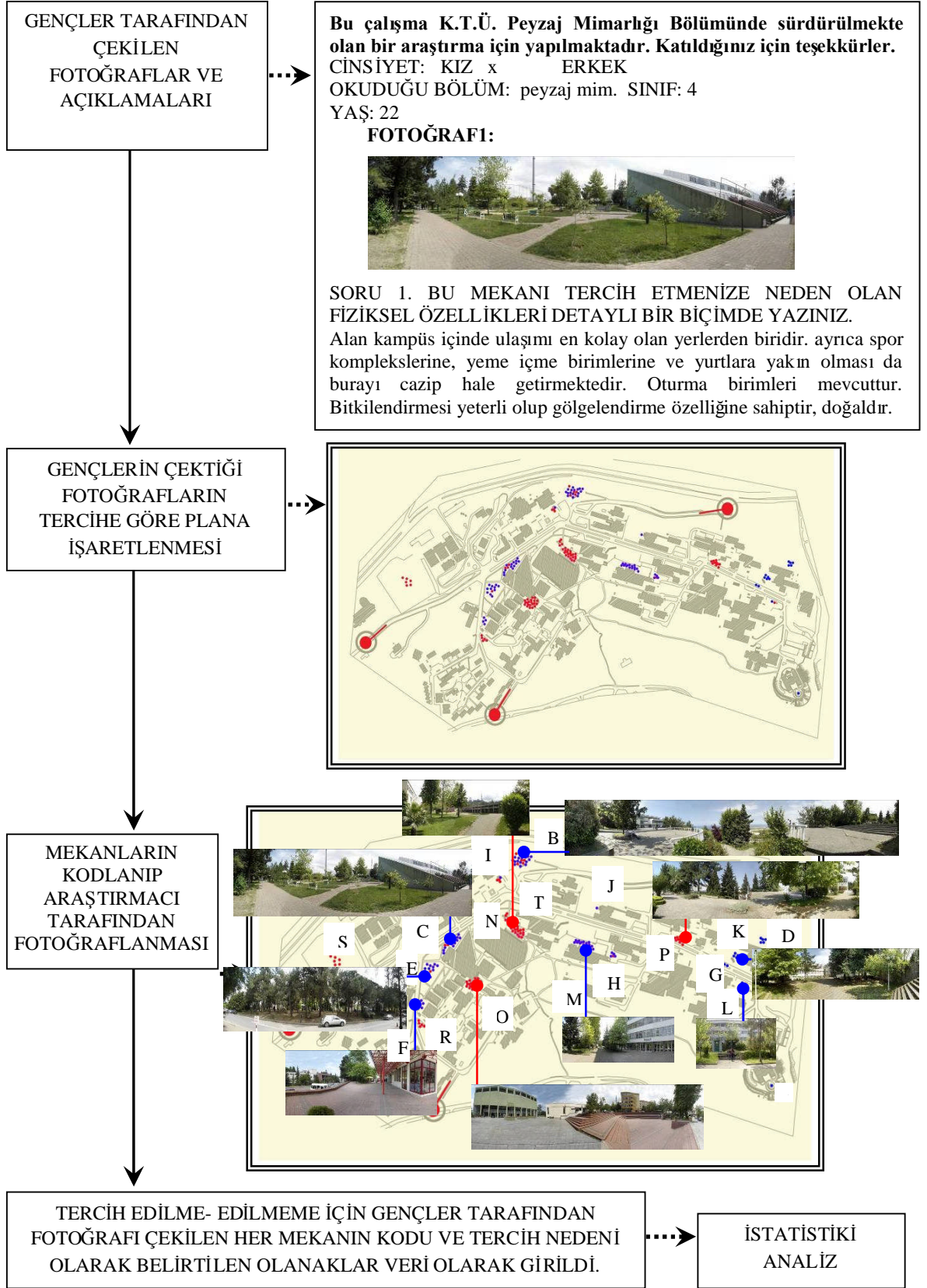
Öncelikle gençlerin tercih etme ve etmeme için çektiği her fotoğraf kampüs planı üzerinde işaretlenmiştir. Tercih edilen mekanlar mavi, tercih edilmeyenler kırmızı ile planda gösterilmiştir. Fotoğrafı çekilen her mekana bir kod verilmiştir. Gençler tarafından çekilen her fotoğraf için (tercih etme ve etmeme) mekanın kodu veri olarak girilmiştir.

Daha sonra bu aşamada gençlerin mekansal tercih yüzdeleri hesaplanmıştır. Ayrıca tercih edilen kampüs açık mekanlarının olanaklarının da frekansları hesaplanarak tercihe neden olan mekansal olanaklıklar saptanmıştır.

Böylece bu süreç sonunda;

1. Tercih edilen ve edilmeyen mekanların yüzdelerini,
2. Tercihe neden olan mekansal olanakların frekans dağılımını analiz etmek mümkün olmuştur.

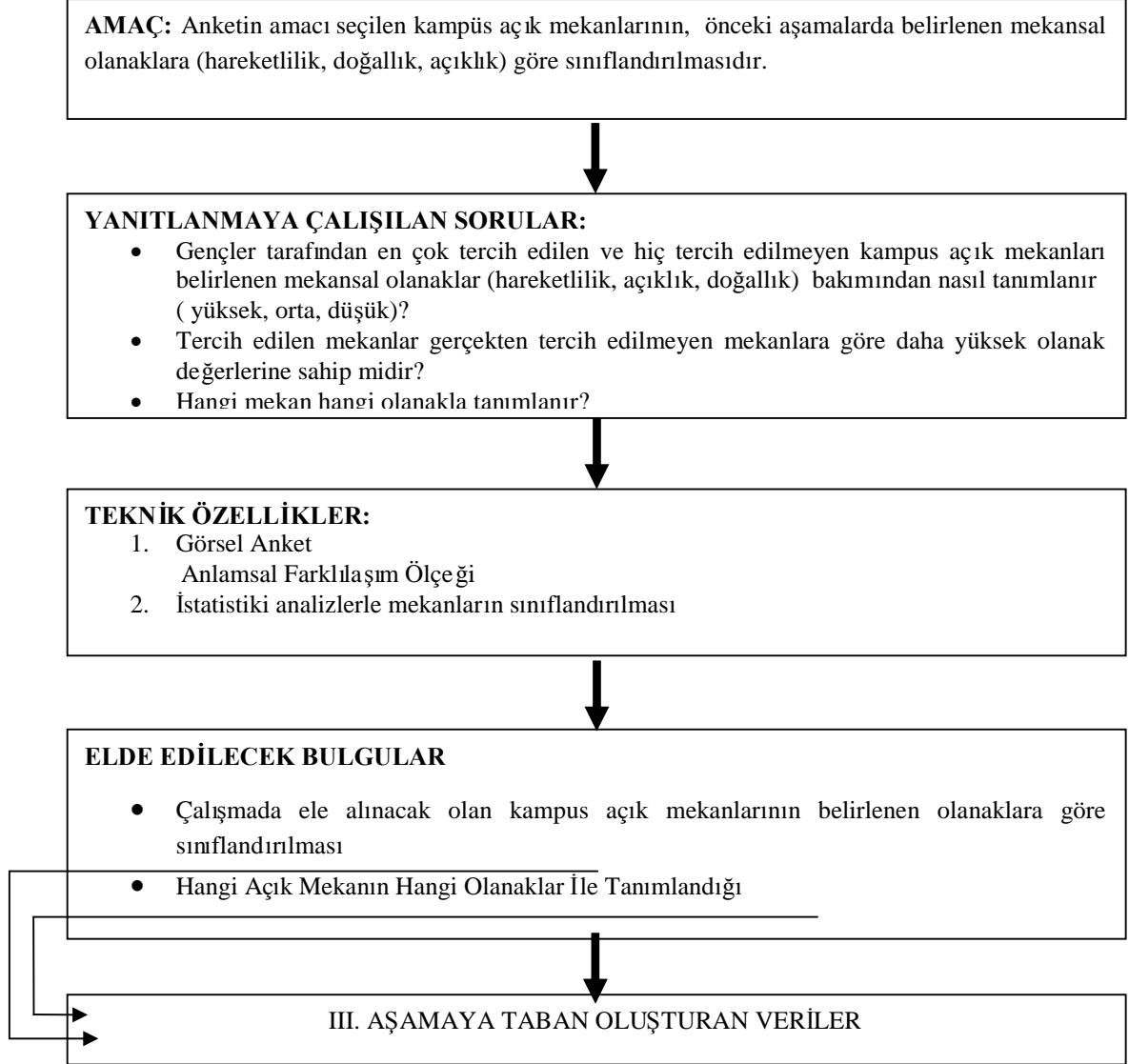
Şekil 23. VEP sonuçlarının çözülüp istatistiki verilere dönüştürülmesi süreci

2.4. İkinci Aşama: Kampüs Açık Mekanlarının Belirlenen Olanaklara Göre Sınıflandırılması

- Bu aşamada gençlerin tercihleri aracılığıyla belirlenen farklı kampus açık mekanlarının bir önceki aşamada belirlenen mekansal olanaklar (hareketlilik, doğallık, açıklık) bakımından sahip oldukları değerlerin düzeylerinin (yüksek, orta, düşük) belirlenmesi ve bu düzeyleri içeren bir tipoloji içinde sınıflandırılmaları yer alır. “hareketlilik, doğallık, açıklık olanaklarının daha belirgin ve güçlü olduğu mekanlar gençlerin sosyalleşmesine ve daha çok etkinliğin gerçekleşmesine imkan sağlar.” varsayımı kabul edildiğinden;
- Varsayımın sınanmasına yönelik olarak, kampus açık mekanlarının tanımlanan olanaklar bakımından değerlerinin ortaya koyulması ve karşılaştırılmaları bu aşamanın hedefleridir.

Amaç bir sonraki aşamada etkinlik ve davranış içerikleri belirlenecek olan mekanların karşılaştırılabilmesini sağlamaktır. Bu aşamada anket tekniğiyle veriler elde edilmiştir. Yapılan istatistiki analizler sonucunda da mekanlar sınıflandırılmıştır.

II. AŞAMA

Şekil 24. II. aşamanın amacı, teknik özellikleri ve elde edilecek bulgular

2.4.1. Anket Süreci

Anlamsal farklılaşım ölçeği, gençler tarafından tercih edilen ve edilmeyen kampüs açık mekanlarının literatür taramasıyla ve bir önceki uygulama aşamaya saptanan,

1. Hareketlilik

2. Doğallık

3. Açıklık olanakları bakımından algılanan değerlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Böylece hangi mekanın hangi olanaklara hangi düzeyde sahip olduğu belirlenebilmiştir.

Çalışmanın güvenilirliğin sağlanması bakımından anket çalışması 35 kişilik uzman gruba (mimar, peyzaj mimarı) yapılmıştır. Anket tüm alanlara gidilerek yerinde yapılmış ancak yine de anket formunda alanların fotoğrafları kullanılmıştır (Ek 2). Uzmanların mekanlar üzerinde olanaklara bağlı yapacakları değerlendirmeden doğru sonuçlar elde edebilmek için, olanaklar hakkındaki açıklamalar ankete eklenmiştir.

Tablo 10. Ankette yer alan ifadeler

Mekansal olanaklar	Olanaklara karşılık gelen ifadeler
Hareketlilik	Mekanın ya da çevrenin kişide duygusal uyarım yaratması, hareket etme ve aktif olma (yürüme, koşma, dans etme, atlama, zıplama) isteği uyandırmasına, renkli algılanmasına işaret eder.
Açıklık	Mekanın ya da çevrenin seyir imkanı sağlamasına, açık ve geniş algılanmasına, çevrenin izlenmesine olanak sağlamasına işaret eder.
Doğallık	Ağaç, topoğrafya, çim ve benzeri doğal öğelerin mekanda var olma düzeyine işaret eder. Canlı öğeler doğallıkla ilişkilidir.

Anket aşamasında bir önceki aşamada seçilen 6 mekan değerlendirilmiştir. Uzmanlardan (mimar, peyzaj mimarı) her bir soru için sıfat çiftlerine göre uygun gördükleri değeri işaretleyerek değerlendirme yapması istenmiştir. Bu ölçeğe göre; +1,+3 değerleri arasında yönelen yanıtlar olumlu, -1,-3 değerleri arasında yönelen yanıtlar ise olumsuz olduğunu işaret eder. Uygulamada hesaplamaların kolaylığı açısından ölçek üzerindeki değerler 1-7 değerlerine dönüştürülmüştür.

Ankette kullanılan sıfat çiftleri olanakların tanımlarından elde edilmiştir (Tablo 10).

Sıfat çiftleri

- Hareketli- Monoton } Hareketlilik
- Renkli- Donuk }
- Açık- Kapalı } Açıklık
- Geniş- Dar }
- Doğal- Yapay } Doğallık
- Canlı- Cansız }

2.4.2. Anket Yanıtlarının Çözümlemlerine İstatistiksel Verilere Dönüştürülerek Mekanların Sınıflandırılması

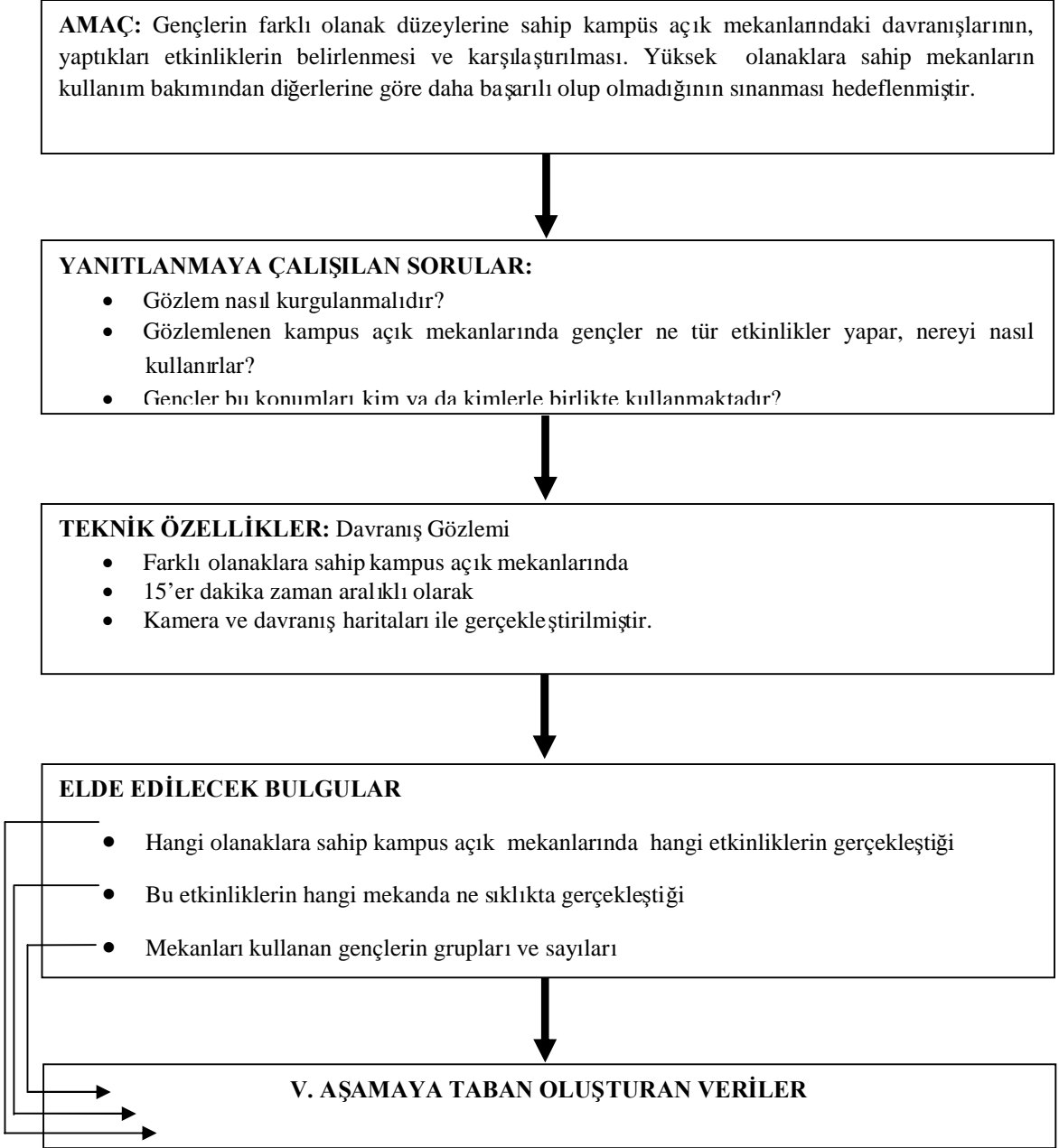
Bu aşamada; seçilen kampus açık mekanlarının bir önceki aşamada belirlenen hareketlilik, doğallık, açıklık olanakları bakımından sahip oldukları değerlerin düzeylerinin belirlenmesi ve bu düzeyleri içeren bir tipoloji içinde sınıflandırılmaları yer alır. Amaç bir sonraki aşamada davranışsal içerikleri yani gençler tarafından nasıl kullanıldıkları (hangi etkinliklerin yapıldığı, tek, çift ya da grup kullanımı) belirlenecek olan kampus açık mekanlarının karşılaştırılabilmesini sağlamaktır.

Ankette her mekan için işaretlenen sıfat değerleri veri olarak girilmiştir. Verilerinin değerlendirilmesi sonucunda ortaya çıkan istatistiksel düzeyler belirlenmiş ve buna göre bir sınıflandırma oluşturuldu. Tüm bu değerler bulgular kısmında sunulmuştur.

2.5. Üçüncü Aşama: Davranış Gözlemi

Bu araştırmanın amacı olanaklar bakımından farklılık gösteren kampus açık mekanlarını gençlerin gerçekleştirdikleri etkinlikler bakımından incelemektir. Araştırma kapsamında yürütülen gözlem ile kampus açık mekanlarının gençlerin kullanımını açısından karşılaştırılmasının yapılması ve gerçekten yüksek olanaklara sahip mekanların diğerlerinden daha yüksek kullanım düzeyine (etkinlik çeşitliliği, grup kullanımı) sahip olup olmadığının sınanması hedeflenmiştir.

III. AŞAMA

Şekil 25. III. aşamanın amacı, teknik özellikleri ve elde edilecek bulgular

2.5.1. Gözlem Sürecinin Yapılandırılması

Bu çalışmada amaç gençlerin kampüs açık mekanlarında gerçekleştirdikleri etkinliklerin incelenmesidir.

Bu çalışmada araştırmacı gözleme başlamadan önce alanlarda en uygun kayıt aralıklarının ve konumlarının belirlenebilmesi için ön kayıtlar yapmıştır. 5 ve 10 dakika

aralıklarla yapılan kayıtlarda gençlerin durumlarında çok değişiklik olmadığı saptandığından zaman aralıkları 15 dakika olarak belirlenmiştir.

Gözlemci gizlenmeden ancak kameralarla konumlardan uzak başka konumlardan kayıt yapmıştır. Gençler tarafından en çok tercih edilen ve hiç tercih edilmeyen toplam 6 kampüs açık mekanı kameraya kaydedilmiştir.

Kamera kaydından sonra davranış haritaları kullanılarak filmdeki görüntüler plana aktarılmıştır.

2.5.2. Gözlem Süreci

- Tipolojiye göre belirlenen farklı olanak düzeylerine sahip altı kampüs açık mekanı, yağmurlu olmayan hafta içi ve hafta sonu günlerde toplam 6 şar gün olmak üzere 2009 Mayıs ayı içinde kaydedilmiştir. Hava şartlarının açık mekanların kullanımına uygun olması ve öğrencilerin halen kampüste olması nedeniyle Mayıs ayı tercih edilmiştir.
- Gözlem saatleri olarak 12:00-13:25 ve 17:00-18:25 seçilmiş, günde iki ayrı zaman aralığında kayıt yapılmıştır. Bunun nedeni gençlerin öğle tatili ve akşam ders bitimi olmasıdır. Bu saatlerde alan en yoğun kullanım düzeyine erişmektedir. En yoğun saatlerin seçilmesinin nedeni ise mümkün oldukça çok davranış saptayabilmektir.
- Gözlem noktalarından kayıtlara başlanmış 15 er dakika aralıklarla 10 ar dakika kayıtlar yapılmıştır.
- Gözlemcilerin tümü peyzaj mimarıdır. Gözlemde kullanılan kamera Sony DCR-TRV 33 E modelidir.

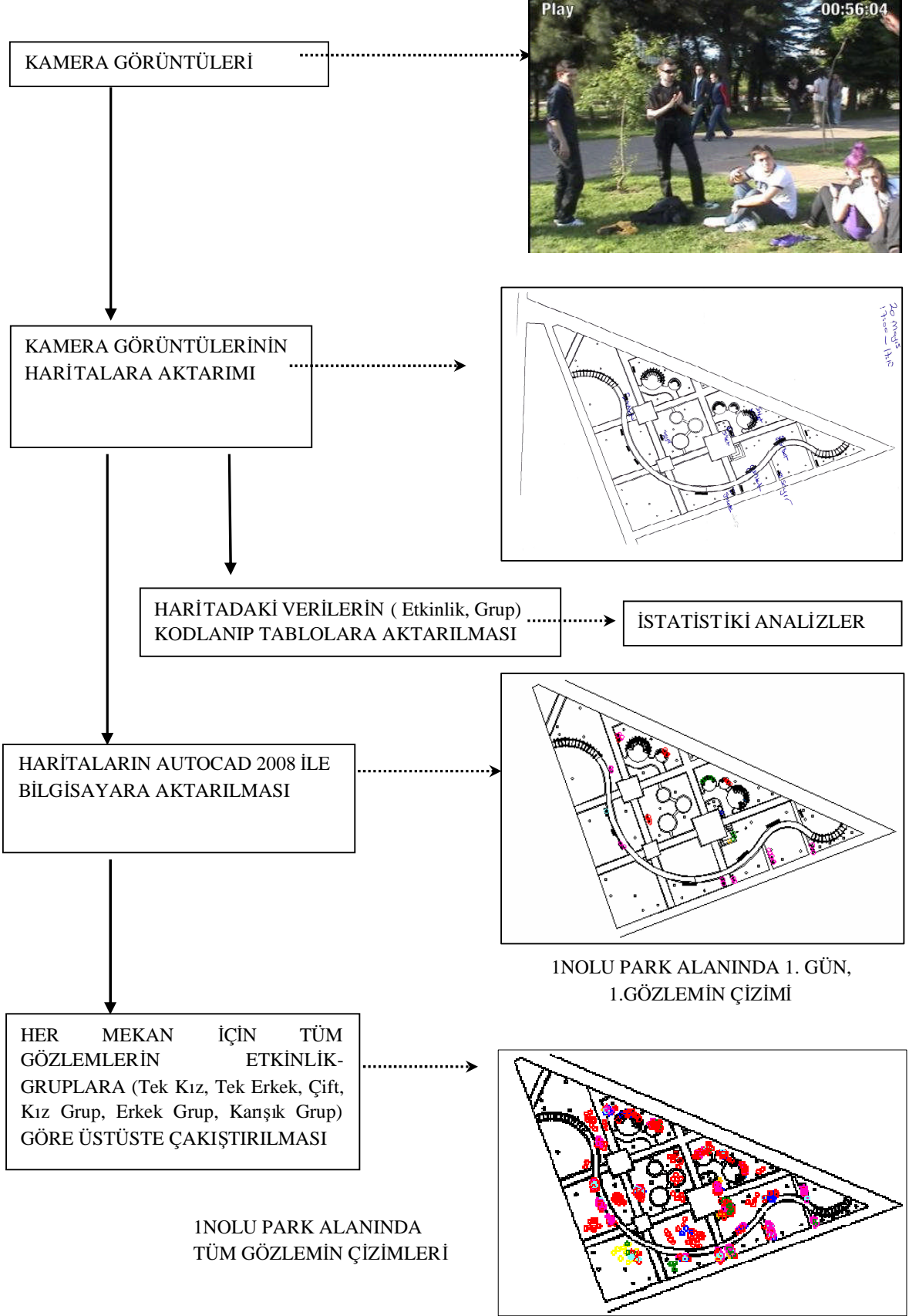
2.5.3. Gözlem Verilerinin İstatistikî Verilere Dönüştürülmesi

Bu aşamada kamera kayıtları davranış haritalarına dönüştürülerek, haritalardaki bilgiler çözümlenmiştir.

- Öncelikle her mekanda ölçümler yapılarak planları çizilmiştir.
- 15 dakika aralıklarla kaydedilen görüntülerin her biri için ayrı bir plana gençlerin;

1. Konumu,
  2. Gerçekleştirdiği etkinlik (seyir, sohbet, romantizm, yeme içme vb.)
  3. Nerede olduğu (parapet, duvar, basamak, donatı vb.)
  4. Kimlerle geldiği (tek, çift, erkek grup, kız grup, karışık grup)
  5. Cinsiyeti (kız,erkek) kaydedilmiştir.
- Daha sonra her gence bir numara ve haritaya işaretlenen gruplara göre kodlar verilmiş, her bir veri grubu için ayrı sütun ve her genç için ayrı satır halinde bir tablo oluşturularak, işaretli verilerin sayısal kodları tabloya girilmiştir. Böylece veriler, istatistiki analize uygun hale getirilmiştir.
  - Ayrıca her davranış haritası Auto CAD 2008 programıyla bilgisayara aktarılmış, her mekan için ayrı bir dosya oluşturulmuştur. Her gözlem seansı ayrı bir katmanda çizilmiştir.
  - Gençlerin gerçekleştirdiği etkinlikler ve kimlerle geldiklerini saptayabilmek için bu çizimler altı mekan için de ikişer kez tekrarlanmıştır.
  - Çizimler tamamlandıktan sonra tüm katmanlar açılmış ve davranış kalıpları görsel olarak ortaya çıkmıştır.

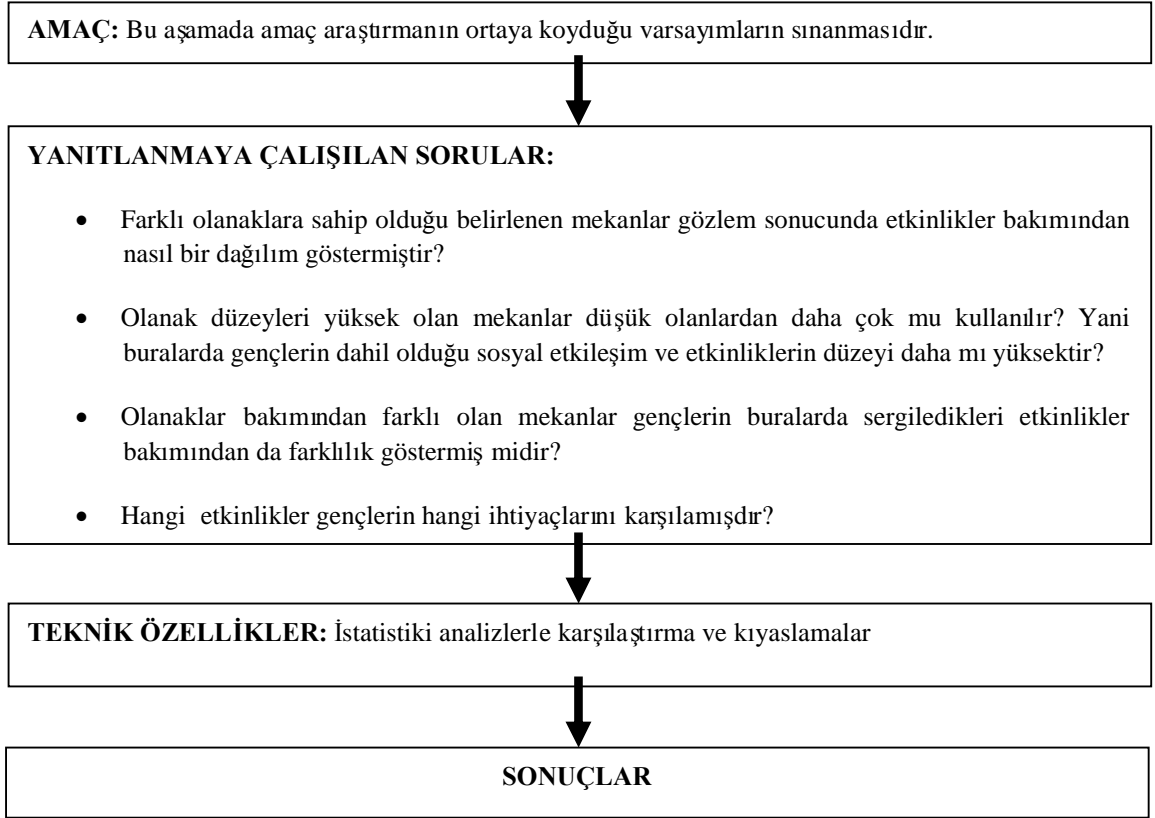

Şekil 26. Kamera kayıtlarının davranış haritasına ve istatistikî verilere dönüştürülme süreci

2.6. Dördüncü Aşama: Tüm Aşamalardan Elde Edilen Verilerin Değerlendirilmesi

Dördüncü ve son aşama tüm aşamalardan elde edilen verilerin birleştirilmesi ve karşılaştırılmasını içerir. Bu aşamanın amacı varsayımların sınanmasıdır. Örneğin yüksek olanaklara sahip kampus açık mekanlarının, diğerlerinden daha çok kullanıldığı, buralarda gençlerin sosyal etkileşim düzeyinin daha yüksek olduğu gibi varsayımların sınanmasına yönelik istatistiki analizlerin ağırlıkta olduğu bir aşamadır.

IV. AŞAMA

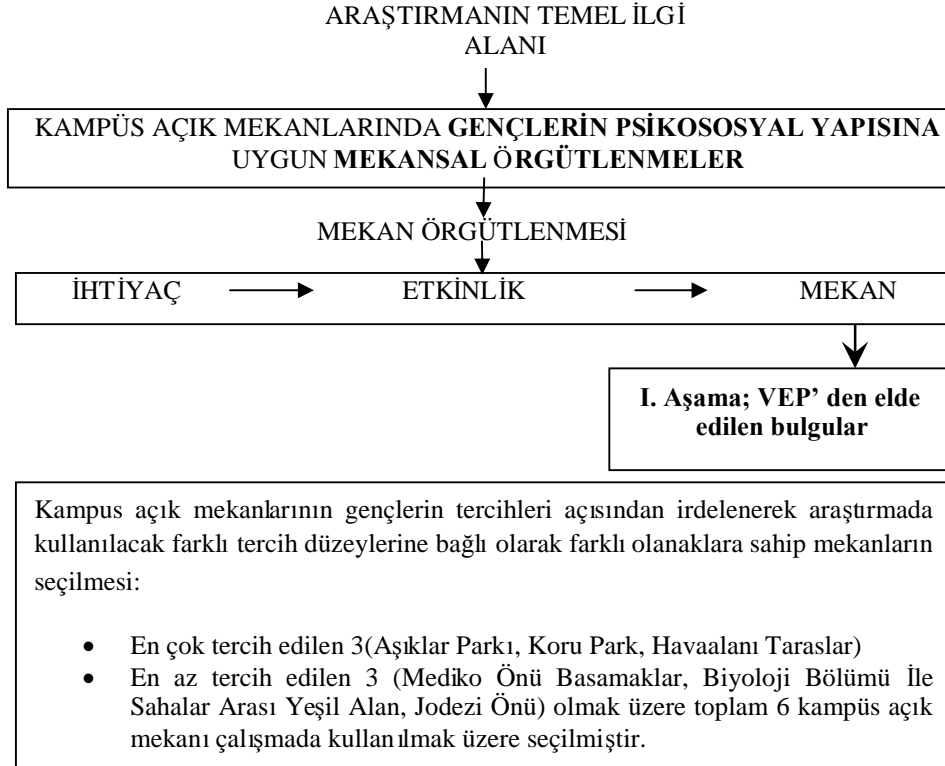

Şekil 27. IV. Aşamanın amacı, teknik özellikler ve elde edilecek bulgular

3. BULGULAR

3.1. Birinci Aşama: Çalışmada Ele Alınacak Kampüs Açık Mekanlarının Belirlenmesi ve Mekansal Olanaklar Açısından İncelenmesine İlişkin Bulgular

Her aşamadan elde edilen bulgular araştırma modeliyle ilişkilendirilmiştir. Bu aşamanın bulguları modeldeki mekan örgütlenmesinin alt başlıklarından mekan kavramına yöneliktir, araştırma kapsamında ele alınacak mekanlar bulgulara bağlı olarak seçilmiştir (Şekil 28).

Şekil 28.I. aşamadan elde edilen bulguların kavramsal katkıyla ilişkisi

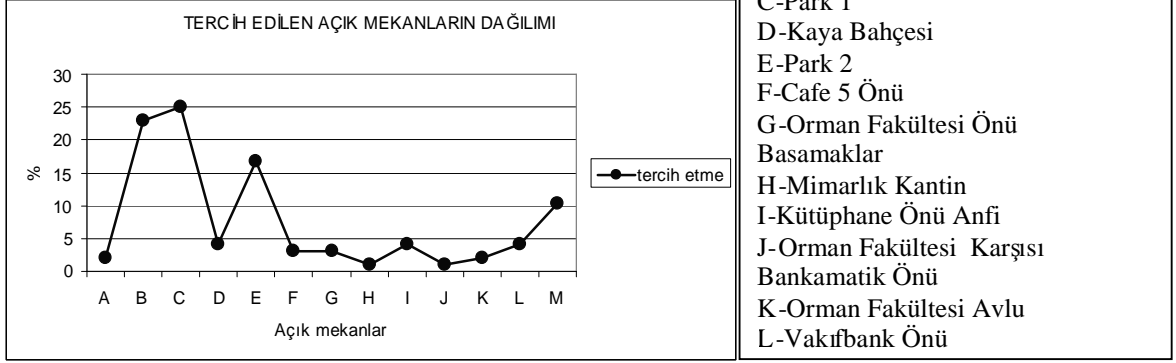
Katılımcılar mimarlık, peyzaj mimarlığı, iç mimarlık, şehir bölge planlama bölümünden toplam 100 öğrencidir. Öğrencilerin çektiği fotoğrafların sonucunda kampüste en çok tercih edilen açık mekânların okudukları bölümlerden bağımsız sosyalleşme amaçlı açık mekanlar (tartışma, dinlenme, rekreasyon) olduğu belirlenmiştir. Daha önce literatür araştırmasında da belirlendiği gibi sosyalleşme gençlerin en öncelikli ihtiyacıdır; bu

nedenle gençler arkadaşlarıyla vakit geçirebilecekleri açık mekanları tercih etmişlerdir. Bölümlerinin çevresindeki kantin etrafı açık alanların tercih edilmesi beklenirken ortak açık mekanlar ön plana çıkmıştır. Oturma, yeme-içme, piknik, seyir, sohbet, dinlenme, müzik dinleme, eğlenme, oyun oynama, ders çalışma, buluşma, gitar çalma, güneşlenme, şarkı söyleme etkinlikler için bu mekanları kullandıkları yani bu mekanların sosyalleşmelerine ve psikososyal ihtiyaçlarına yönelik etkinliklere katılmalarına daha uygun olduğu için tercih edildiği belirlenmiştir.

13 farklı kampus açık mekanı tercih edilmiş ancak 3 rekreasyonel kampüs açık mekanı tercihte ön plana çıkmıştır (Şekil 29). Bunlar kampüsün ana yolu üzerindeki medikososyal ile spor salonlarının arasında kalan iki park alanı (aşıklar parkı %25, kuru park %16,7) (Şekil 30, 31) ve havaalanına bakan teraslardır (%22,9) (Şekil 32). Tercih edilen mekanlar için yapılan χ^2 testi bu dağılımın anlamlı olduğunu göstermiştir ($p < 0.01$ $\chi^2 = 106,042$, $df12$).

Tablo 11. Gençler tarafından tercih edilen kampus açık mekanlarının yüzdeleri

Kampus Açık Mekanları	Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde	Toplam yüzde
Aşıklar parkı	24	25,0	25,0	25,0
Havaalanı teraslar	22	22,9	22,9	47,9
Kuru park	16	16,7	16,7	64,6
İnşaat bölümü önü	10	10,4	10,4	75,0
Kaya bahçesi	4	4,2	4,2	79,2
Kütüphane önü anfi	4	4,2	4,2	83,3
Vakıfbank önü	4	4,2	4,2	87,5
Cafe 5 önü	3	3,1	3,1	90,6
Orman fakültesi önü basamaklar	3	3,1	3,1	93,8
Peyzaj mimarlığı anfi	2	2,1	2,1	95,8
Orman fakültesi avlu	2	2,1	2,1	97,9
Orman fak.karşısı bankamatik önü	1	1,0	1,0	99,0
Mimarlık kantin	1	1,0	1,0	100,0
Toplam	96	100,0	100,0	

Şekil 29. Gençler tarafından tercih edilen kampus açık mekanlarının % dağılımları

Şekil 30. En çok tercih edilen kampus açık mekanı-Aşıklar Parkı

Bu mekanların özellikleri araştırmacı tarafından şu şekilde irdelenmiştir.

En çok tercih edilen kampus açık mekanı;

- Çim yüzeyleri ve ağaçlar alanın doğal algılanmasını sağlamıştır,
- Oturma donatılarının ve aydınlatmaların varlığı bu mekanın daha bakımlı hissedilmesini sağladığından tercihte etkili olmuştur.
- Alan kampüs ana yolu üzerinde ve tüm sosyal tesislere yakın yani ulaşılabilir.
- Görüşü engelleyen unsurlar (bitki, duvar vb.) olmadığından etraftan ve öndeki yoldan gelip geçenler rahatça izlenebilmektedir.

Şekil 31. Tercihle ikinci en yüksek kampüs açık mekanı-Koru Park

Tercihle ikinci en yüksek kampüs açık mekanı;

- Bu alanda ağaçlar yoğundur.
- Bitkiler yoğun olmalarına rağmen yüksekten (görüş alanının üstünden) dallanma yaptığından manzara açıktır ve etraf rahatça izlenebilmektedir.
- Oturma donatılarının ve aydınlatmalar mevcuttur bu nedenle bu mekan daha bakımlı görünmektedir.
- Alan kampüs ana yolu üzerinde ve tüm sosyal tesislere yakın, ulaşımı kolaydır.

Şekil 32. Tercihle üçüncü en yüksek kampüs açık mekanı- Havaalanı Teraslar

Tercihle üçüncü en yüksek kampüs açık mekanı- havaalanı teraslar;

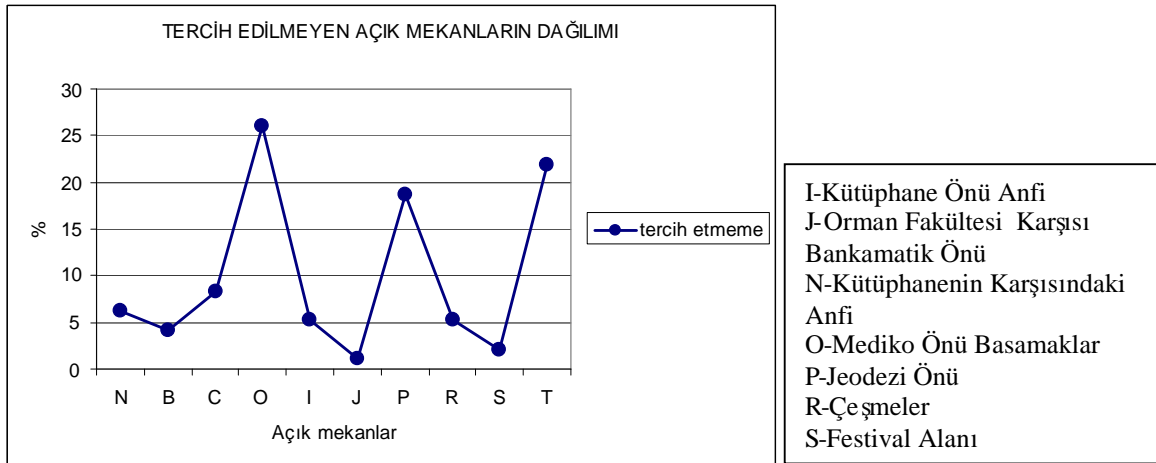
- Bu alan oldukça çeşitli bitkiler içerir ve dairesel biçimlenmektedir.
- Oturma basamakları, seyir terasları ve aydınlatmalar mevcuttur.
- Ayrıca bu alan deniz manzarasına baktığından ve farklı kotlarda olduğundan etraf rahatça izlenebilmektedir.

Tercih edilmeyen kullanım dışı kalan 10 kampüs açık mekanı belirlenmiş ancak 3 tanesi ön plana çıkmıştır (Şekil 33). Bu mekanlar; medikonun önündeki oturma

basamakları (% 26) (Şekil 34), Biyoloji bölümü ile spor sahaları arasında kalan yeşil alan (%21,9) (şekil 35), Jeodezi bölümünün önündeki geniş açık alan (% 18,8) (Şekil 36) olarak belirlenmiştir. Tercih etme ve etmemede en yüksek yüzdeye sahip olan ilk 3 alan göz önüne alınmıştır. Tercih edilmeyen mekanlar için yapılan χ^2 testi bu dağılımın anlamlı olduğunu göstermiştir ($p < 0.01$, $\chi^2 = 82,979$, $df10$).

Tablo 12. Gençler tarafından tercih edilmeyen kampus açık mekanlarının verileri

Kampus Açık Mekanları	Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde	Toplam yüzde
Mediko önü basamaklar	25	26,0	26,0	26,0
Biyoloji önü açık alan	21	21,9	21,9	47,9
Jeodezi önü açık alan	18	18,8	18,8	66,7
Aşıklar parkı	8	8,3	8,3	75,0
Kütüphanenin önü anfi	6	6,3	6,3	81,3
Kutuphane önü anfi	5	5,2	5,2	86,5
çeşmeler	5	5,2	5,2	91,7
Havaalanı taraslar	4	4,2	4,2	95,8
Festival alanı	2	2,1	2,1	97,9
Orman fakültesi karşısı bankamatik önü	1	1,0	1,0	99,0
Total	96	100,0	100,0	

Şekil 33. Gençler tarafından tercih edilmeyen kampus açık mekanlarının % dağılımları

Şekil 34. En az tercih edilen kampus açık mekanı – mediko önü basamaklar

En az tercih edilen kampus açık mekanı – mediko önü basamaklar;

- Bu mekan formal ve yapaydır,
- Sert zemin- yumuşak zemin dağılımı arasında denge yoktur.

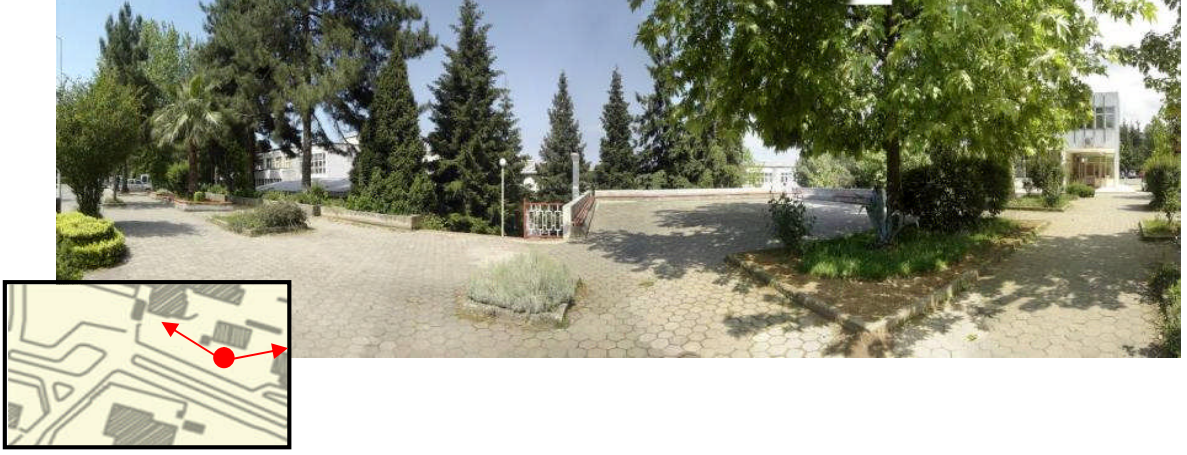

Şekil 35. En az tercih edilen ikinci kampus açık mekanı-biyoloji bölümü ile sahalar arası açık yeşil alan

En az tercih edilen ikinci kampus açık mekanı-biyoloji bölümü ile sahalar arası açık yeşil alan;

- Bu mekanda gerekli donatılar olmadığından, kullanıma dair ipuçlarından yoksundur. Bu nedenle mekânın işlevi okunaklı değildir, algılanamamaktadır.
- Mekan yollar ve binaların arasında kalmış, işlevsiz bir boş alan niteliğinde, tanımsız dolayısıyla da nasıl kullanılacağı belirsizdir.

Şekil 36. En az tercih edilen üçüncü kampus açık mekanı-jeodezi bölümü önü

En az tercih edilen üçüncü kampus açık mekanı- jeodezi bölümü önü;

- Formal ve yapaydır,
- Gerek yeşil alanların sert zemindeki dağılımı gerekse bitkilerde ağaç ,ağaçcık, çalıların bir kompozisyon içermemesi nedeniyle karışıklık (düzensizlik) söz konusudur.

Sonuçta en çok tercih edilen 3 ve en az tercih edilen 3 olmak üzere toplam 6 kampüs açık mekanı (Aşıklar Parkı, Koru Park, Havaalanı Taraslar, Mediko Önü Basamaklar, Biyoloji Bölümü İle Sahalar Arası Yeşil Alan, Jodezi Önü) çalışmada kullanılmak üzere seçilmiştir.

3.1.2. Kampus Açık Mekanlarının Tercih Edilme ve Edilmemesine Neden Olan Mekansal Olanaklar

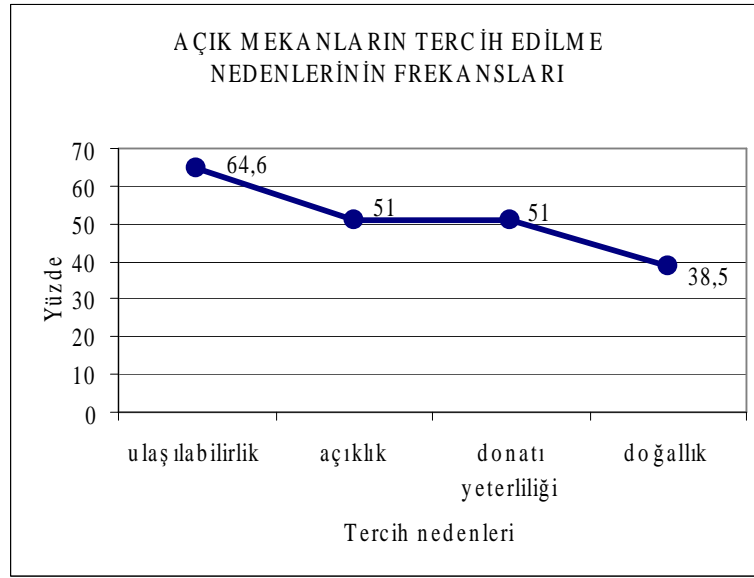
Tercih için fotoğraf çektikleri kampus açık mekanlarının tercih edilme nedenleri sorulduğunda ise; “doğallık”, “açıklık ve manzara”, “ulaşılabilirlik ve mesafe”, “donatının yeterli oluşu ve bakımlı olma” ortaya çıkmıştır. Gençlerin cevaplarında tercih nedeni olarak yer alan;

- Doğal oluşu, bitkilerin varlığı, çimlerin varlığı gibi tanımlamalar doğallık olarak;
- Seyir imkanı var, manzara açık, etrafı rahatça görebiliyorum gibi tanımlamalar açıklık ve manzara,
- “Her yere yakın”, “kolay gidebildiğim bir yer”, “yol üzerinde” gibi tanımlamalar ulaşılabilirlik ve mesafe,

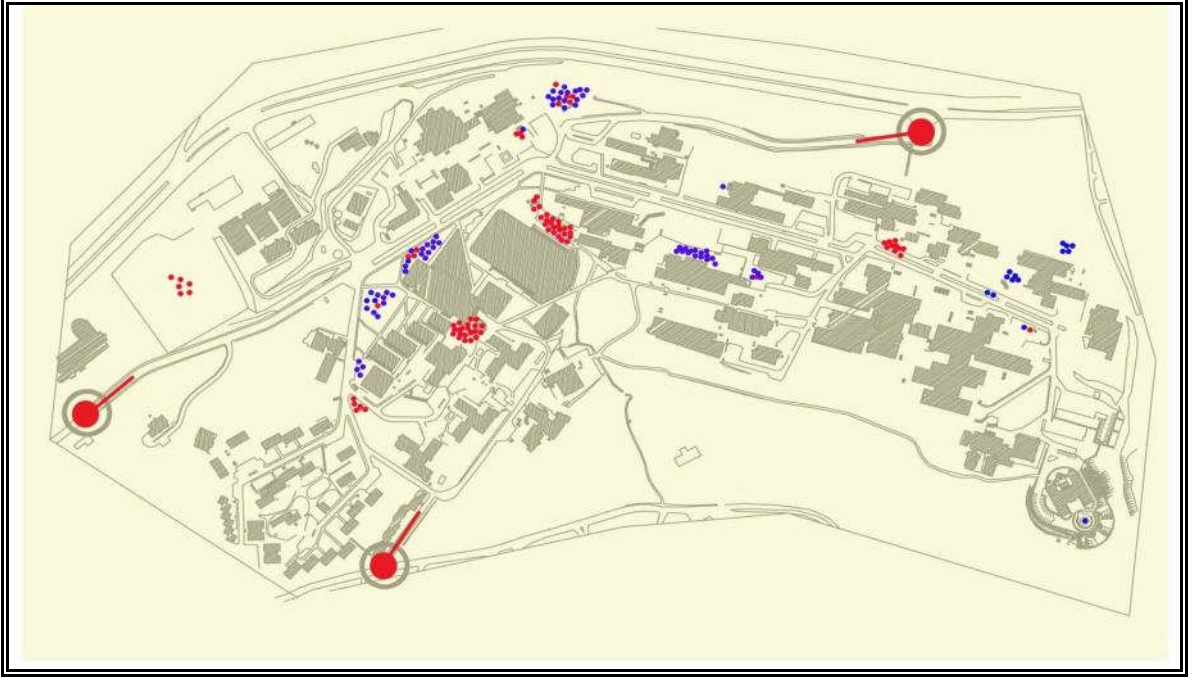
- “Oturma donatısı var”, “banklar var”, “temiz” gibi ifadeler ise donatının yeterli oluşu ve bakımlı olma olarak sınıflandırılmıştır.

Yapılan Frekans analizleri sonucunda dağılımlar;

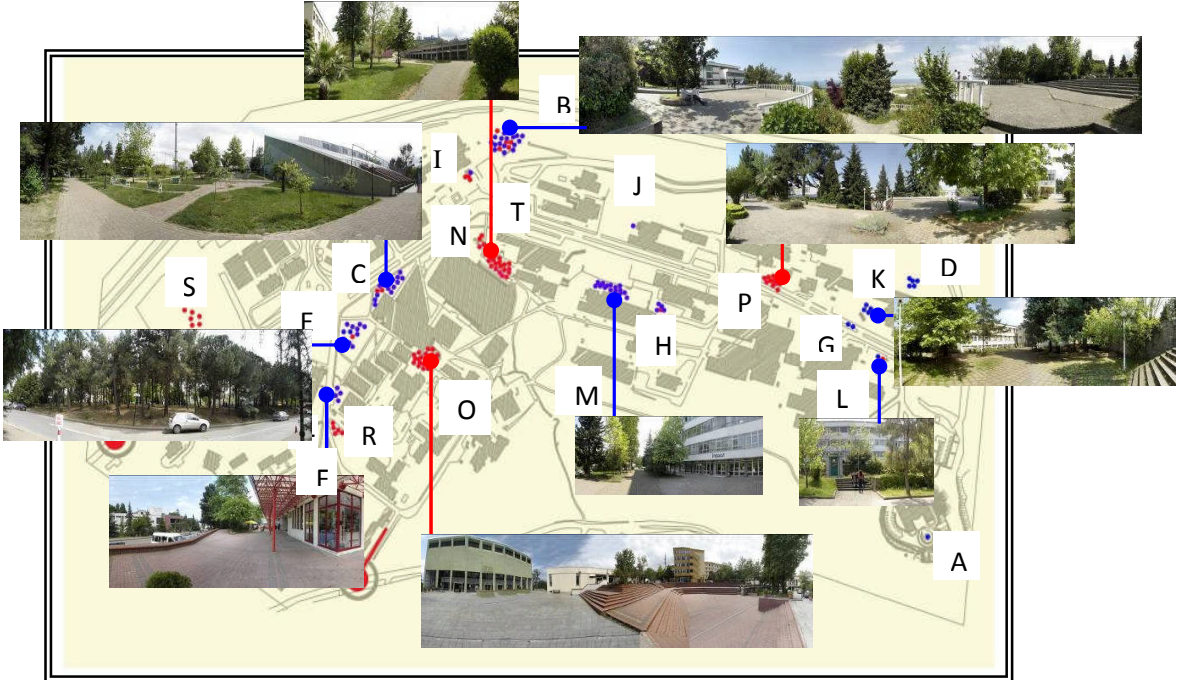
- Ulaşılabilirlik % 64.6
- Açıklık-Manzara %51.0
- Donatı Yeterliliği-Bakımlı Olma %51.0 ve
- Doğallık %38.5 olarak belirlenmiştir (Şekil 37).

Şekil 37. Kampüs açık mekanlarının tercih edilme nedenleri için frekans dağılımları

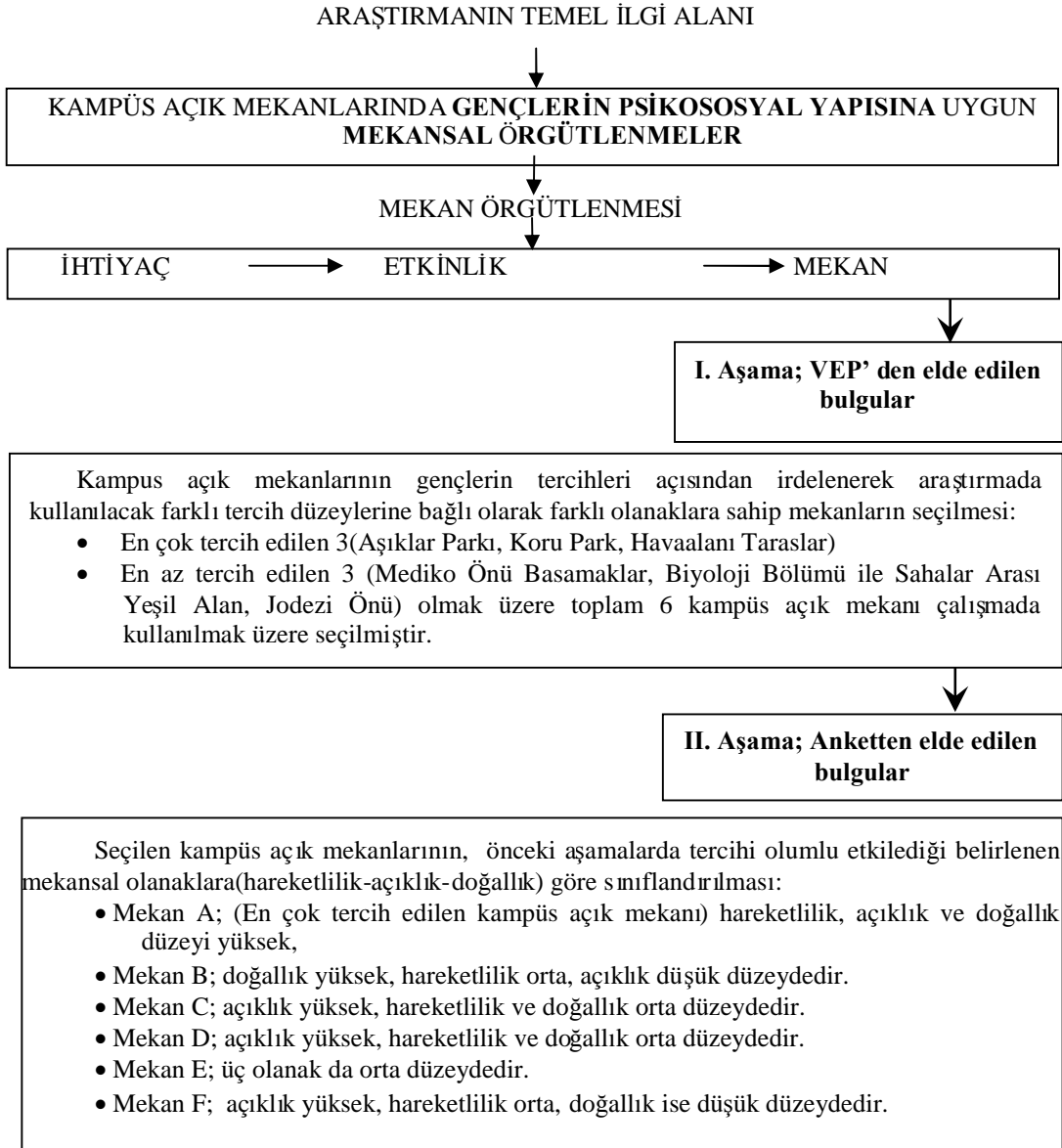
Şekil 38. Kampus açık mekanlarında gençlerin tercih durumları (maviler tercih edilme, kırmızılar ise tercih edilmemeyi ifade eder)

Şekil 39. Kampus açık mekanlarında gençlerin tercih durumlarına ilişkin fotoğraflar

3.2. İkinci Aşamaya İlişkin Bulgular: Çalışmada Ele Alınan Kampus Açık Mekanlarının Belirlenen Olanaklara Göre Sınıflandırılması

Bu aşamanın bulguları da modeldeki mekan örgütlenmesinin alt başlıklarından mekan kavramına yöneliktir, bir önceki aşamada seçilen mekanlar sağladıkları olanaklar bakımından incelenmiş ve sınıflandırılmıştır (Şekil 40).

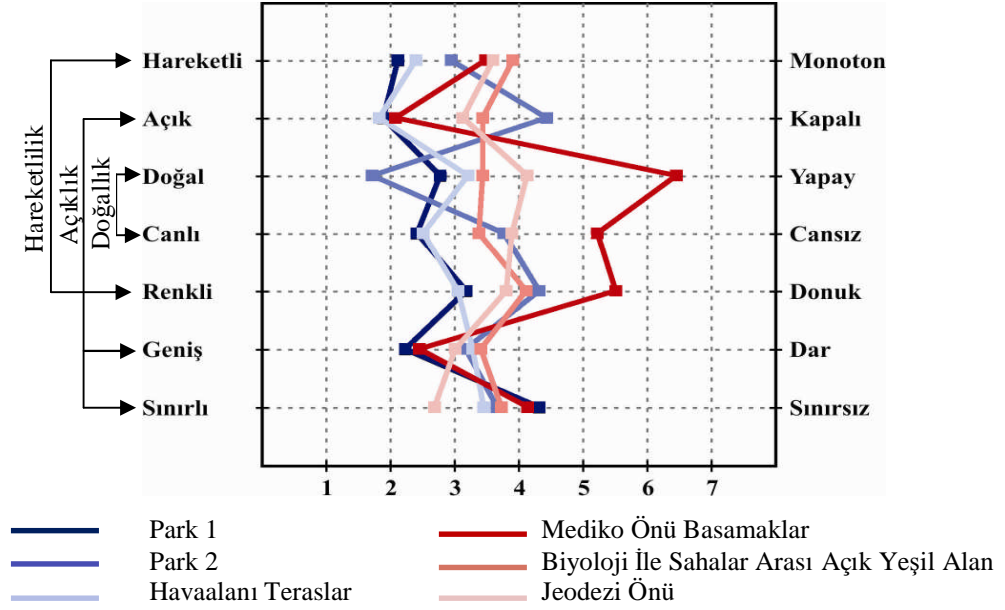

Şekil 40. II. aşamadan elde edilen bulguların kavramsal katkıyla ilişkisi

Katılımcılar iç mimar, mimar ve peyzaj mimarlarından oluşan 35 kişilik bir uzman gruptur. Anketle anlamsal farklılaşım ölçeği ile katılımcılardan her mekanı sıfat çiftlerine

göre değerlendirmeleri istenmiştir. Katılımcıların bu mekanlar için verdikleri değerlerden hareketlilik, açıklık, doğallık değerleri elde edilmiştir.

Her kampüs açık mekanı için ayrı ayrı alınan aritmetik ortalama diyagramında belirlenen sıfat çiftleri üzerindeki dağılım ve ortalamalar Şekil 41 ve Tablo 13’ de verilmektedir.

Şekil 41. Kampus açık mekanları için belirlenen aritmetik dağılımlar

Kampus açık mekanları için belirlenen aritmetik Dağılımları Mekanlara analizlerde kolaylık olsun diye kodlar verilmiş ve mekanların ortalama değerleri Tablo 13’de sunulmuştur.

Tablo 13. Kampus açık mekanlarının belirlenen olanaklara göre aritmetik ortalamaları

Konum Adı	Kodu	Hareketlilik değeri	Açıklık değeri	Doğallık değeri
Aşıklar Parkı –Park 1	A	2,1143	1,8857	2,7714
Koru Park –Park 2	B	2,9429	4,4286	1,7143
Havaalanı Teraslar	C	2,4000	1,8286	3,2121
Jeodezi Önü	D	3,5882	3,1176	4,1176
Biyoloji İle Sahalar Arası	E	3,9118	3,4412	3,4412
Mediko Önü Basamaklar	F	3,4857	2,0857	6,4571

Sınıflandırmanın yapılabilmesi için mekanların bu değerleri arasındaki farklılıkların istatistiki analizleri yapılmış ve buna göre olanaklar için farklılaşan düzeyler saptanmıştır. Her mekanın hareketlilik, açıklık, doğallık değerleri, çiftler halinde t-testi (Independent Samples Test) ile kıyaslanmıştır. Örneğin A ile B nin hareketlilik değeri, A ile C nin, A ile D nin vb. gibi. Bu şekilde elde edilen sonuçlar Tablo 14’te sunulmuştur.

Ortalamaların sonundaki her harf, sayısal değerlerin istatistiki grubunu belirtir. Örneğin önünde a olanlar istatistiki olarak ortalamaları arasında önemli fark olamayanları dolayısıyla aynı grup olanları ifade eder.

Tablo 14. (a), (b), (c); Kampus açık mekanlarının hareketlilik, açıklık, doğallık değerleri bakımından düzeyleri

(a)			(b)		
Alanlar	HAREKETLİLİK DEĞERİ		Alanlar	AÇIKLIK DEĞERİ	
A	2,1143 a	YÜKSEK	C	1,8286 a	YÜKSEK
C	2,4000 b		A	1,8857 a	
B	2,9429 b		F	2,0857 a	
F	3,4857 b	D	3,1176 a		
D	3,5882 b	ORTA	E	3,4412 ab	ORTA
E	3,9118 bc		B	4,4286 c	
		DÜŞÜK			DÜŞÜK

(c)

Alanlar	DOĞALLIK DEĞERİ	
B	1,7143 a	YÜKSEK
A	2,7714 a	
C	3,2121 b	ORTA
E	3,4412 b	
D	4,1176 b	
F	6,4571 c	DÜŞÜK

Bu sınıflandırmanın en önemli katkısı mekanların tez çalışması kapsamında kurgulanan teorik katkıya göre durumlarını net bir şekilde ortaya koymasıdır. Böylece davranış gözlemiyle elde edilecek sonuçların olanaklarla ilişkileri irdelenirken değer

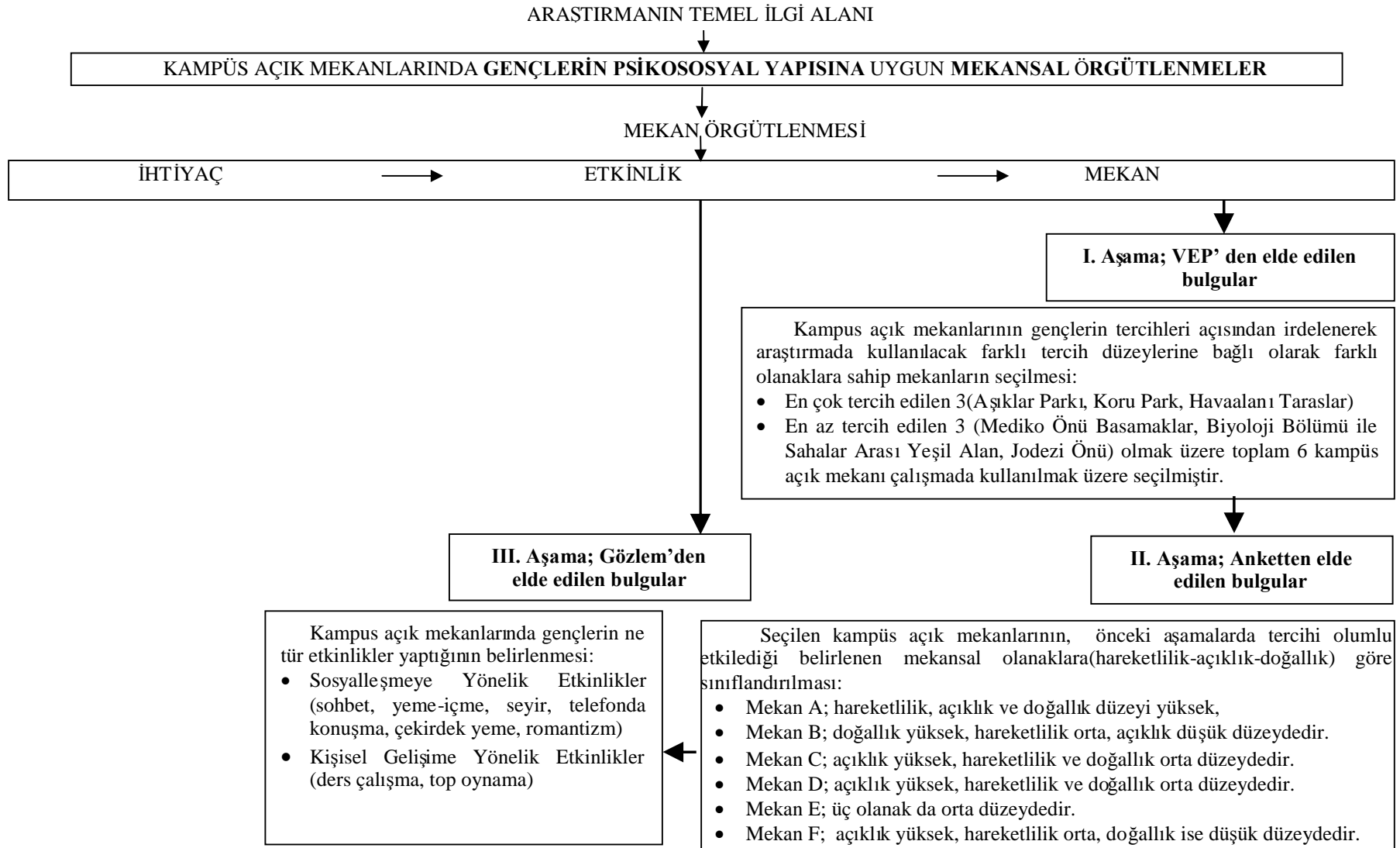
düzeyleri yol gösterici olacaktır. Yüksek olanaklara sahip kampus açık mekanlarının kullanım düzeylerinin diğerlerinden daha yüksek olup olmadığı araştırılacağından mekanlar olanaklara göre sınıflandırılmıştır.

- Mekan A; (En çok tercih edilen kampüs açık mekanı) hareketlilik, açıklık ve doğallık düzeyi yüksek,
- Mekan B; doğallık yüksek, hareketlilik orta, açıklık düşük düzeydedir.
- Mekan C; açıklık yüksek, hareketlilik ve doğallık orta düzeydedir.
- Mekan D; açıklık yüksek, hareketlilik ve doğallık orta düzeydedir.
- Mekan E; üç olanak da orta düzeydedir.
- Mekan F; açıklık yüksek, hareketlilik orta, doğallık ise düşük düzeydedir.

Bu aşamaya kadar; çalışmada kullanılacak mekanlar seçilmiş ve bu mekanlar saptanan olanaklara (hareketlilik, doğallık, açıklık) göre sınıflandırılmıştır. Bundan sonraki aşamada; davranış gözlemiyle farklı olanaklara sahip mekanlar kullanım açısından incelenecek ve yüksek olanaklara sahip olan mekanların daha çok kullanılıp kullanılmadığı, buralarda daha çok etkinliğin gerçekleşip gerçekleşmediği belirlenecektir.

3.3. Üçüncü Aşamaya İlişkin Bulgular: Davranış Gözlemi

Bu aşamanın bulguları modeldeki mekan örgütlenmesinin alt başlıklarından etkinlik kavramına yöneliktir, önceki aşamalarda seçilen ve olanaklara göre sınıflandırılan mekanlarda gençlerin yaptığı etkinlikler belirlenmiştir (Şekil 42).

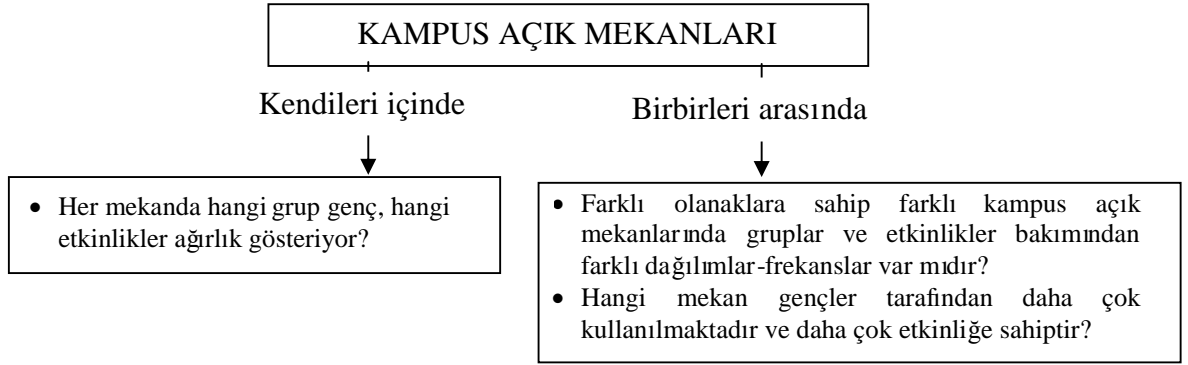
Şekil 42. III. aşamadan elde edilen bulguların kavramsal katkıyla ilişkisi

Gözlem verilerinin elde edilmesinden sonra farklı olanaklara (hareketlilik, doğallık, açıklık) sahip olan kampus açık mekanlarının etkinlikler bakımından farklılıklarını saptayabilmek için istatistiki analizler yapılmıştır.

Mekanlar iki şekilde değerlendirilmiştir.

- (1) Öncelikle her kampus mekanı kendi içinde ele alınarak mekanın davranış kalıpları yani etkinlik türleri ve gruplara göre nasıl kullanıldığı tanımlanmış;
- (2) Daha sonra bu mekanlar birbirleriyle karşılaştırılmıştır.

Şekil 43. Davranış gözlemleri yapılan kampus açık mekanlarının değerlendirme yaklaşımı

3.3.1. Kampus Açık Mekanlarının Kullanımlar ve Kullanıcılar Bakımından Kendi İçlerinde Değerlendirilmesi

Bu kısımda kampus açık mekanlarının gençler tarafından hangi etkinlikler için kullanıldıkları incelenecektir. Her mekan öncelikle kendi içinde incelenmiştir.

Her mekan ele alınırken;

- Gençlerin mekana kimlerle geldiği (gençlerin grupları; tek başına, çift ya da grup halinde)
  - Burada neler yaptıkları (etkinlik türleri)
  - Bu etkinlikleri yaparken hangi mekan bileşen ve öğelerini kullandıkları değerlendirilmiştir.
- } Davranış haritaları → } İstatistiki analizler

Davranış konumlarının her seansında ayrı ayrı dosyalar halinde kaydedilen etkinlikler ve grupların üst üste çakıştırılmasıyla davranış haritaları oluşturulmuştur.

Daha sonra etkinlikler ve gruplara ilişkin sayımlarla istatistiki analizler yapılmıştır.

Yüksek olanaklara sahip mekanlarda gerçekleşen etkinliklerin daha çeşitli olduğu ve buraların sosyalleşmeye daha olanaklı olduğu varsayıldığından; davranış haritaları ile

istatistiki analizler etkinlik ve gruplaşmalar (Tek başına, Çift ya da Grup halinde) gelmelerine üzerinde yoğunlaşmıştır.

Bundan sonraki kısımda Mekan A, B, C, D, E ve F ele alınacaktır.

• Mekan A: Aşıklar Parkı

Gençler tarafından en çok tercih edilen kampus açık mekanıdır, gençler tarafından en yoğun kullanıldığı gözlenen mekandır. Özellikle donatıların varlığı ve gençlerin kullanımına elverişli çim alanlar olması bu durum üzerinde etkindir. Sınıflandırmada ise hareketlilik, doğallık, açıklık yüksek düzeyde çıkmıştır. Olanakların yüksek düzeyde olması nedeniyle burada etkinlik çeşitliliği sergilenmesi ve grupların yüksek düzeyde çıkması beklenmektedir.

Şekil 44. Aşıklar parkının çeşitli noktalarından görünüşler

Mekanın kullanıcılarının incelenmesi; gruplar

Genç mekanlarının başarısı sosyalleşmeye ne kadar olanak sağladığıyla, gençlerin mekana ne yoğunlukta geldiğiyle ilişkilidir. Whyte' a (1980) göre bir mekandaki grup kullanımı ne kadar çok ise mekan da o kadar başarılıdır. Yani grup kullanımı sosyalleşmeye imkan sağlar ve mekanın başarısını artırır. Bu nedenle gençler gruplara göre sınıflandırılıp, kodlandırılmıştır. Daha sonra bu verilere istatistiki analizler uygulanmıştır. Buna göre gençler mekana;

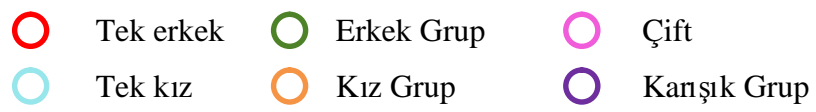
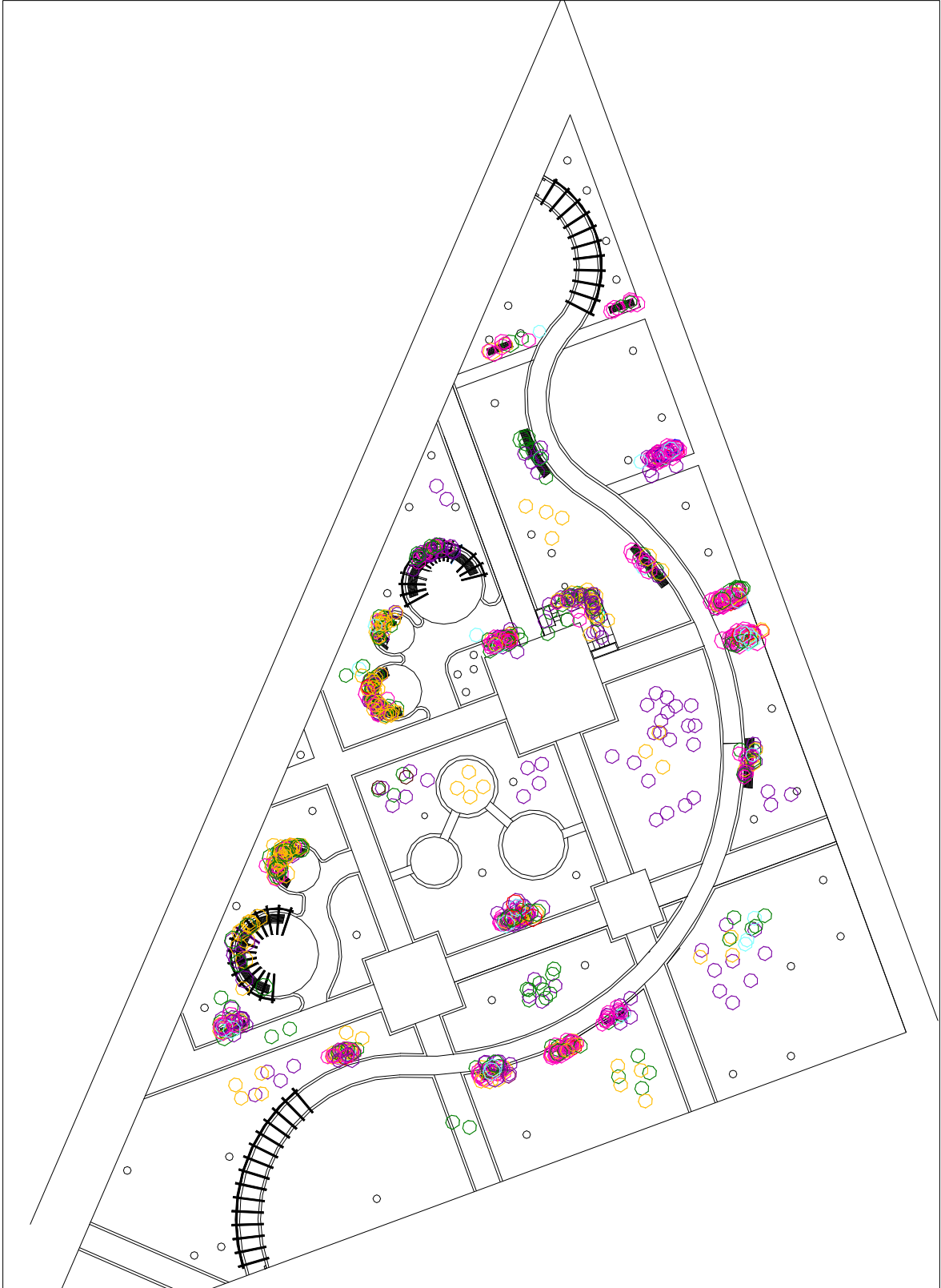
- Tek başına (tek kız, tek erkek),
  - Çift ya da
  - Grup halinde gelmelerine göre sınıflandırılmıştır. Gruplar da kendi içinde
- Yalnız kızlar
Yalnız erkekler

Kız ve erkeklerin birlikte olduğu gençlerden oluşan gruplar olarak üçe ayrılmıştır.

Bu mekanda gözlenen 980 gencin

- % 1,6 sı tek kız
- % 5,2 si tek erkek
- % 28,6 sı çift
- % 22,3 ü erkeklerden oluşan grup
- % 20,4 ü kızlardan oluşan grup
- % 21,8 i kız ve erkeklerden oluşan gruplar halinde gelmiştir.
- Genç gruplarında erkeklerden oluşan grup, karışık grup ve kızlardan oluşan grupların ağırlık gösterdiği saptanmıştır. Grup kullanımının ağırlık göstermesi mekanın sosyalleşme düzeyini belirtmektedir.

Kullanıcı gruplarının alandaki bu etkisinin istatistiki olarak anlamlı olup olmadığı da test edilmiştir. χ^2 testi etkinlik gruplarının dağılımının anlamlı olduğunu ortaya koymuştur ($\chi^2=336,412$; 5df, $p<0,01$). Yani mekan kullanıcı gruplarının dağılımı üzerinde etkili olmuştur. Ya da başka bir deyişle, kullanıcı dağılımının sergilediği özellikler (tek başına, çift, kız grup, erkek grup ya da karışık gruplar halinde mekana gelme) istatistiki olarak önem düzeyine sahiptir dolayısıyla dağılım mekanla ilişkili karakteristik bir özelliktir. Mekanın sağladığı olanaklar sonucunda kullanıcı grupları, o mekana has bir dağılım olarak ortaya çıkmıştır. Bu olanakların neler olduğu ve kullanıcı dağılımıyla ilişkisi tartışma kısmında irdelenecektir. Mekanın gruplara göre dağılımını gösteren davranış haritası Şekil 45’de gösterilmiştir.

Şekil 45. Aşıkler parkında gruplar bakımından gençlerin dağılımı

Mekanın kullanıcılarının incelenmesi; etkinlikler

Açık mekan etkinlikleri gençlere;

- (1) Öğrenmek, keşfetmek ve araştırmak için çeşitli olanaklar sunmaktadır.
- (2) Ayrıca fizyolojik, psikolojik ve sosyal açıdan olumlu etkileri bulunmakta, kişinin kendine olan güven ve saygısını arttırmaktadır (Mc Avoy, 2001; Mansuroğlu, 2002).

Bu nedenle etkinlik çeşitliliği ve oluşma sıklıkları mekanın gençler açısından başarısının göstergesidir.

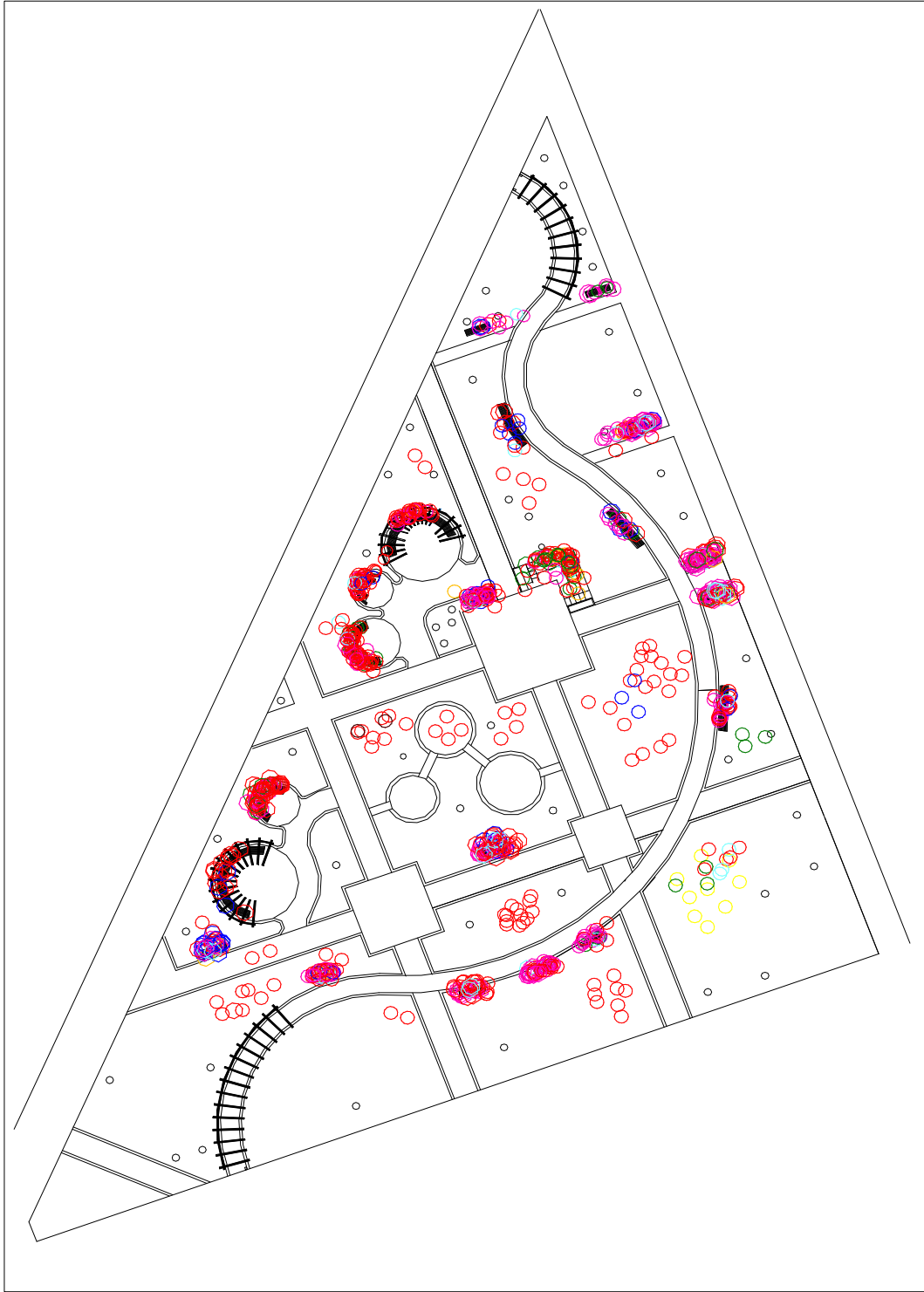
Tablo 15. Aşıklar parkında oluşan etkinlikler ve oluşma sıklıkları

ETKİNLİKLER	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Sohbet	455	46,4	46,4	46,4
Romantizm	280	28,6	28,6	75,0
Yeme-İçme	65	6,6	6,6	81,6
Çekirdek Yeme	61	6,2	6,2	87,9
Seyir	56	5,7	5,7	93,6
Uzanma	21	2,1	2,1	95,7
Ders Çalışma	21	2,1	2,1	97,9
Top Oynama	11	1,1	1,1	99,0
Müzik Yapma	9	,9	,9	99,9
Sigara İçme	1	,1	,1	100,0
Toplam	980	100,0	100,0	

Mekanda 10 farklı etkinlik saptanmıştır. Etkinlikler ve oluşma sıklıkları Tablo 16' da verilmiştir. Bu mekanda;

- Sohbet
- Romantizm etkinliklerinin en yoğun sıklıkta gerçekleştiği görülmüştür.

Mekan etkinliklerin oluşumu ve dağılımı üzerindeki etkisinin yapılan χ^2 testi ile istatistiki düzeyde anlamlı olduğu belirlenmiştir. ($\chi^2=2056,653$; 9 df, $p<0,01$).

○ Sohbet Etme	○ Top Oynama	○ Ders Çalışma
○ Yeme-İçme	○ Müzik	○ Sigara İçme
○ Seyir	○ Çekirdek Yeme	○ Uzanma
○ Ders Çalışma	○ Romantizm	

Şekil 46. Aşıklar parkında etkinlikler bakımından gençlerin dağılımı

Araştırma modelinde gençlerin ihtiyaçlarına bağlı olarak etkinlikler sosyalleşmeye ve kişisel gelişime yönelik olarak ikiye ayrılmıştı. Bu nedenle mekanda gerçekleşen etkinlikler gençlerin ihtiyaçları bakımından da ele alınmıştır.

Tablo 16. Aşıklar parkında ihtiyaca yönelik oluşan etkinlikler ve oluşma sıklıkları

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Sosyalleşmeye Yönelik Etkinlikler (sohbet, yeme-içme, seyir, müzik dinleme, çekirdek yeme, romantizm, uzanma)	872	89,0	89,2	89,2
Kişisel Gelişime Yönelik Etkinlikler (ders çalışma, top oynama)	40	4,1	4,1	93,3
Diğer (sigara içme)	66	6,7	6,7	100,0
Toplam	978	99,8	100,0	
Kayıp veri	2	,2		
Toplam	980	100,0		

İhtiyaca bağlı etkinlik gruplarının bu etkisinin istatistiki olarak anlamlı olup olmadığı da test edilmiştir. χ^2 testi mekanın etkinlik grupları üzerinde anlamlı bir etkisi olduğunu ortaya koymuştur ($\chi^2=1372,736$; 2 df, $p<0,01$). Yani mekan etkinlik grupları üzerinde etkili olmuştur. Ya da başka bir deyişle, etkinlik gruplarındaki dağılımın sergilediği özellikler (sosyalleşmeye, kişisel gelişime yönelik) istatistiki olarak önem düzeyine sahiptir dolayısıyla dağılım mekanla ilişkili karakteristik bir özelliktir. Mekanın sağladığı olanaklar sonucunda etkinlik grupları, o mekana has bir dağılım olarak ortaya çıkmıştır. Bu olanakların neler olduğu ve etkinlik gruplarıyla ilişkisi tartışma kısmında irdelenecektir.

Grupların etkinliklerle ilişkisi sorgulandığında farklılıklar olduğu görülmüştür (Tablo 17).

Tablo 17. Etkinliklerin gruplara göre dağılımını gösteren tablo

		GRUP						Toplam
		Kız	Erkek	Çift	Erkek Grup	Kız Grup	Karışık Grup	
ETKİNLİK	Sohbet	1	0	0	170	162	122	455
	Seyir	10	38	0	2	6	0	56
	Yeme-İçme	2	1	0	6	16	40	65
	Ders Çalışma	2	9	0	2	4	4	21
	Sigara İçme	0	1	0	0	0	0	1
	Romantizm	0	0	280	0	0	0	280
	Çekirdek Yeme	0	0	0	27	12	22	61
	Müzik Yapma	0	0	0	0	0	9	9
	Uzanma	1	2	0	12	0	6	21
	Top Oynama	0	0	0	0	0	11	11
Toplam		16	51	280	219	200	214	980

- Mekana tek başına gelen gençlerin sergiledikleri etkinlikler benzerdir ancak gerçekleşme sıklıkları farklıdır.
- Mekana tek başına gelen 16 kızın 10' u seyir
- Mekana tek başına gelen 51 erkeğin 38' i seyir
- Çift olarak gelenlerin ise 280' i romantizm etkinliği sergilemiştir.
- Gruplar halinde gelen gençlerin sergiledikleri etkinlik benzerdir.
- Erkeklerden oluşan 219 gruptan 170' i sohbet, 27'si çekirdek yeme,
- Kızlardan oluşan 200 gruptan 122' si sohbet, 16 'sı yemek yeme,
- 214 Karışık gruptan 122' si sohbet, 40' ı yemek yeme etkinliği sergilemiştir.

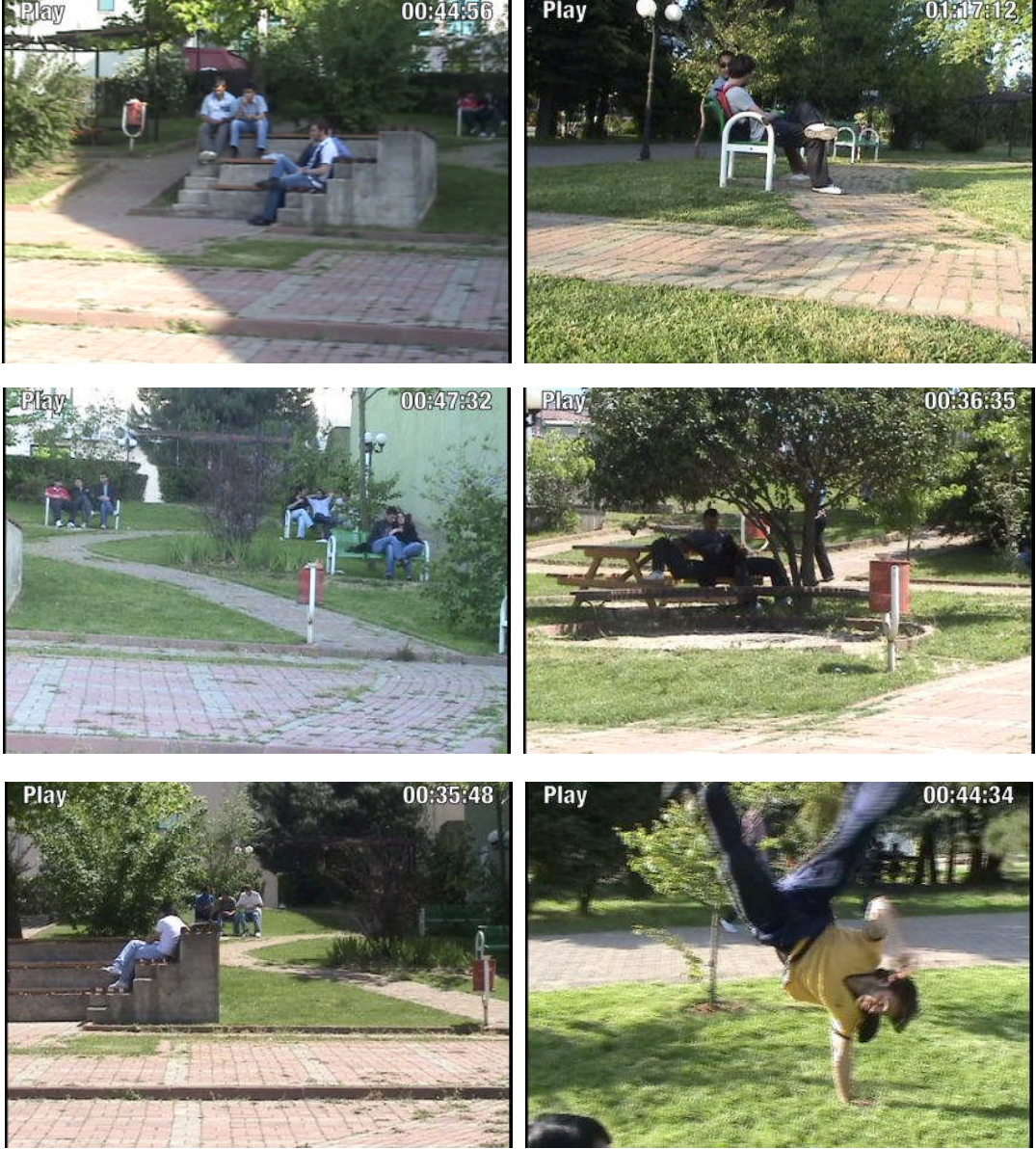
Grupların etkinliklerin dağılımı üzerinde bir etkisinin olup olmadığını belirlemeye yönelik yürütülen χ^2 bu etkiyi doğrulamıştır ($\chi^2=1814,852$; 45 df, $p<0,01$). Ya da başka bir deyişle, etkinliklerin dağılımının sergilediği özellikler (seyir, romantizm, sohbet vb.) istatistik olarak önem düzeyine sahiptir dolayısıyla dağılım mekanla ilişkili karakteristik bir özelliktir. Mekanın sağladığı olanaklar sonucunda etkinlikler, o mekana has bir dağılım olarak ortaya çıkmıştır. Bu olanakların neler olduğu ve etkinlik dağılımıyla ilişkisi tartışma kısmında irdelenecektir.

Mekandaki kullanımların incelenmesi; donatılar

Woolley ve Johns' ın (2001) çalışması; mekan öge ve bileşenlerinin (bordür, basamaklar, trabzanlar, oturaklar gibi) gençlere bazı olanaklar sunduğunu ortaya koymuştur. Owens'a göre de gençler; duvarlara, kayalara, yamaçlara tırmanır ve diğer kullanıcı gruplarıyla çatışmadan sosyalleşebildikleri yerlerde toplanmak isterler. Kentsel

açık mekanlardaki donatılar genelde gençlerin bu ihtiyaçlarını karşılamaz çoğunlukla oturma donatılarının arkalarına oturup ayaklarını oturma yerlerine uzatırlar. Birbirlerinin yüzlerini görmek isterler. Donatılar bu yaş grubunun isteklerini göz ardı etmektedir. Bu doğrultuda genç mekanlarındaki donatıların tanımlanması mekanın kullanımına ilişkin bilgiler vereceğinden bu donatılar detaylı bir şekilde tanımlanmaya çalışılmıştır.

Şekil 47. Gençlerin kullandığı donatılar; çimler, banklar, basamaklar

Mekanda gözlemlenen gençlerin;

- % 84,3 ü donatılarda

- % 6,8'inin yerde,
- % 4,5'i basamaklarda
- % 3,6'sı çimde
- % 0,8'i ayakta etkinlik yaptığı belirlenmiştir.

Bu dağılıma ilişkin χ^2 testi istatistikî önem düzeyi ortaya koymuştur. ($\chi^2=2540,357$; 4 df, $p<0,01$).

Bu mekana özgü tanımlanabilecek en önemli etkinlik çimde uzanmadır. Buna ilişkin çeşitli örnekler de Şekil 48'de sunulmuştur.

Şekil 48. Çimde uzanma etkinliğine örnekler

- Mekan B: Koru Parkı

Gençler tarafından en çok tercih edilen ikinci kampüs açık mekanıdır, gençler tarafından yoğun kullanıldığı gözlemlenen mekanlardandır. Mekanda doğallık yüksek, hareketlilik orta, açıklık ise düşük düzeydedir. Bu mekan ağaçların yoğunluğu dolayısıyla doğal algılanmaktadır. Bitkiler yoğun olmalarına rağmen yüksekte (görüş alanının üstünden) dallanma yaptığından manzara açıktır ancak yine de açıklık düzeyi düşük çıkmıştır. Oturma donatılarının ve aydınlatmaların varlığı bu mekanın daha bakımlı hissedilmesini sağladığından tercihte etkili olmuştur.

Şekil 49. Koru parkından görüşler

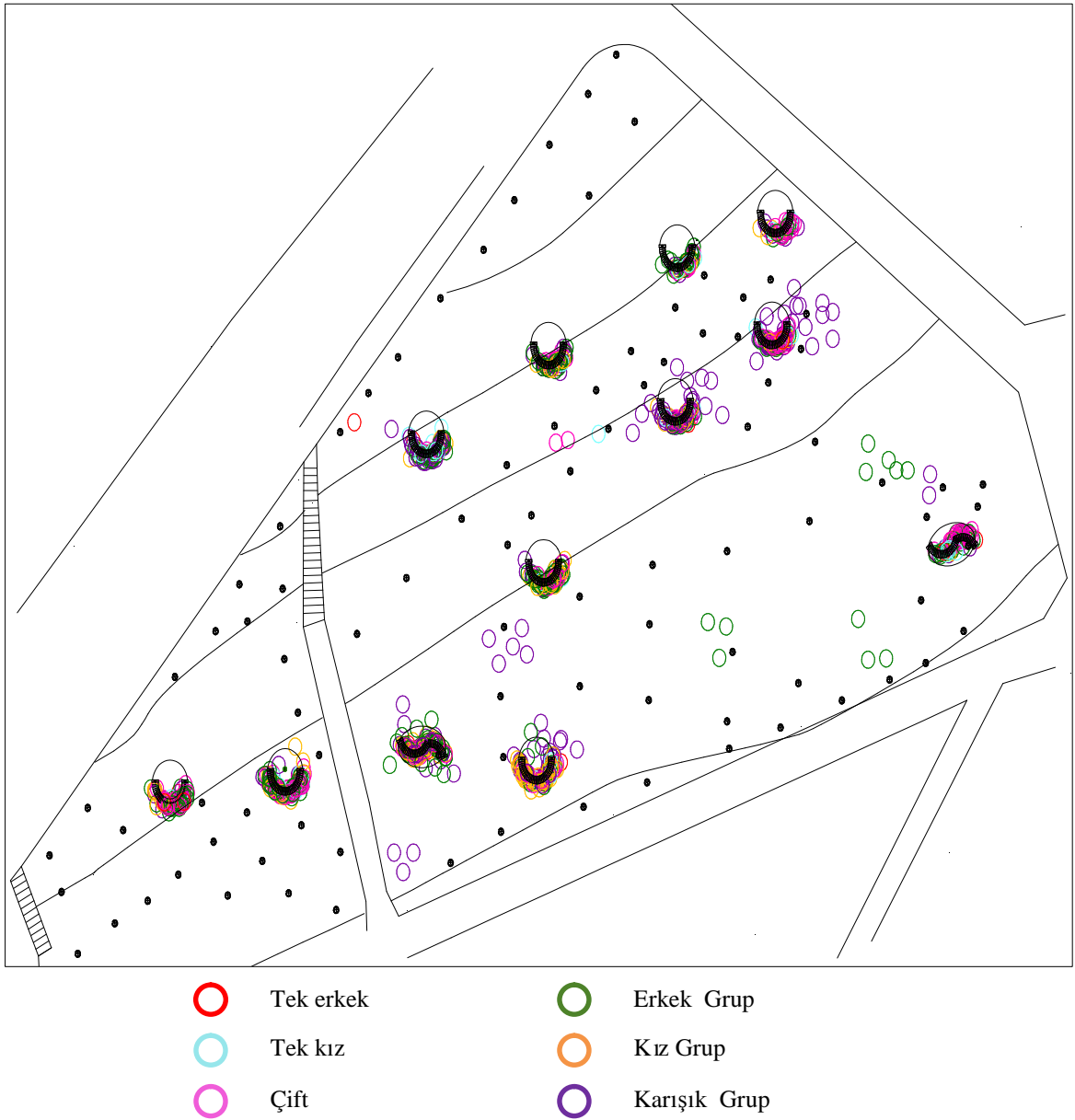
Mekanın kullanıcılarının incelenmesi; grup

Mekanda gözlemlenen 983 gencin,

- % 2,4' ü tek kız
- % 5,0' ı tek erkek
- % 23,8 'ı çift
- %26,7 'si erkeklerden oluşan grup
- % 19,0'ı kızlardan oluşan grup
- % 23, 1'i kız ve erkeklerden oluşan gruplar halinde gelmiştir.
- Genç çiftlerin ve genç gruplarında erkeklerden oluşan grup, karışık grup ve kızlardan oluşan grupların ağırlık gösterdiği saptanmıştır. Grup kullanımının ağırlık göstermesi mekanın sosyalleşme düzeyini belirtmektedir.

Kullanıcı gruplarının alandaki bu etkisinin istatistiki olarak anlamlı olup olmadığı da test edilmiştir. χ^2 testi etkinlik gruplarının dağılımının anlamlı olduğunu ortaya koymuştur ($\chi^2=316,339$; 5df, $p<0,01$). Yani mekan kullanıcı gruplarının dağılımı üzerinde etkili

olmuştur. Ya da başka bir deyişle, kullanıcı dağılımının sergilediği özellikler (tek başına, çift, kız grup, erkek grup ya da karışık gruplar halinde mekana gelme) istatistiki olarak önem düzeyine sahiptir dolayısıyla dağılım mekanla ilişkili karakteristik bir özelliktir. Mekanın sağladığı olanaklar sonucunda kullanıcı grupları, o mekana has bir dağılım olarak ortaya çıkmıştır. Bu olanakların neler olduğu ve kullanıcı dağılımıyla ilişkisi tartışma kısmında irdelenecektir. Mekanın gruplara göre dağılımını gösteren davranış haritası Şekil 50' de gösterilmiştir.

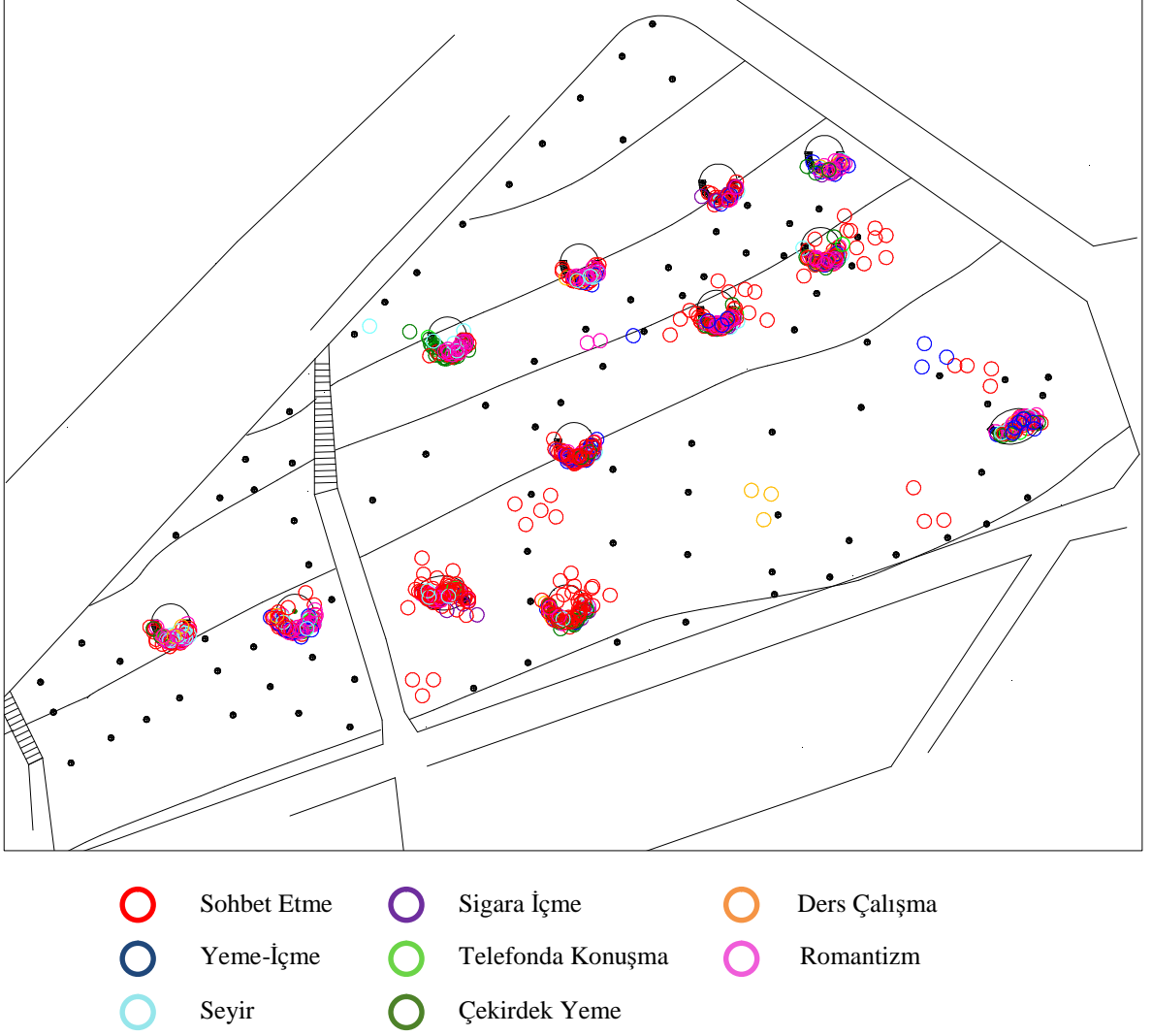
Şekil 50. Koru parkında gruplar bakımından gençlerin dağılımı

Konunun kullanıcılarının incelenmesi; etkinlikler

Mekanda toplam 9 farklı etkinlik türü gözlemlenmiştir. Bunlardan en ağırlıklı olanlar, % 43,6 ile sohbet ve %24,2 ile romantizmdir

Tablo 18. Kuru parkında gözlemlenen etkinlik türleri

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Sohbet	429	43,6	43,6	43,6
Seyir	83	8,4	8,4	52,1
Yeme-İçme	78	7,9	7,9	60,0
Ders Çalışma	29	3,0	3,0	63,0
Sigara İçme	38	3,9	3,9	66,8
Romantizm	238	24,2	24,2	91,0
Telefonda Konuşma	11	1,1	1,1	92,2
Çekirdek Yeme	72	7,3	7,3	99,5
Uzanma	5	,5	,5	100,0
Toplam	983	100,0	100,0	

Şekil 51. Kuru parkta etkinlikler bakımından gençlerin dağılımı

İhtiyaca bağlı olarak etkinlikler gruplandırıldığında sosyalleşmeye yönelik etkinliklerin ağırlıkta olduğu belirlenmiştir (Tablo 19).

Tablo 19. Kuru parkında ihtiyaca yönelik oluşan etkinlikler ve oluşma sıklıkları

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Sosyalleşmeye Yönelik Etkinlikler (sohbet, yeme-içme, seyir, telefonda konuşma, çekirdek yeme, romantizm)	840	85,5	85,5	85,5
Kişisel Gelişime Yönelik Etkinlikler (ders çalışma)	29	3,0	3,0	88,4
Diğer (sigara içme)	114	11,6	11,6	100,0
Toplam	983	100,0	100,0	

İhtiyaca bağlı etkinlik gruplarının bu etkisinin istatistiki olarak anlamlı olup olmadığı da test edilmiştir. χ^2 testi mekanın etkinlik grupları üzerinde anlamlı bir etkisi olduğunu ortaya koymuştur ($\chi^2=1212,637$; 2 df, $p<0,01$). Yani mekan etkinlik grupları üzerinde etkili olmuştur. Ya da başka bir deyişle, etkinlik gruplarındaki dağılımın sergilediği özellikler (sosyalleşmeye, kişisel gelişime yönelik) istatistiki olarak önem düzeyine sahiptir dolayısıyla dağılım mekanla ilişkili karakteristik bir özelliktir. Mekanın sağladığı olanaklar sonucunda etkinlikler, o mekana has bir dağılım olarak ortaya çıkmıştır. Bu olanakların neler olduğu ve etkinlik dağılımıyla ilişkisi tartışma kısmında irdelenecektir.

Grupların etkinliklerle ilişkisi (Tablo 20) sorgulandığında farklılıklar olduğu görülmüştür.

Tablo 20. Etkinliklerin gruplara göre dağılımını gösteren tablo

		GRUP						Toplam
		Kız	Erkek	Çift	Erkek Grup	Kız Grup	Karışık Grup	
ETKİNLİK	Sohbet	1	1	0	173	117	137	429
	Seyir	18	37	0	12	13	3	83
	Yeme-İçme	1	1	0	19	30	27	78
	Ders Çalışma	1	3	0	6	13	6	29
	Sigara İçme	0	2	0	33	3	0	38
	Romantizm	0	0	234	0	0	4	238
	Telefonda Konuşma	3	5	0	2	1	0	11
	Çekirdek Yeme	0	0	0	14	8	50	72
	Uzanma	0	0	0	3	2	0	5
Toplam		24	49	234	262	187	227	983

- Mekana tek başına gelen gençlerin sergiledikleri etkinlikler benzerdir ancak gerçekleşme sıklıkları farklıdır.
- Mekana tek başına gelen 24 kızın 18' i seyir
- Mekana tek başına gelen 49 erkeğin 37'si seyir
- Çift olarak gelenlerin ise 234' ü romantizm etkinliği sergilemiştir.
- Gruplar halinde gelen gençlerin sergiledikleri etkinlik benzerdir.
- Erkeklerden oluşan 262 grubun 173' ü sohbet,
- Kızlardan oluşan 187 grubun 117' si sohbet,
- 227 Karışık gruptan 137' si sohbet etme etkinliği sergilemiştir

Grupların etkinliklerin dağılımı üzerinde bir etkisinin olup olmadığını belirlemeye yönelik yürütülen χ^2 bu etkiyi doğrulamıştır ($\chi^2=1646,924$; 40 df, $p<0,01$).

Şekil 52. Koru parkında oluşan etkinliklere çeşitli örnekler (seyir, yeme-içme, romantizm, sohbet, çekirdek yeme)

Mekandaki kullanımların incelenmesi; donatılar

Mekanda gözlemlenen gençlerin;

- % 96,9 u donatılarda
- % 0,1 i basamaklarda
- %0,8 i çimde
- % 0,3 ü ayakta
- % 1,8 inin yerde etkinlik yaptığı belirlenmiştir.

Bu dağılıma ilişkin χ^2 testi istatistikî önem düzeyi ortaya koymuştur. ($\chi^2=3638,602$; 4 df, $p<0,01$).

Şekil 53. Mekandaki donatı kullanımlarına örnekler (yerde, donatıda, çimde, ayakta)

- Mekan C: Havaalanı Teraslar

Bu mekan tercihte üçüncü en yüksek kampus açık mekanıdır. Hareketlilik, açıklık ve doğallık olanakları orta düzeydedir. Ağaçlar, çalılar, içerdiği bitki çeşitliliği ve dairesel biçimlenişi dolayısıyla doğal algılanmaktadır. Oturma basamaklarının, seyir teraslarının ve aydınlatmaların varlığı tercihte etkili olmuştur. Ayrıca bu alan deniz manzarasına baktığından ve farklı kotlarda olduğundan etraf rahatça izlenebilmektedir.

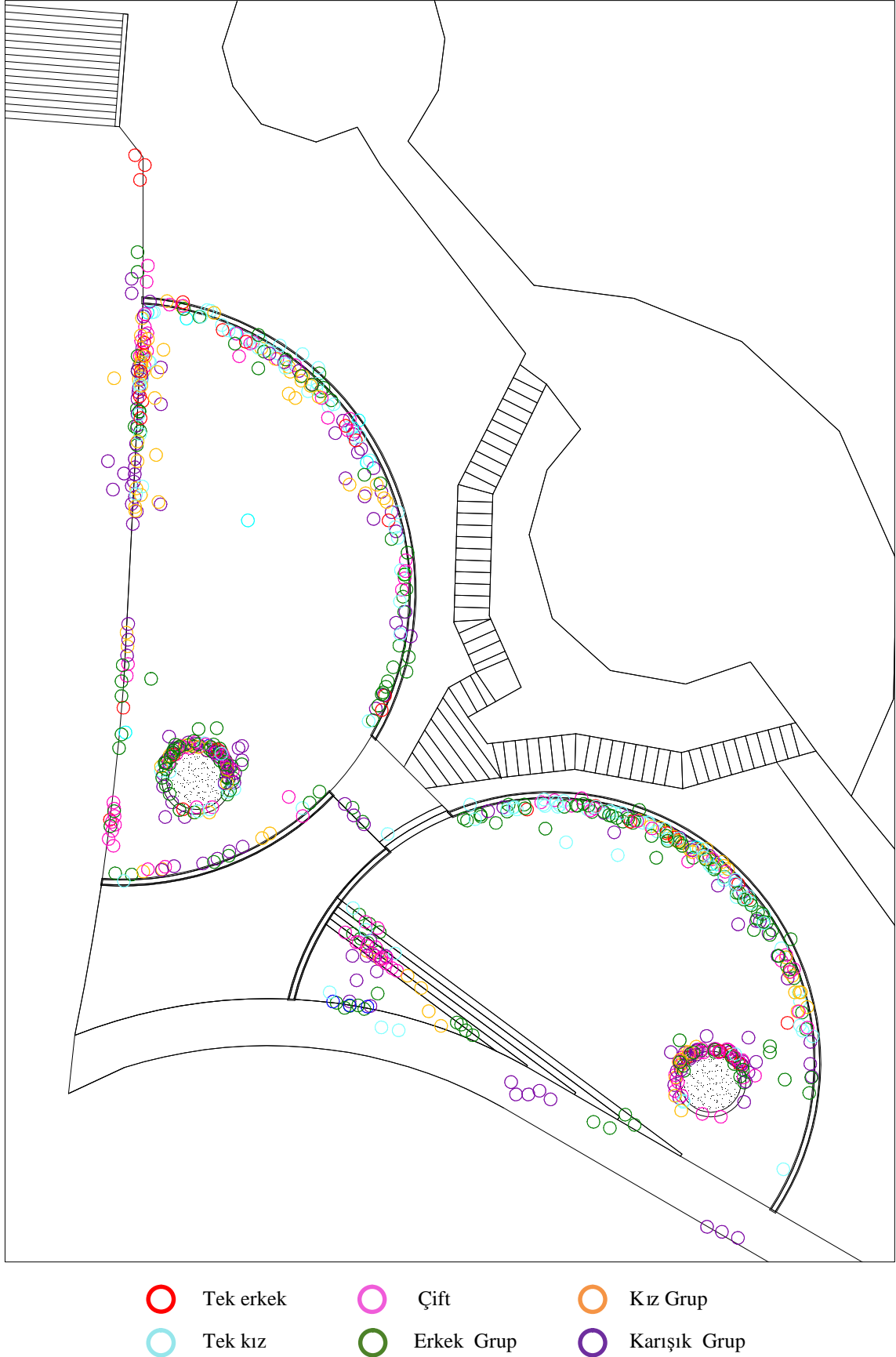
Şekil 54. Havaalanı teraslarından görüşler

Mekanın kullanıcılarının incelenmesi; grup

Mekanda gözlemlenen 775 gencin,

- % 3,9 u tek kız
- % 15,2 si tek erkek
- % 15,5 'i çift
- %30,8 'i erkeklerden oluşan grup
- % 12,5'i kızlardan oluşan grup
- % 22, 1'i kız ve erkeklerden oluşan gruplar halinde gelmiştir.
- Genç gruplarında erkeklerden oluşan grup ve karışık grupların ağırlık gösterdiği saptanmıştır. Grup kullanımının ağırlık göstermesi mekanın sosyalleşme düzeyini belirtmektedir.

Kullanıcı gruplarının alandaki bu etkisinin istatistiki olarak anlamlı olup olmadığı da test edilmiştir. χ^2 testi etkinlik gruplarının dağılımının anlamlı olduğunu ortaya koymuştur ($\chi^2=192,703$; 5df, $p<0,01$). Yani mekan kullanıcı gruplarının dağılımı üzerinde etkili olmuştur. Ya da başka bir deyişle, kullanıcı dağılımının sergilediği özellikler (tek başına, çift, kız grup, erkek grup ya da karışık gruplar halinde mekana gelme) istatistiki olarak önem düzeyine sahiptir dolayısıyla dağılım mekanla ilişkili karakteristik bir özelliktir. Mekanın sağladığı olanaklar sonucunda kullanıcı grupları, o mekana has bir dağılım olarak ortaya çıkmıştır. Bu olanakların neler olduğu ve kullanıcı dağılımıyla ilişkisi tartışma kısmında irdelenecektir. Mekanın gruplara göre dağılımını gösteren davranış haritası Şekil 56'da gösterilmiştir.

Şekil 55. Havaalanı teraslarında gençlerin grupları bakımından dağılımı

Mekandaki kullanımların incelenmesi; etkinlikler

Mekanda yapılan gözlemler burada başlıca 8 etkinlik türünün gerçekleştiğini ortaya koymuştur. Mekanda gerçekleşen etkinlikler:

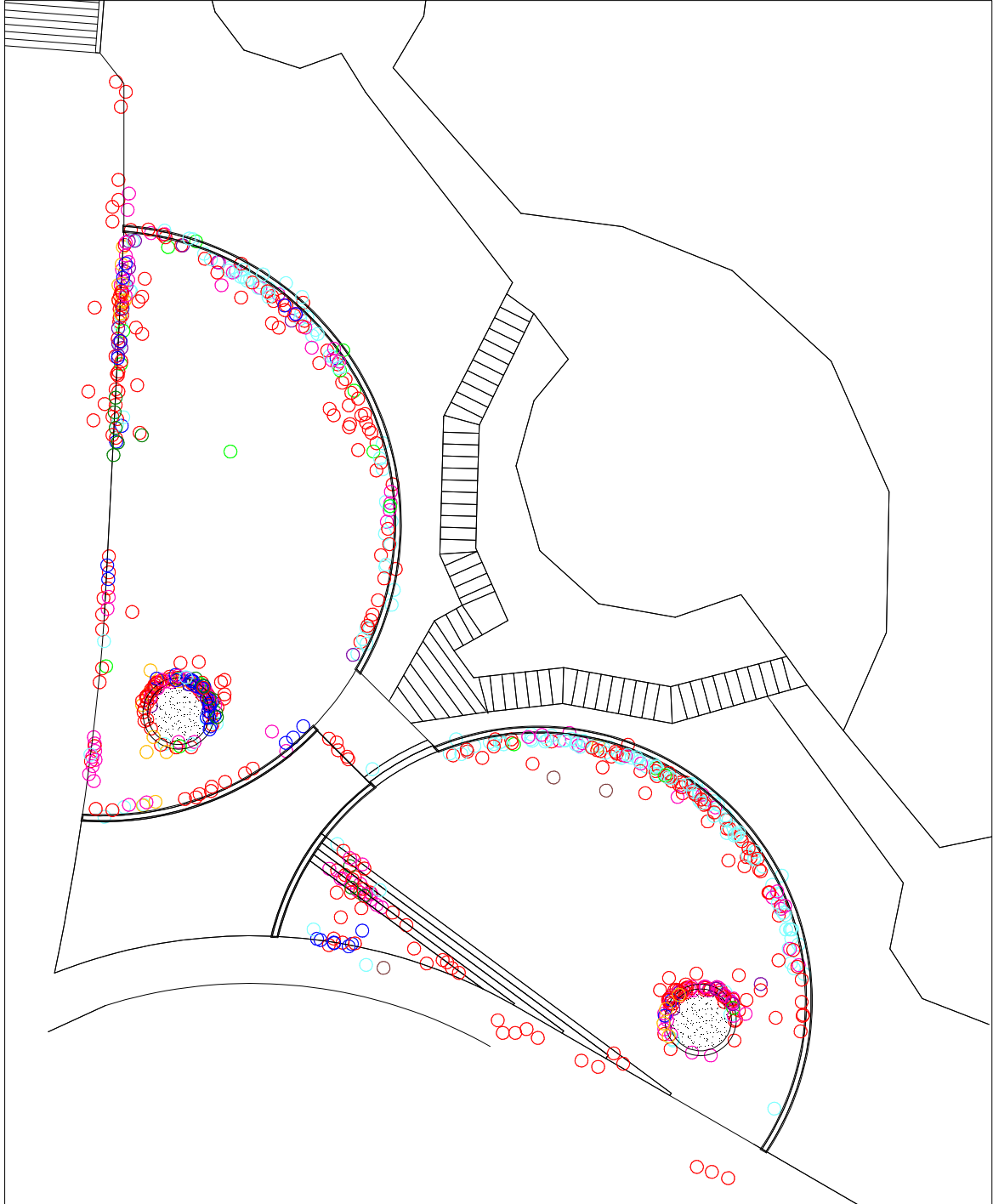
- % 41,3 sohbet,
- % 25,9 seyir,
- % 15,7 romantizm,
- % 5,7 yeme-içme,
- % 3,5 ders çalışma,
- % 3,1 sigara içme,
- % 2,6 telefonda konuşma,
- % 2,2 çekirdek yemektir (Tablo 21).

Tablo 21. Havaalanı Teraslarda gözlemlenen etkinlik türleri

ETKİNLİKLER	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Sohbet	320	41,3	41,3	41,3
Seyir	201	25,9	25,9	67,2
Yeme-İçme	44	5,7	5,7	72,9
Ders Çalışma	27	3,5	3,5	76,4
Sigara İçme	24	3,1	3,1	79,5
Romantizm	122	15,7	15,7	95,2
Telefonda Konuşma	20	2,6	2,6	97,8
Çekirdek Yeme	17	2,2	2,2	100,0
Toplam	775	100,0	100,0	

Mekanda gerçekleşen etkinliklerin dağılımının istatistiki önem düzeyine sahip olduğu yapılan χ^2 testi ile ispatlanmıştır ($\chi^2=893,284$; 7 df, $p<0,01$). Ya da başka bir deyişle, etkinlik dağılımının sergilediği özellikler (sohbet, seyir, yeme-içme vb.) istatistiki olarak önem düzeyine sahiptir dolayısıyla dağılım mekanla ilişkili karakteristik bir özelliktir. Mekanın sağladığı olanaklar sonucunda etkinlikler, o mekana has bir dağılım olarak ortaya çıkmıştır. Bu olanakların neler olduğu ve etkinlik dağılımıyla ilişkisi tartışma kısmında irdelenecektir.

Etkinliklerin mekandaki dağılımını ele alan davranış haritası Şekil 56' da gösterilmiştir.

○ Sohbet Etme	○ Seyir	○ Sigara İçme	○ Çekirdek Yeme
○ Yeme-İçme	○ Ders Çalışma	○ Telefonda Konuşma	○ Romantizm

Şekil 56. Havaalanı teraslarında gençlerin etkinlikleri bakımından dağılımı

İhtiyaca bağılı etkinlikler gruplandırıldığında sosyalleşmeye yönelik etkinliklerin ağırlıkta olduğu belirlenmiştir (Tablo 22).

Tablo 22. Havaalanı teraslarında ihtiyaca yönelik oluşan etkinlikler ve oluşma sıklıkları

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Sosyalleşmeye Yönelik Etkinlikler (sohbet, yeme-içme, seyir, telefonda konuşma, çekirdek yeme, romantizm)	680	87,7	87,7	87,7
Kişisel Gelişime Yönelik Etkinlikler (ders çalışma)	27	3,5	3,5	91,2
Diğer (sigara içme)	68	8,8	8,8	100,0
Toplam	775	100,0	100,0	

İhtiyaca bağılı etkinlik gruplarının bu etkisinin istatistiki olarak anlamlı olup olmadığı da test edilmiştir. χ^2 testi mekanın etkinlik grupları üzerinde anlamlı bir etkisi olduğunu ortaya koymuştur ($\chi^2=1035,657$; 2 df, $p<0,01$). Yani mekan etkinlik grupları üzerinde etkili olmuştur. Ya da başka bir deyişle, etkinlik gruplarındaki dağılımın sergilediği özellikler (sosyalleşmeye, kişisel gelişime yönelik) istatistiki olarak önem düzeyine sahiptir dolayısıyla dağılım mekanla ilişkili karakteristik bir özelliktir. Mekanın sağladığı olanaklar sonucunda etkinlik grupları, o mekana has bir dağılım olarak ortaya çıkmıştır. Bu olanakların neler olduğu ve etkinlik gruplarındaki dağılımıyla ilişkisi tartışma kısmında irdelenecektir.

Şekil 57. Havaalanı teraslarda oluşan etkinliklere çeşitli örnekler (telefonda konuşma, sohbet, çekirdek yeme, yeme-içme, romantizm, seyir)

Grupların etkinliklerle ilişkisi (Tablo 23) sorgulandığında farklılıklar olduğu görülmüştür.

Tablo 23. Etkinliklerin gruplara göre dağılımını gösteren tablo

		GRUP						Toplam
		Kız	Erkek	Çift	Erkek Grup	Kız Grup	Karışık Grup	
ETKİNLİK	Sohbet	1	2	0	159	46	112	320
	Seyir	16	93	0	45	25	22	201
	Yeme-İçme	0	3	0	18	12	11	44
	Ders Çalışma	1	3	0	6	7	10	27
	Sigara İçme	2	6	0	6	5	5	24
	Romantizm	0	0	120	0	0	2	122
	Telefonda Konuşma	10	10	0	0	0	0	20
	Çekirdek Yeme	0	1	0	5	2	9	17
Toplam		30	118	120	239	97	171	775

Mekana tek başına gelen gençlerin sergiledikleri etkinlikler benzerdir ancak gerçekleşme sıklıkları farklıdır.

- Mekana tek başına gelen 30 kızın 16'sı seyir
- Mekana tek başına gelen 118 erkeğin 93'ü seyir
- Çift olarak gelenlerin ise 120'si romantizm etkinliği sergilemiştir.

Gruplar halinde gelen gençlerin sergiledikleri etkinlik aynıdır.

- Erkeklerden oluşan 239 grubun 159'u sohbet, 45'i seyir,
- Kızlardan oluşan 97 grubun 46'sı sohbet, 26'sı seyir,
- 171 Karışık gruptan 112'si sohbet, 22'si seyir etkinliği sergilemiştir.

Mekanda seyir etkinliğinin tüm gruplar için ortak olduğu gözlenmiştir. Grupların etkinliklerin dağılımı üzerinde bir etkisinin olup olmadığını belirlemeye yönelik yürütülen χ^2 bu etkiyi doğrulamıştır ($\chi^2=1183,508$; 35 df, $p<0,01$).

Mekandaki kullanımların incelenmesi, donatılar

Mekanda gözlemlenen 775 gençten;

- % 45,9' u trabzan,
- % 27,6' sı donatılarda,
- % 20,1' i duvarda,
- % 4,9' u basamaklarda,
- % 0,3' ü ayakta,
- % 1,4' ünün yerde etkinlik yaptığı belirlenmiştir.

Bu dağılıma ilişkin χ^2 testi istatistiki önem düzeyi ortaya koymuştur. ($\chi^2=505,213$; 4 df, $p<0,01$).

Şekil 58. Havaalanı teraslarında donatı kullanımlarına örnekler (trabzan, duvar, donatı, basamak)

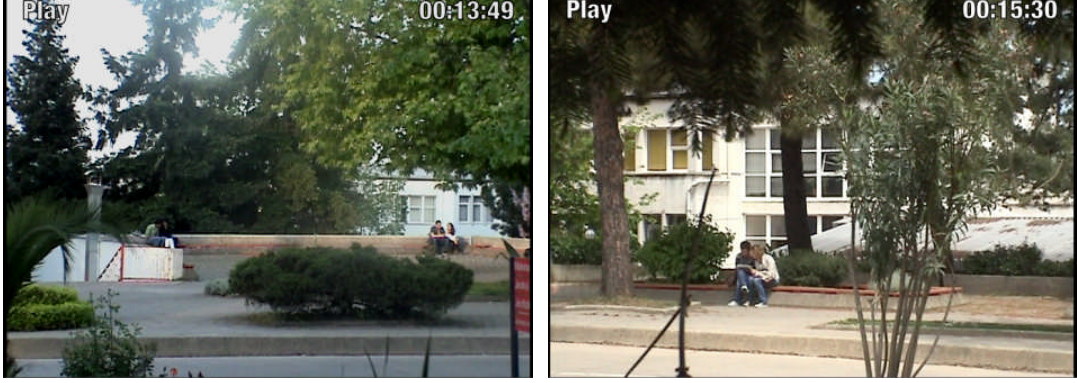
Bu mekanda trabzanın kullanımı ön plana çıkmıştır. Trabzan yaslanma, tutunma, oturma gibi imkanlar sağlamıştır (Şekil 59). Tek ya da gruplar halinde kullanıma imkan sağlamıştır.

Şekil 59. Trabzanların kullanımına örnekler

- Mekan D: Jeodezi Önündeki Açık Mekan

Gençler tarafından tercih edilmeyen kampus açık mekanlarından üçüncüsüdür. Formal ve yapaydır, karışıklık (düzensizlik) söz konusudur. Mekanın içinde kot farklılıklarının olmaması, yeşil parterlerin düzensiz, dağınık olması, buradaki bitkilerin de karışık olmasından dolayı sınırlar net değildir. Ayrıca kaldırımın devam etmesi, buranın da kaldırımla iç içe olması kaldırımdan yeşille ve kotla net bir şekilde kopmaması sınırların algılanmasını zorlaştırmaktadır. Hareketlilik ve doğallık düzeyi orta düzeydedir. Kullanım yoğunluğu ise düşüktür.

Şekil 60. Mekandan görünüşler

Mekanın kullanıcılarının incelenmesi; grup

Tablo 24. Jeodezi önündeki açık mekanda grupların dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Tek Kız	12	5,5	5,5	5,5
Tek Erkek	23	10,5	10,5	16,0
Çift	32	14,6	14,6	30,6
Erkek Grup	76	34,7	34,7	65,3
Bayan Grup	26	11,9	11,9	77,2
Karışık Grup	50	22,8	22,8	100,0
Toplam	219	100,0	100,0	

Mekanda gözlemlenen 219 gencin,

- % 5,5' i tek kız
- % 10,5' i tek erkek
- % 14,6 'sı çift
- %34,7 'si erkeklerden oluşan grup
- % 11,9'u kızlardan oluşan grup
- % 22,8'i kız ve erkeklerden oluşan gruplar halinde gelmiştir.
- Genç gruplarında erkeklerden oluşan grup ve karışık grupların ağırlık gösterdiği saptanmıştır. Ancak mekanda gözlemlenen genç sayısı yani kullanım oranı oldukça düşüktür.

Kullanıcı gruplarının alandaki bu etkisinin istatistiki olarak anlamlı olup olmadığı da test edilmiştir. χ^2 testi etkinlik gruplarının dağılımının anlamlı olduğunu ortaya koymuştur ($\chi^2=72,753$; 5df, $p<0,01$). Yani mekan kullanıcı gruplarının dağılımı üzerinde etkili olmuştur. Ya da başka bir deyişle, kullanıcı dağılımının sergilediği özellikler (tek başına, çift, kız grup, erkek grup ya da karışık gruplar halinde mekana gelme) istatistiki olarak önem düzeyine sahiptir dolayısıyla dağılım mekanla ilişkili karakteristik bir özelliktir. Mekanın sağladığı olanaklar sonucunda kullanıcı grupları, o mekana has bir dağılım olarak ortaya çıkmıştır. Bu olanakların neler olduğu ve kullanıcı dağılımıyla ilişkisi tartışma kısmında irdelenecektir. Mekanın gruplara göre dağılımını gösteren davranış haritası Şekil 61' de gösterilmiştir.

Şekil 61. Jeodezi önündeki açık mekanda gençlerin grupları bakımından dağılımı

Mekandaki kullanımların incelenmesi; etkinlikler

Mekanda yapılan gözlemler burada başlıca 8 etkinlik türünün gerçekleştiğini ortaya koymuştur. Mekanda gerçekleşen başlıca etkinlikler.

- % 46,1 sohbet,
- % 15,5 romantizm,
- % 10,5 ders çalışma,

- % 9,6 sigara içme,
- % 7,3 seyir,
- % 5,5 çekirdek yeme
- % 3,7 telefonda konuşma,
- % 1,8 yeme-içmektir (Tablo 25).

Tablo 25. Jeodezi önündeki açık mekanda gözlemlenen etkinlik türleri

ETKİNLİKLER	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Sohbet	101	46,1	46,1	46,1
Seyir	16	7,3	7,3	53,4
Yeme-İçme	4	1,8	1,8	55,3
Ders Çalışma	23	10,5	10,5	65,8
Sigara İçme	21	9,6	9,6	75,3
Romantizm	34	15,5	15,5	90,9
Telefonda konuşma	8	3,7	3,7	94,5
Çekirdek yeme	12	5,5	5,5	100,0
Toplam	219	100,0	100,0	

Mekanda gerçekleşen etkinliklerin dağılımının istatistiki önem düzeyine sahip olduğu yapılan χ^2 testi ile ispatlanmıştır ($\chi^2=248,836$; 7 df, $p<0,01$). Ya da başka bir deyişle, etkinliklerin dağılımının sergilediği özellikler (sohbet, seyir, yeme içme vb.) istatistiki olarak önem düzeyine sahiptir dolayısıyla dağılım mekanla ilişkili karakteristik bir özelliktir. Mekanın sağladığı olanaklar sonucunda etkinlikler, o mekana has bir dağılım olarak ortaya çıkmıştır. Bu olanakların neler olduğu ve etkinlik dağılımıyla ilişkisi tartışma kısmında irdelenecektir.

Etkinliklerin mekandaki dağılımını ele alan davranış haritası Şekil 62' de gösterilmiştir.

○ Sohbet Etme	○ Seyir	○ Sigara İçme	○ Çekirdek Yeme
○ Yeme-İçme	○ Ders Çalışma	○ Telefonda Konuşma	○ Romantizm

Şekil 62. Jeodezi önündeki açık mekanda gençlerin etkinlikleri bakımından dağılımı

İhtiyaca bağlı etkinliklerin gruplanması tablodaki gibidir.

Tablo 26. Jeodezi önündeki açık mekanda ihtiyaca yönelik oluşan etkinlikler ve oluşma sıklıkları

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Sosyalleşmeye Yönelik Etkinlikler (sohbet, yeme-içme, seyir, telefonda konuşma, çekirdek yeme, romantizm)	171	78,1	78,1	78,1
Kişisel Gelişime Yönelik Etkinlikler (ders çalışma)	23	10,5	10,5	88,6
Diğer(sigara içme)	25	11,4	11,4	100,0
Toplam	219	100,0	100,0	

İhtiyaca bağlı etkinlik gruplarının bu etkisinin istatistiki olarak anlamlı olup olmadığı da test edilmiştir. χ^2 testi mekanın etkinlik grupları üzerinde anlamlı bir etkisi olduğunu ortaya koymuştur ($\chi^2=197,370$; 2df, $p<0,01$). Yani mekan etkinlik grupları üzerinde etkili olmuştur. Ya da başka bir deyişle, etkinlik gruplarındaki dağılımın sergilediği özellikler (sosyalleşmeye yönelik, kişisel gelişime yönelik) istatistiki olarak önem düzeyine sahiptir dolayısıyla dağılım mekanla ilişkili karakteristik bir özelliktir. Mekanın sağladığı olanaklar sonucunda etkinlik grupları, o mekana has bir dağılım olarak ortaya çıkmıştır. Bu olanakların neler olduğu ve etkinlik gruplarının dağılımıyla ilişkisi tartışma kısmında irdelenecektir.

Şekil 63. Jeodezi önündeki açık mekanda oluşan etkinliklere örnekler (ders çalışma, seyir, sohbet, yeme-içme, telefonda konuşma)

Grupların etkinliklerle ilişkisini sorgulamak amacıyla crosstab analizi yürütülmüştür.

Tablo 27. Jeodezi önündeki açık mekanda etkinliklerin gruplara göre dağılımı

		GRUP						Toplam
		Tek kız	Tek Erkek	Çift	Erkek Grup	Kız Grup	Karışık Grup	
ETKİNLİK	Sohbet	0	2	0	49	17	33	101
	Seyir	4	11	0	1	0	0	16
	Yeme-İçme	1	1	0	0	2	0	4
	Ders Çalışma	3	1	0	4	4	11	23
	Sigara İçme	0	4	0	17	0	0	21
	Romantizm	0	0	32	0	0	2	34
	Telefonda konuşma	4	4	0	0	0	0	8
	Çekirdek yeme	0	0	0	5	3	4	12
Toplam		12	23	32	76	26	50	219

- Mekana tek başına gelen gençlerde seyir etkinliğinin ortak olduğu gözlenmiştir.
- Mekana tek başına gelen 12 kızın 4' u seyir, 4 ü telefonda konuşma
- Mekana tek başına gelen 23 erkeğin 11'i seyir, 4' ü sigara içme, 4'ü telefonda konuşma,
- Çift olarak gelenlerin ise 32' si romantizm etkinliği sergilemiştir.
- Gruplar halinde gelen gençlerde sohbet etkinliği ön plana çıkmıştır.
- Erkeklerden oluşan 76 grubun 49' u sohbet, 17'si sigara içme,
- Kızlardan oluşan 26 grubun 17' si sohbet, 4' ü ders çalışma,
- 50 Karışık grubun 33' ü sohbet, 11'i ders çalışma etkinliği sergilemiştir (Tablo 27).

Grupların etkinliklerin dağılımı üzerinde bir etkisinin olup olmadığını belirlemeye yönelik yürütülen χ^2 bu etkiyi doğrulamıştır ($\chi^2=1183,508$; 35 df, $p<0,01$).

Mekandaki kullanımların incelenmesi; donatılar

Mekanda gözlemlenen 219 gençten;

- % 79,9 u donatılarda,
- % 9,6 sı duvarda,
- % 9,1 i ayakta,
- % 1,4 ünün basamakta etkinlik yaptığı belirlenmiştir.

Bu dağılıma ilişkin χ^2 testi istatistiki önem düzeyi ortaya koymuştur. ($\chi^2=355,886$; 3df, $p<0,01$).

- Mekan E. Biyoloji Bölümü İle Sahalar Arasındaki Açık Mekan

Gençler tarafından tercih edilmeyen mekanlardan ikincisidir. Bu mekanda gerekli donatılar olmadığından, kullanıma dair ipuçlarından yoksundur. Bu nedenle mekanın işlevi okunaklı değildir, algılanamamaktadır. Mekan yollar ve binaların arasında kalmış, işlevsiz bir boş alan niteliğinde, tanımsız dolayısıyla da nasıl kullanılacağı belirsizdir. En az gencin gözlemlendiği mekandır. Hareketlilik, açıklık ve doğallık düzeyi orta olarak belirlenmiştir.

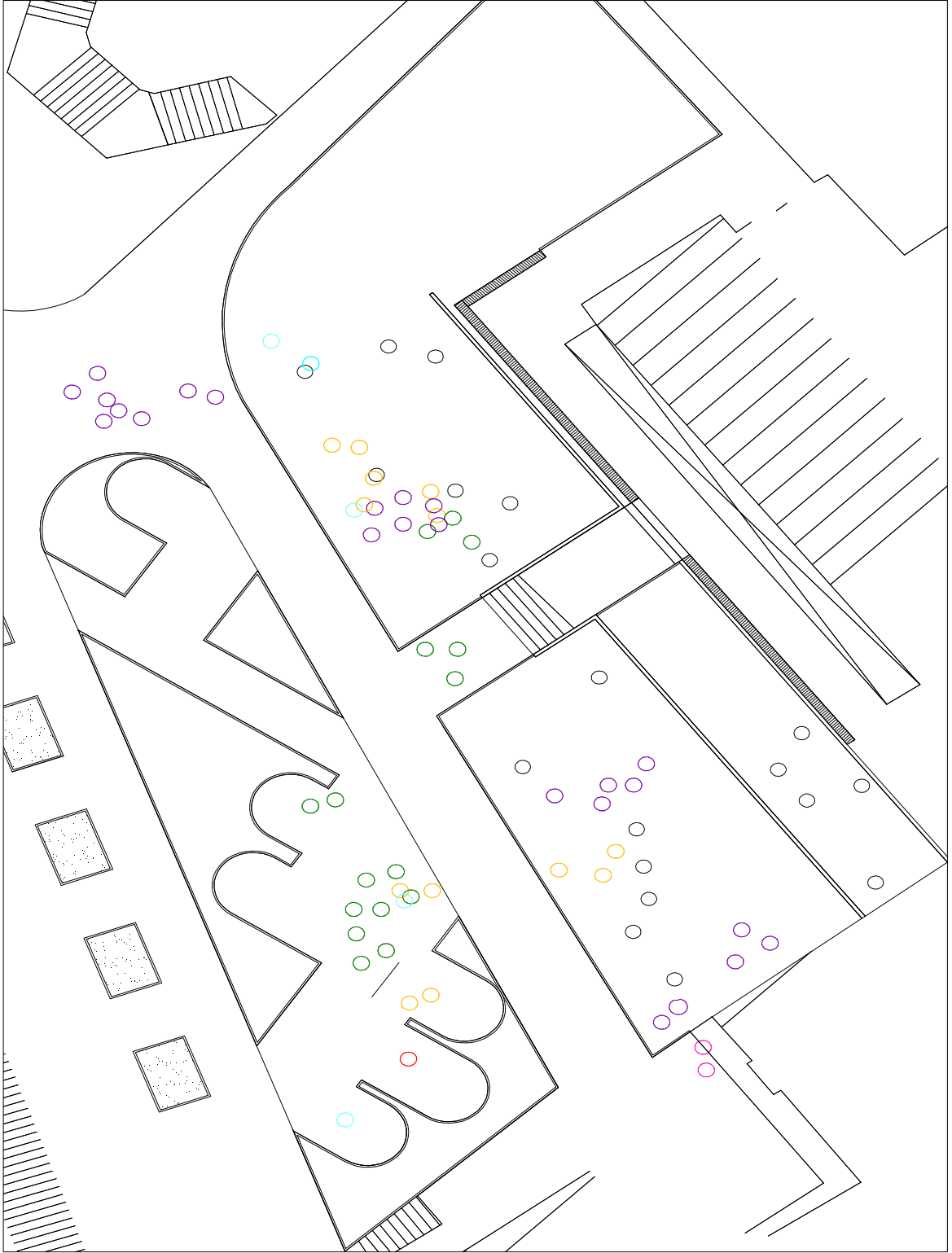
Şekil 64. Biyoloji bölümü ile sahalar arasındaki açık mekandan görünüşler

Mekanın kullanıcılarının incelenmesi; grup

Mekanda gözlemlenen 63 gencin,

- % 1,6' sı tek kız
- % 7,9' u tek erkek
- % 3,2 'si çift
- %22,2 'si erkeklerden oluşan grup
- % 22,2'si kızlardan oluşan grup
- % 42,9'u kız ve erkeklerden oluşan gruplar halinde gelmiştir.
- Genç gruplarında kızlardan oluşan grup, erkeklerden oluşan grup ve karışık grupların ağırlık gösterdiği saptanmıştır. Ancak mekanda gözlemlenen genç sayısı yani kullanım oranı çok düşüktür.

Kullanıcı gruplarının alandaki bu etkisinin istatistiki olarak anlamlı olup olmadığı da test edilmiştir. χ^2 testi etkinlik gruplarının dağılımının anlamlı olduğunu ortaya koymuştur ($\chi^2=46,619$; 5 df, $p<0,01$). Yani mekan kullanıcı gruplarının dağılımı üzerinde etkili olmuştur. Ya da başka bir deyişle, kullanıcı dağılımının sergilediği özellikler (tek başına, çift, kız grup, erkek grup ya da karışık gruplar halinde mekana gelme) istatistiki olarak önem düzeyine sahiptir dolayısıyla dağılım mekanla ilişkili karakteristik bir özelliktir. Mekanın sağladığı olanaklar sonucunda kullanıcı grupları, o mekana has bir dağılım olarak ortaya çıkmıştır. Bu olanakların neler olduğu ve kullanıcı dağılımıyla ilişkisi tartışma kısmında irdelenecektir. Mekanın gruplara göre dağılımını gösteren davranış haritası Şekil 65'de gösterilmiştir.

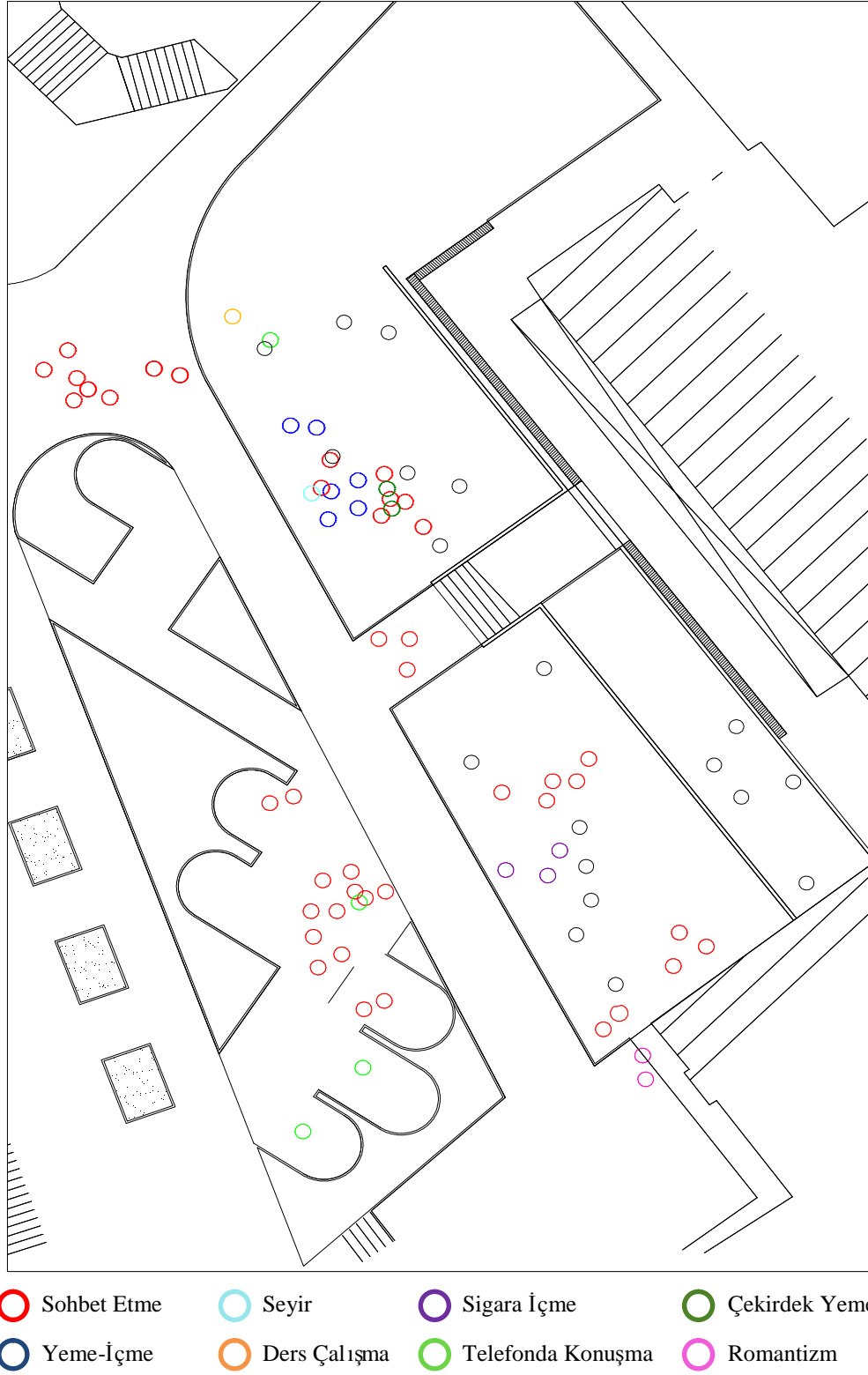
○ Tek erkek	○ Çift	○ Kız Grup
○ Tek kız	○ Erkek Grup	○ Karışık Grup

Şekil 65. Biyoloji bölümü ile sahalar arasındaki açık mekanda gençlerin grupları bakımından dağılımı

Tablo 28. Biyoloji bölümü ile sahalar arasındaki açık mekanda gerçekleşen etkinlikler ve frekansları

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Sohbet	44	69,8	69,8	69,8
Seyir	1	1,6	1,6	71,4
Yeme-İçme	6	9,5	9,5	81,0
Ders Çalışma	1	1,6	1,6	82,5
Sigara İçme	3	4,8	4,8	87,3
Romantizm	2	3,2	3,2	90,5
Telefonda konuşma	4	6,3	6,3	96,8
Çekirdek yeme	2	3,2	3,2	100,0
Toplam	63	100,0	100,0	

Mekandaki kullanımların incelenmesi; etkinlikler

Şekil 66. Biyoloji bölümü ile sahalar arasındaki açık mekanda gençlerin etkinlikleri bakımından dağılımı

İhtiyaca bağılı etkinliklerin gruplanması Tablo 29'daki gibidir.

Tablo 29. Biyoloji bölümü ile sahalar arasındaki açık mekanda ihtiyaca bağılı gerçekleşen etkinlikler ve frekans dağılımları

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Sosyalleşmeye Yönelik Etkinlikler (sohbet, yeme-içme, seyir, telefonda konuşma, çekirdek yeme, romantizm)	53	84,1	84,1	84,1
Kişisel Gelişime Yönelik Etkinlikler (ders çalışma)	1	1,6	1,6	85,7
Diğer (sigara içme)	9	14,3	14,3	100,0
Toplam	63	100,0	100,0	

İhtiyaca bağılı etkinlik gruplarının bu etkisinin istatistiki olarak anlamlı olup olmadığı da test edilmiştir. χ^2 testi mekanın etkinlik grupları üzerinde anlamlı bir etkisi olduğunu ortaya koymuştur ($\chi^2=74,667$; 2 df, $p<0,01$). Yani mekan etkinlik grupları üzerinde etkili olmuştur. Ya da başka bir deyişle, etkinlik gruplarındaki dağılımın sergilediği özellikler (sosyalleşmeye, kişisel gelişime yönelik) istatistiki olarak önem düzeyine sahiptir dolayısıyla dağılım mekanla ilişkili karakteristik bir özelliktir. Mekanın sağladığı olanaklar sonucunda etkinlik grupları, o mekana has bir dağılım olarak ortaya çıkmıştır. Bu olanakların neler olduğu ve etkinlik gruplarındaki dağılımıyla ilişkisi tartışma kısmında irdelenecektir.

Mekandaki kullanımların incelenmesi, donatılar

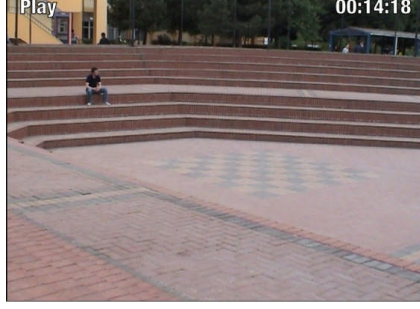
Mekanda gözlemlenen 63 gençten;

- % 58,7 i ayakta,
- % 20,6 sı çimde,
- % 17,5 i yerde,
- % 3,2 sinin duvarda etkinlik yaptığı belirlenmiştir.

Bu dağılıma ilişkin χ^2 testi istatistiki önem düzeyi ortaya koymuştur. ($\chi^2=42,587$; 3df, $p<0,01$). Çoğunluğun ayakta olması, mekanda gerekli donatıların olmamasıyla ve kullanıma dair ipuçlarının eksikliğiyle ilişkilidir.

• Mekan F: Mediko Önündeki Açık Mekan

Gençler tarafından hiç tercih edilmeyen kampüs açık mekanıdır. Bu mekan formal ve yapaydır, sert zemin- yumuşak zemin arasında denge yoktur. Açıklık düzeyi yüksek, hareketlilik düzeyi orta, doğallık düzeyi ise düşüktür.

Şekil 67. Mediko önündeki açık mekandan görünüş

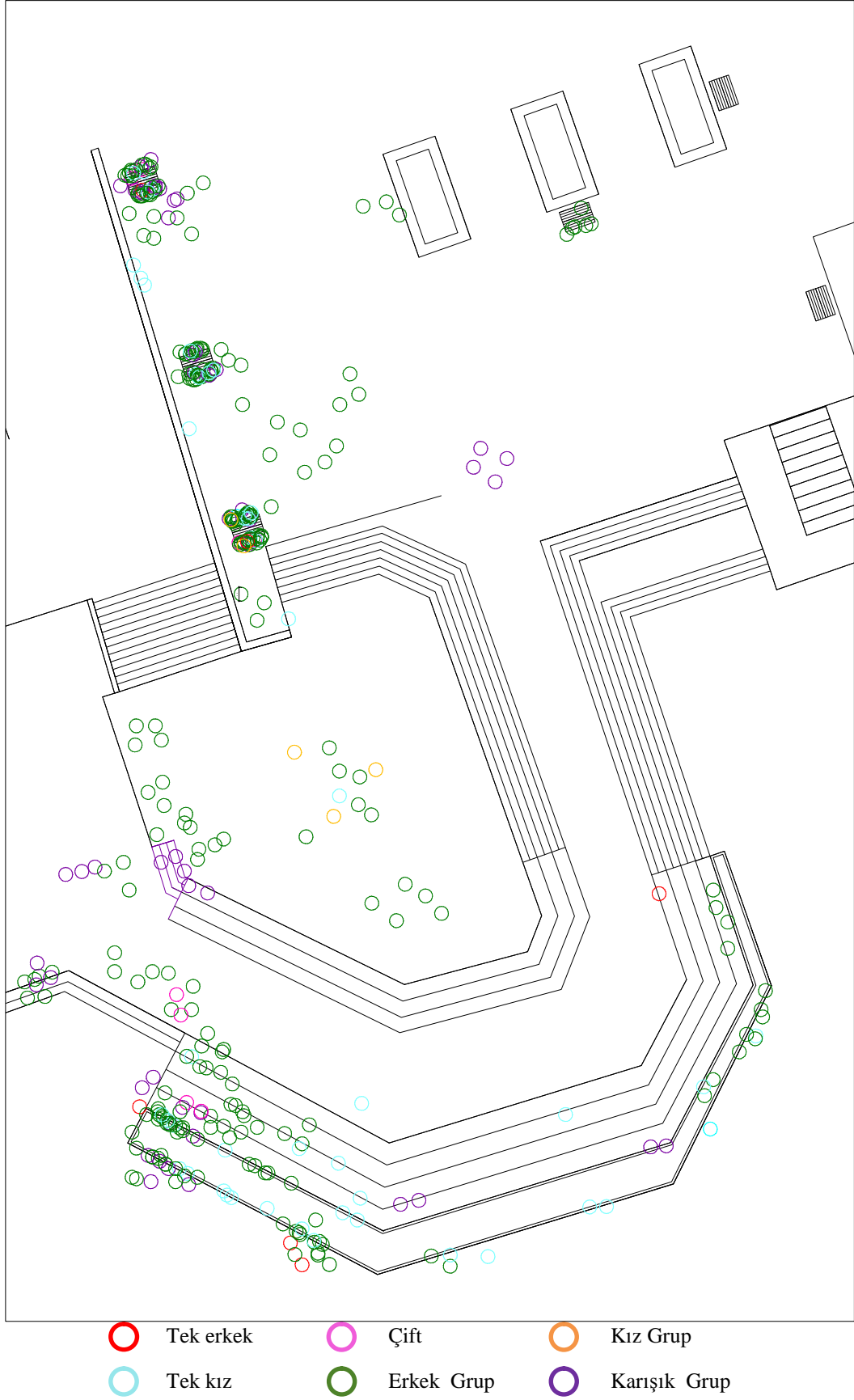
Mekanın kullanıcılarının incelenmesi; grup

Mekanda gözlemlenen 384 gencin,

- % 1,8' i tek kız
- % 14,1' i tek erkek
- % 2,6 'sı çift
- % 67,2 'si erkeklerden oluşan grup
- % 1,3'ü kızlardan oluşan grup
- % 13,0'ı kız ve erkeklerden oluşan gruplar halinde gelmiştir.
- Genç gruplarında erkeklerden oluşan grubun ağırlık gösterdiği saptanmıştır.

Kullanıcı gruplarının alandaki bu etkisinin istatistiki olarak anlamlı olup olmadığı da test edilmiştir. χ^2 testi etkinlik gruplarının dağılımının anlamlı olduğunu ortaya koymuştur ($\chi^2=743,406$; 5 df, $p<0,01$). Yani mekan kullanıcı gruplarının dağılımı üzerinde etkili olmuştur. Ya da başka bir deyişle, kullanıcı dağılımının sergilediği özellikler (tek başına, çift, kız grup, erkek grup ya da karışık gruplar halinde mekana gelme) istatistiki olarak önem düzeyine sahiptir dolayısıyla dağılım mekanla ilişkili karakteristik bir özelliktir. Mekanın sağladığı olanaklar sonucunda kullanıcı grupları, o mekana has bir dağılım olarak ortaya çıkmıştır. Bu olanakların neler olduğu ve kullanıcı dağılımıyla ilişkisi tartışma kısmında irdelenecektir. Mekanın gruplara göre dağılımını gösteren davranış haritası Şekil 68' de gösterilmiştir.

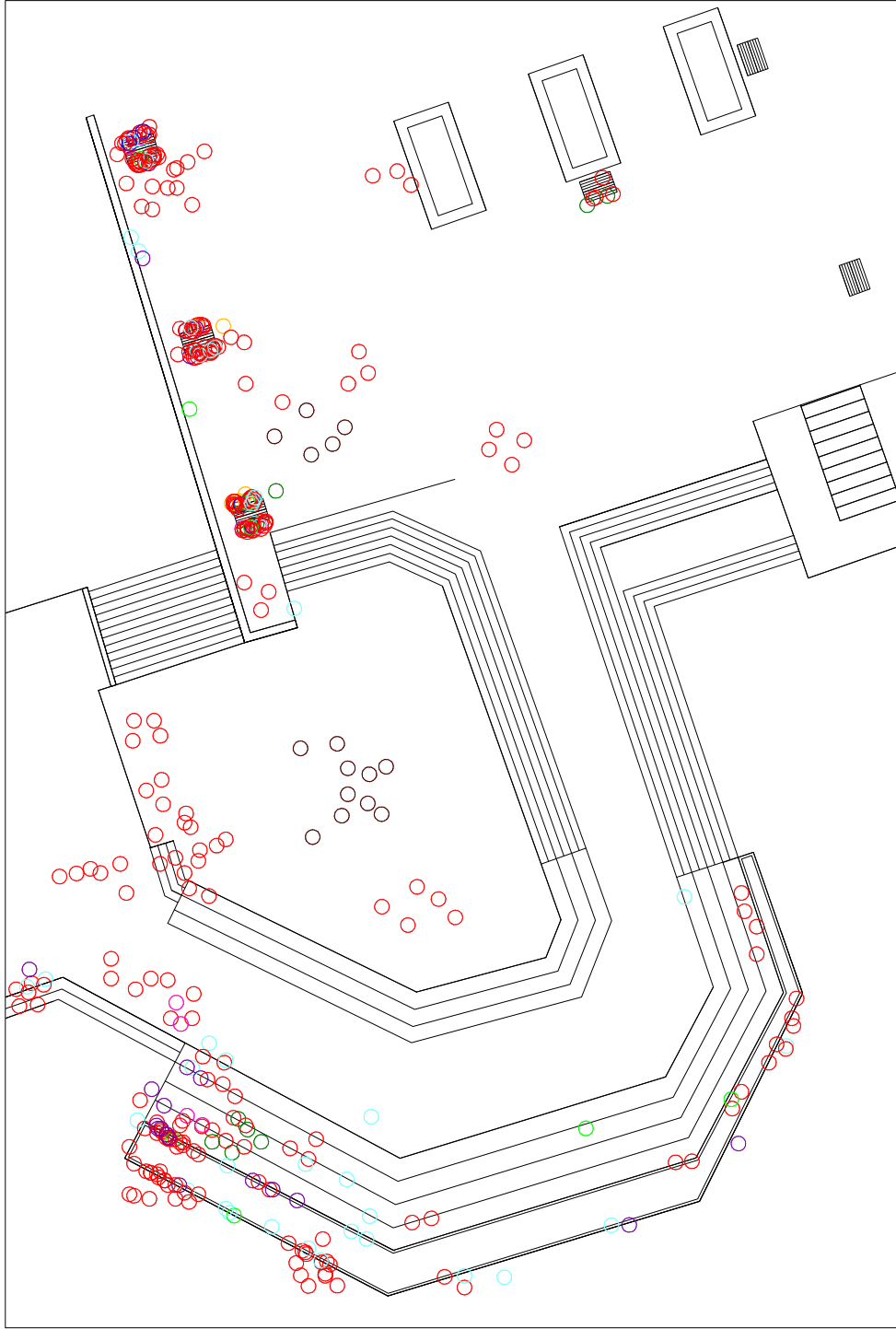

Şekil 68. Mediko önündeki açık mekanda gençlerin grupları bakımından dağılımı

Mekandaki kullanımların incelenmesi; etkinlikler

Tablo 30. Mediko önündeki açık mekanda açık mekanda gerçekleşen etkinlikler ve frekansları

ETKİNLİKLER	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Sohbet	260	67,7	67,7	67,7
Seyir	43	11,2	11,2	78,9
Yeme-İçme	4	1,0	1,0	79,9
Ders Çalışma	9	2,3	2,3	82,3
Sigara İçme	26	6,8	6,8	89,1
Romantizm	10	2,6	2,6	91,7
Telefonda Konuşma	8	2,1	2,1	93,8
Çekirdek Yeme	8	2,1	2,1	95,8
Uzanma	1	,3	,3	96,1
Top Oynama	15	3,9	3,9	100,0
Toplam	384	100,0	100,0	

○ Sohbet Etme	○ Seyir	○ Sigara İçme	○ Çekirdek Yeme
○ Yeme-İçme	○ Ders Çalışma	○ Telefonda Konuşma	○ Romantizm
○ Top Oynama			

Şekil 69. Mediko önündeki açık mekanda açık mekanda gençlerin etkinlikleri bakımından dağılımı

İhtiyaca bağılı etkinliklerin gruplanması tablodaki gibidir.

Tablo 31. Mediko önündeki açık mekanda ihtiyaca bağılı gerçekleşen etkinlikler ve frekansları

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Sosyalleşmeye Yönelik Etkinlikler (sohbet, yeme-içme, seyir, telefonda konuşma, çekirdek yeme, romantizm)	330	85,9	85,9	85,9
Kişisel Gelişime Yönelik Etkinlikler (ders çalışma, top oynama)	24	6,3	6,3	92,2
Diğer (sigara içme)	30	7,8	7,8	100,0
Toplam	384	100,0	100,0	

İhtiyaca bağılı etkinlik gruplarının bu etkisinin istatistiki olarak anlamlı olup olmadığı da test edilmiştir. χ^2 testi mekanın etkinlik grupları üzerinde anlamlı bir etkisi olduğunu ortaya koymuştur ($\chi^2=478,313$; 2 df, $p<0,01$). Yani mekan etkinlik grupları üzerinde etkili olmuştur. Ya da başka bir deyişle, etkinlik gruplarındaki dağılımın sergilediği özellikler (sosyalleşmeye, kişisel gelişime yönelik) istatistiki olarak önem düzeyine sahiptir dolayısıyla dağılım mekanla ilişkili karakteristik bir özelliktir. Mekanın sağladığı olanaklar sonucunda etkinlik grupları, o mekana has bir dağılım olarak ortaya çıkmıştır. Bu olanakların neler olduğu ve etkinlik gruplarındaki dağılımıyla ilişkisi tartışma kısmında irdelenecektir.

Mekandaki kullanımların incelenmesi, donatılar

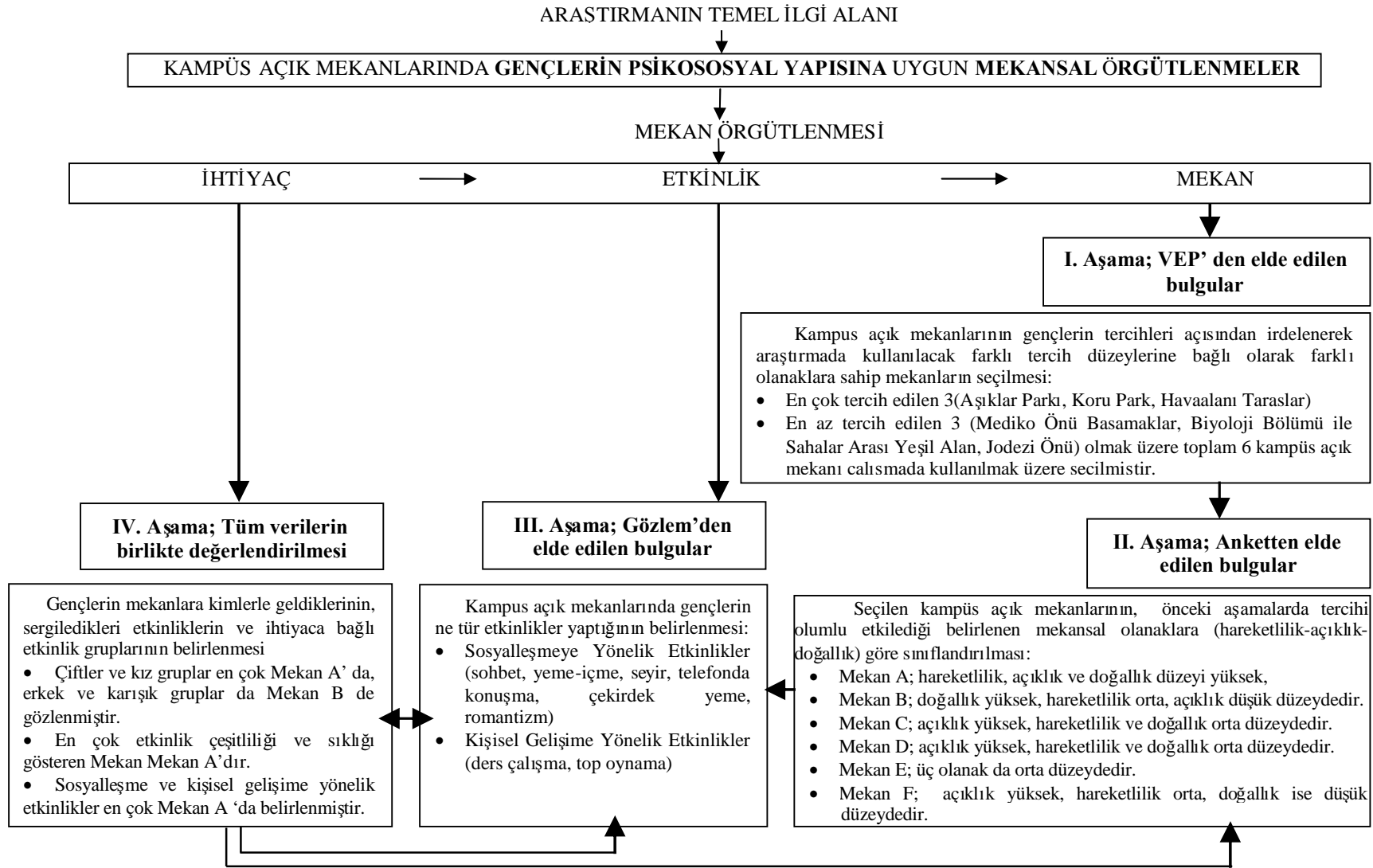
Mekanda gözlemlenen 384 gençten;

- % 40,9 i donatıda,
- % 24,7 si duvarda,
- % 19,8 i ayakta
- % 9,9 u basamakta,
- % 4,7 sinin yerde etkinlik yaptığı belirlenmiştir.

Bu dağılıma ilişkin χ^2 testi istatistiki önem düzeyi ortaya koymuştur. ($\chi^2=152,693$; 4df, $p<0,01$).

3.4. Dördüncü Aşama: Tüm Aşamalardan Elde Edilen Verilerin Değerlendirilmesi; Mekanların Kullanımlar ve Kullanıcılar Bakımından Karşılaştırılması

Bu aşamanın bulguları modeldeki mekan örgütlenmesinin alt başlıklarından ihtiyaç ve etkinlik kavramlarına yöneliktir, olanaklara göre sınıflandırılan mekanların nasıl kullanıldıkları (gençlerin mekana kimlerle geldikleri) ve hangi ihtiyaçlara bağlı olarak hangi etkinlikleri gerçekleştirdikleri belirlenerek ihtiyaç-etkinlik-mekan ilişkileri irdelenmiştir (Şekil 70).

Şekil 70. IV. aşamadan elde edilen bulguların kavramsal çatkıyla ilişkisi

Bir önceki bölümde mekanlar kendi içlerinde analiz edilmiştir. Her mekanın özellikleri ortaya koyulmuştur. Bu kısımda ise; bu özellikler doğrultusunda mekanların bir arada değerlendirilmeleri yer alacaktır.

Gençlerin mekana kimlerle geldikleri yani gruplaşmaları, sergiledikleri etkinlikler ve ihtiyaca bağlı etkinlik grupları ele alınacaktır.

3.4.1. Mekanların, Kullanıcıların Grupları Bakımından Karşılaştırılması

Araştırma kapsamında ele alınan altı kampus açık mekanında toplam 3404 genç gözlemlenmiştir.

Genç mekanlarının başarısı sosyalleşmeye ne kadar olanak sağladığıyla, gençlerin mekana ne yoğunlukta geldiğiyle ilişkilidir. Whyte' a(1980a) göre bir mekandaki grup kullanımı ne kadar çok ise mekan da o kadar başarılıdır. Bu nedenle mekanların gruplara göre karşılaştırılması hangilerinin sosyalleşmeye daha olanaklı olduğunu ortaya koyacaktır. Daha önce de belirtildiği gibi gençler mekana kimlerle geldiklerine bağlı olarak sınıflandırılmıştır;

- Tek başına (tek kız, tek erkek),
- Çift ya da
- Grup halinde gelmelerine göre sınıflandırılmıştır. Gruplar da kendi içinde
  - Yalnız kızlar
  - Yalnız erkekler
  - Kız ve erkeklerin birlikte olduğu gençlerden oluşan gruplar olarak üçe

ayrılmıştır.

Bu doğrultuda crosstab analizi kullanılmıştır ve üç tür bulgu elde edilmiştir:

- Birincisi; bir mekandaki tüm gençler içinde o grubun oranını gösteren değerdir (örneğin; Mekan A' daki tüm gençler 980 kişidir. Bunların 280'i çiftler halinde gelmiştir ve bunlar A mekanındaki gençlerin % 28,6' sını oluştururlar. Gençlerin 219 u erkek gruplar halinde gelenlerdir ve mekandaki gençlerin % 22,3' ünü oluştururlar vb.)
- İkincisi; ele alınan grubun tüm gençler içinde mekanın sahip olduğu oranı gösteren değerdir (örneğin; tüm mekanlarda gözlemlenen erkek grup sayısı 1068 kişidir, bunların 219' u yani % 20,5'i Mekan A' da gözlemlenmiştir).

- Üçüncü değer de gözlemlenen tüm gençler içinde ele alınan mekandaki incelenen grubun oranıdır (örneğin, tüm mekanlarda toplam 3404 genç gözlenmiştir, A mekanındaki tek kızlar 118 kişidir ve tüm mekanlarda gözlemlenen 3404 gencin % 3,52 unu oluştururlar).

Yapılan χ^2 testi Tablo 32' deki dağılımın istatistikî önem düzeyine sahip olduğunu göstermiştir ($\chi^2=518,025$; 25df, $p<0,01$). Yani mekanların özelliklerinin grupların dağılımını etkilediği, gençlerin kimlerle geldiğine bağlı olarak mekanlara yöneldiği ortaya çıkmıştır. Gruplar halinde etkinlik yapmak isteyenler gidecekleri mekanları bu doğrultuda seçmişlerdir.

- Tek erkeklerin Mekan D' de (%5,5), tek kızların ise Mekan C' de (%15,2), tüm gençler içindeki oranları bakımından da tek erkeklerin (%33,3) de tek kızların (%39,3) da Mekan C' de gözlemlendikleri ortaya çıkmıştır.

Mekan C ve D' nin sağladıkları olanaklar bakımından ortak özellikleri hareketlilik ve doğallık değerlerinin orta düzeyde ancak açıklık değerlerinin yüksek düzeyde oluşudur. Tek kız ve tek erkeklerin en yüksek oranda gerçekleştirdikleri etkinlik seyir olarak belirlenmiştir (Tablo 23). Bu durumda açıklık düzeyi yüksek olan mekanlarda bu gençlerin ağırlıkta olması normaldir. Özellikle Mekan C (havaalanı teraslar) manzara bakımından seyir etkinliğine çok uygundur.

Tek erkeklerin mekan içindeki oranları bakımından en az gözlemlendiği Mekanlar A ve E (%1,6) dir. Tek kızların ise Mekan B' dir (%5,0). Tüm gençler içindeki oranları bakımından da tek erkeklerin (%1,1) de tek kızların (%1,7) da en az Mekan E' de gözlemlendikleri ortaya çıkmıştır. Mekan E tercih edilmeyen mekanlardan ikincisidir bu mekanda üç olanak da orta düzeydedir

Tablo 32. Gözlemlenen gençlerin grupları bakımından mekanlardaki dağılımı

		GRUP						Toplam
		Tek erkek	Tek kız	Çift	Erkek g.	Kız g.	Karışık	
MEKAN A	Sayı	16	51	280	219	200	214	980
	Mekan A' daki tüm gençler içindeki % 'si	1,6%	5,2%	28,6%	22,3%	20,4%	21,8%	100,0%
	Grup türünün tüm gençler içindeki % ' si	17,8%	17,0%	41,3%	20,5%	37,8%	29,0%	28,8%
	Mekanda gözlenen tüm gençler içindeki % 'si	,5%	1,5%	8,2%	6,4%	5,9%	6,3%	28,8%
MEKAN B	Sayı	24	49	234	262	187	227	983
	Mekan B' deki tüm gençler içindeki % 'si	2,4%	5,0%	23,8%	26,7%	19,0%	23,1%	100,0%
	Grup türünün tüm gençler içindeki % ' si	26,7%	16,3%	34,5%	24,5%	35,3%	30,7%	28,9%
	Mekanda gözlenen tüm gençler içindeki % 'si	,7%	1,4%	6,9%	7,7%	5,5%	6,7%	28,9%
MEKAN C	Sayı	30	118	120	239	97	171	775
	Mekan C' deki tüm gençler içindeki % 'si	3,9%	15,2%	15,5%	30,8%	12,5%	22,1%	100,0%
	Grup türünün tüm gençler içindeki % ' si	33,3%	39,3%	17,7%	22,4%	18,3%	23,1%	22,8%
	Mekanda gözlenen tüm gençler içindeki % 'si	,9%	3,5%	3,5%	7,0%	2,8%	5,0%	22,8%
MEKAN D	Sayı	12	23	32	76	26	50	219
	Mekan D' deki tüm gençler içindeki % 'si	5,5%	10,5%	14,6%	34,7%	11,9%	22,8%	100,0%
	Grup türünün tüm gençler içindeki % ' si	13,3%	7,7%	4,7%	7,1%	4,9%	6,8%	6,4%
	Mekanda gözlenen tüm gençler içindeki % 'si	,4%	,7%	,9%	2,2%	,8%	1,5%	6,4%
MEKAN E	Sayı	1	5	2	14	14	27	63
	Mekan E' deki tüm gençler içindeki % 'si	1,6%	7,9%	3,2%	22,2%	22,2%	42,9%	100,0%
	Grup türünün tüm gençler içindeki % ' si	1,1%	1,7%	,3%	1,3%	2,6%	3,7%	1,9%
	Mekanda gözlenen tüm gençler içindeki % 'si	,0%	,1%	,1%	,4%	,4%	,8%	1,9%
MEKAN F	Sayı	7	54	10	258	5	50	384
	Mekan F' deki tüm gençler içindeki % 'si	1,8%	14,1%	2,6%	67,2%	1,3%	13,0%	100,0%
	Grup türünün tüm gençler içindeki % ' si	7,8%	18,0%	1,5%	24,2%	,9%	6,8%	11,3%
	Mekanda gözlenen tüm gençler içindeki % 'si	,2%	1,6%	,3%	7,6%	,1%	1,5%	11,3%
Toplam	Sayı	90	300	678	1068	529	739	3404
	Mekan içindeki % 'si	2,6%	8,8%	19,9%	31,4%	15,5%	21,7%	100,0%
	Grup içindeki % ' si	100,0 %	100,0 %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	Tüm gençler içindeki % 'si	2,6%	8,8%	19,9%	31,4%	15,5%	21,7%	100,0%

- Çiftlere bakıldığında mekan içindeki oranları bakımından (%28,6) da tüm gençler içindeki oranları bakımından (%41,3) da en fazla mekan A' da gözlemlendikleri ortaya çıkmıştır. Mekan A gençler tarafından en çok tercih edilen kampus açık mekanıdır, açıklık, hareketlilik ve doğallık düzeylerinin tümü yüksektir.

En düşük düzeylere bakıldığında ise mekan içindeki oranları bakımından mekan F (%2,6), gençler içindeki oranları bakımından ise mekan E (%0,3) en düşük düzeydedir. Bu iki mekanda gençler tarafından tercih edilmeyen kampus açık mekanlarındandır.

- Erkeklerin oluşturduğu gruplar incelendiğinde mekan içindeki oranları bakımından en fazla mekan F 'de (%67,2), tüm gençler içindeki oranları bakımından ise en fazla mekan B' de (%24,5) gözlemlendikleri belirlenmiştir.

Mekan B gençler tarafından tercih edilen mekanlardan biriyken, mekan F hiç tercih edilmeyen kampus açık mekanıdır. İki mekanın tek ortak yönü hareketlilik düzeylerinin orta oluşudur.

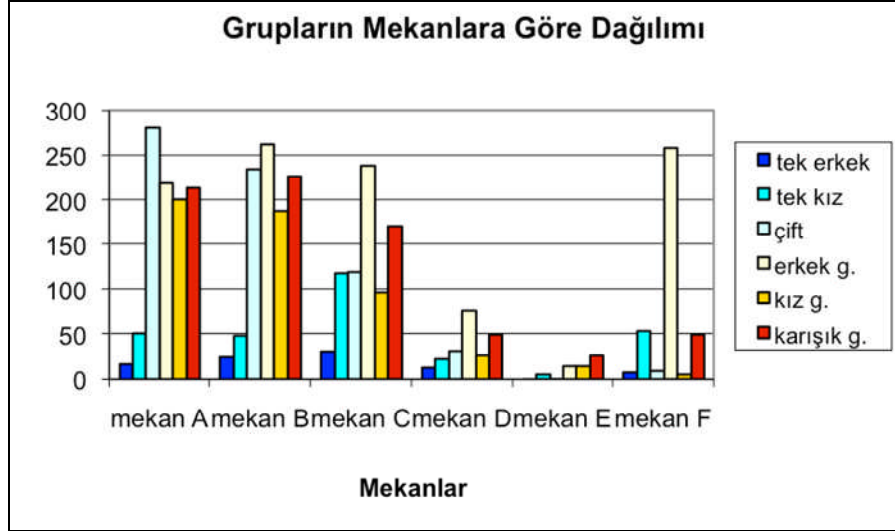
En düşük düzeylere bakıldığında ise hem mekan (%22,2) hem de tüm gençler (%0,4) içindeki oranları bakımından mekan E en düşük düzeye sahiptir

- Kızların oluşturduğu gruplar incelendiğinde mekan içindeki oranları bakımından en fazla mekan E' de (%22,2), tüm gençler içindeki oranları bakımından ise en fazla mekan A' da (%37,8) gözlemlendikleri belirlenmiştir. Mekan E tercih edilmeyen kampus açık mekanlarındandır ve açıklık, hareketlilik, doğallık değerlerinin tümü orta düzeydedir. Mekan A ise en çok tercih edilen kampus açık mekanıdır ve açıklık, hareketlilik, doğallık düzeylerinin tümü yüksektir.

En düşük düzeylere bakıldığında ise hem mekan (%1,3) hem de tüm gençler (%0,1) içindeki oranları bakımından mekan F en düşük düzeye sahiptir. Mekan F hiç tercih edilmeyen kampus açık mekanıdır ve açıklık değeri yüksek, hareketlilik değeri orta, doğallık değeri ise düşük düzeydedir.

- Karışık gruplar incelendiğinde mekan içindeki oranları bakımından en fazla mekan E' de (%42,9), tüm gençler içindeki oranları bakımından ise en fazla mekan B' de (%30,7) gözlemlendikleri belirlenmiştir. Mekan E tercih edilmeyen kampus açık mekanlarındandır ve açıklık, hareketlilik, doğallık değerlerinin tümü orta düzeydedir. Mekan B gençler tarafından tercih edilen mekanlardan biridir, doğallık değeri yüksek, hareketlilik değeri orta, açıklık değeri düşük ise düzeydedir.

En düşük düzeylere bakıldığında ise mekan içindeki oranları bakımından mekan D ve F (%6,8), tüm gençler içindeki oranları bakımından ise mekan E (%0,8) en düşük düzeye sahiptir.

Şekil 71. Grupların mekanlara göre dağılım grafiği

3.4.2. Mekanların, İçinde Gerçekleşen Etkinlikler Bakımından Karşılaştırılması

Kampüs açık mekanlarında yapılan tüm gözlemlerde toplam 11 çeşit etkinlik saptanmıştır. Bunlar;

- Sosyalleşmeye yönelik olarak; Sohbet, seyir, yeme-içme, romantizm, cep telefonu ile konuşma, çekirdek yeme, müzik dinleme, uzanma
- Kişisel gelişime yönelik olarak, ders çalışma, top oynama
- Ayrıca sigara içmedir.

Mekanlar açısından bakıldığında;

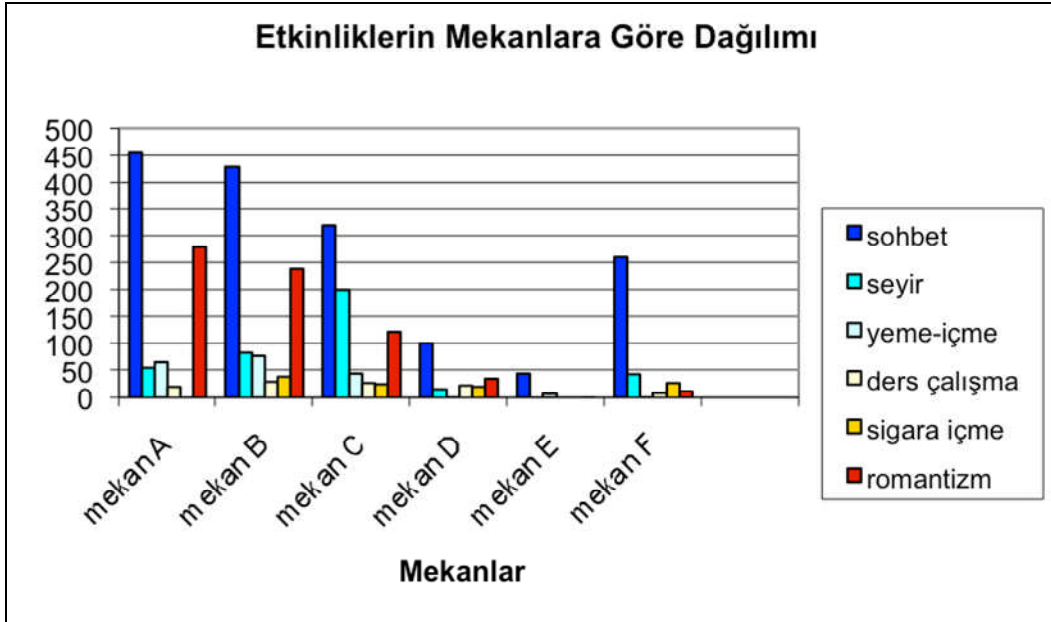
- En çok etkinlik çeşitliliği gösteren mekanlar 10 etkinlik ile Mekan A ve F' dir.
- Mekan B' de 9,
- Mekan C, D ve E' de 8 çeşit etkinlik sayılmıştır.
- Mekanlar arasında etkinlik çeşitlilikleri açısından önemli bir fark olmamasına rağmen etkinlik sıklığına bakıldığında belirgin bir fark gözlenmiştir. (Örneğin mekan A' da sohbet etkinliği % 28,3 oranında gerçekleşmişken, mekan D' de %6,3, mekan E' de % 2,7, mekan F' de % 16,2 oranında gerçekleşmiştir.)

Tablo 33. Etkinliklerin mekanlara göre dağılımı

		MEKAN						Toplam
		Mekan A	Mekan B	Mekan C	Mekan D	Mekan E	Mekan F	
Sohbet	Sayı	455	429	320	101	44	260	1609
	Etkinlik içindeki % si	28,3%	26,7%	19,9%	6,3%	2,7%	16,2%	100,0%
	Mekan içindeki % si	46,4%	43,6%	41,3%	46,1%	69,8%	67,7%	47,3%
	Toplam içindeki % si	13,4%	12,6%	9,4%	3,0%	1,3%	7,6%	47,3%
Seyir	Sayı	56	83	201	16	1	43	400
	Etkinlik içindeki % si	14,0%	20,8%	50,3%	4,0%	,3%	10,8%	100,0%
	Mekan içindeki % si	5,7%	8,4%	25,9%	7,3%	1,6%	11,2%	11,8%
	Toplam içindeki % si	1,6%	2,4%	5,9%	,5%	,0%	1,3%	11,8%
Yeme-içme	Sayı	65	78	44	4	6	4	201
	Etkinlik içindeki % si	32,3%	38,8%	21,9%	2,0%	3,0%	2,0%	100,0%
	Mekan içindeki % si	6,6%	7,9%	5,7%	1,8%	9,5%	1,0%	5,9%
	Toplam içindeki % si	1,9%	2,3%	1,3%	,1%	,2%	,1%	5,9%
Ders çalışma	Sayı	21	29	27	23	1	9	110
	Etkinlik içindeki % si	19,1%	26,4%	24,5%	20,9%	,9%	8,2%	100,0%
	Mekan içindeki % si	2,1%	3,0%	3,5%	10,5%	1,6%	2,3%	3,2%
	Toplam içindeki % si	,6%	,9%	,8%	,7%	,0%	,3%	3,2%
Sigara içme	Sayı	1	38	24	21	3	26	113
	Etkinlik içindeki % si	,9%	33,6%	21,2%	18,6%	2,7%	23,0%	100,0%
	Mekan içindeki % si	,1%	3,9%	3,1%	9,6%	4,8%	6,8%	3,3%
	Toplam içindeki % si	,0%	1,1%	,7%	,6%	,1%	,8%	3,3%
Romantizm	Sayı	280	238	122	34	2	10	686
	Etkinlik içindeki % si	40,8%	34,7%	17,8%	5,0%	,3%	1,5%	100,0%
	Mekan içindeki % si	28,6%	24,2%	15,7%	15,5%	3,2%	2,6%	20,2%
	Toplam içindeki % si	8,2%	7,0%	3,6%	1,0%	,1%	,3%	20,2%
Cep tel. konuşma	Sayı	0	11	20	8	4	8	51
	Etkinlik içindeki % si	,0%	21,6%	39,2%	15,7%	7,8%	15,7%	100,0%
	Mekan içindeki % si	,0%	1,1%	2,6%	3,7%	6,3%	2,1%	1,5%
	Toplam içindeki % si	,0%	,3%	,6%	,2%	,1%	,2%	1,5%
Çekirdek yeme	Sayı	61	72	17	12	2	8	172
	Etkinlik içindeki % si	35,5%	41,9%	9,9%	7,0%	1,2%	4,7%	100,0%
	Mekan içindeki % si	6,2%	7,3%	2,2%	5,5%	3,2%	2,1%	5,1%
	Toplam içindeki % si	1,8%	2,1%	,5%	,4%	,1%	,2%	5,1%
Müzik dinleme	Sayı	9	0	0	0	0	0	9
	Etkinlik içindeki % si	100,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%
	Mekan içindeki % si	,9%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,3%
	Toplam içindeki % si	,3%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,3%
Uzanma	Sayı	21	5	0	0	0	1	27
	Mekan içindeki % si	77,8%	18,5%	,0%	,0%	,0%	3,7%	100,0%
	Alan içindeki % si	2,1%	,5%	,0%	,0%	,0%	,3%	,8%
	Toplam içindeki % si	,6%	,1%	,0%	,0%	,0%	,0%	,8%
Top oynama	Sayı	11	0	0	0	0	15	26
	Etkinlik içindeki % si	42,3%	,0%	,0%	,0%	,0%	57,7%	100,0%
	Mekan içindeki % si	1,1%	,0%	,0%	,0%	,0%	3,9%	,8%
	Toplam içindeki % si	,3%	,0%	,0%	,0%	,0%	,4%	,8%
Toplam	Sayı	980	983	775	219	63	384	3404
	Etkinlik içindeki % si	28,8%	28,9%	22,8%	6,4%	1,9%	11,3%	100,0%
	Mekan içindeki % si	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	Toplam içindeki % si	28,8%	28,9%	22,8%	6,4%	1,9%	11,3%	100,0%

Etkinliklerin mekan içindeki dağılımlarının ortaya koyduğu farklılıklar da incelenmiştir. Yürütülmüş crosstab analizi sonucunda yapılan χ^2 testi görülen dağılımın istatistikî önem düzeyine sahip olduğunu göstermiştir ($\chi^2=688,905$; 50df, $p<0,01$). Bu da mekanların özelliklerinin ne tür etkinliklerin ne sıklıkta oluştuğunu etkilediğini ortaya koyar.

- Tüm mekanlar ayrı ayrı ele alınıp buralarda en sık gerçekleşen etkinlik bakımından analiz edildiklerinde tümünde sohbet etkinliğinin ön plana çıktığı görülmüştür.
- Mekanlar birbirlerinden bağımsız olarak incelendiğinde dağılım şu şekildedir;
- Mekan A da % 46,4 ile sohbet, % 28,6 ile romantizm,
- Mekan B de % 43,6 ile sohbet,% 24,2 ile romantizm,
- Mekan C de % 41,3 ile sohbet, % 25,9 ile seyir, % 15,7 ile romantizm,
- Mekan D de % 46,1 ile sohbet,
- Mekan E de % 69,8 ile sohbet,
- Mekan F de% 67,7 ile sohbet ön plana çıkmıştır.

Şekil 72. Etkinliklerin mekanlara göre dağılım grafiği

3.4.3. Mekanların, İhtiyaca Bağlı Etkinlik Grupları Bakımından Karşılaştırılması

Kampus açık mekanlarında yapılan gözlemlerde etkinlikler gruplanarak incelendiğinde sosyalleşmeye yönelik etkinliklerin ağırlıkta olduğu belirlenmiştir.

1. Sosyalleşmeye yönelik etkinlikler (sohbet, yeme-içme, seyir, müzik dinleme, çekirdek yeme, romantizm, uzanma);

- Mekan A da % 29,6 ile
  - Mekan B de % 28,5 ile
  - Mekan C de % 23,1 ile gerçekleşirken,
- } Olanak düzeyi yüksek mekanlar

Olanaklılık düzeyleri düşük olan açık mekanlarda bu oran düşüktür;

- Mekan D de % 5,8 ile
  - Mekan E de % 1,8 ile
  - Mekan F de % 11,2 ile gerçekleşmiştir.
- } Olanak düzeyi düşük mekanlar

2. Kişisel gelişime yönelik etkinlikler ise (ders çalışma, top oynama);

- Mekan A da % 27,8 ile
  - Mekan B de % 20,1 ile
  - Mekan C de % 18,8 ile gerçekleşirken,
- } Olanak düzeyi yüksek mekanlar

Yine olanaklılık düzeyleri düşük olan açık mekanlarda bu oran daha düşüktür;

- Mekan D de % 16,0 ile
  - Mekan E de % 0,7 ile
  - Mekan F de % 16,7 ile gerçekleşmiştir.
- } Olanak düzeyi düşük mekanlar

Tablo 34. Mekanlardaki ihtiyaca bağı etkinlik gruplarının gerçekleşme oranını gösteren tablo

		MEKAN						Toplam
		Mekan A	Mekan B	Mekan C	Mekan D	Mekan E	Mekan F	
Sosyalleşmeye Yönelik Etkinlikler	Sayı	872	840	680	171	53	330	2946
	İhtiyaca y. e. içindeki % si	29,6%	28,5%	23,1%	5,8%	1,8%	11,2%	100,0%
	Mekan içindeki % si	89,2%	85,5%	87,7%	78,1%	84,1%	85,9%	86,6%
	Toplam içindeki % si	25,6%	24,7%	20,0%	5,0%	1,6%	9,7%	86,6%
Kişisel Gelişime Yönelik Etkinlikler	Sayı	40	29	27	23	1	24	144
	İhtiyaca y. e. içindeki % si	27,8%	20,1%	18,8%	16,0%	,7%	16,7%	100,0%
	Mekan içindeki % si	4,1%	3,0%	3,5%	10,5%	1,6%	6,3%	4,2%
	Toplam içindeki % si	1,2%	,9%	,8%	,7%	,0%	,7%	4,2%
Diğer	Sayı	66	114	68	25	9	30	312
	İhtiyaca y. e. içindeki % si	21,2%	36,5%	21,8%	8,0%	2,9%	9,6%	100,0%
	Mekan içindeki % si	6,7%	11,6%	8,8%	11,4%	14,3%	7,8%	9,2%
	Toplam içindeki % si	1,9%	3,4%	2,0%	,7%	,3%	,9%	9,2%
Toplam	Sayı	978	983	775	219	63	384	3402
	İhtiyaca y. e. içindeki % si	28,7%	28,9%	22,8%	6,4%	1,9%	11,3%	100,0%
	Mekan içindeki % si	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	Toplam içindeki % si	28,7%	28,9%	22,8%	6,4%	1,9%	11,3%	100,0%

4. TARTIŞMA

Gençlerle ilgili bazı çalışmalar genç mekanlarının önemin, vurgularken (Owens, P.E., 1994; Clark ve Uzzell, 2002; Bredow, 2006; Steinberg , 2007), bazı araştırmalar ise genç mekanlarının gençlerin istek ve ihtiyaçlarına uygun olarak tasarlanması gerektiğini ortaya koyar (Owens, P.E., 1994; Fitzgerald vd., 1995; Driskell, 2002; Versteeg, 2003; Bredow, 2006). Ancak gençlere yönelik mekanların nasıl tasarlanması gerektiğine ilişkin bilimsel veriler yoktur. Bu tez çalışmasında, genç mekanlarından kampüs açık mekanları ele alınarak, bu mekanlarda gerçekleşen etkinlikler ve bu etkinliklerin gençlerin psikososyal yapısı ile ilişkileri ortaya koymuştur. Araştırma sürecinde gelişen bu ilişkiler birbirlerine eklenerek sonuçta araştırma konusunu içerdiği tüm kavramlar ve bunların tüm ilişkileriyle ifade eden görsel, bütüncül bir model kurgulanmıştır. Araştırmanın en önemli yanı genç mekanlarının (kampüs açık mekanlarının) içermesi gereken olanakları onların psikososyal yapısına bağlı olarak tanımlama yaklaşımıdır. Bu bağlamda araştırmanın benimsenen ve doğrulanan temel varsayımları şunlardır:

- Hareketlilik, açıklık, doğallık olanakları genç mekanlarının (kampüs açık mekanlarının) kullanımında etkili faktörlerdir.
- Bu olanakları sağlayan kampüs açık mekanları diğerlerine göre daha çok kullanılır, buralarda daha çok etkinlik gerçekleşir, grup kullanımı ön plandadır dolayısıyla gençlerin sosyalleşmesine ve psikososyal ihtiyaçlarına daha uygundur.

Çalışma kapsamında gençlerin psikososyal yapısına yönelik olarak gerçekleştirdikleri etkinlikler ve buna bağlı olarak kampüs açık mekanlarının sahip olması gereken olanaklar araştırılmıştır. Literatür araştırması gençlik evresinin öne çıkan boyutlarının sosyalleşme ve kişisel gelişim olduğunu, sosyalleşmeye yönelik olarak ait olma ve bağlanma ihtiyaçlarının, kişisel gelişime yönelik olarak da saygınlık ve gerçekleştirme ihtiyaçlarının olduğu belirlenmiştir. Bu ihtiyaçları karşılayabilmek için de arkadaş gruplu etkinlikler ve tek ya da gruplar halinde yapılan etkinliklere katılmaları gerekir. Bunun için de mekanlar hareketlilik, doğallık, açıklık olanaklarını sağlamalıdır.

4.1. Birinci Aşamaya İlişkin Bulguların Tartışılması: Çalışmada Ele Alınacak Kampüs Açık Mekanlarının Belirlenmesi ve Mekansal Olanaklar Açısından İncelenmesine İlişkin Bulgular

Araştırmanın ilk aşaması olan VEP’ te gençlerin zaman geçirmeyi en çok tercih ettiği ve hiç tercih etmediği kampus açık mekanları ve bu mekanların tercih edilme ya da edilmemesine neden olan olanaklar belirlenmiştir.

Tercih edilen kampus açık mekanlarının tercih edilme nedenlerinin ulaşılabilirlik, açıklık, donatı yeterliliği ve doğallık olduğu bu aşamada saptanmış literatürden belirlenen hareketlilik de daha sonra bu olanaklara eklenmiştir. Mekandaki “hareketlilik” olanağı gençlerin psikososyal yapısında; duygusal canlanma, aktiflik, hareket etme isteği, “doğallık” olanağı iyileşme, dinlenme, sosyalleşme, “açıklık” olanağı ise sakinlik, güvende hissetme, hareket özgürlüğü yani olumlu kazanımlar oluşturur.

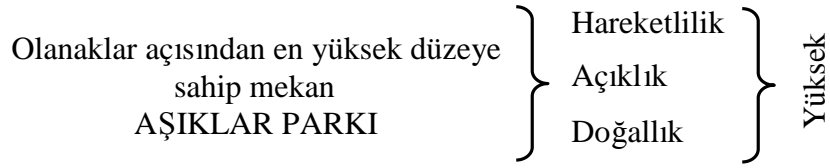
Ulaşılabilirlik ile donatı yeterliliği ise çalışmada değerlendirilmeye alınmamıştır.

<p>Tercih edilen kampus açık mekanları</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Aşıklar parkı 2. Kuru park 3. Havaalanı teraslar 	}	<p>Tercih neden olan mekansal olanaklar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ulaşılabilirlik 2. Açıklık-Manzara 3. Donatı Yeterliliği-Bakımlı Olma 4. Doğallık
<p>Tercih edilmeyen kampus açık mekanları</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Jeodezi bölümü önündeki açık mekan 2. Biyoloji bölümü önündeki açık mekan 3. Mediko önündeki açık mekan 	}	<p>Tercih edilmeme nedenleri</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Bakımsızlık-donatı olmayışı 2. Yapaylık

Bu aşamanın sonunda çalışmada kullanılacak toplam 6 mekan (Aşıklar parkı, Kuru park, Havaalanı teraslar, Jeodezi bölümü önündeki açık mekan, Biyoloji bölümü önündeki açık mekan, Mediko önündeki açık mekan) gençlerin tercihleri doğrultusunda seçilmiştir.

4.2. İkinci Aşamaya İlişkin Bulguların Tartışılması: Çalışmada Ele Alınan Kampus Açık Mekanlarının Belirlenen Olanaklara Göre Sınıflandırılması

Bu aşamada, literatür çalışması ve bir önceki aşamadan elde edilen olanaklara göre araştırma için seçilen kampus açık mekanları sınıflandırılmışlardır. Seçilen kampus açık mekanlarının belirlenen mekansal olanaklar (hareketlilik, açıklık, doğallık) bakımından hangi düzeyde (yüksek-orta-düşük) oldukları belirlenmiştir. Böylece sağladıkları olanaklar bakımından farklılık sergileyen kampus açık mekanlarının kullanımlarının karşılaştırılabilmeleri mümkün olmuştur.

Üç olanaklılık değeri de yüksek olarak belirlenen tek kampus açık mekanı Aşıklar Parkıdır. Havaalanı teraslarında ise tüm olanaklar orta düzeydedir. Ayrıca Kuru parkta doğallık değeri yüksek, hareketlilik değeri orta ancak açıklık değeri düşüktür. Bunun nedeni de bitkilerle çevrili oluşudur aslında bitkiler yüksekten dallanma yapan bitkilerdir ve görüş alanı açıktır, yine de bitkilerin varlığı açıklık değerinin düşmesine sebep olmuştur. Doğallık değeri yüksek olan Aşıklar parkı ve Kuru parkın ortak özellikleri yumuşak zemin (çim, toprak) ve ağaçların varlığıdır. Bu da Herzog'un (1989) bitkilerin varlığı doğallık değerini artırır sonucunu destekler.

Mediko önündeki açık mekanda doğallık değeri düşük, biyoloji önündeki açık mekanda hareketlilik değeri düşük, jeodezi önündeki açık mekanda ise doğallık ve hareketlilik orta ancak açıklık yüksek düzeydedir.

Mekanların olanakları arasındaki bu farklılığın gençlerin mekan kullanımını etkileyeceği düşünülmüştür. Olanaklar açısından yüksek düzeye sahip olan mekanların kullanım düzeylerinin de yüksek olması, buralarda daha çok etkinlik ve grup kullanımı olması beklenmektedir.

4.3. Üçüncü ve Dördüncü Aşamaya İlişkin Bulguların Tartışılması: Davranış Gözlemi, Mekanların Kullanımlar ve Kullanıcılar Bakımından Karşılaştırılması

Üçüncü aşama olan davranış gözleminin temel amacı Yüksek olanaklara sahip kampüs açık mekanlarının kullanımlar açısından gerçekten daha başarılı olup olmadıklarının belirlenmesidir.

- Yüksek olanaklara sahip kampüs açık mekanlarının kullanım düzeylerinin de gerçekten yüksek olup olmadığının belirlenmesi amacıyla mekanlarda yapılan gözlemler olanak değerleri daha yüksek olan mekanların en yüksek kullanım düzeyine sahip olduğunu, etkinliklerin gerçekleşme sıklığının ve grup kullanımının da bu mekanlarda çok daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur.

Gözlem aşamasında,

- Mekanın kullanım sıklığı,
- Gençlerin gerçekleştirdikleri etkinlikler (sosyal gelişime yönelik, kişisel gelişime yönelik),
- Gençlerin mekana kimlerle geldikleri (tek, kız grup, erkek grup, karışık grup) araştırılmıştır.

Böylece olanak düzeyleri yüksek olan mekanların (Aşıklar Parkı, Kuru Park, Havaalanı Teraslar) daha başarılı olduğu ve daha çok genç tarafından kullanıldığı, daha

çok etkinliğin gerçekleştiği ve grup kullanımının yoğunlukta olduğu ortaya çıkmıştır. Yani hareketlilik, doğallık, açıklık olanaklarının kampus mekan kullanımını olumlu yönde etkilediği belirlenmiştir.

4.3.1. Mekanların, İçinde Gerçekleşen Etkinliklere İlişkin Bulgularının Tartışılması

Etkinlikler bakımından incelendiğinde kampüs açık mekanlarında oluşan genel etkinlikler seyir, sohbet, romantizm, yeme-içme, ders çalışmadır. Belirlenen etkinlikler gençlerin psikososyal yapılarına bağlı olarak sosyalleşmeye ve kişisel gelişime yönelik olmak üzere iki gruba ayrılmıştır. Yapılan gözlemlerde sosyalleşmeye yönelik etkinliklerin ağırlıkta olduğu belirlenmiştir. Bu da Reiss (1994) ve Harris 'in (1995) sosyalleşmenin gençlerin en önemli ihtiyacı olduğu görüşünü destekler. Ayrıca olanak düzeyleri yüksek olan mekanlarda (Mekan A, B ve C'de) sosyalleşmeye ve kişisel gelişime yönelik etkinlikler, olanak düzeyleri düşük olan mekanlardan (Mekan D, E ve F'den) daha yüksektir. Bu da mekanın sağladığı olanakların içinde gerçekleşen etkinlikleri etkilediği varsayımını doğrular.

Bunun dışında bazı mekanlarda (Jeodezi Önü, Biyoloji Önü, Medikososyal Önü) bazı etkinliklerin çok az gerçekleştiği (sohbet, seyir, uzanma, romantizm) bazılarında ise (Aşıklar Parkı, Koru Park, Havaalanı Teraslar) çok sıklıkla gerçekleştiği saptanmıştır. Bunun nedeni mekanların olanak düzeylerindeki farklılıklardır.

- Tüm mekanlarda sohbet etkinliği ön plandadır. Ancak olanakları yüksek olan mekanlarda bu etkinliğin gerçekleşme sıklığı çok daha fazladır. Gençlerin en sık yaptığı etkinlik sohbet olarak belirlenmiştir. Konuşmak veya çene çalmak, gençler için oldukça önemli bir davranış biçimidir. 15-20 yaş grubundaki gençler değişik mekanlarda bir araya gelerek saatlerce konuşabilir (Kulaksızoğlu,1998). Çünkü gençlerin en önemli ihtiyacı sosyalleşmedir (Owens, 1994; Fitzgerald ve ark.,1995; Kulaksızoğlu, 1998; Driskell, 2002; Versteeg, 2003; Bredow, 2006; Harris,1995). Gençler için arkadaşlarla sohbet etme, sosyalleşme en önemli etkinliktir. Bu nedenle kampüs açık mekanlarında gençlerin neden en çok sohbet ettiğini anlamak mümkündür.
- Ayrıca romantizm etkinliği de gençlerin mekanlarda sık gerçekleştirdiği bir etkinlik olarak göze çarpmıştır. Karşı cinse ilginin artması, aşık olma gençlerin

bu dönemdeki belirgin özelliklerinden olduğundan (Büküşoğlu ve Bayturan, 2005, Crow ve Crow, 1956) bu ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri açık mekanlar olması önemlidir. Bu etkinliğin yoğun olarak çıkması da bu bilgileri destekler.

- Ele alınan mekanlar içinde açıklık düzeyinin en yüksek olduğu mekan C yani havaalanı teraslarda manzara ile ilişkili olarak seyir etkinliği ön plana çıkmıştır. Ayrıca yapılan analizler açıklık düzeyinin artmasının seyir etkinliğinin artmasıyla ilişkili olduğunu göstermiştir.
- Gençler tarafından hiç tercih edilmediği belirlenen Mekan F yani medikoönü basamakların; etkinlik çeşitliliği ve kullanım açısından beklenildiği kadar düşük düzeyde olmadığı belirlenmiştir. Bunun nedeni bu mekanın yurtlar, yemekhane vb. sosyal tesislere yakın oluşudur. Doğallık düzeyinin çok düşük olmasına ve tercih edilmemesine rağmen konumundan dolayı mekan kullanılmaktadır. Bu durum gençlerin tercih etmeseler de beğenmedikleri mekanları kullanmaya mecbur kaldıklarını yansıtmaktadır. Çevresel özellikleri tercih etmemelerine rağmen etraftaki yapıların fonksiyonlarından dolayı buraları yine de kullanmaları gençlerin psikososyal yapılarını desteklemeyen çevrelerde zaman geçirmeye zorlandıklarını gösterir. Olanaklar bakımından düşük düzeyler sergileyen diğer mekanlar kullanılmaz, boş bırakılırken bu mekanın kullanılmaya devam etmesi kampüslerde yurtlar-yemekhane gibi yapıların etrafındaki açık mekanların gençlerin kullanımı ve zaman geçirmesi açısından nispeten daha önemli olduğunu dolayısıyla dikkatle tasarlanması gerektiğini gösterir.
- Hem sosyalleşmeye hem de kişisel gelişime yönelik etkinlikler en çok mekan A'da yani üç olanak düzeyinin de yüksek olduğu tek mekanda gerçekleşmiştir. Bu mekanda hareketlilik, açıklık ve doğallık olanaklarının üçü de yüksek düzeydedir. Bu sonuç mekanın bu üç olanağı bir arada sağlaması gerektiğinin bir kanıtıdır. Bu da hareketlilik, doğallık, açıklık olanaklarının gençlerin psikososyal yapısında olumlu kazanımlar oluşturduğu görüşünü (Lozano, 1990, Kaplan, 1983, Ulrich, 1986, Faber Vd., 2002, Wells,2000,Stamps, 2005, Bredow, 2006, Owens, 1994) destekler.

Bu özellikler dışında gençlerin etkinlik yapmaya olanaklı buldukları yani kullandıkları, mekansal elemanlar da tanımlanmaya çalışılmıştır. Böylece gençlere yönelik mekanlar tasarlanırken ne gibi mekansal elemanların, ne şekillerde kullanılması gerektiğine dair tasarım kriterlerinin somutlaştırılabileceği düşünülmüştür.

- Olanak düzeyleri yüksek olan kampüs açık mekanlarında; donatı, basamak, parapet, duvar ve çimlerin gençler tarafından yüksek düzeyde kullanıldığı saptanmıştır. Bu da genç mekanları tasarlanırken donatıların yanı sıra, gençlere etkinlik olanağı sağlayan basamak, parapet, duvar ve çim yüzeyler gibi çeşitli mekan bileşen ve öğelerinin de kullanılması gerektiğini ortaya koyar. Bu bulgular Woolley ve Johns'un bordür, basamak, trabzan, oturak gibi mekan bileşen ve öğelerinin gençlere hareketlilik ve çeşitli etkinlikler için olanaklar sunduğu sonucunu destekler.

Gençlerin psikososyal ihtiyaçlarının karşılanması için olanak düzeyleri

(hareketlilik, doğallık, açıklık) yüksek mekanlar

Çok amaçlı etkinliklerin yapılmasına imkan sağlamalı

Çok amaçlı kullanıma olanak sağlayan donatılara sahip olmalı

4.3.2. Mekanların, Kullanıcıların Gruplarına İlişkin Bulgularının Tartışılması

Gençlerin mekanlara gruplar halinde gelmeleri sosyalleşmelerinin göstergesi olduğundan gruplaşma şekilleri de incelenmiştir.

- Yalnız kız ve yalnız erkek gençler en çok Mekan C yani havaalanı teraslarda gözlemlenmiştir. Yalnız gençlerin en çok gerçekleştirdiği etkinliğin de seyir olduğu belirlenmiştir. Mekan C' nin manzara ile ilişkili olarak açıklık değeri en yüksek mekan oluşu bu bulguyu destekler. Mekanda açıklık olması etrafı seyredebilme olanağının artması anlamına geldiğinden yalnız gençlerin en çok Mekan C' de gözlemlenmesi anlamlıdır. Açıklık daha algılanabilir çevreler oluşturarak çevreyi seyredebilmeye ve görünmeden görebilmeye olanak sağlar (Bredow, 2006, Owens, 1994, Stamps, 2005) görüşü böylece desteklenmiştir.
- Çiftler ise en çok mekan A yani Aşıklar Parkında gözlemlenmiştir. Aşıklar parkı gençler tarafından en çok tercih edilen ve hareketlilik, açıklık, doğallık düzeyi de en yüksek olan ayrıca en yoğun kullanılan mekandır. Whyte (1980) başarılı kentsel mekanları tanımlarken bu alanlarda az kullanılan yerlere göre daha fazla sayıda çiftler olduğunu belirtmiştir. Ayrıca gözlem yaptığı mekanlarda;

görünmeyen ve arka taraflarda kalan yerlerde çiftleri bulacaklarını düşünmüşken aksine açık, ön taraflarda çiftlere rastladıklarını belirtmiştir. Çalışmada çiftlerin en yüksek çıktığı mekan en yoğun kullanımlı ve açıklık düzeyi yüksek olan mekandır. Bu da Whyte'ın bulgularını destekler. Kız gruplar da en çok mekan A yani Aşıklar Parkında gözlemlenirken erkek ve karışık gruplar mekan B yani Koru Parkında gözlemlenmiştir. İki mekanın da özellikle doğallık düzeyleri yüksektir. Bu da Fine'ın (2005) gençlerin ihtiyaçlarına yönelik etkinliklerin gerçekleşmesine olanaklı doğal mekanları kullandıkları görüşünü destekler. Ayrıca gruplar tarafından kullanımı yüksek olan bu iki mekan olanaklar açısından yüksek kampüs açık mekanlarıdır. Bu da daha başarılı mekanlara daha çok sayıda grupların geldiği (Whyte, 1980) ve gençlerin sosyalleşmeye, bir arada olabilmeye olanaklı mekanlara ihtiyaç duyduğu (Owens, 1994; Fitzgerald ve ark., 1995; Kulaksızoğlu, 1998; Driskell, 2002, Versteeg, 2003; Bredow, 2006) görüşlerini destekler.

5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Gençler için uygun mekanlar yaratıldığında çevreyle ilişkileri artar, sosyalleşme şansları çoğalır ve beceri geliştirme seviyeleri yükselir. Çoğu mekanlar gençlerin psikososyal gelişimlerine bağlı olarak ortaya çıkan ihtiyaçları göz ardı edilerek planlanmaktadır. Genellikle çocuk ve yetişkinler gibi diğer yaş gruplarının ihtiyaçları doğrultusunda toplumsal mekanlar biçimlenmektedir. Peki gençlerin sağlıklı ve iyi gelişmiş yetişkinler olabilmesi, kişisel kimliklerini geliştirebilmesi, diğerleriyle ilişki kurabilmesi ve toplumun bir parçası olabilmeyi başarabilmesi için hangi olanaklara sahip mekanlarda zaman geçirmeleri gerekir? Bu araştırmanın en önemli yönlerinden biri gençlerin psikososyal yapılarının gelişmesi için gerekli olan kazanımlarla, bunlara bağlı olarak ortaya çıkan ihtiyaçlarını ve bunlara yönelik gerçekleştirdikleri etkinliklerle mekansal olanakları ilişkilendirmesidir.

Fiziksel çevrenin gençlere sunduğu olanaklar, ilişkiler;

- Yenilenecek, canlandırılacak kampus açık mekanlarında,
- Yeni oluşturulacak kampus açık mekanlarında kullanılabilir.

Çalışmada ele alınan kampus açık mekan örneklerinden de görüldüğü gibi çevrenin sunduğu olanakların türleri, zenginliği mekanın kullanım düzeyini etkiler.

Genellikle gençlik araştırmalarında gençlerin ihtiyaçları, tercihleri, boş zaman etkinlikleri incelenmiş ancak genç mekanlarıyla gençlerin psikososyal yapılarına yönelik olarak içinde gerçekleşen etkinlikler ilişkilendirilmemiştir. Bu da çalışmanın özgün yanını oluşturur. Araştırmanın başında gençlerin en önemli ihtiyacının sosyalleşme olduğu, bu ihtiyaca yönelik etkinlikler gerçekleştirebilmeleri için aktif-enerjik yapılarına uygun mekanlara ihtiyaçları olduğu bunun için de mekansal örgütlenmelerin bazı olanaklarına sahip olması gerektiği kabul edilmiştir. Böylece açıklık, hareketlilik, doğallık genç mekanlarının sağlanması gereken olanaklar olarak belirlenmiştir.

- Bu doğrultuda çalışmanın uygulamaya en önemli katkısı; daha önce yapılan gençlik çalışmalarından farklı olarak genç mekanlarının sahip olması gereken olanakları gençlerin psikososyal yapısına bağlı olarak tanımlaması ve bunları mekan örgütlenmesine dayanarak gençlerin ihtiyaçları ve gerçekleştirdikleri etkinliklerle ilişkilendirmesidir. Psikoloji araştırmaları ve veri tabanı incelenerek gençlik evresinde geçirilen süreçler detaylı bir şekilde incelenmiş, gençlerin

gelişimlerini olumlu sonuçlandıran olaylar yani kazanımlar belirlenmiştir. Genç mekanlarının bu kazanımları elde etmeyi sağlayacak etkinlikleri içermesi gerektiği görüşü bu çalışmayı yönlendirmiştir.

- Yapılan gözlem çalışmasıyla gençlerin olanaklar bakımından farklı özelliklerdeki kampüs açık mekanlarındaki kullanımlarını ortaya koyan davranış haritaları elde edilmiştir. Böylece gençlerin bu mekanları nasıl kullandıkları, kimlerle hangi etkinlikleri gerçekleştirdiklerini, hangi mekanların gençlerin psikososyal kazanımlarına yönelik etkinlikleri desteklediğini, hangilerinin eksik kaldığını; bunların olanaklarla ilişkilerinin nasıl olduğunu anlamak mümkün olmuştur.

Araştırmada K.T.Ü. Kanuni Kampüsündeki mevcut açık mekanların gençlerin aktif-enerjik yapısına, sosyalleşmelerine ve diğer ihtiyaçlarına yeterince uygun olmadığı saptanmıştır. Bunun dışında araştırmanın diğer önemli bulguları şunlardır;

- Açıklık, hareketlilik ve doğallık olanakları kampüs açık mekanlarının kullanımında etkilidir. Doğallık ve hareketliliğin kullarımdaki pozitif etkisi kesindir. Ancak açıklık değeri düşük olsa da kullanım düzeyinin pozitif olabileceği (koru park) belirlenmiştir, bunun nedeni yüksek dallanma yapan bitkilerin varlığının açıklık değerini düşürse de kullanımı olumsuz olarak etkilememesidir. Çünkü görüş alanı, manzara genişliği bitkilerden etkilenmemiştir. Ayrıca çok yüksek açıklık düzeyinde (mediko önü basamaklar) kullanımın negatif yönde olduğu da görülmüştür.
- Yüksek olanaklara (hareketlilik, açıklık, doğallık) sahip mekanlarda etkinliklerin daha sık gerçekleştiği ve bu mekanların daha çok genç tarafından kullanıldığı belirlenmiştir.
- Ayrıca olanak (hareketlilik, açıklık, doğallık) düzeyleri yüksek olan mekanlar, çift ve gruplar halindeki gençlerin daha yoğun olduğu, sosyalleşmeye olanaklı mekanlardır.

Bu bulgular doğrultusunda gençlere yönelik bir kampüs açık mekanı tasarlayabilmek, gençlerin psikososyal yapılarına bağlı (kişisel gelişime ve sosyalleşmeye yönelik) ihtiyaçlarını daha iyi karşılayabilmek için;

- Gençlerin aktif bir biçimde hareket etmesine olanak sağlamalıdır.
- Çim yüzeyler, bitki, su gibi doğallığı artırıcı öğelere yer verilmelidir (Açık, harekete elverişli sert ya da yumuşak zeminler, topografyada değişimler gibi).

- Kesintisiz ve geniş görüş alanları sağlanmalı bu nedenle yüksekte dallanma yapan ağaçlar kullanılmalıdır.
- Donatılar tasarlanırken gençlerin gruplaşma ihtiyacı göz önünde bulundurulmalıdır. Sadece oturma donatılarına değil basamak, bordür, parapet gibi mekansal öğelere de yer verilmelidir. Donatı ve mekansal öğeler oturma, uzanma, gruplar halinde sohbet etme gibi gençlere yönelik çeşitli etkinlikleri destekleyecek şekilde tasarlanmalıdır.

Gençlerin ihtiyaçlarının çok yönlü ve çok çeşitli olduğu düşünüldüğünde, bu çalışmada ele alınan olanakların bu ihtiyaçların tümüne karşılık gelmediği ve bir kampüs açık mekanının sağlaması gereken tüm olanakları kapsamadığı açıktır. Bunlar çalışmanın önemli eksiklikleridir.

Önce; mekan örgütlenmesi olarak kavramsal çatkı ele alındı ancak araştırma kapsamında tasarım bağlamında olanaklar mekan örgütlenmesi açısından çok derinden ele alınamadı. Yani genç mekanlarındaki mekan bileşen ve öğelerinin neler olduğu ya da olması gerektiği, bunların hareketlilik, doğallık, açıklık olanaklarını sağlamak için bir araya nasıl gelebilecekleri bu çalışmada eksik kalmıştır.

- Tek bir kampüste sorgulandıklarından tanımlanan olanakların genellemesi ancak bu alan içinde yapılabilir,
- Açıklık, hareketlilik ve doğallık olanakları ile sınırlıdır.

Bu nedenle, bu eksikliklere bağlı olarak araştırmanın ilerideki aşamalarına ilişkin şu önerilerde bulunulabilir;

- Farklı fiziksel özellikteki kampüslerde daha geniş genç kitleleri incelenmeli buralardaki bulguların, bu tez çalışmasıyla örtüşmeleri kontrol edilmelidir. Böylece bu olanakların genel geçerliliği daha güçlendirilmiş olacaktır.
- Kampüs açık mekanları başka ne gibi olanaklar sunmalıdır? İleriki araştırmaların yöneleceği konulardan biri de bu olmalıdır.
- Gençler zamanlarının tümünü kampüste geçirmez bu durumda gençler başka hangi mekanları kullanırlar? Bu mekanların sağlaması gereken olanaklar kampüs mekanlarından farklı mıdır yoksa bu çalışma kapsamında ele alınan olanaklar tüm mekanlar için genellenebilir mi? Mekanlar değiştikçe sağlaması gereken olanaklar da değişiyorsa bu olanaklar nelerdir ve nasıl belirlenmelidir? gibi sorular ileride ele alınabilir.

- Kampüs mekanları dışında gençlerin zamanlarının önemli bir kısmını geçirdiği kentsel açık mekanlar da gençlere yönelik olanaklar açısından incelenmelidir.

Böylece genç mekanlarının sahip olması gereken olanaklar daha derinlemesine tanımlanabilir, tasarım kriterleri netleştirilebilir.

6. KAYNAKLAR

- Alexander, C., Ishikawa, S. ve Silverstein, M., 1977. A Pattern Language. New York: Oxford University.
- Alexander, C., 1969. Major Changes in Environmental Form Required by Social and Psychological Demands. Notes On The Synthesis Of Ekistics, 28, 78-86.
- Allen, J. P., Philliber, S., Herrling, S. ve Gabriel, K. P., 1997. Preventing teen pregnancy and academic failure: Experimental evaluation of a developmentally based approach. Child Development, 64, 729-742.
- Akkul, A., 1998. Mekandaki Fiziksel Koşulların İnsanın Psikolojik Yapısına Olan Etkileri, Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Association of University Architects, 1972. Schemertz, Schemertz, M. F. (Ed.). (1972). Campus planning and design. New York: McGraw-Hill.
- Balling, J.D. ve Falk, J.H., 1982. Development of visual preference for natural environments. Environment and Behavior, 14, 1, 5-28.
- Barnhart, S.K., Perkins N.H., Fitzsimonds, J., 1998. Behaviour and outdoor setting preferences at a psychiatric hospital. Landscape Urban Planning, 42, 147-156.
- Brase W., 1987-88. Interesting Physical Planning With Academic Planning. Planning For Higher Education, 16(4), 41-52.
- Bechtel, R. ve Zeisel, J., 1987. Observation: The world under a glass. In R. Bechtel, R. Marans, & W. Michelson (Eds.). Introduction: Environmental Design Research, New York: Van Nostrand Reinhold Company.
- Beck, U., 1992. Risk Society: Towards A New Modernity, London: Sage.
- Bernáldez, F.G., Rey Benayas, J.M., Levasor, C. ve Peco, B., 1989. Landscape ecology of uncultivated lowlands in Central Spain, Landscape Ecology 3, 1, 3-18.
- Bredow KW, 2006. Gathering Spaces: Designing places for adolescents, Faculty of the Virginia Polytechnic Institute and State University. Master of Landscape Architecture.
- Booth, N., K., 1995. Basic Elements of Landscape Architectural Design, Waveland Press, Inc.
- Burke, E. W. ve Alston, M. A., 2001. Using recreation to prevent violence and drug abuse. Parks and Recreation, 36, 3, 80-85.

- Büküşoğlu N. ve Bayturan A.F., 2005. Serbest Zaman Etkinliklerinin Gençlerin Psiko-Sosyal Durumlarına İlişkin Algısı Üzerindeki Rolü, The Role Of Leisure Time Activities On The Concept Related To The Psycho - Social Development Of The Youth. Ege Tıp Dergisi, 44, 3, 173 - 177.
- Campbell, M., H., 1994. An Informational Approach to Preference of Urban Waterscapes, Los Angeles, CA.
- Cantril, H., 1965. The Pattern of Human Concerns, New Brunswick, NJ: Rutgers University Press.
- Carr, S., Francis, M., Rivlin, L. G. ve Stone, A. M., 1992. Public Space, Cambridge University Press, New York, NY, USA.
- Caputo, V., 1995. Anthropology's silent 'others'. In Amit-Talai, V. and Wulff, H., editors, Youth cultures: a cross cultural perspective, London: Routledge, 19-42.
- Cerver, F.A., 2003. The World of Contemporary Architecture. Cambridge, United Kingdom.
- Chawla, L., 2002b. Insight, creativity and thoughts on the environment: Integrating children and youth into human settlement development. Environment and Urbanization, 14, 2, 11-21.
- Checkoway, B., 1992. Young People Creating Community Change, Center for The Study of Youth Policy, School of Social Work, Ann Arbor, Michigan, The University Of Michigan.
- Clark C. ve Uzzell D.L., 2002. The Affordances of the Home, Neighbourhood, School and Town Centre For Adolescents. Journal of Environmental Psychology, 22, 95-108.
- Cherem J., Gabriel ve Driver B.L., 1983. Visitor Employed Photography: A Technique to Measure Common Perceptions of Natural Environments. Journal of Leisure Research. 15, 1, 65-83.
- Chenoweth, R., 1984. Visitor Employed Photography: A potential Tool for Landscape Architecture. Landscape Journal, 3, 2, 136-143.
- Coley, R.L., Kuo, F.E.ve Sullivan, W.C., 1997. Where does community grow? The social con-text created by nature in urban public housing. Environment and Behavior, 29, 468-492.
- Cohen, J., 1988. Statistical Power Analysis for the Behavioral Sciences, Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Crowhurst, S.H. ve Lennard, H., 1987. Livable Cities, People and Places: Social and Design Principle for The Future of the City. Southampton, Ny: Gondolier Press.

- Crowe, S., 1979. Site Planning, Landscape Techniques, Buller And Tanner Ltd., Frume, London, U.K.
- Cunningham, C. ve Jones, M., 1999. How a Community Uses Its Parks:A Case Study of Ipswich, Queensland, Australia, In Proceedings of 9th Canadian Congress on Leisure Research, Wolfville, Nova Scotia: Canadian Association for Leisure Studies, 127-31.
- Çevik, S., 1991. Mekan – Kimlik - Kimliklendirme Trabzon Sokakları Örneği, Doktora Tezi, KTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Çevik, S., 1992. Fiziksel-Yapısal Mekansal Çevrenin Sunduğu Olanaklar ve Olasılı İlişkiler, IV. Uluslararası Yapı ve Yaşam Kongresi, Bursa/ Türkiye, 16-27.
- Driskell, D., 2002. Creating Better Cities With Children And Youth. Unesco.
- Daniel, T. C. ve Ittelson, W. H., 1981. Conditions for Environmental Perception Research: Comment On “The Psychological Representation Of Molar Physical Environments” By Ward And Russell. Journal of Environmental Psychology 110, 153-157.
- Dellas, M. ve Jernigan, L.P., 1990. Affective Personality Characteristics Associated with Undergraduate Ego-Identity Formation. Journal of Adolescent Research, 5, 306-324.
- Elkind, D., 1999. Çocuk ve Toplum (çev. D. Öngen; yay. B. Onur). Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi.
- Ercan, L., 2001. Yabancı Uyruklu ve Türk Üniversite Öğrencilerine Ait Sorunların Bazı Değişkenler Açısından İrdelenmesi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 21, 165.
- Erickson E., 1968. Identity, Youth and Crisis. New York, Norton.
- Erickson E., 1959. Identity and Life Cycle. Psychological Issues, 1, 1-171.
- Erkan, N., Ç., 1996. Çevre Psikolojisi Bağlamında Çevresel İmaj ve Beşiktaş Meydanı Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Y.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Ertürk, Z., 1979. Tasarım ve İnsan Bilimleri, KTÜ. Mimarlık Fakültesi Yayınları, Trabzon.
- Estepa, J., 1999. En Exploratory Adaptation of Visitor Employed Photography for Determining The Open Space Preference of Seniors, Master Thesis of Landscape Architecture, The University of Guelph.
- Fitzgerald, M., Joseph, A. P. ve O’Regan M., 1995. Leisure Activities of Adolescent School Children. Journal of Adolescence, 18, 3, 349-358.
- Featherstone, M., 1991. Consumer Culture and Postmodernism, Sage, London.

- Francis, M. ve Lorenzo, R., 2002. Seven Realms Of Children's Participation. Journal of Environmental Psychology, 22, 1-2, 157-169.
- Galindo, M.P. ve Hidalgo, M.C., 2005. Aesthetic preferences and the attribution of meaning: environmental categorization processes in the evaluation of urban scenes. International Journal of Psychology, 40, 1, 19-26.
- Geboy, L.D., Moore, K.D., Weisman, G., Alden, A., Mleziva, S., Taneli, Y., ve Wroblewski, L., 2001. Designing a Better Day: Adult Day Centers Comparative Case Studies, Center for Architecture and Urban Planning Research.
- Gehl, J., 1987. Life Between Buildings: Using Public Space. New York: Van Nostrand Reinhold.
- Gibson, J.J., 1979. The ecological approach to visual perception. Boston: Houghton Mifflin.
- Groot, A.D.E., 1948. The Effects of War Upon the Intelligence of Youth. Journal of Abnormal and Social Psychology, 43, 3, 311-317.
- Günel, B. ve Esin, N., 2007. İnsan – Mekân İletişim Modeli Bağlamında Konutta Psiko-Sosyal Kalitenin İrdelenmesi. İTÜ Dergisi/a, Mimarlık-Planlama-Tasarım Serisi, 6, 1, 19-30.
- Gür, Ş. Ö., 1996. Mekan Örgütlenmesi, Birinci Baskı, Trabzon.
- Gür, Ş. Ö., 2000. Konut kültürü, YEM Yayın, İstanbul.
- Gärling, T., 1970a. Studies in visual perception of architectural spaces and rooms III: A relation between judged depth and size of space. Scandinavian Journal of Psychology, 11, 124-131.
- Halamandaris, K. F. ve Powe, K. G., 1999. Individual Differences, Social Support and Coping With the Examination Stress: A Study of the Psychosocial and Academic Adjustment of First Year Home Students. Personality and Individual Differences, 26, 665-685.
- Hall, D.G., 1997. Semantic Constraints on World Learning: Proper Names and Adjectives, Child Development, 68, 1299-1317.- Rice, P.F., Child and Adolescent Development, New Jersey: Prentice-Hall Inc.
- Hall, D.G., 1904. Semantic Constraints on World Learning: Proper Names and Adjectives, Child Development, 68, 1299-1317.- Rice, P.F., 1997, Child and Adolescent Development, New Jersey: Prentice-Hall Inc.
- Hart, R., 1979. Children's experience of place. New York: Irvington Publishers Inc.

- Harris, J.R. 1995. Where is the Child's Environment? A Group Socialization Theory of Development. Psychological Review, 102, 458-489.
- Hart, D. ve Fegley, S., 1995. Prosocial Behavior and Caring in Adolescence: Relations to Self-understanding and Social Judgment. Child Development, 66, 1346-1359.
- Hartig, T., Mang, M., ve Evans, G.W., 1991. Restorative effects of natural environment experience. Environment and Behavior, 23, 3-26.
- Hartup, W. W., 1992. Having Friends, Making Friends and Keeping Friends: Relationships as Educational Contexts. ERIC Digest ED345854.
- Havighurst, R. J., 1972. *Developmental Tasks and Education* (3rd Edition), New York: David Mc Cay.
- Hawkins, G., Harril, R., Potts, T. ve Becker, R., 1999. Finding Common Ground: A Model for Sustainable Community Development Planning., In *Proceedings of the 1999 Leisure Research Symposium*. Denver, CO: National Recreation and Parks Association.
- Hendry, L., Shucksmith, J., Love, J.G. ve Glendinning, A., 1993. *Young people's leisure and lifestyles.*, Routledge, London.
- Herzog, T. R. ve Chernick, K. K., 2000. Tranquility and Danger in Urban and Natural Environments. Journal of Environmental Psychology, 20, 29–39.
- Herzog, T. R. ve Miller, E. J., 1998. The Role of Mystery in Perceived Danger and Environmental Preference. Environment and Behavior, 30, 429–449.
- Herzog T. R. ve Bosley, P. J., 1992. Tranquility and Preference as Affective Qualities of Natural Environments. Journal of Environmental Psychology, 12,115–127.
- Herzog, T.R., Kaplan, S. ve Kaplan, R., 1982. The Prediction of Preference for Unfamiliar Urban Places. Population and Environment, 5, 1, 627-645.
- Herzog, T.R., 1989. A Cognitive Aanalysis of Preference for Urban Nature. Journal of Environmental Psychology, 9, 27–43.
- Hetherington, J., 1991. Representing the Environment: Visual Surrogates in Environmental Assessment. Healthy Environments, 22,246-252.
- Horwitz, W.A., 1996. Development Origins of Environmental Ethics: The Life Experience of Activists. Ethics and Behavior, 6, 29–54.
- Huang, S-C. L., 1998. *A Study of People's Perception of Waterscapes in Built Environments*, Ph.D. Thesis, Texas A&M University, Texas, USA.
- Ironstrack, T., Klee, A., McKa, S. ve Minera, J., 2005. *How Do Peer Groups Affect Learning?*, Miami University.

- Jones, M. B. ve Offord, D. R., 1986. Participation and Sibship Size in a Skill-development Program: A Research Note. Journal of Child Psychology and Psychiatry, 27, 109-116.
- Jones, M. B. ve Offord, D. R., 1989. Reduction of Antisocial Behavior in Poor Children by Nonschoolskill-development. Journal of Child Psychology and Psychiatry, 30, 737-750.
- Kalm, A., 2004. Çevre Tercih ve Değerlendirmelerinde Görsel Kalitenin Değerlendirilmesi ve Geliştirilmesi: Trabzon Bandı Örneği, Doktora, K.T.Ü Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Karman, M.A. ve Apaydın, H., 2006. İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Beklenti ve Sorunları. KSÜ. İlahiyat Fakültesi Dergisi, 7, 93 -123.
- Kaplan, S., 1972. The Challenge Of Environmental Psychology: A Proposal For A New Functionalism. American Psychologist, 27, 140-143.
- Kaplan, S. ve Talbot, J.F., 1983. Psychological benefits of a wilderness experience. In Behavior and the Natural Environment.I. Altman and J.F.Wohlwill, eds. New York: Plenum, 163-203.
- Kaplan, R. ve Herbert, E. J., 1987. Cultural and Subcultural Comparisons in Preferences for Natural Settings. Landscape and Urban Planning, 14, 291-295.
- Kaplan, S., 1995. The Restorative Benefits of Nature: Toward an Integrative Framework. Journal of Environmental Psychology, 15, 169-182.
- Kaplan, R. ve Kaplan, S., 1989. The Experience of Nature: A Psychological Perspective. New York: Cambridge University Press.
- Kellert, S.R., 2002. Experiencing Nature: Affective, Cognitive, and Evaluative Development in Children. In: P.H. Kahn Jr. and S.R. Kellert, Editors, Children and Nature: Psychological, Sociocultural and Evolutionary Investigations, The MIT Press, Cambridge, MA, 117–151.
- Kerr J.H. ve Tacon, P., 1999. Psychological responses to different types of locations and activities. Journal of Environmental Psychology 19, 287–294.
- Kenneth, J.P., 1987. Zoo Design: The Reality of Wild Illusions, The University of Michigan School of Natural Resources, Washington.
- Kulaksızoğlu, A., 1998. Ergenlik Psikolojisi. İstanbul, Remzi Kitabevi.
- Korpela, K. ve Hartig, T., 1996. Restorative Qualities of Favorite Places. Journal of Environmental Psychology, 16, 221-233.
- Lamp, R.J. ve Purcell, A.T., 1990. Perception of Naturalness in Landscape and its Relationships to Vegetation Structure. Landscape Urban Planning, 19, 333–352.

- Lang, J., 1987. Creating Architectural Theory; The Role of the Behavioral Sciences in Environmental Design. Van Nostrand Reinhold, New York.
- Larson, R., 2000. Toward a Psychology of Positive Youth Development. American Psychologist, 55, 170-183.
- Larson, R. ve Richards, M., 1994. Introduction: The Changing Life Space of Early Adolescence. Journal of Youth and Adolescence, 18, 6, 501-509.
- Liaudet, J. C., 1999. Dolto Gözüyle Çocuk Yetiştirme, Günel Yayıncılık.
- Lynch, K., 1977. Growing in up in Cities: Studies of the Spacial Environment of Adolescence. Cambridge, MA: MIT Press.
- Loewen, L.J., Steel, G.D. ve Suedfeld, P., 1993. Perceived Safety From Crime in the Urban Environment. Journal of Environmental Psychology, 13, 323-331.
- Lozano, Eduardo E., 1990. Community Design and The Culture of Cities : The Crossroad and the Wall / Cambridge, Cambridge University Press.
- Mahoney, J.L., 2000. School Extracurricular Activity Participation as a Moderator in the Development of Antisocial Patterns. Child Development, 71, 502-516.
- Mansuroğlu, S., 2002. Akdeniz Üniversitesi Öğrencilerinin Serbest Zaman Özellikleri Ve Dış Mekan Rekreasyon Eğilimlerinin Belirlenmesi. Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 15, 2, 53-62, Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Antalya.
- Maslow, A., 1987. Motivation and Personality. 3d Ed. Rev. By Robert Frager, James Fadiman, Cynthia McCreynolds and Ruth Cox. New York: Harper & Row.
- Marcia, J.E., 1966. Development and Validation of Ego Identity Status. Journal of Personality and Social Psychology, 3, 5, 551-558.
- Mehta, V., 2006. Lively Streets: Exploring The Relationship Between Built Environment and Social Behavior, Doctor of Philosophy, University of Maryland.
- Michelmores, A.P.G., 1990. Uses of Plants in Zoos, International Zoo Yearsbook, 29, 31-34.
- Moos, R., H., 1979. Evaluating Educational Environments, San Francisco: Jossey-Bass.
- Mc Avoy, L., 2001. Outdoors for Everyone: Opportunities That Include People With Disabilities. Parks and Recreation, 36, 8, 24-36.
- Mumcu, S., 2009. Açık Mekanlarda Davranış Konumları: Oturma Davranışının Değişiminin İncelenmesi, Doktora Tezi, K.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü.

- Nasar, J.L., Julian, D., Buchman, S., Humphreys, D. ve Mrohaly, M., 1983. The Emotional Quality of Scenes and Observation Points: A Look at Prospect and Refuge. Landscape and Planning, 10, 355–361.
- Offer, D.I., Ostrov, E., Howard, K.I. ve Atkinson, R., 1990. Normality and Adolescence. Psychiatric Clinics of North America, 13, 3, 377-388.
- Osgood, C.E., Suci, G.J. ve Tannenbaum, P.H., 1957. The Measurement of Meaning. The University of Illinois Press, New York.
- Owens, P.E., 1994. Teen Places in Sunshine, Australia: Then and Now, Landscape Architecture Department of Environmental Design, University of California. Children's Environments, 11, 4.
- Özbilen, A., 1983. Meryemana (Sümela) Kırsal Yöresinde, (Çevre Tasarımı için Kullanıcıya Referans Olan) Yapay-Doğal İmgelem Öğelerinin Araştırılması, Basılmış Doktora Tezi, KTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, KTÜ Basımevi, Trabzon.
- Özdemir, İ., 1994. Mimari Mekanın Değerlendirilmesinde Mekan Örgütlenmesi Kavramı: Konutta Yaşama Mekanları, Doktora Tezi, K.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Öztürk, K., 1978. Mimarlıkta Tasarım Sürecinde Cephelerin Estetik Ağırlıklı Sayısal/Nesnel Değerlendirilmesi İçin Bir Yöntem Araştırması, Doktora Tezi, KTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Lang, J., 1994. Urban Design: The American Experience, John Wiley & Sons, Inc.USA.
- Özbay, Y., 2003. Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi, Araştırma-Kuram-Uygulama, İber Matbaacılık, Trabzon.
- Piko B.F. ve Vazsonyi, A.T., 2004. Leisure Activities and Problem Behaviours Among Hungarian Youth, Journal of Adolescence, 27, 717-73.
- Pratt, M. W., Hunsberger, B., Pancer, S. M. ve Alisat, S., 2003. A Longitudinal Analysis of Personal Value Socialization: Correlates of Moral Self-ideal in Adolescence. Social Development, 12, 563–585.
- Proshansky, H., 1974. "Environmental Psychology and The Design Professions." In Jon Lang et al., eds., Designing for Human Behavior: Architecture and the Behavioral Sciences. Stroudsburg, PA: Dowden, Hutchinson And Ross, 72-97.
- Purcell, A.T. ve Lamb, R.J., 1984. Landscape Perception: An Examination and Empirical Investigation of Two Central Issues in the Area. Journal of Environmental Management, 19, 31–63.

- Reiss, D., Plomin, R., Hetherington, E. M., Howe, G. W., Rovine, M., Tryon, A. ve Hagan, M. S. 1994. The Separate Worlds of Teenagesiblings: An Introduction to the Study of the Nonshared Environment and Adolescent Development. In E. M. Hetherington, D. Reiss, & R. Plomin (Eds.), *Separate Social Worlds of Siblings: The Impact of Nonshared Environment on Development* (63-109). Hillsdale, NJ: Erlbaum. Retherford, R.
- Rice, E., Stein, J.E. ve Milburn, N., 2008. Countervailing Social Network Influences on Problem Behaviors Among Homeless Youth. *Journal of Adolescence*, 31, 5, 625-639.
- Roberts, K. ve Parsell, G. 1994. Youth Cultures in Britain: the Middle Class Take-over. *Leisure Studies*, 13, 33-48.
- Robert, R., Blackeney, P.E., Villarreal, C., Rosenberg, L. ve Meyer, W.J., 1999. Imipramine Treatment in Pediatric Burn Patients With Symptoms of Adult Stress Disorder. *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry*, 38, 873-882.
- Roberts, R. E., Phinney, J. S., Mase, L. C., Chen, Y. R., Roberts, C. R. ve Romero, A., 1999. The Structure of Ethnic Identity of Young Adolescents From Diverse Ethnocultural Groups. *Journal of Early Adolescence*, 19, 301-322.
- Schaefer-McDaniel, N.J., 2004. Conceptualizing Social Capital Among Young People: Towards a New Theory. *Children Youth and Environments*, 14, 1, 153-172.
- Schemertz, M. F. (Ed.), 1972. *Campus planning and design*. New York: McGraw-Hill.
- Schuetz, P., G., 2007. *Influence of Campus Environment on Adult Community College Student Engagement*, Doctor of Philosophy, University Of California, Los Angeles.
- Schroeder, H. W. ve Anderson, L. M., 1984. Perception of Personal Safety in Urban Recreation Sites. *Journal of Leisure Research*, 16, 178-194.
- Smardon, R. C., 1988. Aesthetic, Recreational, Landscape Values of Urban Wetlands, 92-103. In J. A. Kusler, S. Daly, and G. Brooks (eds.) *Proceedings of the National Wetland Symposium Urban Wetlands*. Association of Wetlands Managers, Berne, NY, USA.
- Smith L. M. ve Klein, P. F., 1971. "The Adolescent And His Society." In H.D. Thornburg (Ed.) *Contemporary Adolescence*: Reading, California: Wandsworth Pub., 183 - 191.
- Staats, H., Gatersleben, B. ve Hartig, T., 1997. Change in Mood As a Function of Environmental Design: Arousal and Pleasure on a Simulated Forest Hike. *Journal of Environmental Psychology*, 17, 283-300.
- Stamps, A. E., 2003. Permeability and Environmental Enclosure. *Perceptual and Motor Skills*, 96, 1305-1310.

- Stamps, A.E., 2005. Visual Permeability, Locomotive Permeability, Safety and Enclosure. Environment and Behaviour, 37, 5.
- Steinberg L., 2007. Ergenlik-Adolescence, İmge Kitabevi, Ankara.
- Şemin, R.U., 1992. Gençlik Psikolojisi, Remzi Kitapevi, İstanbul.
- Taylor, J., 1993. The Importance of Water to Rocky Mountain National Park Visitors: An Adaption of Visitor-Employed Photography to Natural Resources Management, Biological Research Division, Colorado.
- Tennessen C.M. ve Cimprich B., 1995. Views To Nature - Effects On Attention. Journal of Environmental Psychology, 15, 77-85.
- Thiel, P., Harrison, E. ve Alden, R.S., 1986. The Perception of Spatial Enclosure As a Function of the Position of Architectural Surfaces. Environment and Behavior, 18, 2, 227-245.
- Thompson, R. J., 1980. The Use of Visitor Employed Photography to Measure Scenic Beauty on a Segment of The Lower St. Croix River. Madison WI: University of Wisconsin.
- Tümer, S., 1975. Rekreasyon ile İlgili Kavramlar, Sınıflamalar, Peyzaj Mimarligi Dergisi 2, 16-21, TISA Matbaacilik Sanayi, Ankara.
- Ulrich, R., 1991. Stress Recovery During Exposure to Natural and Urban Environments. Journal of Environmental Psychology, 11, 201-230.
- Ulrich, R. S. ve Simons, R. F., 1986. Recovery From Stress During Exposure To Everyday Outdoor Environments. In Bornes R., Zimring, C., & Wineman, C. (Eds.), *The Cost Of Not Knowing*. Washington D.C: Environmental Design Research Association.
- Ulrich, R., 1986. Human Responses to Vegetation and Landscape. Landscape and Urban Planning, 13: 29-44.
- Utne, E., 1994. "Are You Grown-Up Yet?" *Utne Reader*, 64, 2.
- Uzun, G. ve Altunkasa, M. F., 1991. Rekreasyonel Planlamada Arz ve Talep, Ç.Ü. Ziraat Fakültesi Genel Yayın, 6, Yardımcı Ders Kitapları Yayın No: 1, Adana.
- Ünlü, F., 1998. İç Mekan Oluşum ve Biçimlenişinde Mekan-İnsan Davranışı Etkileşimine Bir Yaklaşım, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Versteeg, E., 2003. Planning And Design of Open Space To Promote Adolescent Development, Master of Landscape Architecture, The University of Guelph.

- Yıldız D. ve Şener, H., 2006. Binalarla Tanımlı Dış Mekanların Kullanım Değeri Analiz Modeli. İTÜ Dergisi/A Mimarlık, Planlama, Tasarım, 5, 1, 115-127.
- Yahaya M. K., 2003. Determinants of Youth Participation in Change Programmes in Rural Nigeria, Antropologist, 5, 3, 101-106.
- Yamashita, S., 2002. Perception and Evaluation of Water in Arid Landscape: Use Photo-Projective Method to Compare Child and Adult Residents' Perceptions of a Japanese River Environment. Landscape and Urban Planning, Articles in Pres
- Ying, Z., 2006. A Landscape Preference Study of Campus Open Space Master of Landscape Architecture in Landscape Architecture Mississippi State, Mississippi.
- Young, R., West, P., Sweeting, H., Karvonen, S. ve Rahkonen, O., 2001. Temporal and Cross-cultural Stability of Adolescent Leisure. Working Paper No. 6, MRC Social and Public Health Sciences Unit, Glasgow.
- Yörükoğlu, A., 1996. Gençlik Çağı Ruh Sağlığı ve Ruhsal Sorunları, Özgür Yayınları.
- Ward, C., 1978. The Child in the City London. The Architectural Press Ltd.
- Wells, N.M., 2000. At Home With Nature: Effects of "Greenness" on Children's Cognitive Functioning. Environment and Behavior, 32, 775-795.
- West, P. ve Sweeting, H., 1996. Nae Job, Nae Future: Young People and Health in a Context of Unemployment, Health & Social Care in the Community, 4, 50-62.
- Whyte, W.H., 1980. The Social Life of Small Urban Spaces. New York: Project for Public Spaces.
- Williams, H., 1970. An Analysis Of The Process Of Campus Planning In Florida's Community Junior Colleges, Doctor Of Philosophy, The Florida State University College of Education.
- Williamson, D. ve Chalmers, J.A., 1982. Perceptions of forest scenic quality in northeast Victoria: A technical report of Phases I and II. Landscape Management Series, Forests Commission of Victoria. Melbourne, Vic., Australia.
- Witt, P.A., 1992. Factor stability of leisure behavior for high school age youth in three communities. Journal of Leisure Research, 3, 213-219.
- Woolley, H. ve Johns R., 2001. Skateboarding: the city as playground. Journal of Urban Design. 6: 211-230.

7. EKLER

Ek 1. Araştırmada kullanılan VEP formu

BU ANKET K.T.Ü. PEYZAJ MİMARLIĞI BÖLÜMÜNDE SÜRDÜRÜLMEKTE OLAN BİR ARAşTIRMA İÇİN YAPILMAKTADIR. KATILDIĞINIZ İÇİN TEŐEKKÜRLER.

CİNSİYET: KIZ

ERKEK

OKUDUĞU BÖLÜM:

SINIF:

YAŞ:

FOTOĞRAF 1:

SORU 1. KAMPÜS İÇİNDE EN ÇOK KULLANDIĞINIZ AÇIK MEKANI FOTOĞRAFLAYINIZ VE NEDEN, HANGİ İHTİYAÇLARINIZ İÇİN, HANGİ ETKİNLİKLERİ GERÇEKLEŞTİRMEK İÇİN KULLANDIĞINIZI DETAYLI BİR BİÇİMDE AÇIKLAYINIZ.

SORU 2. BU MEKANI TERCİH ETMENİZE NEDEN OLAN FİZİKSEL ÖZELLİKLERİ DETAYLI BİR BİÇİMDE YAZINIZ.

FOTOĞRAF 2:

SORU 1. KAMPÜS İÇİNDE KULLANMAK İSTEMEDİĞİNİZ BİR AÇIK MEKANI FOTOĞRAFLAYINIZ KULLANMAK İSTEMEME SEBEBLERİNİZİ DETAYLI OLARAK ANLATINIZ.

SORU 2. BU MEKANI TERCİH ETMEMENİZE NEDEN OLAN FİZİKSEL ÖZELLİKLERİ, MEKANDAKİ EKSİKLİKLERİ DETAYLI BİR BİÇİMDE YAZINIZ.

ÖZGEÇMİŞ

1978 yılında Ankara’da doğdu. İlk, orta ve lise tahsilini Trabzon’da yaptı, 1996 yılında başladığı K.T.Ü. Orman Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümündeki öğrenimini 2000 yılında tamamladı. Aynı Yıl K.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalında başladığı yüksek lisans eğitimini 2003 yılında “Farklı Su Öğelerinin Psikolojik Etkileri ve Mekansal Etkinliklerle Bütünleşmesi Açısından İncelenmesi” adlı tez çalışması ile tamamladı. 2003 yılında başladığı doktora ile öğrenimine devam etti.

2002-2009 tarihleri Arasında K.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü araştırma görevlisi olarak görev yaptı. Evli ve bir çocuk annesi olup, iyi düzeyde İngilizce bilmektedir.